

JUSTITSMINISTERIET

Dato: 13. november 2023
Kontor: Nordatlantkontoret
Sagsbeh: Ketilbjørn Hertz
Sagsnr.: 2023-490-0399
Dok.: 2808209

UDKAST

Forslag
til

Lov om ændring af retsplejelov for Grønland og forvaltningsloven
(Aktindsigt, kriminalprocessuelle tvangsindgreb, anonyme vidner og digital og forenklet digital forkyndelse)

§ 1

I retsplejelov for Grønland, jf. lovbekendtgørelse nr. 1186 af 18. september 2023, foretages følgende ændringer:

1. I § 50 indsættes efter stk. 2 som nye stykker:

»*Stk. 3.* Ingen må deltage som dommer under hovedforhandlingen i en kriminalsag, hvis den pågældende vedrørende det forhold, som tiltalen angår, i medfør af § 341, stk. 2, har truffet afgørelse om, at materiale, som politiet efter anmodning har fremlagt over for retten, ikke er omfattet af forsvarerens adgang til aktindsigt.

Stk. 4. Ingen må deltage som dommer under hovedforhandlingen i en kriminalsag, hvis den pågældende vedrørende det forhold, som tiltalen angår, har truffet afgørelse om at undtage materiale fra forsvarerens og sigtedes adgang til aktindsigt i medfør af § 339 c eller har truffet anden afgørelse, hvor der har været fremlagt oplysninger, der efter § 339 c er undtaget fra forsvarerens og sigtedes adgang til aktindsigt.

Stk. 5. Under hovedforhandlingen i en kriminalsag skal de afgørelser, som er nævnt i stk. 3 og 4, træffes af en dommer, der ikke deltager i hovedforhandlingen.«

Stk. 3 bliver herefter stk. 6.

2. I § 61 f, stk. 2, 1. pkt., udgår »efter forvaltningsloven og offentlighedsloven«.

3. §§ 101 og 102 ophæves, og i stedet indsættes som nyt kapitel:

»Kapitel 7 a

Aktindsigt

§ 101. Enhver har ret til aktindsigt i domme og beslutninger efter reglerne i §§ 101 a, 101 b og 101 d.

Stk. 2. Den, der uden at være part har en særlig interesse i en sag, har endvidere ret til aktindsigt efter reglerne i §§ 101 c og 101 d.

Stk. 3. Massemedier omfattet af landstingslov om medieansvar har endvidere ret til aktindsigt efter reglerne i § 101 e.

Stk. 4. § 102 indeholder regler om parters aktindsigt i civile sager.

Stk. 5. §§ 339 a-339 c indeholder regler om sigtedes aktindsigt i verserende kriminalsager. § 102 a indeholder regler om sigtedes aktindsigt i afsluttede kriminalsager.

§ 101 a. Enhver kan forlange at få adgang til at gennemse en doms konklusion, når anmodning herom fremsættes inden 1 uge efter dommens afsigelse.

§ 101 b. Enhver kan forlange at få udleveret kopi af domme og beslutninger, der efter loven skal begrundes.

Stk. 2. Retten til aktindsigt omfatter ikke

- 1) de i kapitel 25-29 og § 631 omhandlede sager,
- 2) kriminalsager, der er endeligt afsluttet for mere end 1 år siden, medmindre aktindsigt søges til brug for videnskabelig forskning eller af redaktører og redaktionelle medarbejdere ved et massemedium til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde,
- 3) beslutninger i kriminalsager, der ikke er endeligt afsluttet, medmindre aktindsigt søges af personer, der er omfattet af § 145, stk. 1, 2 eller 4, til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde,

- 4) forklaringer, der er afgivet i lukkede retsmøder, medmindre dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet, eller
- 5) forklaringer, der er omfattet af et referatforbud.

Stk. 3. Retten til aktindsigt kan begrænses, i det omfang

- 1) det er nødvendigt til beskyttelse af væsentlige hensyn til statens sikkerhed eller forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner,
- 2) det af ganske særlige grunde er påkrævet af hensyn til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser eller
- 3) dommen eller beslutningen indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder og offentlighedens indsigt i retssager findes at burde vige for væsentlige hensyn til de pågældende, der ikke kan varetages ved anonymisering i medfør af § 101 d, stk. 4.

§ 101 c. Den, der har en individuel, væsentlig interesse i et konkret retsspørgsmål, kan forlange at blive gjort bekendt med dokumenter, der vedrører en civil sag eller en kriminalsag, herunder indførsler i retsbøgerne, i det omfang dokumenterne har betydning for vurderingen af det pågældende retsspørgsmål. Det samme gælder forurettede i kriminalsager eller, hvis forurettede er afgået ved døden, forurettedes nære pårørende. I kriminalsager gælder retten til aktindsigt først, når sagen er endeligt afsluttet.

Stk. 2. Retten til aktindsigt omfatter ikke interne dokumenter. Som interne dokumenter anses

- 1) dokumenter, der udarbejdes af retten, politiet eller anklagemyndigheden til eget brug ved behandlingen af en sag,
- 2) voteringsprotokoller og andre referater af rettens rådslagninger og afstemninger og
- 3) brevveksling mellem forskellige enheder inden for politiet og anklagemyndigheden.

Stk. 3. Retten til aktindsigt kan begrænses, i det omfang

- 1) en part efter reglerne i denne lovs afsnit II-VI har været afskåret fra at gøre sig bekendt med oplysninger i sagen,
- 2) ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for afgørende hensyn til statens sikkerhed eller forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner,
- 3) dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder og ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af

sit tarv findes at burde vige for væsentlige hensyn til de pågældende, der ikke kan varetages ved anonymisering i medfør af § 101 d, stk. 4, eller

4) ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til en kriminalsags dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for hensynet til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser eller for særlige hensyn til beskyttelse af sigtede, vidner eller andre.

Stk. 4. Den myndighed, der behandler en anmodning om aktindsigt, afgør, om aktindsigt skal gives i form af gennemsyn eller udlevering af kopi, jf. dog 2. pkt. Efter anmodning udleveres der kopi af skriftlige dokumenter i civile sager, medmindre hensyn som nævnt i stk. 3, nr. 2 eller 3, taler herimod.

§ 101 d. Anmodning om aktindsigt efter §§ 101 a-101 c skal angive det dokument eller den sag, som den pågældende ønsker at blive gjort bekendt med. Anmodninger om aktindsigt i et større antal sager kan afslås, medmindre anmodningen er rimeligt begrundet, herunder når der søges aktindsigt til brug for videnskabelig forskning eller af redaktører og redaktionelle medarbejdere ved et massemedium til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde.

Stk. 2. Anmodning om aktindsigt efter §§ 101 a og 101 b og anmodning om aktindsigt i civile sager efter § 101 c indgives til retten. Rettens afgørelse, der efter anmodning skal begrundes, kan påkæres efter reglerne i §§ 517-527. Anmodning om aktindsigt i kriminalsager efter § 101 c indgives til politidirektøren. Politidirektørens afgørelse kan påklages til den overordnede anklagemyndighed efter reglerne i § 61 f, stk. 2, jf. § 61 e, stk. 2, og § 61 f, stk. 1.

Stk. 3. Retten eller politidirektøren afgør snarest, om en anmodning om aktindsigt kan imødekommes. Er anmodningen ikke imødekommet eller afslået inden 10 dage efter, at anmodningen er modtaget af retten eller politidirektøren, skal ansøgeren underrettes om grunden hertil samt om, hvornår afgørelsen kan forventes at foreligge.

Stk. 4. Hvis dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, kan den myndighed, der behandler anmodningen om aktindsigt, bestemme, at dokumentet inden gennemsynet eller kopieringen anonymiseres, således at de pågældendes identitet ikke fremgår. I kriminalsager skal dokumentet inden gennemsynet eller kopieringen anonymiseres, således at medvirkende domsmænds identitet ikke fremgår. I sager om overtrædelse af kriminallovens regler om seksualforbrydelser skal dokumentet inden gennemsynet eller kopieringen anonymiseres, således at forurettedes identitet ikke fremgår.

Stk. 5. Personnummer er ikke omfattet af retten til aktindsigt.

§ 101 e. Efter anmodning giver retten personer, der er omfattet af § 145, stk. 1, 2 eller 4, adgang til at gennemse domme, der er afsagt inden for de seneste 4 uger. § 101 b, stk. 2, nr. 1 og 4, og stk. 3, samt § 101 d, stk. 2, 2. pkt., og stk. 4 og 5, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Efter anmodning udleverer anklagemyndigheden kopi af anklageskrift eller retsmødebegæring til de i stk. 1 nævnte personer. § 101 b, stk. 3, nr. 1, og § 101 d, stk. 5, finder tilsvarende anvendelse. Dokumentet skal inden kopieringen anonymiseres, således at forurettedes eller vidners identitet ikke fremgår. Justitsministeren fastsætter regler om, i hvilken periode retten til aktindsigt gælder.

Stk. 3. Efter anmodning udlåner retten under hovedforhandlingen eller et retsmøde efter § 449 a hjælpebilag og rids over gerningsstedet, som er udarbejdet af anklagemyndigheden og forsvaret, til de i stk. 1 nævnte personer, medmindre dokumentets karakter eller særlige hensyn til beskyttelse af sigtede, vidner eller andre taler herimod. § 101 b, stk. 3, nr. 1, og § 101 d, stk. 5, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. I civile sager kan et eller flere af sagens dokumenter med parternes samtykke udlånes til de i stk. 1 nævnte personer under et retsmøde.

Stk. 5. Efter anmodning udleverer retten kopi af andre indførsler i retsbøgerne end domme og beslutninger, der efter lovens skal begrundes, samt afskrifter som nævnt i § 310 c, stk. 3, til de i stk. 1 nævnte personer. Er retsmødet holdt helt eller delvis for lukkede døre, kan udlevering kun ske, hvis dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet. § 101 b, stk. 2, nr. 1 og 5, og stk. 3, samt § 101 d, stk. 1, 1. pkt., stk. 2, 2. pkt., og stk. 4 og 5, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 6. Dokumenter og kopier, der gives adgang til i medfør af stk. 1-5, må ikke være tilgængelige for andre end massemediets journalister og redaktionsmedarbejdere og må kun bruges til støtte for journalistisk og redaktionelt arbejde. Kopier af beslutninger i kriminalsager, der udleveres til de i stk. 1 nævnte personer i medfør af § 101 b, må, indtil sagen er endeligt afsluttet, ikke være tilgængelige for andre end massemediets journalister og redaktionsmedarbejdere og må kun bruges til støtte for journalistisk og redaktionelt arbejde. Justitsministeren fastsætter regler om massemediers opbevaring af kopier. De i stk. 3 og 4 nævnte dokumenter skal tilbageleveres senest ved retsmødets afslutning.

Stk. 7. For overtrædelse af stk. 6, 1., 2. og 4. pkt., kan der idømmes bøde. I forskrifter, der er fastsat i medfør af stk. 6, 3. pkt., kan det fastsættes, at der for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne kan idømmes bøde.

Stk. 8. Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) kriminalretligt ansvar efter reglerne i kriminallovens kapitel 5.

§ 101 f. Der kan gives aktindsigt i videre omfang end fastsat i §§ 101 a-101 e, medmindre andet følger af regler om tavshedspligt m.v.

Stk. 2. Retten kan bestemme, at en person uden for domstolene og den offentlige forvaltning har tavshedspligt med hensyn til fortrolige oplysninger, som retten videregiver til den pågældende uden at være forpligtet hertil. Kriminallovens §§ 50 og 52-54 finder tilsvarende anvendelse på overtrædelse af et sådant pålæg om tavshedspligt.

§ 102. En part i en civil sag kan forlange at få udleveret kopi af dokumenter, der vedrører sagen, herunder indførsler i retsbøgerne, medmindre andet er bestemt.

Stk. 2. Retten til aktindsigt omfatter ikke interne arbejdsdokumenter. Som interne arbejdsdokumenter anses

- 1) dokumenter, der udarbejdes af retten til eget brug ved behandlingen af en sag, og
- 2) voteringsprotokoller og andre referater af rettens rådslagninger.

Stk. 3. Anmodning om aktindsigt indgives til den ret, der i øvrigt behandler eller har behandlet sagen. § 101 d, stk. 2, 2. pkt., og stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.

§ 102 a. Når en kriminalsag er endeligt afsluttet, kan den, der har været sigtet, forlange at blive gjort bekendt med dokumenter, der vedrører sagen, herunder indførsler i retsbøgerne, efter reglerne i denne paragraf.

Stk. 2. Retten til aktindsigt omfatter ikke interne arbejdsdokumenter. Som interne arbejdsdokumenter anses

- 1) dokumenter, der udarbejdes af retten, politiet eller anklagemyndigheden til eget brug ved behandlingen af en sag,
- 2) voteringsprotokoller og andre referater af rettens rådslagninger og afstemninger og
- 3) brevveksling mellem forskellige enheder inden for politiet og anklagemyndigheden.

Stk. 3. Retten til aktindsigt kan begrænses, i det omfang

- 1) ansøgeren efter reglerne i afsnit II, V eller VI har været afskåret fra at gøre sig bekendt med oplysninger i sagen,
- 2) ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for afgørende hensyn til

statens sikkerhed eller forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner eller

- 3) ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for hensynet til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser eller for særlige hensyn til beskyttelse af medsigtede, vidner eller andre.

Stk. 4. Anmodning om aktindsigt indgives til politidirektøren. § 101 d, stk. 2, 4. pkt., og stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 5. Politidirektøren afgør, om aktindsigt skal gives i form af gennemsyn eller udlevering af kopi.

Stk. 6. Personnummer er ikke omfattet af retten til aktindsigt.«

4. § 112, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. Retsmøder, hvori der afsiges dom, er altid offentlige.«

5. § 133, stk. 1, nr. 3 og 4, ophæves, og i stedet indsættes:

”3) brevforkyndelse,

4) telefonforkyndelse,

5) digital forkyndelse eller

6) forenklet digital forkyndelse.”

6. I § 133 indsættes efter stk. 5 som nye stykker:

”Stk. 6. Digital forkyndelse sker ved, at meddelelsen ved digital kommunikation gøres tilgængelig for personen sammen med en anmodning om, at vedkommende bekræfter at have modtaget meddelelsen enten ved en meddelelse, der sendes ved digital kommunikation med anvendelse af digital signatur, eller ved at sende en personligt underskrevet kopi af meddelelsen. Forkyndelse anses herefter for sket, den dag modtageren anfører at have modtaget meddelelsen. Er ingen modtagelsesdag anført, eller er den angivne modtagelsesdag senere end den registrerede modtagelsesdato for den digitalt fremsendte bekræftelse eller datoen i poststempellet for tilbagesendelsen, anses forkyndelse for sket på den registrerede modtagelsesdag eller på poststemplets dato.

Stk. 7. Forenklet digital forkyndelse sker ved, at meddelelsen gøres tilgængelig for den pågældende i en digital postkasse, der anvendes til sikker digital kommunikation med det offentlige. Meddelelsen anses for forkyndt, hvis der sker åbning eller anden behandling af meddelelsen, den besked, hvortil meddelelsen er vedhæftet, eller et bilag eller en anden meddelelse, der er vedhæftet beskeden. Forkyndelse anses for sket, den dag meddelelsen,

bilaget eller den besked, hvortil meddelelsen er vedhæftet, åbnes eller på anden måde behandles.”

Stk. 6 bliver herefter stk. 8.

7. I § 133, stk. 6, der bliver stk. 8, ændres ”nr. 1-3” til: ”nr. 1-3, 5 og 6”.

8. I § 134 ændres ”og telefonforkyndelse” til: ”, telefonforkyndelse og digital forkyndelse”.

9. I § 142, stk. 2, 3, pkt., indsættes efter »fremmede magter«: »eller med hensynet til tredjemands liv eller helbred«.

10. I § 147, stk. 2, indsættes som 3. og 4. pkt.:

»For overtrædelse af rettens forbud kan der idømmes bøde. Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) kriminalretligt ansvar efter reglerne i kriminallovens kapitel 5.«

11. I § 310 b, stk. 1, nr. 4, ændres »101« til: »101 c«.

12. I § 310 c, stk. 2, og stk. 3, 1. pkt., ændres »102« til: »101 e«.

13. I § 310 d, 3. pkt., indsættes efter »dommen«: », jf. § 101 b,«, og », jf. § 101« udgår.

14. Efter § 339 indsættes efter overskriften før § 340:

»§ 339 a. Retten meddeler forsvareren kopi af indførsler i retsbøgerne vedrørende sagen. Forsvareren kan gøre sigtede bekendt med kopierne, medmindre andet følger af §§ 344 og 458. Retten kan pålægge forsvareren ikke at overlevere kopierne til sigtede eller andre, hvis det må befrygtes, at kopierne vil blive benyttet på retsstridig måde.

Stk. 2. Forsvareren har adgang til at gøre sig bekendt med det materiale, som politiet har tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen angår. Forsvareren skal have udleveret kopi af materialet, i det omfang det uden ulempe kan kopieres. Forsvareren må ikke uden politiets samtykke overlevere det modtagne materiale til sigtede eller andre. Politiet giver samtykke, hvis det findes ubetænkeligt. Med hensyn til materiale, der er omfattet af § 467, stk. 1 og stk. 2, nr. 5, kan samtykke dog kun nægtes af de i stk. 3 nævnte grunde.

Stk. 3. Hvis det er nødvendigt af hensyn til fremmede magter, til statens sikkerhed, til sagens opklaring, til tredjemand, herunder til et vidnes sikkerhed, eller til efterforskningen af en anden verserende sag om en særlig grov lovovertrædelse eller en forsætlig overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 eller 8, kan politiet give forsvareren pålæg om ikke at videregive de oplysninger, som forsvareren har modtaget fra politiet. Pålægget kan udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring under hovedforhandlingen.

§ 339 b. En sigtet uden forsvarer skal efter anmodning have adgang til hos politiet at gøre sig bekendt med indførsler i retsbøgerne vedrørende sagen, medmindre andet følger af §§ 344 og 458. Politiet udleverer efter anmodning kopi af indførslerne til sigtede, medmindre det må befrygtes, at kopierne vil blive benyttet på retsstridig måde.

Stk. 2. En sigtet uden forsvarer skal endvidere efter anmodning have adgang til at gøre sig bekendt med det materiale, som politiet har tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen angår. Politiet kan dog afslå anmodningen af de i § 339 a, stk. 3, nævnte grunde. En begrænsning i sigtedes aktindsigt bortfalder senest inden hovedforhandlingen eller et retsmøde med henblik på sagens behandling i medfør af § 449 a. Politiet udleverer efter anmodning kopi af materialet til sigtede, hvis det findes ubetænkeligt. Med hensyn til materiale, der er omfattet af § 467, stk. 1 og stk. 2, nr. 5, kan udlevering dog kun nægtes af de i § 339 a, stk. 3, nævnte grunde.

§ 339 c. Retten kan efter anmodning fra politiet bestemme, at reglerne om forsvarerens og sigtedes ret til aktindsigt efter §§ 339 a og 339 b fraviges, hvis det er nødvendigt af hensyn til

- 1) fremmede magter,
- 2) statens sikkerhed,
- 3) sagens opklaring,
- 4) tredjemands liv eller helbred,
- 5) efterforskning af en anden verserende sag om en særlig grov lovovertrædelse eller en forsætlig overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 eller 8 eller
- 6) beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder.

Stk. 2. Afgørelse efter stk. 1 kan ikke træffes, hvis det giver anledning til væsentlige betænkeligheder for varetagelsen af sigtedes forsvar.

Stk. 3. Gør hensyn som nævnt i stk. 1 sig kun gældende for en del af materialet, skal forsvareren eller sigtede gøres bekendt med det øvrige indhold af materialet.

Stk. 4. Afgørelse træffes ved en beslutning, der skal begrundes. I beslutningen anføres de konkrete omstændigheder i sagen, der begrundes en fravigelse fra §§ 339 a og 339 b. Træffer retten afgørelse om, at fravigelsen skal gælde indtil videre, skal retten på ny vurdere fravigelsen, før hovedforhandlingen indledes. Træffer retten afgørelse om, at fravigelsen skal gælde i et nærmere fastsat tidsrum, kan afgørelsen forlænges ved senere beslutning, der skal begrundes. Rettens afgørelse kan kæres.

Stk. 5. Inden retten træffer afgørelse, skal der beskikkes en særlig forsvarer for sigtede, og den særlige forsvarer skal have lejlighed til at udtale sig. Den særlige forsvarer beskikkes fra den kreds af forsvarere, der er nævnt i stk. 6. Den særlige forsvarer skal underrettes om alle retsmøder, der afholdes med henblik på at opnå rettens afgørelse om fravigelse fra §§ 339 a og 339 b, og er berettiget til at overvære disse samt til at gøre sig bekendt med det materiale, som politiet har tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen angår. § 392, stk. 2, 2.-5. pkt., og stk. 3, finder tilsvarende anvendelse. Angår efterforskningen en overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 eller 8, behandles sagen af Retten i Grønland.

Stk. 6. Justitsministeren antager et antal forsvarere, der kan beskikkes efter stk. 5. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om de pågældende forsvarere, herunder om vagtordninger, om vederlag for at stå til rådighed og om sikkerhedsmæssige spørgsmål.«

15. § 340, *stk. 1*, ophæves.

Stk. 2-4 bliver herefter stk. 1-3.

16. § 340, *stk. 4*, der bliver stk. 3, affattes således:

»*Stk. 3.* Reglerne i stk. 2 kan fraviges efter bestemmelsen i § 339 c.«

17. I § 341 indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2.* Ved uenighed om lovligheden af politiets afgørelser efter § 339 a, stk. 2, 1. pkt., eller § 339 b, stk. 2, 1. pkt., skal politiet redegøre for grunde til den afgørelse, der er truffet. Retten kan endvidere pålægge politiet over for retten at fremlægge det materiale, som tvisten angår.«

18. I § 344, *stk. 2*, indsættes efter »opklaring«: »eller tredjemand«.

19. I § 344 indsættes som *stk. 5*:

»*Stk. 5.* Stk. 1-4 finder ikke anvendelse på retsmøder, der afholdes i henhold til § 339 c, eller hvor der fremlægges oplysninger, der efter § 339 c er

undtaget fra forsvarerens adgang til aktindsigt, og hvor der efter § 392 beskikkes en forsvarer for den, som indgrebet vedrører.«

20. I § 345 indsættes som *stk. 3*:

»*Stk. 3.* Stk. 1 finder ikke anvendelse på retsmøder, der afholdes i henhold til § 339 c, eller hvor der fremlægges oplysninger, der efter § 339 c er undtaget fra forsvarerens adgang til aktindsigt, og hvor der efter § 392 beskikkes en forsvarer for den, som indgrebet vedrører.«

21. I § 384, *stk. 1, nr. 3*, § 385, *stk. 1, nr. 3*, og § 386, *nr. 3*, indsættes efter »lovovertrædelse«: », en forsætlig overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 eller 8«.

22. I § 387, *nr. 2*, § 388, *stk. 1, nr. 3*, og § 399, *stk. 3, nr. 3*, indsættes efter »lovovertrædelse«: »eller en forsætlig overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 eller 8«.

23. I § 391, *stk. 3, 5. pkt.*, ændres »Justitsministeriet« til: »Rigsadvokaten«.

24. I § 391, *stk. 3*, indsættes som *6. pkt.*:

»Indgreb, der efter rettens opfattelse ikke burde være foretaget af Politiets Efterretningstjeneste, indberettes til Justitsministeriet.«

25. I § 396, *stk. 4, 1. pkt.*, ændres », eller taler« til: »eller til skade for efterforskningen i en anden verserende sag om en lovovertrædelse, som efter loven kan danne grundlag for et indgreb i meddelelshemmeligheden, eller taler hensynet til beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder eller«.

26. I § 399 indsættes efter *stk. 4* som nye stykker:

»*Stk. 5.* Må indgrebet antages at være af væsentlig betydning for efterforskningen, og vedrører efterforskningen en grov lovovertrædelse, kan politiet foretage teleobservation ved

- 1) at indhente oplysninger fra udbydere af telenet eller teletjenester vedrørende lokaliseringen af en mobiltelefon, der antages benyttet af en mistænkt, eller
- 2) på anden måde ved hjælp af en gps eller et andet lignende apparat at registrere
 - a) en mistænks færden eller

- b) en anden persons færden, hvis den pågældende har tilknytning til en mistænkt eller til samme køretøj, fartøj eller ejendom som en mistænkt el.lign.

Stk. 6. Det påhviler udbydere af telenet eller teletjenester at bistå politiet ved gennemførelse af teleobservation, herunder ved at give de i stk. 5, nr. 1, nævnte oplysninger.«

Stk. 5 og 6 bliver herefter stk. 7 og 8.

27. I § 399, *stk. 6*, der bliver *stk. 8*, indsættes som *2. pkt.*:

»Reglerne i §§ 391 og 392, § 396, *stk. 1*, § 396, *stk. 2*, nr. 1, § 396, *stk. 3* og 4, og § 398 finder tilsvarende anvendelse på de i *stk. 5* omhandlede tilfælde.«

28. Efter § 400 indsættes før overskrifterne før § 401:

»Blokering af hjemmesider

§ 400 a. Der kan ske blokering af en hjemmeside, hvis der er grund til at antage, at der fra hjemmesiden begås en overtrædelse af kriminallovens §§ 28-35 eller 37, § 94, nr. 5, eller §§ 95, 104, 105, 108, 111 eller 111 a.

Stk. 2. Blokering må ikke foretages, hvis indgrebet står i misforhold til sagens betydning og den ulempe, som indgrebet må antages at medføre.

Stk. 3. Retten træffer efter politiets anmodning afgørelse om blokering af en hjemmeside. Afgørelsen træffes ved en beslutning, der skal begrundes. I beslutningen anføres de konkrete omstændigheder i sagen, hvorpå det støttes, at betingelserne for indgrebet er opfyldt. Beslutningen kan til enhver tid omgøres.

Stk. 4. Såfremt formålet med blokeringen efter *stk. 1* vedrørende kriminallovens § 94, nr. 5, eller §§ 104, 105, 108, 111 eller 111 a ville forspildes, hvis rettens beslutning skulle afventes, kan politiet træffe beslutning om blokering. I så fald skal politiet snarest muligt og senest inden 24 timer fra indgrebets iværksættelse forelægge sagen for retten. Retten beslutter, om indgrebet kan godkendes, og om det kan opretholdes. Rettens beslutning skal begrundes. Burde indgrebet efter rettens opfattelse ikke have været foretaget, skal retten orientere Rigsadvokaten herom. Indgreb, der efter rettens opfattelse ikke burde være foretaget af Politiets Efterretningstjeneste, indberettes til Justitsministeriet.

Stk. 5. Det påhviler udbydere af elektroniske kommunikationsnet og -tjenester og administratorer af internetdomæner at bistå politiet ved gennemførelsen af blokeringer. Afviser udbyderen eller administratoren uden

lovlig grund at bistå politiet, finder bestemmelsen i § 150 tilsvarende anvendelse.

Stk. 6. Fremsætter den, mod hvem indgrebet retter sig, anmodning herom, skal politiet snarest muligt forelægge sagen for retten. Retten beslutter, om indgrebet skal opretholdes. Rettens beslutning skal begrundes.

Forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation

§ 400 b. Politiet kan forstyrre eller afbryde radio- eller telekommunikation i et område, hvis der er afgørende grunde til det med henblik på at forebygge, at der i det pågældende område vil blive begået en særlig grov lovovertrædelse eller en forsætlig overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 eller 8, som kan medføre fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier.

Stk. 2. Indgreb som nævnt i stk. 1 må ikke foretages, hvis det efter indgrebets formål, sagens betydning og den krænkelse og ulempe, som indgrebet må antages af forvolde den eller de personer, som indgrebet rammer, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 3. Indgreb efter stk. 1 sker efter rettens beslutning, der skal begrundes. I beslutningen anføres det område, som indgrebet angår, og de konkrete omstændigheder i sagen, hvorpå det støttes, at betingelserne for indgrebet er opfyldt. Beslutningen kan til enhver tid omgøres. Endvidere fastsættes det tidsrum, inden for hvilket indgrebet kan foretages. Retten kan efter politiets anmodning forlænge tidsrummet ved en beslutning, der skal begrundes.

Stk. 4. Såfremt indgrebets formål ville forspildes, hvis rettens beslutning skulle afventes, kan politiet træffe beslutning om at foretage indgrebet. I så fald skal politiet snarest muligt og senest inden 24 timer fra indgrebets iværksættelse forelægge sagen for retten. Retten beslutter, om indgrebet kan godkendes, og om det kan opretholdes, og i bekræftende fald for hvilket tidsrum, jf. stk. 3, 2., 4. og 5. pkt. Rettens beslutning skal begrundes. Burde indgrebet efter rettens opfattelse ikke have været foretaget, skal retten orientere Rigsadvokaten herom. Indgreb, der efter rettens opfattelse ikke burde være foretaget af Politiets Efterretningstjeneste, indberettes til Justitsministeriet.

Stk. 5. Reglerne i § 392 finder tilsvarende anvendelse.

Overtagelse af tv-overvågning

§ 400 c. Politiet kan fra andre myndigheder eller private overtage tv-overvågning i et område, hvis der er afgørende grunde til det med henblik på at forebygge eller efterforske en særlig grov lovovertrædelse eller en forsætlig overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 eller 8, som kan medføre eller har medført fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier. Det gælder dog ikke tv-overvågning i private hjem.

Stk. 2. Indgreb som nævnt i stk. 1 må ikke foretages, hvis det efter indgrebets formål, sagens betydning og den krænkelse og ulempe, som indgrebet må antages at forvolde den eller de personer, som indgrebet rammer, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 3. Indgreb efter stk. 1 sker efter rettens beslutning, der skal begrundes. I beslutningen anføres det område, som indgrebet angår, og de konkrete omstændigheder i sagen, hvorpå det støttes, at betingelserne for indgrebet er opfyldt. Beslutningen kan til enhver tid omgøres. Endvidere fastsættes det tidsrum, inden for hvilket indgrebet kan foretages. Retten kan efter politiets anmodning forlænge tidsrummet ved en beslutning, der skal begrundes.

Stk. 4. Såfremt indgrebets formål ville forspildes, hvis rettens beslutning skulle afventes, kan politiet træffe beslutning om at foretage indgrebet. I så fald skal politiet snarest muligt og senest inden 24 timer fra indgrebets iværksættelse forelægge sagen for retten. Retten beslutter, om indgrebet kan godkendes, og om det kan opretholdes, og i bekræftende fald for hvilket tidsrum, jf. stk. 3, 2. og 4. og 5. pkt. Rettens beslutning skal begrundes. Burde indgrebet efter rettens opfattelse ikke have været foretaget, skal retten orientere Rigsadvokaten herom. Indgreb, der efter rettens opfattelse ikke burde være foretaget af Politiets Efterretningstjeneste, indberettes til Justitsministeriet.

Stk. 5. Det påhviler den, der har rådighed over tv-overvågning, at bistå politiet med at overtage tv-overvågning. § 150 finder tilsvarende anvendelse på den, som uden lovlig grund undlader at yde bistand efter 1. pkt.

Stk. 6. § 161 finder tilsvarende anvendelse. Når pålæg meddeles en erhvervsvirksomhed, finder § 161 tilsvarende anvendelse for andre, der i kraft af deres tilknytning til virksomheden har fået kendskab til sagen.

Stk. 7. Politiet kan overtage tv-overvågning med magt, herunder skaffe sig adgang til lokaler, hvorfra tv-overvågningen kan overtages.

Stk. 8. Reglerne i §§ 392 og 398 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 9. Efterfølgende underretning om et foretaget indgreb sker efter reglerne i § 396, stk. 1, 3 og 4. Underretningen gives til den, der har rådighed over den tv-overvågning, der har været overtaget.«

29. I § 420, stk. 3, 3. pkt., § 423, stk. 1, 3. pkt., og § 424, 1. og 3. pkt., ændres »stk. 3« til: »stk. 4«.

30. I § 420, stk. 3, 3. pkt., og § 423, stk. 3, 2. pkt., ændres »stk. 5« til: »stk. 7«.

31. I § 422 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. Retten kan efter anmodning fra politiet i en beslutning om edition bestemme, at politiet fra virksomheder og personer, der er omfattet af § 1 i lov eller Inatsisartutlov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask af udbytte og finansiering af terrorisme, kan indhente oplysninger, som de pågældende har rådighed over, om transaktioner på en konto, hvortil der er overført midler ved en transaktion, som er omfattet af beslutningen om edition, eller ved en transaktion, der udspringer af en transaktion, som er omfattet af beslutningen om edition. I beslutningen fastsættes det tidsrum, inden for hvilket indhentelse af oplysninger kan ske. Dette tidsrum skal være så kort som muligt og må ikke overstige 4 uger. Retten kan efter politiets anmodning forlænge tidsrummet, men højst med 4 uger ad gangen. Forlængelsen sker ved en beslutning, der skal begrundes. Politiet skal snarest muligt efter udløbet af det tidsrum, inden for hvilket indhentelse af oplysninger kan ske, underrette retten om de transaktioner, som politiet har indhentet oplysninger om. Underretningen skal indeholde en angivelse af de bestemte grunde, der er til at antage, at transaktionerne udspringer af en transaktion, som er omfattet af beslutningen om edition.«

Stk. 3 og 4 bliver herefter stk. 4 og 5.

32. I § 422 indsættes efter stk. 4, der bliver stk. 5, som nyt stykke:

»Stk. 6. Politiet kan træffe afgørelser om pålæg om edition af oplysninger om transaktioner, konti, depoter, bokse el.lign. fra virksomheder eller personer, der er omfattet af § 1, stk. 1, nr. 1-11 eller 20-24, i lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme eller § 1, stk. 1, nr. 1 og 2, i Inatsisartutlov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme. Politiet kan i afgørelsen om pålæg om edition efter 1. pkt. bestemme, at der fra virksomheder og personer, der er omfattet af § 1 i lov eller Inatsisartutlov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask af udbytte og finansiering af terrorisme, kan indhentes oplysninger, som de pågældende har rådighed over, om transaktioner på en konto, hvortil der er overført midler ved en transaktion, som er omfattet af afgørelsen om edition, eller ved en transaktion, der udspringer af en transaktion, som er omfattet af afgørelsen om edition. Stk. 4, 2. pkt., finder tilsvarende

anvendelse. Politiets afgørelser efter dette stykke skal være skriftlige og ledsaget af grunde.«

Stk. 5-7 bliver herefter stk. 7-9.

33. I § 424, 3. pkt., ændres »stk. 7« til: »stk. 9«.

34. I § 444 indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2.* Anklagemyndigheden kan give forsvareren pålæg om ikke at videregive oplysninger om et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl til tiltalte, hvis anklagemyndigheden agter at anmode retten om at bestemme, at disse oplysninger ikke må meddeles tiltalte, jf. § 458, stk. 2. Forsvareren kan indbringe pålægget for retten.«

35. Efter § 445 indsættes:

»§ 445 a. En person kan ikke indkaldes som vidne, hvis oplysninger om personens identitet ikke indgår i sagen i medfør af § 339 a, stk. 2, 1. pkt., eller § 339 b, stk. 2, 1. pkt., eller er undtaget fra forsvarerens og sigtedes adgang til aktindsigt i medfør af § 339 c.«

36. I § 448, *stk. 1, nr. 5*, ændres »stk. 3, eller,« til: »stk. 3,«.

37. I § 448, *stk. 1, nr. 6*, ændres »stk. 1.« til: »stk. 1 eller 4, eller«.

38. I § 448, *stk. 1*, indsættes som *nr. 7*:

»7) at et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl ikke må oplyses for tiltalte, jf. § 458, stk. 2.«

39. I § 458 indsættes efter *stk. 1* som nye stykker:

»*Stk. 2.* Retten kan, hvis det må antages at være uden betydning for tiltaltes forsvar, på anmodning bestemme,

- 1) at et vidnes bopæl ikke må oplyses for tiltalte, hvis afgørende hensyn til vidnets sikkerhed taler for det, eller
- 2) at et vidnes navn, stilling og bopæl ikke må oplyses for tiltalte, hvis afgørende hensyn til vidnets sikkerhed gør det påkrævet.

Stk. 3. Afgørelse efter *stk. 2* træffes på grundlag af en samlet vurdering af sagens omstændigheder, herunder eventuelle oplysninger om vidnets forudgående tilknytning til tiltalte og oplysninger om sagens karakter.

Stk. 4. Er det truffet bestemmelse efter *stk. 2, nr. 2*, kan retten yderligere bestemme, at tiltalte skal forlade retslokalet, mens vidnet afhøres.

Stk. 5. Retsformanden afgør, om tiltalte skal forlade retslokalet under den forudgående forhandling om anmodninger fremsat efter stk. 2.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 6.

40. I § 458, *stk. 2*, som bliver stk. 6, ændres i *1. pkt.* »i henhold til § 141, stk. 5,« til: »4 eller i henhold til § 104«.

41. I § 458, *stk. 2*, som bliver stk. 6, indsættes som *4. pkt.*:

»Oplysning om vidnets bopæl eller navn, stilling og bopæl skal dog ikke meddeles tiltalte, hvis retten har truffet bestemmelse om hemmeligholdelse efter stk. 2, nr. 1 eller 2.«

42. I § 458 indsættes som *stk. 7*:

»*Stk. 7.* Afgørelse om hemmeligholdelse af et vidnes navn, stilling og bopæl, jf. stk. 2, nr. 2, og stk. 4, træffes ved en beslutning, der skal begrundes. I beslutningen anføres de konkrete omstændigheder i sagen, hvorpå det støttes, at betingelserne for hemmeligholdelse er opfyldt. Beslutningen kan til enhver tid omgøres. Rettens afgørelse kan kæres.«

43. I § 474, *stk. 3, 2. pkt.*, ændres »Er tiltalte ikke til stede ved afsigelsen, sender politiet« til: »Politiet sender«.

44. Efter § 485 indsættes i *kapitel 41*:

»§ 485 a. Domme og beslutninger i kriminalsager må kun gengives offentligt, når de er anonymiseret, således at sigtedes, tiltaltes, forurettedes eller vidners identitet ikke fremgår. For overtrædelse af 1. pkt. kan der idømmes bøde. Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) kriminalretligt ansvar efter reglerne i kriminallovens kapitel 5.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 finder ikke anvendelse på retsinformationssystemer, der er omfattet af lov om behandling af personoplysninger § 9, eller på offentlig gengivelse, der bygger på et sådant retsinformationssystem.«

45. § 493 h, *stk. 6*, affattes således:

»*Stk. 6.* Reglerne i § 339 a, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse, og reglerne i stk. 3 og 4 kan fraviges efter bestemmelsen i § 339 c.«

§ 2

I forvaltningsloven, som sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 1188 af 27. december 1994, som ændret ved § 6 i lov nr. 572 af 10. maj 2022, foretages følgende ændring:

1. § 18, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 omfatter ikke dokumenter hos politiet eller anklagemyndigheden.«

§ 3

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. januar 2025.

Stk. 2. Retsplejelov for Grønland §§ 101 b og 485 a, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 3 og 44, finder ikke anvendelse på domme og beslutninger, der er afsagt før lovens ikrafttræden.

Stk. 3. Retsplejelov for Grønland § 101 e, stk. 6, 1. og 3. pkt., som affattet ved denne lovs § 1, nr. 3, finder også anvendelse på dokumenter og udskrifter, der før lovens ikrafttræden er udleveret i medfør af den hidtil gældende bestemmelse i retsplejelov for Grønland § 102.

Stk. 4. Regler fastsat i medfør af retsplejelov for Grønland § 102, stk. 1 og 7, jf. lovbekendtgørelse nr. 1186 af 18. september 2023, forbliver i kraft, indtil de afløses af forskrifter udstedt i medfør af retsplejelov for Grønland § 101 e, stk. 2 og 6, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 3.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1. Aktindsigt

2.1.1. Gældende ret

2.1.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.2. Teleobservation

2.2.1. Gældende ret

2.2.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.3. Edition

2.3.1. Gældende ret

2.3.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.4. Tvangsindgreb ved efterforskning af særlig grove lovovertrædelser

2.4.1. Gældende ret

2.4.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.5. Indberetning om uberettigede indgreb i meddelelshemmeligheden mv.

2.5.1. Gældende ret

2.5.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.6. Underretning om foretagne tvangsindgreb

2.6.1. Gældende ret

2.6.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.7. Blokering af hjemmesider

2.7.1. Gældende ret

2.7.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.8. Forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation

2.8.1. Gældende ret

2.8.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.9. Overtagelse af tv-overvågning

2.9.1. Gældende ret

2.9.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.10. Anonyme vidner

2.10.1. Gældende ret

2.10.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.11. Digital forkyndelse og forenklet digital forkyndelse

2.11.1. *Gældende ret*

2.11.2. *Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning*

3. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

6. Klimamæssige konsekvenser

7. Miljø- og naturmæssige konsekvenser

8. Forholdet til EU-retten

9. Hørte myndigheder og organisationer mv.

10. Sammenfattende skema

1. Indledning

Regeringen ønsker et ligeværdigt, positivt og styrket partnerskab med Grønland i Rigsfællesskabet. I fællesskab med Grønland vil regeringen derfor udvikle danske ansvarsområder, blandt andet ved at opdatere lovgivningen for Grønland på områder, som Danmark har ansvaret for. Det er vigtigt, at den lovgivning for Grønland, som Danmark har ansvaret for, er tidssvarende og af god kvalitet.

Reglerne i retsplejelov for Grønland om behandlingen af kriminalsager er blevet justeret flere gange, siden loven trådte i kraft i 2010.

Eksempelvis blev der i 2022 indført nye regler om information og vejledning af forurettede inspireret af reglerne herom i den danske retsplejelov (lov nr. 572 af 10. maj 2022), og i 2023 blev der indført regler om behandlingen af tilståelsessager, og reglerne om gennemførelse af sagen til dom ved tiltaltes udeblivelse blev udvidet ligeledes inspireret af reglerne herom i den danske retsplejelov (lov nr. 414 af 25. april 2023).

Endvidere har Justitsministeriet i juni 2023 sendt et udkast til lovforslag i offentlig høring om indførelse af regler om politiets anvendelse af agenter i efterforskningen af lovovertrædelser, som den 30. juni 2023 er forelagt for Grønlands selvstyre.

Justitsministeriet har udarbejdet nærværende forslag til ændring af retsplejelov for Grønland for at sikre, at loven er tidssvarende i forhold til det kri-

minalitets- og trusselsbillede, der i dag og fremover kan forventes i Grønland.

Formålet med lovforslaget er på den baggrund på den ene side at udvide offentlighedens adgang til aktindsigt i domme med henblik på at sikre den størst mulige åbenhed og indsigt i domstolenes arbejde i Grønland.

Formålet med lovforslaget er på den anden side at forbedre politiets efterforskningsmuligheder for at sikre en effektiv bekæmpelse af alvorlig og mere organiseret kriminalitet samt at forbedre beskyttelsen af vidner.

Med henblik herpå foreslås der visse begrænsninger i forsvarerens og sigtedes aktindsigt. Forslaget er udformet, så det ikke berører tiltaltes adgang til at føre beviser af betydning for sagens afgørelse. Endvidere foreslås det, at en begrænsning i forsvarerens og sigtedes aktindsigt skal ske efter rettens beslutning, og at der skal beskikkes en særlig forsvarer, som har adgang til det materiale, der er spørgsmål om at begrænse aktindsigten i, og til over for retten at fremføre argumenter, som taler imod at begrænse forsvarerens og sigtedes aktindsigt i materialet.

Endvidere foreslås det at indføre udtrykkelige lovregler om teleobservation i retsplejelov for Grønland. Med forslaget får politiet en klar hjemmel til at anvende teleobservation som led i efterforskningen, men samtidig fastsættes der betingelser for politiets anvendelse heraf og om indhentelse af rettens beslutning og om beskikkelse af en forsvarer for den, indgrebet vedrører.

Endvidere foreslås det at indføre regler om, at retten i én beslutning om edition kan bemyndige politiet til at pålægge banker mv. edition for at følge en betaling i flere led, og om at politiet i visse tilfælde kan pålægge banker mv. edition uden at indhente rettens beslutning. Formålet med dette forslag er at effektivisere politiets efterforskning af navnlig økonomisk kriminalitet, herunder hvidvask af udbytte fra anden (grov) kriminalitet.

Desuden foreslås, at der ved efterforskning af forsætlige overtrædelser af kriminallovens kapitel 7 og 8 (om forbrydelser mod rigets sikkerhed eller statsforfatningen, terrorisme mv.) skal være mulighed for tvangsindgreb i form af indgreb i meddelelshemmeligheden eller særligt kvalificeret observation, uanset om der i den konkrete sag forventes idømt ubetinget anstaltsanbringelse af en ikke ubetydelig varighed. Det er efter forslaget en forudsætning, at de øvrige betingelser for indgrebet er opfyldt.

Det foreslås også, at uberettigede tvangsindgreb fremover skal indberettes af retten til Rigsadvokaten i stedet for Justitsministeriet. Dog skal uberettigede indgreb foretaget af Politiets Efterretningstjeneste fortsat indberettes til Justitsministeriet. Formålet med forslaget er at effektivisere opfølgningen på modtagne indberetninger om uberettigede indgreb.

Det foreslås desuden, at underretning om afsluttede tvangsindgreb også skal kunne udsættes eller undlades, hvis hensynet til en verserende efterforskning af en anden særlig grov lovovertrædelse eller hensynet til beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder taler for det. Det er uændret retten, der har kompetence til at beslutte, at underretning kan udsættes eller undlades. Formålet med forslaget er at undgå, at en underretning om et afsluttet tvangsindgreb skader politiets efterforskning af anden grov kriminalitet ved at afsløre en igangværende efterforskning eller politiets efterforskningsmetoder.

Desuden foreslås det at indføre regler om politiets blokering af hjemmesider, hvorfra der foregår nærmere angivne former for it-kriminalitet. Formålet med forslaget er at beskytte bl.a. potentielle ofre for it-kriminalitet mod bedrageri, hacking mv.

Endvidere foreslås det at indføre regler om politiets forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation eller overtagelse af tv-overvågning i ekstraordinære tilfælde. Formålet med forslaget er at give politiet i Grønland samme muligheder som i den øvrige del af riget for at anvende disse midler til at forebygge eksempelvis et terrorangreb, hvis situationen skulle opstå.

Endelig foreslås det at indføre regler om anonyme vidner. Forslaget går ud på, at vidnets identitet kan hemmeligholdes for tiltalte, hvor det er uden betydning for tiltaltes forsvar at kende vidnets identitet, og hvor afgørende hensyn til vidnets sikkerhed gør hemmeligholdelse af vidnets identitet påkrævet. Forsvareren vil være bekendt med vidnets identitet, og rettens beslutning om anonym vidneførsel kan kæres særskilt. Formålet med forslaget er at beskytte vidner, som er i risiko for repressalier fra tiltalte eller personer med tilknytning til tiltalte.

Herudover foreslås det at indføre regler om digital forkyndelse og forenklet digital forkyndelse, så der også i grønlandsk retspleje kan drages fordel af

de muligheder, der foreligger for at anvende digital kommunikation, når de er implementeret i Grønland.

Det bemærkes, at når der i lovforslagets bemærkninger henvises til »retsplejeloven«, sigtes der til retsplejelov for Grønland, medmindre andet er angivet.

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1. Aktindsigt

2.1.1. Gældende ret

Retsplejelovens § 101 indeholder en generel regel om aktindsigt i retsbøgerne og i fremlagte dokumenter, som beror hos retten.

Det fremgår af § 101, stk. 1, at uden for de tilfælde, hvor der i loven er truffet særlig bestemmelse herom, kan parterne og andre, som har retlig interesse heri, forlange en udskrift af retsbøgerne og af fremlagte dokumenter, som beror hos retten. I kriminalsager kan andre end parterne dog først få aktindsigt efter denne bestemmelse, når sagen er endt.

Det fremgår af § 101, stk. 2, at aktindsigt helt eller delvis kan nægtes, hvis hensynet til statens sikkerhed eller forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt gør det betænkeligt at give aktindsigt efter stk. 1, eller hvis det må befrygtes, at udskriften vil blive benyttet på retsstridig måde.

Det fremgår af § 101, stk. 3, at udskrifter så vidt muligt bør leveres i løbet af 1 uge.

Det fremgår af § 101, stk. 4, at justitsministeren kan bestemme, at udskrifter i kriminalsager først skal kunne udleveres, efter at retten har indhentet en udtalelse fra politidirektøren. Hvis politidirektøren af de i stk. 2 angivne grunde modsætter sig, at der udleveres en udskrift, afgør retten sagen ved beslutning, der skal begrundes.

Det fremgår af § 101, stk. 5, at rettens beslutninger efter stk. 2 og 4 inden 6 uger kan indbringes for landsretten. Landsretten kan dog se bort fra overskridelser af denne frist på indtil 6 måneder, når særlige omstændigheder

gør overskridelsen undskyldelig. I de i stk. 4, 2. pkt., nævnte tilfælde skal sagen af politidirektøren indbringes for landsretten inden 3 dage, og udskrift må da ikke udleveres, før sagen er afgjort af landsretten.

Endelig fremgår det af § 101, stk. 6, at den dømtes adgang til at få udskrift af den over vedkommende afsagte dom ikke berøres af bestemmelserne i § 101.

Bestemmelsen i § 101 er baseret på den danske retsplejelovs § 41, som denne bestemmelse var formuleret, da Den Grønlandske Retsvæsenkommission afsluttede sit arbejde i sommeren 2002.

Ved siden af retsplejelovens § 101 gælder i civile sager og kriminalsager et almindeligt princip om kontradiktion, som indebærer, at sagens parter som altovervejende hovedregel under sagens behandling har adgang til alle oplysninger, som modparten fremfører for retten. I kriminalsager kan der under visse betingelser gøres undtagelse herfra under efterforskningen, jf. retsplejelovens § 344, men en sådan undtagelse ophører i givet fald senest under hovedforhandlingen. I civile sager om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær kan parterne i visse tilfælde afskæres fra at få oplysning om indholdet af en samtale med barnet, som skal finde sted efter forældreansvarsloven, jf. retsplejelovens § 287, og i tvangsadoptionssager kan de biologiske forældre afskæres fra oplysning om identiteten på den adoptionsøgende, jf. retsplejelovens § 298, stk. 3. Bortset fra sådanne særegne undtagelser gælder i civile sager fuld kontradiktion, dvs. at parterne i øvrigt har adgang til alt materiale, som modparten fremfører for retten.

I kriminalsager har forsvareren endvidere som hovedregel adgang til at gøre sig bekendt med politiets materiale i sagen, uanset om politiet har fremført dette for retten, jf. retsplejelovens § 340. Forsvareren må ikke uden politiets samtykke udlevere materialet til sigtede, men må som udgangspunkt gerne forevise det for sigtede.

Hvis hensynet til fremmede magter, til statens sikkerhed eller til sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det nødvendigt, kan forsvarerens adgang til politiets materiale dog begrænses, eller der kan gives forsvareren pålæg om ikke at videregive oplysninger, som er modtaget fra politiet. Pålægget kan udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring under hovedforhandlingen.

Bestemmelsen i § 340 er baseret på den danske retsplejelovs § 745, som denne bestemmelse var formuleret, da Den Grønlandske Retsvæsenkommission afsluttede sit arbejde i sommeren 2002.

Den danske retsplejelovs § 745 blev med støtte i forarbejderne bl.a. fortolket på den måde, at hvis forsvarerens adgang til politiets materiale blev begrænset, skulle forsvareren underrettes om, at der var sket en begrænsning i forsvarerens adgang. Endvidere ophørte begrænsninger i forsvarerens adgang til politiets materiale senest ved hovedforhandlingens begyndelse.

Det må antages, at den grønlandske retsplejelovs § 340 skal fortolkes på samme måde, som den dagældende danske retsplejelovs § 745 var blevet fortolket i retspraksis.

For så vidt angår forsvarerpålæg (dvs. pålæg til forsvareren om ikke at videregive oplysninger til sigtede) fremgår det af forarbejderne til § 340, at forsvareren er berettiget til at oplyse sigtede om, at der foreligger materiale med tavshedsplæg, uden at omtale materialets indhold, jf. Folketingstidende 2007-08 (2. samling), tillæg A, side 1457. Dette kan ifølge forarbejderne have betydning for forsvarerens og sigtedes drøftelser af, om sigtede bør lade sig afhøre af politiet.

Som det var tilfældet med den danske retsplejelov i 2002, indeholder den grønlandske retsplejelov ikke regler om sigtedes adgang til politiets materiale i en kriminalsag, når der ikke er en forsvarer.

Forvaltningsloven, som sat i kraft ved anordning nr. 1188 af 27. december 1994 for sager om grønlandske anliggender, der er eller har været under behandling af rigsmyndigheder, indeholder i § 18 en bestemmelse om parter aktindsigt i kriminalsager, når sagen er afgjort.

Det fremgår af bestemmelsen, at når sagen er afgjort, kan en part i en kriminalsag forlange at blive gjort bekendt med sagens dokumenter i det omfang, dette er rimeligt begrundet af hensyn til varetagelse af den pågældendes interesser, og hensynet til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser eller særlige hensyn til beskyttelse af sigtede, vidner eller andre ikke taler herimod. Bestemmelserne i §§ 12-14 om undtagelse af visse dokumenter fra aktindsigt gælder tilsvarende.

Bestemmelsen omfatter ikke retsbogsudskrifter vedrørende kriminalsagen og dokumenter, der har været fremlagt i retten i forbindelse med sagen. Det samme gælder retsbogsudskrifter og i retten fremlagte dokumenter vedrørende andre kriminalsager, der har været benyttet under sagens behandling.

Bestemmelsen er navnlig relevant for sigtedes aktindsigt i en afsluttet kriminalsag i den del af politiets materiale, som ikke er omfattet af retsplejelovens § 101, dvs. i den del af materialet, som ikke udgøres af udskrifter af retsbøgerne eller dokumenter, som har været fremlagt i retten.

Retsplejelovens § 102 indeholder regler om aktindsigt for redaktører og redaktionelle medarbejdere ved massemedier, der er omfattet af landstingslov om medieansvar. Disse personer kan bl.a. få adgang til anklageskrifter og retsbøger, men må kun benytte materialet til støtte for journalistisk og redaktionelt arbejde. Det betyder, at materialet ikke må være tilgængeligt for andre end massemediets journalister og redaktionsmedarbejdere, ikke må gengives ordret i lange sammenhængende passager og ikke må foreholdes nogen under interview.

Bestemmelsen i § 102 er baseret på den danske retsplejelovs § 41 a, som denne bestemmelse var formuleret, da Den Grønlandske Retsvæsenkommission afsluttede sit arbejde i sommeren 2002.

2.1.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.1.2.1. Ved lov nr. 436 af 10. juni 2003 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Bekæmpelse af rockerkriminalitet og anden organiseret kriminalitet) blev reglerne i den danske retsplejelov om forsvarerens adgang til politiets materiale i verserende straffesager ændret.

Det fremgår af forarbejderne til lovændringen, at ændringerne havde til formål at sikre politiets muligheder for at modtage informationer, der var helt nødvendige for en effektiv bekæmpelse af rockerkriminalitet og anden organiseret kriminalitet, jf. Folketingstidende 2002-03, tillæg A, side 6702-6703.

For det første blev forsvarerens (og i konsekvens heraf og sigtedes eller tiltaltes) adgang til aktindsigt begrænset til alene at vedrøre materiale, som politiet har tilvejebragt til brug for den konkrete sag, som sigtelsen eller tiltalen vedrører. Ændringen indebar bl.a. en præcisering af, at oplysninger om

identiteten på en meddeler, som ønsker at være anonym, ikke er omfattet af forsvarerens og sigtedes eller tiltaltes adgang til aktindsigt, hvis navnet er udeladt af sagen af politiet. Herudover indebar denne ændring, at mere generelle baggrundsoplysninger om eksempelvis kriminalitetsmønstre eller persongruppers tilknytning til bestemte netværk eller grupperinger ikke ville være omfattet af forsvarerens adgang til aktindsigt. Det bemærkedes dog, at materiale, som anklagemyndigheden har til hensigt at fremlægge under hovedforhandlingen, fortsat altid ville være omfattet af forsvarerens adgang til aktindsigt, uanset om materialet var tilvejebragt til brug for den konkrete sag eller ej.

For det andet blev mulighederne for at begrænse forsvarerens (og i konsekvens heraf sigtedes eller tiltaltes) adgang til aktindsigt udvidet, således at også hensynet til efterforskning i en anden verserende sag om en alvorlig lovovertrædelse og til beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder kunne begrunde en begrænsning i aktindsigten. Endvidere kunne en begrænsning i forsvarerens adgang til aktindsigt være tidsu-begrænset og dermed have virkning også under hovedforhandlingen og efter sagens afslutning.

Efter lovændringen træffes en beslutning om at undtage materiale fra forsvarerens (og sigtedes eller tiltaltes) adgang til aktindsigt af retten. Der beskikkes en særlig advokat for sigtede eller tiltalte, der kan varetage dennes interesser under behandlingen af spørgsmålet. Advokaten beskikkes fra en særlig kreds af advokater, som sikkerhedsgodkendes.

Efter lovændringen i 2003 skulle advokaten beskikkes fra den kreds af advokater, hvorfra der sker beskikkelse ved indgreb i meddelelshemmeligheden mv. i sager om overtrædelse af straffelovens kapitel 12 og 13 (forbrydelser mod statens sikkerhed og statsforfatningen, terrorisme mv.).

Det blev ved lov nr. 1552 af 21. december 2010 om lov om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Sporing af skjult udbytte og andre aktiver, forældelse af konfiskationskrav, hemmelig beslaglæggelse mv.) ændret, således at advokaten herefter beskikkes fra en særskilt kreds af sikkerhedsgodkendte advokater, der er antaget til at beskikkes i sager om begrænsning af forsvarerens aktindsigt.

Det fremgår af forarbejderne til lovændringen i 2010, at denne ændring skete på foranledning af Politiets Efterretningstjeneste med henblik på at

sikre hemmeligholdelsen af identiteten på de advokater, der beskikkes ved indgreb i meddelelshemmeligheden mv. i sager om overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13, jf. Folketingstidende 2010-11, A, L 54 som fremsat, side 14.

Rettens afgørelse om at undtage materiale fra forsvarerens adgang til aktindsigt træffes efter lovændringen i 2003 ved kendelse og kan kæres. Er beslutningen om begrænsningen i forsvarerens adgang til aktindsigt tidsbegrænset, skal der ske en fornyet prøvelse af hensynenes vægt forud for hovedforhandlingen for at sikre, at det fortsat er berettiget at undtage det pågældende materiale fra forsvarerens adgang til aktindsigt.

For at undgå at identiteten på en anmelder eller meddeler, der ønskede at være anonym, og hvis identitet ikke indgik i sagen af hensyn til den pågældendes sikkerhed, kunne afsløres ved at afhøre en polititjenestemand herom, blev der for det tredje indført adgang til, at en polititjenestemand kunne nægte at afgive forklaring i retten, hvis dette var begrundet i hensynet til tredjemands liv eller helbred, ligesom en person ikke kunne indkaldes som vidne af forsvareren, hvis oplysningerne om den pågældendes identitet ikke indgik i sagen eller var undtaget fra forsvarerens adgang til aktindsigt.

2.1.2.2. Ved lov nr. 215 af 31. marts 2004 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Offentlighed i retsplejen) blev der i den danske retsplejelov indsat en række nye regler om aktindsigt i både verserende og afsluttede retssager.

Det fremgår af forarbejderne til lovændringen, at formålet med lovændringen var at udvide adgangen til aktindsigt ved domstolene og i øvrigt at modernisere retsplejelovens regler om offentlighed i civile sager og straffesager med henblik på at sikre den størst mulige åbenhed og indsigt i domstolenes arbejde, jf. Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 598.

Lovændringen indeholdt følgende hovedpunkter:

Der blev indført en almindelig adgang til aktindsigt i domme og kendelser i civile sager og straffesager, hvilket var udtryk for en væsentlig udvidelse af adgangen til aktindsigt i forhold til de hidtil gældende regler, hvor aktindsigt var betinget af såkaldt retlig interesse.

Med hensyn til aktindsigt i andre dokumenter end domme og kendelser blev betingelsen om »retlig interesse« suppleret af en regel om aktindsigt for forurettede i straffesager, der således fik en udvidet ret til aktindsigt.

Samtidig blev reglerne om aktindsigt i afsluttede straffesager forenklet. Dette gjaldt både sigtedes aktindsigt og aktindsigt for andre personer med »retlig interesse«. De hidtil gældende regler var spredt mellem retsplejeloven og forvaltningsloven, og der var en række forskelle mellem disse regler. Med lovændringen blev der fastsat et ensartet regelsæt i retsplejeloven om aktindsigt i afsluttede straffesager.

Sigtedes adgang til aktindsigt i de mindre alvorlige straffesager, hvor der ikke er nogen forsvarer, blev lovfæstet.

Endvidere blev princippet om meroffentlighed lovfæstet.

Som modstykke til den udvidede adgang til aktindsigt i domme og kendelser blev der gennemført et forbud mod offentliggørelse af domme og kendelser i straffesager, medmindre der er foretaget anonymisering af dommen eller kendelsen.

2.1.2.3. Det er Justitsministeriets opfattelse, at de hensyn, der lå til grund for lovændringerne i Danmark i 2003 og 2004, også gør sig gældende for Grønland.

På den ene side er det således også i Grønland afgørende for politiets mulighed for at efterforske alvorlig organiseret kriminalitet, at forsvarerens og sigtedes eller tiltaltes adgang til oplysninger kan begrænses for at hemmeligholde igangværende efterforskninger, særlige efterforskningsmetoder mv., så længe tiltaltes adgang til at føre beviser af betydning for sagens afgørelse ikke berøres.

På den anden side er det også i Grønland af væsentlig betydning i et moderne rets- og informationssamfund, at der er en vid offentliggørelse i retsplejen, ligesom en høj grad af åbenhed og indsigt for borgerne og pressen med domstolens arbejde er en forudsætning for offentlighedens tillid til og kontrol med retsvæsenet.

Justitsministeriet finder derfor, at de gældende regler i retsplejeloven, som bygger på de regler, der gjaldt i Danmark for mere end 20 år siden, bør moderniseres i tråd med reglerne om aktindsigt i den danske retsplejelov.

Justitsministeriet finder, at den ændring af reglerne om aktindsigt i den danske retsplejelov, som blev gennemført ved lov nr. 709 af 8. juni 2018 om ændring af retsplejeloven (Øget beskyttelse af vidner), i samme forbindelse bør indføres i den grønlandske retsplejelov.

Med denne lovændring blev reglen i den danske retsplejelov om forsvarerpålæg ændret, således at det kom til at fremgå udtrykkeligt, at hensynet til et vidnes sikkerhed kunne danne grundlag for meddelelse af pålæg til forsvareren om ikke at videregive oplysninger om vidnets bopæl eller navn, stilling og bopæl. Det var hensigten, at politiet skulle gøre brug af denne mulighed i tilfælde, hvor anklagemyndigheden agtede under hovedforhandlingen at anmode retten om at bestemme, at de nævnte oplysninger ikke måtte meddeles tiltalte.

Da der med lovforslaget foreslås regler om, at et vidnes identitet i visse tilfælde kan hemmeligholdes for tiltalte under hovedforhandlingen, jf. pkt. 2.10 nedenfor, bør reglerne om sigtedes aktindsigt under efterforskningen præciseres på samme måde, som det skete i Danmark ved lovændringen i 2018.

Derimod finder Justitsministeriet ikke grundlag for på nuværende tidspunkt at medtage de ændringer af reglerne om aktindsigt i den danske retsplejelov, som blev gennemført ved lov nr. 638 af 12. juni 2013 om ændring af forvaltningsloven og retsplejeloven (Ændringer i lyset af lov om offentlighed i forvaltningen).

Disse ændringer havde nær sammenhæng med den nye offentlighedslov og med heraf affødte ændringer i forvaltningsloven, og hverken den nye offentlighedslov eller de deraf affødte ændringer i forvaltningsloven er sat i kraft for Grønland.

Det bemærkes, at de tre ændringer af den danske retsplejelov vedrørende aktindsigt i henholdsvis 2003, 2004 og 2013 indgik i en samlet forelæggelse for Rådet for Grønlands Retsvæsen af et notat om de ændringer af den danske retsplejelov, som var blevet foretaget i perioden 2003-2013. Rådet for Grønlands Retsvæsen besluttede at videregive notatet om lovændringerne

til Justitsministeriet og Grønlands Selvstyre med henblik på videre overvejelser.

Det bemærkes endvidere, at Rådet for Grønlands Retsvæsen ikke har anbefalet, at lovændringen i 2018 indføres i den grønlandske retsplejelov, da det i 2018 var Justitsministeriets umiddelbare vurdering, at der ikke var behov for en præcisering af retsplejelovens § 340, stk. 4, idet vidnernes identitet i kriminalsager under alle omstændigheder oftest ville være kendt eller kunne gættes af sigtede.

Som nævnt foreslås der imidlertid nu regler om hemmeligholdelse af et vidnes identitet under hovedforhandlingen, hvorfor der også bør være adgang til hemmeligholdelse under efterforskningen.

2.1.2.4. Med lovforslaget foreslås det derfor at erstatte de gældende regler i retsplejelovens §§ 100, 101 og 340 om aktindsigt med nye bestemmelser i tråd med reglerne i den danske retsplejelov.

Samtidig foreslås et generelt forbud mod offentlig gengivelse af domme og beslutninger i kriminalsager uden anonymisering. Forbuddet angår kun offentlig gengivelse af selve afgørelsens tekst, og reglerne om anden omtale af kriminalsager, herunder eventuelt med oplysning om de involveredes navne, foreslås ikke ændret.

Desuden foreslås det, at en person ikke kan indkaldes som vidne, hvis oplysninger om personens identitet ikke indgår i sagen i medfør af reglerne om forsvarerens og sigtedes adgang til aktindsigt, og at en polititjenestemand ikke kan afkræves vidneforklaring om en sådan persons identitet. Forslaget tager sigte på anonyme meddelere. Det bemærkes, at hvis anklagemyndigheden vil bruge oplysninger fra meddeleren som bevis under hovedforhandlingen, kan og skal den pågældende indkaldes som vidne.

Endvidere foreslås det, at en dommer, der har fået forelagt materiale, som undtages fra forsvarerens og sigtedes aktindsigt, ikke kan deltage i afgørelsen af spørgsmålet om tiltaltes skyld i det relevante forhold.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 1-3, 9, 15-17, 19, 20, 35, 43, 44 og 45 (forslag til § 50, stk. 3-5, ændring af § 61 f, stk. 2, forslag til §§ 101-102 a, ændring af § 142, stk. 2, forslag til §§ 339 a-339 c, ændring af § 340, forslag til § 341, stk. 2, § 344, stk. 5, § 345, stk. 3, og § 445 a, ændring af § 474,

stk. 3, forslag til § 485 a og ændring af § 493 h, stk. 6), og § 2 (ændring af forvaltningslovens § 18).

2.2. Teleobservation

2.2.1. Gældende ret

Observation af mistænkte kan forekomme i forskellige former og være af mere eller mindre indgribende karakter. Indgrebets intensitet vil navnlig afhænge af, på hvilket sted den mistænkte befinder sig under observationen, og hvilke hjælpemidler politiet anvender i forbindelse hermed. I den ene ende af skalaen kan nævnes observation med det blotte øje af en person, der befinder sig på et frit tilgængeligt sted, mens observation ved hjælp af et skjult, fjernbetjent apparat af en person, der opholder sig i sin bolig, kan siges at ligge i den anden ende af skalaen.

Retsplejeloven indeholder i § 399 bestemmelser om visse former for observation.

Retsplejelovens bestemmelser om observation omhandler alene politiets adgang til at foretage observation af personer, der befinder sig på et ikke frit tilgængeligt sted, ved brug af optiske instrumenter, f.eks. en kikkert eller et kamera. Observation af personer, der befinder sig på et frit tilgængeligt sted, er således ikke omfattet af bestemmelsen, uanset om der i forbindelse med observationen anvendes optiske instrumenter. Retsplejeloven regulerer heller ikke observation af en person, der befinder sig på et ikke frit tilgængeligt sted, hvis observationen foretages uden brug af sådanne hjælpemidler. Sådanne observationer har ikke karakter af kriminalprocessuelle tvangsindgreb.

Retsplejelovens § 399, stk. 1-3, regulerer tre former for observation af mere eller mindre kvalificeret karakter.

Indgreb efter § 399, stk. 1, omfatter observation i tilfælde, hvor den person, indgrebet er rettet imod, befinder sig på et ikke frit tilgængeligt sted, og hvor observationen foretages ved hjælp af en kikkert eller andet apparat. Denne type observation kan foretages, hvis indgrebet må antages at være af væsentlig betydning for efterforskningen (indikationskravet), og efterforskningen vedrører en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre anstaltsanbringelse (kriminalitetskravet).

Observation rettet mod en person, der befinder sig på et ikke frit tilgængeligt sted, som foretages ved hjælp af et fjernbetjent eller automatisk virkende tv-kamera, fotografiapparat eller lignende apparat, er reguleret i § 399, stk. 2. Ligesom ved observation i medfør af § 399, stk. 1, er det en betingelse, at indgrebet er af væsentlig betydning for efterforskningen, men indgreb efter stk. 2 må kun foretages, hvis efterforskningen vedrører en grov lovovertrædelse. Det fremgår af forarbejderne til retsplejeloven, at der ved en »grov lovovertrædelse« skal forstås lovovertrædelser, hvor der konkret må forventes en foranstaltning, der efter sanktionsstigemodellen er strengere end bøde, jf. Folketingstidende 2007-08 (2. samling), tillæg A, side 1341.

Retsplejelovens § 399, stk. 3, regulerer observation af personer, der befinder sig i en bolig eller andre husrum, ved hjælp af fjernbetjent eller automatisk virkende tv-kamera, fotografiapparat eller lignende apparat eller ved hjælp af apparat, der anvendes i boligen eller husrummet. Denne form for observation forudsætter, at 1) der er bestemte grunde til at antage, at bevis i sagen kan opnås ved indgrebet, 2) indgrebet må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen (indikationskravet), og 3) efterforskningen angår en særlig grov lovovertrædelse, som har medført eller kan medføre fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier (kriminalitetskravet). Det fremgår af forarbejderne til retsplejeloven, at der ved en »særlig grov lovovertrædelse« som hovedregel skal forstås lovovertrædelser, hvor der konkret må forventes idømt ubetinget anstaltsanbringelse af en ikke ubetydelig varighed.

Som en generel betingelse for alle former for observation efter retsplejelovens § 399 gælder, at indgrebet ikke må foretages, hvis det efter indgrebets formål, sagens betydning og den krænkelse og ulempe, som indgrebet må antages at forvolde, ville være uforholdsmæssigt, jf. § 399, stk. 5.

Beslutning om observation i medfør af retsplejelovens § 399, stk. 1, træffes af politiet. For observation efter § 399, stk. 2, eller stk. 3, gælder derimod de samme regler som ved indgreb i meddelelshemmeligheden, sådan at indgrebet kræver en forudgående beslutning fra retten, medmindre indgrebets formål ville forspildes, hvis politiet skulle afvente rettens beslutning, jf. § 399, stk. 6, jf. § 391.

Det følger endvidere af retsplejelovens § 399, stk. 6, at en række af bestemmelserne vedrørende indgreb i meddelelshemmeligheden finder tilsva-

rende anvendelse ved observation, herunder bl.a. bestemmelserne om forsvarerbeskikkelse, jf. § 392, og bestemmelsen om underretning ved afslutning af indgrebet, jf. § 396.

Retsplejeloven indeholder ikke i dag bestemmelser, der særligt omhandler spørgsmålet om, under hvilke betingelser politiet kan foretage observation af en mistænkt via oplysninger om, hvor vedkommendes mobiltelefon befinder sig, eller under hvilke betingelser udbydere af telenet eller teletjenester er berettiget eller forpligtet til at udlevere sådanne oplysninger til politiet.

Spørgsmålet om, hvorvidt politiets indhentelse af sådanne oplysninger har karakter af observation efter den dagældende tilsvarende regel i den danske retsplejelovs § 791 a, blev behandlet i en sag, der er gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2003, side 137. I denne sag ønskede politiet at iværksætte skygning af en person, der var mistænkt for tyverier. Med henblik herpå ønskede politiet at indhente oplysninger fra teleselskaberne om, på hvilke master den mistænkte mobiltelefoner opdateredes, og om retning og afstand fra masten, således at man havde mulighed for at lokalisere den pågældende igen, hvis han skulle slippe væk.

Byretten fandt, at indhentelsen af de ønskede oplysninger var omfattet af den danske retsplejelovs § 791 a, stk. 3 (svarende til den grønlandske retsplejelovs § 399, stk. 3), og at der i det konkrete tilfælde ikke var grundlag for at imødekomme politiets begæring. Landsretten fandt derimod, at politiet uden retskendelse kunne indhente de nævnte oplysninger. Højesteret udtalte, at de ønskede oplysninger indeholdt oplysninger om brug af telenet eller teletjenester, som var omfattet af telekonkurrencelovens § 13, stk. 3, og at videregivelse til politiet ikke uden videre kunne anses for berettiget. Videregivelse kunne imidlertid ske, hvis videregivelse af positionsoplysninger kunne anses for hjemlet i retsplejelovens regler om straffeprocessuelle tvangsindgreb, eller videregivelse af positionsoplysninger måtte sidestilles med et sådant indgreb. Oplysningerne skulle anvendes i tilknytning til politiets skygning af den mistænkte. Højesteret fandt, at indgrebet derfor kunne sidestilles med observation, jf. den danske retsplejelovs § 791 a. Da oplysningerne ikke kunne stedfæste en persons færden så præcist, at den kunne lokaliseres til en bolig eller andre husrum, fandt Højesteret, at indgrebet var omfattet af retsplejelovens § 791 a, stk. 2, og ikke stk. 3. Såfremt denne bestemmelses betingelser var opfyldt, kunne det derfor ved kendelse bestemmes, at det var berettiget at videregive de nævnte oplysninger.

Med hensyn til spørgsmålet om, i hvilket omfang et indgreb har karakter af et kriminalprocessuelt tvangsindgreb, kan til sammenligning peges på politiets brug af såkaldt pejlingsudstyr.

I forbindelse med det lovforslag, der dannede grundlag for indsættelse af observationsbestemmelsen i den danske retsplejelovs § 791 a, overvejede Justitsministeriet bl.a., om andre efterforskningsmetoder, herunder pejling, burde lovreguleres. Ved pejling forstås, at politiet monterer pejleudstyr på en genstand, f.eks. en bil, der tilhører en mistænkt, med henblik på at kunne følge genstandens bevægelser på afstand.

Justitsministeriet bemærkede i den forbindelse, at pejling ud fra en umiddelbar betragtning har visse lighedspunkter med observation og aflytning, idet politiet ved hjælp af teknisk udstyr herved får en viden, der normalt forudsætter, at politiet er fysisk til stede. Ministeriet fremhævede herefter, at pejling imidlertid ikke giver mulighed for at optage billeder eller aflytte samtaler, og at pejling derfor nærmest har karakter af en »skygning« under anvendelse af tekniske hjælpemidler. Indgrebet blev derfor ikke anset for at være af så væsentlig og indgribende karakter, at det burde sidestilles med andre efterforskningsmidler, der er reguleret i retsplejeloven, og Justitsministeriet fandt således ikke anledning til at foreslå en lovregulering af politiets brug af pejling. Der henvises til Folketingstidende 1998-99, tillæg A, side 840.

I forarbejderne til observationsreglerne i den danske retsplejelovs § 791 a er i samme forbindelse henvist til en kendelse fra Vestre Landsret, der omhandler spørgsmålet om politiets brug af pejling. I afgørelsen, der er gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1996, side 1496, fandt landsretten, at der i det konkrete tilfælde, hvor det anvendte elektroniske sporingsudstyr var anbragt uden på den mistænkte bil, ikke var tale om et straffeprocessuelt tvangsindgreb, men derimod om skygning under anvendelse af tekniske hjælpemidler. Tilsvarende er også efterfølgende lagt til grund i retspraksis, jf. Ugeskrift for Retsvæsen 2003, side 1599 V.

Højesteret nåede i en afgørelse gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2000, side 2476, frem til, at der i en situation, hvor politiet ønskede at installere pejlingsudstyr inde i en mistænkte bil, var tale om pejling ved anvendelse af udstyr, hvis installation indebar et straffeprocessuelt indgreb, og at indgrebet derfor måtte anses for omfattet af eller sidestillet med observationsbe-

grebet i den danske retsplejelovs § 791 a. Højesteret fandt herefter, at indgrebet var omfattet af § 791 a, stk. 2.

2.2.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.2.2.1. Ved lov nr. 542 af 8. juni 2006 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forskellige andre love (Styrkelse af indsatsen for at bekæmpe terrorisme mv.) blev der i den danske retsplejelovs § 791 a, stk. 5, indført regler om politiets brug af teleobservation.

Efter denne bestemmelse kunne politiet fra udbydere af telenet eller teletjenester indhente oplysninger vedrørende lokaliseringen af en mobiltelefon, der antages at benyttes af en mistænkt (teleobservation), hvis indgrebet måtte antages at være af væsentlig betydning for efterforskningen, og efterforskningen vedrørte en lovovertrædelse, der kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover. Efter bestemmelsen krævedes rettens forudgående kendelse, medmindre øjemedet ville forspildes, hvis politiet skulle afvente rettens kendelse.

Det bemærkes, at når den danske retsplejelov anvender kriminalitetskravet om en strafferamme på mindst 1 år og 6 måneder, anvendes i de tilsvarende bestemmelser i den grønlandske retsplejelov generelt kriminalitetskravet »grov lovovertrædelse« – forstået som lovovertrædelser, hvor der konkret må forventes en foranstaltning, der efter sanktionsstigemodellen er strengere end bøde, jf. Folketingstidende 2007-08 (2. samling), tillæg A, side 1341.

Det fremgår af forarbejderne til bestemmelsen i den danske retsplejelovs § 791 a, stk. 5, at det i en rapport fra en tværministeriel arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse var anført, at den daværende teknik inden for mobiltelefoni gav mulighed for, at man via mastepositioner kunne stedfæste, hvor en tændt mobiltelefon befandt sig, uanset om mobiltelefonen faktisk benyttedes til kommunikation. Arbejdsgruppen anbefalede, at udbydere af elektroniske kommunikationsnet og -tjenester på baggrund af en observationskendelse kunne forpligtes til fremadrettet (løbende) at udlevere oplysninger til politiet om, hvilke mobiltelefonmaster en tændt mobiltelefon er i forbindelse med. Der henvises til Folketingstidende 2005-06, tillæg A, side 7193.

Justitsministeriet anførte i den forbindelse, at den danske retsplejelov dengang ikke indeholdt bestemmelser, der særligt regulerede politiets adgang

til at indhente oplysninger om lokaliseringen af en tændt mobiltelefon. Observation af mistænkte udgjorde et vigtigt redskab i politiets efterforskning af strafbare forhold. Justitsministeriet fandt det ligesom arbejdsgruppen i den forbindelse væsentligt, at politiet havde adgang til fra udbydere af telenet eller teletjenester at indhente lokaliseringsdata vedrørende en mobiltelefon, der antages at blive anvendt af en mistænkt (teleobservation). Det ville navnlig dreje sig om oplysninger om, hvilke mobiltelefonmaster den pågældende mobiltelefon er i forbindelse med ved opdateringer, hvilken celle der er anvendt ved opdateringen, samt – ved mobiltelefonens anvendelse til kommunikation – oplysninger om i hvilken afstand fra masten mobiltelefonen befinder sig.

Anvendelsesområdet for et traditionelt efterforskningsmiddel som observation kunne på denne måde siges at blive udvidet med den teknologiske udvikling inden for telekommunikation og de tekniske muligheder, der var med den daværende mobiltelefoni. Dette kunne både være tilfældet, hvor teleobservation skete i tilknytning til politiets brug af andre efterforskningsmidler, og i tilfælde, hvor teleobservation som et isoleret indgreb kunne være af væsentlig betydning for efterforskningen.

På den baggrund kunne Justitsministeriet tilslutte sig arbejdsgruppens anbefaling om, at udbydere af telenet eller teletjenester på baggrund af en observationskendelse burde være forpligtet til fremadrettet (løbende) at udlevere oplysninger til politiet om, hvilke mobiltelefonmaster en tændt mobiltelefon er i forbindelse med.

Teleobservation, der foretages i forbindelse med skygning af en mistænkt, ansås i praksis for et indgreb, der var omfattet af eller må sidestilles med observation i medfør af den danske retsplejelovs dagældende § 791 a, stk. 2, jf. Ugeskrift for Retsvæsen 2003, side 137 H. Med Højesterets kendelse, der er omtalt i pkt. 2.2.1 ovenfor, var der imidlertid ikke taget udtrykkelig stilling til tilfælde, hvor politiets indhentelse af lokaliseringsdata vedrørende en mistænks mobiltelefon ikke skete i forbindelse med en samtidig skygning af den pågældende.

Det kunne efter Justitsministeriets opfattelse give anledning til en vis tvivl, om der i et sådant tilfælde var tale om et straffeprocessuelt tvangsindgreb, der var omfattet af eller måtte sidestilles med observation efter den danske retsplejelov § 791 a. Teleobservation kunne i sådanne tilfælde siges at have visse lighedspunkter med politiets brug af pejlingsudstyr. Begge tilfælde er

således karakteriseret ved, at politiet foretager »skygning ved brug af tekniske hjælpemidler« under omstændigheder, hvor der ikke sker en egentlig iagttagelse af den mistænkte, og hvor der heller ikke foretages aflytning af indholdet af kommunikation. Som nævnt i pkt. 2.2.1 ovenfor var det i praksis antaget, at pejling ikke udgjorde et straffeprocessuelt indgreb, medmindre brug af pejlingsudstyret krævede politiets indtrængen i den mistænkte bil.

Politiets behov for i efterforskningsmæssigt øjemed at indhente oplysninger om, fra hvilke master en mobiltelefon opdateres, og dermed hvor den pågældende mobiltelefon befinder sig, kunne være til stede i situationer, hvor der – som det var tilfældet i ovennævnte højesteretskendelse – tillige foretoges skygning af den pågældende. Politiet kunne imidlertid også tænkes at have et sådant behov i situationer, hvor der ikke var iværksat en sådan skygning. Det kunne f.eks. være tilfældet, hvis politiets efterforskning alene nødvendiggjorde et overblik over den pågældendes færden, mens egentlig iagttagelse af den pågældende og dennes aktiviteter ikke var nødvendig eller ville være uforholdsmæssig ressourcekrævende. Det kunne endvidere forekomme tilfælde, hvor den mistænkte var så »sikkerhedsbevidst«, at det i praksis var vanskeligt eller umuligt at gennemføre en »manuel« skygning af den pågældende.

I lyset af Højesterets kendelse og med henblik på at undgå tvivl om, under hvilke omstændigheder politiet kunne foretage teleobservation, fandt Justitsministeriet det rigtigst at indsætte en særskilt bestemmelse herom i retsplejeloven. Selv om teleobservation efter praksis i visse tilfælde kunne sidestilles med observation i medfør af den danske retsplejelov § 791 a, fandt Justitsministeriet det således mest hensigtsmæssigt at indsætte en særskilt bestemmelse i retsplejeloven om dette indgreb. Hermed sikredes det, at politiet under nærmere angivne betingelser kan foretage teleobservation, uanset om dette sker i tilknytning til andre efterforskningsmidler, f.eks. »manuel« skygning.

2.2.2.2. Ved lov nr. 1719 af 27. december 2018 om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om erstatningsansvar og medieansvarsloven (Freds- og ærekrænkelser mv.) blev bestemmelsen om teleobservation i den danske retsplejelovs § 791 a, stk. 5, ændret, idet bestemmelsen blev udvidet fra alene at omfatte teleobservation ved at indhente oplysninger fra udbydere af telenet eller teletjenester vedrørende lokaliseringen af en mobiltelefon til

også at omfatte teleobservation ved på anden måde ved hjælp af en gps eller et andet lignende apparat at registrere en persons færden.

Lovændringen skete i forbindelse med indførelsen af en bestemmelse i straffelovens § 264 b, som forbyder uberettiget ved hjælp af en gps eller et andet lignende apparat at registrere en andens færden.

Det fremgår af forarbejderne til lovændringen, at Justitsministeriet fandt, at politiets registrering af en persons færden ved hjælp af en gps eller et andet lignende apparat var beslægtet med teleobservation efter den danske retsplejelovs § 791 a, stk. 5. Der var i begge tilfælde tale om, at en persons færden kunne følges fremadrettet og løbende. Afhængig af de tekniske muligheder kunne registrering af en persons færden ved hjælp af en gps eller et andet lignende apparat i nogle tilfælde have en større intensitet, fordi lokaliseringen i nogle tilfælde ville kunne være mere præcis.

Politiet kunne på daværende tidspunkt registrere en persons færden ved hjælp af en gps eller andet lignende apparat, hvis behandlingen af oplysningerne var nødvendig og proportional som led i bl.a. politiets efterforskning. Der kunne både være tale om registrering af en mistænks færden eller registrering af færden for en anden person end den mistænkte.

Anvendelsen af gps eller lignende over for en ikke mistænkt kunne navnlig være relevant, når der skal foretages straffeprocessuelle indgreb så som visse indgreb i meddelelshemmeligheden samt hemmelig ransagning mod en mistænkt. Flere af disse efterforskningsskridt forudsatte, at politiet fik adgang til lokaliteter (f.eks. bolig, kontor og lignende) i forbindelse med etablering af de pågældende efterforskningsskridt. Det drejede sig bl.a. om installering af en rumaflytning, etablering af særlig kvalificeret observation eller en hemmelig ransagning. I sådanne situationer ville andre end den mistænkte imidlertid ofte også have adgang til disse lokaliteter, og det ville kunne kompromittere efterforskningen, hvis de pågældende ankom til stedet under politiets arbejde og fik kendskab til det pågældende efterforskningsskridt.

Gps-sporing af ikke mistænkte kunne også anvendes i forbindelse med eftersøgning af gerningsmænd til alvorlig kriminalitet, f.eks. hvis en mistænkt gerningsmand skjulte sig for politiet. I sådanne tilfælde kunne det være af betydning for politiets eftersøgning og efterforskning, at der kunne anvendes

des gps-sporing af bl.a. pårørende, venner eller bekendte til den eftersøgte, idet en sådan sporing ville kunne føre frem til den mistænkte.

Justitsministeriet fandt, at det fortsat skulle være muligt for politiet at foretage gps-overvågning af mistænkte og ikke mistænkte, når det var af væsentlig betydning for politiets efterforskning.

Efter Justitsministeriets opfattelse burde betingelserne for politiets registrering af en mistænks eller anden persons færden ved hjælp af en gps eller et andet lignende apparat svare til betingelserne for at anvende teleobservation efter retsplejelovens § 791 a, stk. 5. Det var også de samme betingelser, som efter § 791 a, stk. 2, gjaldt for observation af en person, der befinder sig på et ikke frit tilgængeligt sted, ved anvendelse af fjernbetjent eller automatisk virkende kamera eller lignende.

Dette betød, at indgrebet vil være betinget af, at det måtte antages at være af væsentlig betydning for efterforskningen (indikationskravet), og at efterforskningen vedrørte en lovovertrædelse, der kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover (kriminalitetskravet).

I lighed med observation og teleobservation efter den dagældende § 791 a burde der også i relation til politiets registrering af en mistænks eller anden persons færden ved hjælp af en gps eller et andet lignende apparat gælde en almindelig proportionalitetsregel, således at indgrebet ikke måtte foretages, hvis det efter indgrebets formål, sagens betydning og den krænkelse og ulempe, som indgrebet måtte antages at forvolde den, som det rammer, ville være et uforholdsmæssigt indgreb, jf. det dagældende § 791 a, stk. 7.

Justitsministeriet fandt endvidere, at beslutningen om at iværksætte politiets registrering af en mistænks eller anden persons færden ved hjælp af en gps eller et andet lignende apparat burde træffes af retten. Der kunne opstå situationer, hvor politiet kunne have behov for at iværksætte registrering af en persons færden ved hjælp af en gps eller et andet lignende apparat uden at skulle afvente retskendelse. Det foresloges på den baggrund, at politiet skulle kunne træffe beslutning om at foretage indgrebet med efterfølgende forelæggelse af indgrebet for retten til godkendelse. Også dette svarede til, hvad der på det tidspunkt gjaldt for teleobservation.

Efter afslutningen af en teleobservation foretaget med hjemmel i § 791 a, stk. 5, skulle der foretages underretning af den, indgrebet har været rettet

imod. Tilsvarende burde efter Justitsministeriets opfattelse gælde i relation til politiets registrering af en mistænks eller anden persons færden ved hjælp af en gps eller et andet lignende apparat. Justitsministeriet havde endvidere fundet det rigtigst, at der også i sager om politiets registrering af en persons færden ved hjælp af en gps eller et andet lignende apparat blev beskikket en advokat for den pågældende person.

På denne baggrund foresloges det at udvide den dagældende bestemmelse om teleobservation i form af indhentelse af oplysninger fra udbydere af telenet eller teletjenester vedrørende lokaliseringen af en mobiltelefon, jf. retsplejelovens § 791 a, stk. 5, til også at omfatte, at politiet på anden måde ved hjælp af en gps eller et andet lignende apparat registrerer en mistænks eller en anden persons færden, hvis den pågældende har tilknytning til den mistænkte, til samme køretøj eller ejendom som den mistænkte eller lignende.

Der henvises til Folketingstidende 2018-19 (1. samling), A, L 20 som fremsat, side 15-17.

2.2.2.3. Rådet for Grønlands Retsvæsen har anbefalet, at der i den grønlandske retsplejelov indsættes en tilsvarende hjemmel til, at politiet efter rettens beslutning kan registrere en persons færden ved hjælp af en gps eller et andet lignende apparat.

Justitsministeriet er enig i anbefalingen fra Rådet for Grønlands Retsvæsen.

Justitsministeriet finder, at der i samme forbindelse bør indføres regler i den grønlandske retsplejelov om teleobservation ved at indhente oplysninger fra udbydere af telenet eller teletjenester vedrørende lokaliseringen af en mobiltelefon. Justitsministeriet lægger vægt på, at der er tale om nært beslægtede indgreb, som i den danske retsplejelov er reguleret ved en samlet bestemmelse med fælles betingelser for at foretage de pågældende indgreb.

Det bemærkes, at ændringen af den danske retsplejelov vedrørende sådan teleobservation indgik i en samlet forelæggelse for Rådet for Grønlands Retsvæsen af et notat om de ændringer af den danske retsplejelov, som var blevet foretaget i perioden 2003-2013. Rådet for Grønlands Retsvæsen besluttede at videregive notatet om lovændringerne til Justitsministeriet og Grønlands Selvstyre med henblik på videre overvejelser.

Justitsministeriet er opmærksom på, at mobildækningen i Grønland er væsentligt mere sporadisk end i Danmark, og at teleobservation ved at følge lokaliseringen af en mobiltelefon på nuværende tidspunkt må forventes ikke at få samme betydning for Grønlands Politi som for politiet i Danmark. Når teleobservation ved brug af en gps eller lignende lovreguleres, er det imidlertid af de nævnte grunde hensigtsmæssigt at gennemføre en sammenhængende regulering af teleobservation i sin helhed. Hertil kommer, at teleobservation ved at følge lokaliseringen af en mobiltelefon efter omstændighederne også vil kunne være relevant for Grønlands Politi.

2.2.2.4. Med lovforslaget foreslås det derfor at indsætte en bestemmelse i retsplejelovens § 422, stk. 5, svarende til den danske retsplejelovs § 791 a, stk. 5.

Forslaget indebærer, at politiets anvendelse af teleobservation som led i efterforskningen fremover vil være reguleret af en specifik lovbestemmelse. I dag beror det på analogislutninger fra navnlig retsplejelovens regler om observation, om en konkret teleobservation skal anses for et kriminalprocessuelt tvangsindgreb, eller om den falder uden for retsplejelovens regler om kriminalprocessuelle tvangsindgreb.

Teleobservation kan efter forslaget foretages, hvis indgrebet må antages at være af væsentlig betydning for efterforskningen, og efterforskningen vedrører en grov lovovertrædelse. Dette svarer til de gældende betingelser for observation ved hjælp af fjernbetjent eller automatisk virkende tv-kamera, fotografiapparat eller lignende apparat, jf. § 399, stk. 2.

Ved teleobservation forstås efter forslaget *for det første* at indhente oplysninger fra udbydere af telenet eller teletjenester vedrørende lokaliseringen af en mobiltelefon, jf. det foreslåede § 422, stk. 5, nr. 1. Det vil navnlig dreje sig om oplysninger om, hvilke mobiltelefonmaster den pågældende mobiltelefon er i forbindelse med ved opdateringer, hvilken celle der er anvendt ved opdateringen, og i hvilken retning og afstand fra masten mobiltelefonen befinder sig.

Ved teleobservation forstås *for det andet* på anden måde ved hjælp af en gps eller et andet lignende apparat at registrere en persons færden, jf. det foreslåede § 422, stk. 5, nr. 2. Det foreslåede nr. 2 omfatter politiets anvendelse af en gps eller andet lignende teknisk udstyr til at registrere en bestemt persons færden, dvs. transmittere eller lagre oplysninger om personens geogra-

fiske placering, sådan at det er muligt enten løbende eller efterfølgende at følge personens færden. Bestemmelsen omfatter også overvågning ved pejling af radiosignaler, der udsendes af genstande mv., som personen har med sig (herunder en mobiltelefon, tablet mv.), eller ved hjælp af et videokamera, der viser personens færden. Det afgørende er, at politiet registrerer en bestemt persons færden og dermed kan følge personens færden uden selv at være til stede.

Det foreslåede nr. 2 hjemler, at politiet registrerer a) en mistænks færden eller b) en anden persons færden, hvis den pågældende har tilknytning til en mistænkt eller til samme køretøj, fartøj eller ejendom som en mistænkt eller lignende. I lyset af de grønlandske forhold foreslås det at nævne »fartøj« særskilt (i den danske retsplejelov er fartøjer dækket af ordene »eller lignende«).

Det foreslås endvidere at indsætte en bestemmelse i retsplejelovens § 399, stk. 6, hvorefter det påhviler udbydere af telenet eller teletjenester at bistå politiet ved gennemførelse af teleobservation. Bestemmelsen sikrer, at der i lovgivningen er en forpligtelse for udbydere af telenet eller teletjenester til at bistå med indgreb, der foretages med hjemmel i den foreslåede bestemmelse om teleobservation i form af indhentelse af oplysninger om lokaliseringen af en mobiltelefon.

Bestemmelsen svarer til den forpligtelse, der i medfør af retsplejelovens § 393, stk. 1, påhviler bl.a. udbydere af telenet eller teletjenester til at bistå politiet med at gennemføre indgreb i meddelelseshemmeligheden, herunder ved at etablere telefonaflytning og ved at udlevere oplysninger som omtalt i §§ 386 og 387 om teleoplysning og udvidet teleoplysning.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 26 og 27 (ændring af retsplejelovens § 399).

2.3. Edition

2.3.1. Gældende ret

Retsplejelovens § 420 indeholder bestemmelser om edition hos personer, der ikke er mistænkte, dvs. regler om pligt til at udlevere eller forevise genstande af betydning for gennemførelsen af en kriminalsag. Både fysiske og juridiske personer kan pålægges editionspligt.

Det følger således af retsplejelovens § 420, stk. 1, at der som led i efterforskningen af en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, eller en krænkelse som nævnt i § 2, stk. 1, nr. 1, i lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning (krænkelser af en andens fred ved at forfølge eller genere vedkommende ved kontakt mv. eller kriminelt forhold, der kan sidestilles hermed), kan meddeles en person, der ikke er mistænkt, pålæg om at forevise eller udlevere genstande, som personen har rådighed over, hvis der er grund til at antage, at genstanden kan tjene som bevis, bør konfiskeres eller ved lovovertrædelsen er fravendt nogen, som kan kræve den tilbage.

Edition kan være et egnet middel til at fremskaffe genstande, der ikke eller kun vanskeligt kan fremskaffes på anden måde, f.eks. fordi en ting er skjult eller utilgængelig, eller hvis personen, der har rådighed over en relevant genstand, ikke vil udlevere den. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis der er tale om et dokument, der indeholder oplysninger, der er beskyttet af tavshedspligt eller anden fortrolighed.

Editionspligten er begrænset i samme omfang som pligten til at afgive forklaring som vidne, jf. retsplejelovens § 420, stk. 4. Editionspligt kan således ikke pålægges, hvis der foreligger en vidnefritagelses- eller vidneudelukkelsesgrund, jf. retsplejelovens §§ 142-145, medmindre retten samtidig træffer afgørelse om, at fritagelses- eller udelukkelsesgrunden må vige af hensyn til oplysningen af sagen, jf. reglerne i § 142, stk. 2, § 143, stk. 2, § 144, stk. 3 og 4, og § 146. En sigtets nærmeste kan således ikke pålægges edition, jf. § 144, stk. 1, jf. § 420, stk. 4. Det beror på en konkret vurdering af den sigtedes forhold, hvem der kan anses som sigtedes nærmeste. Dette omfatter efter praksis sigtedes børn, forældre og ægtefæller, men kan også være andre.

Oplysninger omfattet af en tavshedspligt skal som udgangspunkt udleveres ved et pålæg om edition. En undtagelse gøres dog for visse professioner, jf. retsplejelovens § 143, stk. 1. Disse professioner er præster i folkekirken eller andre trossamfund, kateketer, der har kirkelige opgaver, læger, forsvarere, advokater og rettergangsfuldmægtige. For andre professioner skal et editionspålæg efterkommes, uanset en eventuel tavshedspligt. Dette gælder, uanset om tavshedspligten følger af loven eller af aftale, vedtægter eller en branchesædvane eller lignende. For de professioner, der ikke er omfattet af § 143, stk. 1, men er undergivet en tavshedspligt i medfør af lovgivningen, har retten en mulighed for konkret at bestemme, at de alligevel ikke er for-

pligtede til at udlevere oplysninger omfattet af tavshedspligten, jf. § 420, stk. 4, jf. § 143, stk. 3.

Hvis en person for at efterkomme et editionspålæg er nødt til at udlevere oplysninger, der er omfattet af en tavshedspligt, kan der ikke idømmes foranstaltninger for overtrædelse af tavshedspligten. Der er heller ikke pligt til at betale erstatning for et tab, der måtte være lidt herved. Udlevering af oplysninger anses i sådanne tilfælde for at være berettiget, og der er derfor ikke tale om et brud på tavshedspligten.

Hvis et pålæg om edition ikke imødekommes, kan det gennemtvinges på samme måde som vidnepligten, jf. § 423, stk. 2, jf. § 150, stk. 1. Retten kan eksempelvis pålægge vedkommende at betale en bøde eller en løbende bøde (tvangsbøde) i indtil 6 måneder, indtil editionspålægget efterkommes. Retten kan også tilpligte den, der ikke efterkommer et editionspålæg, at erstatte de udgifter, som dette har forårsaget. Fysiske personer kan endvidere blive frihedsberøvet i op til 6 måneder, hvis ikke de efterkommer et editionspålæg.

Afgørelse om pålæg om edition træffes af retten ved beslutning efter anmodning fra politiet, jf. retsplejelovens § 422, stk. 1 og 2. I beslutningen skal anføres de konkrete omstændigheder i sagen, hvorpå det støttes, at betingelserne for indgrebet er opfyldt. Før retten træffer afgørelse, skal den, som indgrebet retter sig mod, have lejlighed til at udtale sig, jf. retsplejelovens § 422, stk. 6.

Beslutning om pålæg om edition kan dog træffes af politiet, såfremt indgrebets formål ville forspildes, hvis rettens beslutning skulle afventes, jf. § 422, stk. 3, 1. pkt. I sådanne situationer kan den, som indgrebet retter sig mod, anmode om, at politiet forelægger sagen for retten til godkendelse. Politiet skal i så fald forelægge sagen til godkendelse snarest muligt og senest inden 3 gange 24 timer, jf. stk. 3, 2. pkt. I sådanne tilfælde, hvor der træffes beslutning på formålet, vil den, som indgrebet retter sig mod, ikke modtage forudgående underretning, men vil have mulighed for at komme med sine bemærkninger, hvis spørgsmålet indbringes for retten. Retsplejeloven indeholder ikke regler, der forpligter politiet til at give en skriftlig begrundelse for beslutningen forud for indgrebet. Indbringes spørgsmålet for retten, vil den part, som editionspålægget retter sig mod, få rettens afgørelse af, om indgrebet kan godkendes, jf. § 422, stk. 3, 2. pkt. Rettens afgørelse træffes ved en beslutning, der skal begrundes, jf. § 422, stk. 3, 3. pkt. Før retten

træffer afgørelse, skal den, som indgrebet retter sig mod, have lejlighed til at udtale sig, jf. retsplejelovens § 422, stk. 5, og sigtedes forsvarer skal som udgangspunkt underrettes og er berettiget til at fremsætte bemærkninger og kort at få disse noteret i retsbogen, jf. retsplejelovens § 345.

Der gælder ikke efter retsplejeloven en tilsvarende almindelig pligt for politiet til at underrette sigtede, dennes forsvarer eller andre om de udenretlige efterforskningskridt, som politiet agter at foretage. Efter gældende ret skal sigtedes forsvarer dog modtage forudgående underretning om politiets efterforskningskridt, hvis der er tale om en afhøring, en konfrontation, en fotoforevisning eller andet efterforskningskridt af lignende betydning, som kan formodes at ville finde anvendelse som bevis under hovedforhandlingen, jf. retsplejelovens § 340, stk. 3. Sigtedes forsvarer vil have adgang til aktindsigt i materialet efter reglerne i § 340, stk. 1 og 4.

Pålæg om edition vedrører genstande, som en person har rådighed over. Efter retspraksis kan dette være dokumenter, herunder dokumenter i elektronisk form, og er ikke begrænset til fysiske genstande. I praksis er editionsreglerne bl.a. anvendt på udlevering af kontooplysninger. Dette kan f.eks. være oplysninger om, hvilke konti en sigtet er indehaver af, eller oplysninger om ind- og udbetalinger på en konto, herunder fremtidige bevægelser i et nærmere fastsat tidsrum. Efter praksis kan edition efter § 420, stk. 1, meddeles vedrørende fremtidige transaktioner på en identificeret konto i en nærmere angiven periode (»fremadrettet edition«), jf. Højesterets kendelse givet i Ugeskrift for Retsvæsen 2017, side 293, om den tilsvarende bestemmelse i den danske retsplejelov.

Det er ifølge bestemmelsens forarbejder ikke et krav, at de dokumenter eller genstande, der ønskes udleveret eller forevist ved edition, beskrives præcist, men oplysningerne herom må dog være så nøjagtige, at genstandene eller dokumenterne kan bestemmes, se Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1223/1991 om beslaglæggelse og edition under efterforskning, side 33, hvor denne retstilstand blev lagt til grund.

2.3.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.3.2.1. Ved lov nr. 634 af 12. juni 2013 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forskellige andre love (Styrket indsats over for økonomisk kriminalitet) blev der i den danske retsplejelovs § 806, stk. 3, indført en mulighed for, at retten i en afgørelse om edition kan beslutte, at politiet fra

virksomheder, der er omfattet af § 1 i lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask af udbytte og finansiering af terrorisme (hvidvaskloven), kan indhente oplysninger om transaktioner på en konto, hvortil der er overført midler ved en transaktion, som er omfattet af kendelsen om edition, eller ved en transaktion, der udspringer af en transaktion, som er omfattet af kendelsen om edition, i en nærmere angiven periode, der ikke må overstige 4 uger («kendelse på transaktion»). Perioden kan dog forlænges med højst 4 uger ad gangen ved ny retskendelse.

Det fremgår af forslaget til ændringsloven, at betingelserne for at pålægge edition skal være opfyldt i de enkelte tilfælde, hvor politiet benytter sig af muligheden for at indhente oplysninger om transaktioner, jf. bemærkningerne til § 2, nr. 6 (§ 806, stk. 3), i lovforslag nr. L 164 som fremsat den 28. februar 2013, jf. Folketingstidende 2012-13, A, side 29 ff. Politiet skal efterfølgende underrette retten om de transaktioner, som politiet har indhentet oplysninger om med hjemmel i rettens afgørelse, jf. § 806, stk. 3, 6. og 7. pkt.

Retsplejeloven indeholder regler om andre typer af indgreb, der kan anvendes umiddelbart af politiet uden rettens forudgående beslutning. Det gælder eksempelvis ransagning af uaflåste genstande samt lokaliteter uden for husrum, som en mistænkt har rådighed over, jf. § 412, stk. 1, jf. § 409, stk. 1, nr. 2, og forevisning af fotografier af en mistænkt for personer uden for politiet, jf. § 428. For disse indgreb gælder, at det er politiet, der skal vurdere, om betingelserne for at anvende indgrebet er opfyldt. Opstår der uenighed om lovligheden af indgrebet, kan spørgsmålet herom indbringes for retten, jf. § 341.

2.3.2.2. Ved lov nr. 124 af 30. januar 2021 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Gennemførelse af dele af aftalen om politiets og anklagemyndighedens økonomi 2021-2023) blev der i den danske retsplejelovs § 806, stk. 7, indført mulighed for, at politiet kan træffe afgørelse om pålæg af edition af oplysninger om transaktioner, konti, depoter, bokse el.lign. fra virksomheder eller personer, der er omfattet af hvidvasklovens § 1, stk. 1, nr. 1-13 eller 19-24. Politiet kan i afgørelsen om pålæg om edition bestemme, at der fra virksomheder og personer, der er omfattet af hvidvasklovens § 1, kan indhentes oplysninger, som de pågældende har rådighed over, om transaktioner på en konto, hvortil der er overført midler ved en transaktion, som er omfattet af afgørelsen om edition, eller ved en transaktion, der udspringer af en transaktion, som er omfattet af afgørelsen om edi-

tion. Fremsætter den, mod hvem indgrebet retter sig, anmodning herom, skal politiet snarest muligt senest inden 24 timer forelægge sagen for retten, der ved kendelse afgør, om indgrebet kan godkendes.

Det fremgår af forslaget til ændringsloven, at der som en del af aftalen om politiets og anklagemyndighedens økonomi 2021-2023 skulle gennemføres en forenkling af adgangen til bankoplysninger ved at ændre editionsreglerne, jf. Folketingstidende 2020-21, A, L 132 som fremsat, side 6.

Det fremgår endvidere, at oplysninger om transaktioner, konti, depoter, bokse eller lignende almindeligvis er afgørende spor og beviser i straffesager om f.eks. terrorfinansiering, hvidvask, bedrageri, skattesvig og anden økonomisk kriminalitet. Finansielle virksomheder var underlagt en tavshedspligt i den finansielle lovgivning og kunne derfor i almindelighed ikke udlevere oplysninger om deres kunder efter anmodning fra politiet, medmindre de blev pålagt at udlevere oplysningerne efter retsplejelovens regler om edition.

Politiet, anklagemyndigheden og domstolene brugte mange ressourcer på udarbejdelsen af editionskendelser. Det vurderedes således at tage ca. 3 timer i politiet og 2 timer i anklagemyndigheden at forberede én editionskendelse, og herudover kunne behovet for editionskendelser udgøre et forsinkende element i straffesagsbehandlingen, når politiet og anklagemyndigheden afventede rettens kendelse om edition.

Justitsministeriet ønskede at mindske dette ressourceforbrug, samt generelt at effektivisere efterforskningen af økonomisk kriminalitet. Justitsministeriet fandt i den forbindelse, at en sådan effektivisering kunne ske ved at ændre retsplejelovens editionsregler, således at politiet fik kompetence til selv at træffe afgørelse om edition af oplysninger om transaktioner, konti, depoter, bokse eller lignende.

Det betød, at politiet og anklagemyndigheden ikke længere som udgangspunkt skulle indhente en forudgående retskendelse for denne type indgreb. Efter Justitsministeriets opfattelse ville der ikke være retssikkerhedsmæssige betænkeligheder forbundet hermed. Der ændredes således ikke på de materielle betingelser for at pålægge edition, ligesom den, som indgrebet retter sig imod, på begæring kunne få rettens efterfølgende prøvelse af indgrebet. Det bemærkedes endvidere, at kravet om kendelse bl.a. betød, at den, politiet f.eks. ønsker pålagt at udlevere oplysninger, havde adgang til at ud-

tale sig, før retten træffer afgørelse, men at de fleste pengeinstitutter havde givet afkald på at udtale sig ved såkaldte afståelseserklæringer.

2.3.2.3. Rådet for Grønlands Retsvæsen har anbefalet, at der i den grønlandske retsplejelov indsættes en tilsvarende hjemmel til, at politiet kan pålægge banker mv. edition med hensyn til kontooplysninger mv.

Justitsministeriet er enig i anbefalingen fra Rådet for Grønlands Retsvæsen.

Justitsministeriet finder, at der i samme forbindelse bør indsættes en bestemmelse i den grønlandske retsplejelov om rettens beslutning om edition »på transaktion«. Der er et vist overlap mellem de to muligheder, og med den nye mulighed for, at politiet uden rettens beslutning kan pålægge banker mv. edition mindskes behovet for beslutning om edition »på transaktion«. Den foreslåede hjemmel for politiet til at pålægge edition dækker imidlertid ikke fuldt ud området for at få rettens beslutning om edition »på transaktion«, og muligheden for »kendelse på transaktion« er også opretholdt i den danske retsplejelov efter indførelse af muligheden for, at politiet kan pålægge banker mv. edition.

Det bemærkes, at ændringen af den danske retsplejelov vedrørende »kendelse på transaktion« indgik i en samlet forelæggelse for Rådet for Grønlands Retsvæsen af et notat om de ændringer af den danske retsplejelov, som var blevet foretaget i perioden 2003-2013. Rådet for Grønlands Retsvæsen besluttede at videregive notatet om lovændringerne til Justitsministeriet og Grønlands Selvstyre med henblik på videre overvejelser.

2.3.2.4. På denne baggrund foreslås det *for det første*, at der i retsplejelovents indsættes en særlig regel om edition i forhold til banker og pengeoverførselsvirksomheder mv., som giver mulighed for på baggrund af én beslutning fra retten at følge pengeoverførsler, som udspringer af den samme betalingstransaktion, selv om de efterfølgende transaktioner involverer flere banker mv.

Bestemmelsen foreslås udformet, så politiet ved en enkelt beslutning fra retten kan få mulighed for at meddele banker mv. pålæg om at udlevere oplysninger om transaktioner på en konto, hvortil der er overført midler ved en transaktion, som er omfattet af beslutningen om edition, eller ved en transaktion, der udspringer af en transaktion, som er omfattet af beslutningen om edition. Politiet vil således på grundlag af én beslutning fra retten hurtigt

kunne få de nødvendige oplysninger fra banker mv. om betalingstransaktioner i forbindelse med efterforskningen af udbytte fra økonomisk kriminalitet.

Det foreslås, at en sådan »beslutning på transaktion« skal gælde i højst 4 uger, men at perioden ved en ny beslutning fra retten skal kunne forlænges med højst 4 uger ad gangen.

Det foreslås endvidere, at politiet efterfølgende skal underrette retten om de pålæg, som politiet i medfør af beslutningen har fremsat over for banker mv., og at underretningen skal angive grundlaget for at antage, at pålæggene vedrører transaktioner, som udspringer af en transaktion, som er omfattet af rettens beslutning.

Politiet vil i hvert enkelt tilfælde skulle påse, at der alene anmodes om oplysninger om transaktioner på en konto, hvortil der er overført midler ved en transaktion, som er omfattet af rettens beslutning om edition, eller ved en transaktion, der udspringer af en transaktion, som er omfattet af rettens beslutning om edition, og politiet vil skulle redegøre herfor i den efterfølgende underretning af retten.

De pågældende oplysninger om transaktioner ville også efter de gældende regler om edition kunne kræves udleveret. Den foreslåede bestemmelse vil dermed ikke give adgang til edition med hensyn til flere oplysninger end efter de gældende regler, men bestemmelsen vil lette fremgangsmåden og dermed fremskynde indhentelsen af oplysninger.

Med den foreslåede forenkledte fremgangsmåde for edition vil politiet kunne følge transaktionssporet uden indhentelse af mellemliggende beslutninger fra retten, og de samlede oplysninger om transaktioner i kriminalsagen vil dermed kunne indhentes i ét samlet forløb. Dette vil give bedre mulighed for at etablere et tilstrækkeligt grundlag for at kunne beslaglægge udbytte fra kriminelle forhold, inden midlerne er hævet kontant, overført til udlandet osv. Endvidere vil efterforskningen af sådanne sager generelt kunne effektiviseres, fordi politiet vil kunne indhente de samme oplysninger, der i dag kræver en række beslutninger fra retten, på grundlag af én samlet beslutning.

Det foreslås *for det andet*, at der i retsplejeloven indsættes en regel om, at visse afgørelser om edition, der i dag skal træffes af retten, fremover skal kunne træffes af politiet.

Det foreslås, at politiets kompetence skal omfatte edition af oplysninger om transaktioner, konti, depoter, bokse eller lignende fra virksomheder eller personer, der er omfattet af hvidvasklovens § 1, stk. 1, nr. 1-11 eller 20-24, eller af § 1, stk. 1, nr. 1 og 2, i Inatsisartutlov om hvidvask. Omfattet vil eksempelvis være pengeinstitutter, realkreditinstitutter, sparevirksomheder og udstedere af elektroniske penge og udbydere af betalingstjenester. Advokater og revisorer, jf. hvidvasklovens § 1, stk. 1, nr. 14 og 15, er derimod ikke omfattet af den foreslåede ordning. Det foreslås ligeledes, at ejendomsrådgivere, øvrige rådgivere og tjenesteydere til virksomheder, jf. hvidvasklovens § 1, stk. 1, nr. 17, og § 1, stk. 1, nr. 3-5, i Inatsisartutlov om hvidvask heller ikke skal være omfattet af ordningen.

Det bemærkes, at hvidvaskloven er sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 956 af 17. maj 2021 og gælder på ikke overtagne sagsområder, mens Inatsisartutloven om hvidvask gælder på overtagne sagsområder.

Dog foreslås det, at politiet på samme måde som efter den foreslåede bestemmelse om »beslutning på transaktion« får mulighed for at følge transaktioner fra de omfattede virksomheder og personer også til advokater, revisorer, andre rådgivere og tjenesteydere til virksomheder.

Politiet vil med den foreslåede ordning kunne træffe afgørelse om edition, hvis de almindelige betingelser herfor er opfyldt. Det vil med den foreslåede ordning således være politiet, der skal afgøre, om lovens betingelser for at pålægge edition er opfyldt. Det foreslås, at den, som indgrebet rettes mod, på begæring kan få rettens efterfølgende prøvelse af, om editionspålægget er berettiget, sådan som det i dag er tilfældet for de pålæg om edition, der foretages af politiet uden rettens forudgående beslutning, fordi formålet ellers ville forspildes.

Politiet får også med den foreslåede ordning mulighed for at træffe afgørelse om fremadrettet edition på samme betingelser som efter gældende ret, hvor det i retspraksis er fastslået, at fremadrettet edition kun kan pålægges i et vist tidsrum. Træffer politiet afgørelse om fremadrettet edition, vil politiet i afgørelsen skulle fastsætte en frist for, hvor længe indgrebet skal gælde, sådan som det er tilfældet efter gældende ret, for så vidt angår de afgørelser, retten træffer herom. Politiet vil kunne træffe afgørelse om at forlænge indgrebet, hvis betingelserne herfor fortsat er til stede.

Muligheden for at anmode om forudgående beslutning fra retten opretholdes ved siden af den foreslåede ordning. Ønsker politiet at få rettens forudgående stillingtagen til, om et indgreb er lovligt, har politiet fortsat mulighed for dette. Dette kan f.eks. være relevant, hvis det er uklart, om en person er omfattet af en vidneudelukkelses- eller fritagelsesgrund. I disse tilfælde vil det som hidtil være retten, der skal træffe afgørelse om at iværksætte og forlænge indgrebet. Benytter politiet sig af muligheden for at få en forudgående beslutning fra retten og bestemmer retten i en sådan situation, at der skal ske edition på transaktionen, vil det også være retten, der skal træffe afgørelse om at forlænge indgrebets varighed.

Tilsvarende vil politiet fortsat have mulighed for at træffe beslutning om edition på formålet også for så vidt angår personer, virksomheder og oplysninger, der er omfattet af den foreslåede ordning. Dette forventes dog kun at få begrænset betydning, men kan være relevant i situationer, hvor det ikke er muligt at nå at udarbejde en skriftlig afgørelse, som det foreslås med den foreslåede ordning.

Den foreslåede ordning indebærer ikke en udvidelse af, hvilke oplysninger politiet i dag kan få adgang til, men kun en forenkling af proceduren. Den foreslåede ordning er endvidere begrænset til pålæg om udlevering af oplysninger om transaktioner, konti, depoter, bokse eller lignende og til pålæg rettet mod virksomheder og personer omfattet af de nævnte bestemmelser i hvidvasklovene. Pålæg om udlevering af oplysninger om transaktioner, konti, depoter, bokse eller lignende fra andre end de omfattede virksomheder og personer vil ligesom i dag kræve rettens forudgående beslutning, medmindre formålet ellers ville forspildes. Pålæg om udlevering af andre oplysninger eller genstande end oplysninger om transaktioner, konti, depoter, bokse eller lignende vil, uanset at virksomheden eller personen er omfattet af de nævnte bestemmelser i hvidvasklovene, ligeledes som udgangspunkt kræve rettens forudgående beslutning.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 31 og 32 (ændring af retsplejelovens § 422).

2.4. Tvangsindgreb ved efterforskning af særlig grove lovovertrædelser

2.4.1. Gældende ret

De kriminalprocessuelle tvangsindgreb er betegnelsen for en del de midler, som politiet tager i anvendelse under efterforskningen. Det er midler, hvorved politiet påtvinger sigtede eller andre indgreb i deres private interesser for at skaffe eller sikre oplysninger i sagen eller for på anden måde at fremme forfølgningen og kriminalitetsbekæmpelsen. Der er derfor stærke og ofte modstående hensyn på dette område. Midlerne er bl.a. anholdelse og tilbageholdelse, indgreb i meddelelshemmeligheden, legemsindgreb, beslaglæggelse, ransagning, optagelse og opbevaring af fingeraftryk, personfotografier og andet materiale.

Retsplejeloven fastsætter en række betingelser for at foretage kriminalprocessuelle tvangsindgreb. Betingelserne er forskellige for de forskellige indgreb, men er generelt bygget op på den måde, at der er fastsat et mistankekrav, et indikationskrav og et kriminalitetskrav. Desuden gælder det generelt, at den skade og forstyrrelse, som et indgreb forvolder, ikke må stå i misforhold til sagens betydning og indgrebets nødvendighed (proportionalitetskrav). Endvidere skal ethvert indgreb foretages så skånsomt som muligt (skånsomhedsgrundsætning).

Kriminalitetskravet er generelt strengere, jo mere indgribende et indgreb er. Ved brevåbning, telefonaflytning, teleoplysning, udvidet teleoplysning, rumaflytning og særligt kvalificeret observation (observation i bolig med automatisk kamera eller med kamera i boligen) er det således et krav, at efterforskningen angår en »særlig grov lovovertrædelse«, jf. retsplejelovens §§ 384-388 og § 399, stk. 3. Det fremgår af forarbejderne til retsplejeloven, at der ved en »særlig grov lovovertrædelse« som hovedregel skal forstås lovovertrædelser, hvor der konkret må forventes idømt ubetinget anstaltsanbringelse af en ikke ubetydelig varighed, jf. Folketingstidende 2007-08 (2. samling), tillæg A, side 1341. Efter retspraksis vil dette f.eks. være tilfældet ved drab, voldtægt, sædelighedskriminalitet mod børn, meget grov vold, grov vold i andengangstilfælde, anden vold i tredjegangstilfælde og grovere tilfælde af narkotikakriminalitet svarende til overtrædelse af den danske straffelovs § 191, jf. Betænkning om det grønlandske retsvæsen nr. 1442/2004, bind 2, side 532.

Det generelle kriminalitetskrav »særlig grov lovovertrædelse« suppleres ved nogle tvangsindgreb af en angivelse af konkrete delikter, således at kriminalitetskravet er opfyldt, hvis efterforskningen vedrører en overtrædelse af de angivne bestemmelser i kriminalloven, uanset om der konkret er tale om en »særlig grov lovovertrædelse«.

Brevåbning kan således endvidere foretages ved efterforskning af børnepornografi, og telefonaflytning og teleoplysning kan endvidere foretages ved efterforskning af fredskrænkelser eller børnepornografi, forudsat at de øvrige betingelser er opfyldt, jf. retsplejelovens §§ 384-386.

2.4.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

I den danske retsplejelovs bestemmelser om brevåbning, telefonaflytning, teleoplysning, udvidet teleoplysning, rumaflytning og særligt kvalificeret observation er kriminalitetskravet opfyldt, når lovovertrædelsen efter loven kan straffes med mindst 6 års fængsel, eller hvis der er tale om en forsættlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13, som angår forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed og mod statsforfatningen mv. Kriminalitetskravet er således bl.a. opfyldt ved forsættlige overtrædelser af straffelovens kapitel 12 eller 13, hvor straffebestemmelsen har en lavere strafferamme end 6 års fængsel.

Det fremgår af forarbejderne til den grønlandske retsplejelov, at da begrebet »særlig grov lovovertrædelse« er mere fleksibelt end de danske strafferammer, fandt Den Grønlandske Retsvæsenkommission, at der som udgangspunkt ikke ville være behov for at supplere de generelle betingelser om strafværdighed med angivelse af konkrete delikter. I forbindelse med efterforskning af fredskrænkelser, som sker under anvendelse af telefon eller anden tilsvarende telekommunikation, var der dog et særligt stærkt behov for telefonaflytning eller indhentelse af teleoplysninger, og de generelle kriminalitetskrav foresloges derfor fraveget ved fredskrænkelser, jf. Betænkning om det grønlandske retsvæsen nr. 1442/2004, bind 2, side 532. Da det kunne give anledning til tvivl, om udbredelse og (navnlig) besiddelse af børnepornografi kunne anses for en »særlig grov lovovertrædelse«, foreslog Den Grønlandske Retsvæsenkommission endvidere ved brevåbning, telefonaflytning og teleoplysning, at det generelle kriminalitetskrav blev fraveget i sager om børnepornografi, jf. nr. 1442/2004, bind 2, side 550.

Ved efterforskning af overtrædelser af kriminallovens kapitel 7 og 8 – svarende til den danske straffelovs kapitel 12 og 13 – er det imidlertid en betingelse for at foretage brevåbning, telefonaflytning, teleoplysning, udvidet teleoplysning, rumaflytning eller særligt kvalificeret observation, at der konkret er tale om en »særlig grov lovovertrædelse«.

Efter Justitsministeriets opfattelse kan det imidlertid give anledning til tvivl, om alle forsætlige overtrædelser af kriminallovens kapitel 7 og 8 kan anses for en »særlig grov lovovertrædelse«. Det kan derfor give anledning til tvivl, om der i Grønland er helt de samme muligheder for at foretage de nævnte indgreb ved efterforskningen af statsforbrydelser som i Danmark (og på Færøerne).

De lovovertrædelser, der er omfattet af den danske straffelovs kapitel 12 og 13, straffeloven gældende for Færøerne kapitel 12 og 13 og kriminallovens kapitel 7 og 8, angår rigets sikkerhed og statsforfatning, og det er efter Justitsministeriets opfattelse af væsentlig betydning, at politiet har de samme efterforskningsmuligheder i hele riget, når der er mistanke om overtrædelse heraf.

Det foreslås derfor at ændre den grønlandske retsplejelov, sådan at kriminalitetskravet ved brevåbning, telefonaflytning, teleoplysning, udvidet teleoplysning, rumaflytning og særligt kvalificeret observation suppleres af en henvisning til forsætlige overtrædelser af kriminallovens kapitel 7 og 8.

Forslaget indebærer, at der ved efterforskning af en forsættlig overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 og 8 fremover vil være hjemmel til brevåbning, telefonaflytning, teleoplysning, udvidet teleoplysning, rumaflytning og særligt kvalificeret observation, uanset om der konkret er tale om en »særlig grov lovovertrædelse«, forudsat at de øvrige betingelser for indgrebet er opfyldt.

Der foreslås ingen ændringer i de gældende mistankekrav og indikationskrav for de pågældende kriminalprocessuelle tvangsindgreb, og det vil også uændret være en betingelse, at den skade og forstyrrelse, som indgrebet forvolder, ikke må stå i misforhold til sagens betydning og indgrebets nødvendighed.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 21 og 22 (ændring af retsplejelovens §§ 384-388 og § 399, stk. 3).

2.5. Indberetning om uberettigede indgreb i meddelelshemmeligheden mv.

2.5.1. Gældende ret

Politiet har efter retsplejelovens § 391, stk. 3, § 399, stk. 6, § 400, stk. 3, og § 415, stk. 2, mulighed for at foretage indgreb i meddelelseshemmeligheden, kvalificeret og særligt kvalificeret observation, dataaflysning og hemmelig ransagning efter periculum in mora-regler, når lovens betingelser for det pågældende indgreb i øvrigt er opfyldt. Det indebærer, at politiet kan udføre indgrebet uden at indhente rettens forudgående beslutning, hvis indgrebets formål ellers ville forspildes, og efterfølgende indbringe spørgsmålet for retten. Retten vil herefter prøve, om betingelserne for tvangsindgrebet var opfyldt, og om der var tale om en situation, hvor indgrebets formål ville være forspildt, hvis rettens beslutning skulle afventes. Politiet skal i medfør af de nævnte bestemmelser snarest muligt og senest inden 24 timer fra indgrebets iværksættelse forelægge sagen for retten. Retten beslutter, om indgrebet kan godkendes, og om det kan opretholdes. Betingelserne for ikke at afvente rettens beslutning prøves i den forbindelse selvstændigt af retten. Burde indgrebet efter rettens opfattelse ikke have været foretaget, skal retten orientere Justitsministeriet herom.

Ordningen med orientering af Justitsministeriet blev indført ved den nugældende retsplejelovs ikrafttræden i 2010 og byggede på den tilsvarende indberetningsordning i den dagældende danske retsplejelov.

Det fremgår af forarbejderne til de dagældende danske regler, at indberetningsordningen gav Justitsministeriet mulighed for disciplinær eller anden indgriben og sikre, at oplysning om omfanget af fejlagtig anvendelse af indgrebene samledes og var tilgængelig, jf. betænkning nr. 1023/1984 side 72.

Efter rettens indberetning til Justitsministeriet anmoder Justitsministeriet den politikreds, der har foretaget indgrebet, den relevante statsadvokat samt Rigsadvokaten om en udtalelse om sagen. På baggrund af udtalelserne skriver Justitsministeriet en udtalelse til retten, hvori det bl.a. overvejes, om det uberettigede indgreb giver anledning til, at Justitsministeriet foretager sig yderligere i sagen.

I praksis forholder det sig allerede i dag således, at statsadvokaten og/eller Rigsadvokaten på det tidspunkt, hvor myndighedernes udtalelser fremsendes til Justitsministeriet, har forholdt sig til behovet for tiltag i den enkelte politikreds.

2.5.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.5.2.1. Ved lov nr. 1169 af 8. juni 2021 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love og om ophævelse af lov om udpantning og om udlæg uden grundlag af dom eller forlig (Effektivisering af straffesagskæden, digital kommunikation i skiftesager, pligtig afgangsalder for dommerfuldmægtige mv.) blev den danske retsplejelov ændret, således at retten fremover skal orientere Rigsadvokaten, hvis retten finder, at et indgreb, som politiet har foretaget uden at afvente rettens beslutning, ikke burde være foretaget. Er der tale om et indgreb foretaget af Politiets Efterretningstjeneste, skal indberetning dog stadig ske til Justitsministeriet.

Det fremgår af forarbejderne til lovændringen, at reglerne om indberetning til Justitsministeriet var indsat i lovgivningen ud fra det hensyn, at det fra centralt hold skal være muligt at reagere, når der er foretaget indgreb, hvor betingelserne ikke var til stede. Efter Justitsministeriets opfattelse var Rigsadvokaten mest nærliggende til fremover at modtage disse indberetninger – både ud fra en procesøkonomisk betragtning henset til den daværende sagsgang og set i forhold til, at en sådan indretning af ordningen i højere grad vil styrke muligheden for at lade området indgå i anklagemyndighedens løbende tilsyn.

Hvad angår det disciplinære sigte i sager om uberettigede indgreb i meddelelseshemmeligheden, bemærkedes det, at det var Rigspolitiet, der som udgangspunkt efter indstilling fra politikredsene træffer afgørelse i disciplinærsager vedrørende polititjenestemænd. Rigspolitiets afgørelser i første instans i disciplinærsager kunne påklages til Justitsministeriet, jf. den danske retsplejelovs § 109, stk. 3, 2. pkt. I sager om indgreb i meddelelseshemmeligheden ville det være den pågældende politikreds, der tog stilling til, om der i den konkrete sag var omstændigheder, der gav anledning til at oversende sagen til Rigspolitiet med henblik på at indlede en disciplinærsag.

Den foreslåede ordning gav således ikke anledning til ændringer for så vidt angår det disciplinære sigte, idet processen ville fortsætte som hidtil. Rigsadvokaten indtrådte derimod i Justitsministeriets sted for så vidt angår modtagelsen af indberetninger fra retten.

For så vidt angår Politiets Efterretningstjenestes anvendelse af tvangsindgreb og efterforskning var dette reguleret af de samme regler i retsplejeloven, som gælder for det øvrige politi, jf. § 6 i lov om Politiets Efterretningstjeneste. Politiets Efterretningstjeneste var således også omfattet af

indberetningspligten og skulle dermed efter den dagældende ordning indberette uberettigede indgreb til Justitsministeriet efter retsplejelovens regler.

Det fulgte af forarbejderne til lov om Politiets Efterretningstjeneste, at chefen for Politiets Efterretningstjeneste refererer direkte til Justitsministeriet, uanset at efterretningstjenesten organisatorisk er henlagt under rigspoliti-
chefembedet, jf. Folketingstidende 2012-13, A, L 161 som fremsat, side 54. Det var således justitsministeren, der på vegne af regeringen førte tilsyn med Politiets Efterretningstjeneste, og efterretningstjenesten var undergivet ministerens instruktioner. Politiets Efterretningstjeneste skulle således holde justitsministeren underrettet om forhold af betydning for landets indre sikkerhed, om forhold af væsentlig betydning inden for efterretningstjenestens virksomhed og om vigtige enkeltsager, jf. herved lov om Politiets Efterretningstjeneste § 1, stk. 1, nr. 4.

På denne baggrund var det Justitsministeriets vurdering, at den dagældende ordning, hvorefter PET indberettede uberettigede indgreb til Justitsministeriet, burde fastholdes.

Der henvises til Folketingstidende 2020-21, A, L 212 som fremsat, side 42.

2.5.2.2. Rådet for Grønlands Retsvæsen har anbefalet, at der i den grønlandske retsplejelov foretages tilsvarende ændringer, som der blev foretaget i den danske retsplejelov ved lov nr. 1169 af 8. juni 2021.

Justitsministeriet er enig i anbefalingen fra Rådet for Grønlands Retsvæsen.

2.5.2.3. På den baggrund foreslås det at ændre retsplejelovens § 391, stk. 3, således, at Rigsadvokaten fremover modtager indberetninger fra retten vedrørende sager om uberettigede indgreb i meddelelshemmeligheden. I kraft af henvisningerne til § 391 i § 399, stk. 6, § 400, stk. 3, og § 415, stk. 2, vil ændringen finde tilsvarende anvendelse ved kvalificeret og særligt kvalificeret observation, dataaflysning og hemmelig ransagning.

Forslaget indebærer, at retternes indberetninger om uberettigede indgreb fremover skal sendes til Rigsadvokaten.

Det betyder, at indhentelse af udtalelse hos den politikreds, der har foretaget indgrebet, og den relevante statsadvokat samt fremsendelse af udtalelse til

retten, hvori det bl.a. overvejes, om det uberettigede indgreb giver anledning til yderligere, fremover vil være samlet hos anklagemyndigheden.

For så vidt angår Politiets Efterretningstjeneste foreslås der ikke ændringer i den eksisterende ordning. Retten skal således også fremover indberette uberettigede indgreb, som er foretaget af Politiets Efterretningstjeneste, til Justitsministeriet.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 23 og 24 (ændring af § 391, stk. 3).

Det bemærkes, at indberetningsordningen foreslås udformet på samme måde i de foreslåede nye bestemmelser om blokering af hjemmesider, forstyrrelse eller afbrydelse af radio- og telekommunikation og overtagelse af tv-overvågning, jf. pkt. 2.7-2.9 nedenfor og lovforslagets § 1, nr. 28 (forslag til § 400 a, stk. 4, § 400 b, stk. 4, og § 400 c, stk. 4).

2.6. Underretning om foretagne tvangsindgreb

2.6.1. Gældende ret

Efter afslutningen af et indgreb i meddelelseshemmeligheden skal der gives underretning om indgrebet til den, som indgrebet har været rettet mod, jf. retsplejelovens § 396. I kraft af henvisningerne til § 396 i § 399, stk. 6, § 400, stk. 4, og § 415, stk. 2, gælder dette tilsvarende efter afslutningen af kvalificeret eller særligt kvalificeret observation, dataaflæsning og hemmelig ransagning.

Vil underretning om et foretaget tvangsindgreb være til skade for efterforskningen, eller taler omstændighederne i øvrigt imod underretning, kan retten dog efter anmodning fra politiet beslutte, at underretning skal undlades eller udsættes i et nærmere fastsat tidsrum, der kan forlænges ved senere beslutning, jf. retsplejelovens § 396, stk. 4.

2.6.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.6.2.1. Ved lov nr. 436 af 10. juni 2003 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Bekæmpelse af rockerkriminalitet og anden organiseret kriminalitet blev den tilsvarende bestemmelse i den danske retsplejelovs § 788, stk. 4, ændret, således at underretning om et foretaget tvangsindgreb endvidere kunne undlades eller udsættes, hvis underretning kunne være til skade

for efterforskningen i en anden verserende sag om en lovovertrædelse, som efter loven kan danne grundlag for et indgreb i meddelelseshemmeligheden.

Det fremgår af forarbejderne til lovændringen, at politiets og anklagemyndighedens repræsentanter i en arbejdsgruppe, der skulle komme med forslag, som kunne styrke politiets indsats over for rockerkriminalitet, havde peget på, at en efterfølgende underretning til en mistænkt person om et indgreb i meddelelseshemmeligheden i sager om organiseret kriminalitet kunne give anledning til, at anden efterforskning afsløredes. I organiserede miljøer som f.eks. rockergrupper ville der ofte blive foretaget efterforskningsindgreb mod flere personer på samme tid. Blev der i disse tilfælde givet underretning til et medlem om et afsluttet indgreb i meddelelseshemmeligheden, ville denne oplysning ofte være nok til at afsløre hele efterforskningen og dermed vanskeliggøre opklaringen af alvorlig kriminalitet.

Den dagældende bestemmelse i § 788, stk. 4, om muligheden for at undlade underretning blev i retspraksis fortolket meget snævert, således at muligheden for helt at undlade underretning meget sjældent blev udnyttet. Ligeledes blev der ofte kun tilladt udsættelse af underretningen i et kortere tidsrum, eksempelvis 3 måneder. Da efterforskning af kriminalitet begået i organiserede miljøer ofte var meget langvarig, var det af afgørende betydning, at der ikke midt i en sådan efterforskning skulle gives underretning om et enkeltstående indgreb.

I forarbejderne til den dagældende bestemmelse var anført, at muligheden for at undlade underretning f.eks. kunne anvendes, hvor den kriminelle undersøgelse, som mistanken har angået, fortsatte, idet indgrebet ikke havde givet tilstrækkelige beviser, eller hvor efterforskningen i den pågældende sag vel var afsluttet, men hvor der fortsat skulle ske efterforskning vedrørende andre lovovertrædelser, jf. betænkning nr. 1023/1984 side 119-120. I sådanne tilfælde ville det kunne være ødelæggende for den fremtidige efterforskning, hvis det gennem underretningen blev røbet, at aflytning havde fundet sted.

Efter Justitsministeriets opfattelse gav oplysningerne fra arbejdsgruppen om den restriktive fortolkning i retspraksis af bestemmelsen i § 788, stk. 4, anledning til at foreslå en ændring af bestemmelsen med henblik på at præcisere, at der i visse tilfælde burde gives adgang til at undlade at give underretning eller at udsætte en sådan underretning. Det ville navnlig være i forbindelse med efterforskning af sager om kriminalitet af mere organiseret

eller systematisk karakter, hvor selve oplysningen om indgrebet ville være ødelæggende for efterforskningen, at der ville være behov for at undlade eller udsætte underretning. Endvidere ville der ved efterforskning inden for organiserede kriminelle miljøer som f.eks. rockergrupper ofte være behov for at undlade underretning af hensyn til efterforskning af anden kriminalitet end den, der havde givet anledning til indgrebet. Det ville navnlig være tilfældet, hvis selve oplysningen om, at der havde været foretaget et tvangsindgreb mod en person inden for miljøet, ville afsløre for den kriminelle gruppe, at politiet havde opmærksomheden rettet mod dem og dermed vanskeliggøre efterforskningen af anden alvorlig kriminalitet. Det var dog efter den foreslåede bestemmelse en betingelse, at den kriminalitet, som den anden efterforskning vedrørte, i sig selv skulle kunne danne grundlag for et indgreb i meddelelshemmeligheden.

Der henvises til Folketingstidende 2002-03, tillæg A, side 6741-6742.

2.6.2.2. Ved lov nr. 542 af 8. juni 2006 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forskellige andre love (Styrkelse af indsatsen for at bekæmpe terrorisme mv.) blev den danske retsplejelovs § 788, stk. 4, på ny ændret, således at underretning om et foretaget tvangsindgreb herefter endvidere kunne undlades eller udsættes, hvis hensynet til beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder talte imod underretning.

Det fremgår af forarbejderne til lovændringen, at en tværministeriel arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse havde foreslået, at undladelse af underretning skulle kunne ske af hensyn til beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder. Arbejdsgruppen havde henvist til, at det fulgte af den danske retsplejelovs § 729 c, stk. 1, nr. 6, at retten efter anmodning fra politiet kunne bestemme, at reglerne om forsvarerens og sigtedes ret til aktindsigt blev fraveget, hvis det var påkrævet af hensyn til beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder. Efter arbejdsgruppens opfattelse gjorde disse hensyn sig ligeledes gældende ved indgreb i meddelelshemmeligheden, da der kunne forekomme situationer, hvor politiet anvendte teknikker, som ikke var kendt i en bredere kreds, herunder det kriminelle miljø, og hvor en underretning om indgrebet ville kunne ødelægge politiets mulighed for at anvende denne efterforskningsteknik fremover.

Justitsministeriet kunne tilslutte sig arbejdsgruppens anbefaling om, at der blev fastsat en udtrykkelig hjemmel til at undlade underretning på grundlag

af hensynet til at beskytte fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder. Det ville således kunne skabe betydelige problemer for politiets fremtidige efterforskningsmuligheder, hvis sådanne oplysninger blev spredt i kriminelle miljøer.

Der henvises til Folketingstidende 2005-06, tillæg A, side 7190-7191.

2.6.2.3. Efter Justitsministeriets opfattelse gør de hensyn til at sikre politiets muligheder for fortsat efterforskning, som begrundet udformningen af reglen i den danske retsplejelov, sig også gældende i Grønland.

Justitsministeriet finder således, at den grønlandske retsplejelovs § 396 bør ændres i tråd med ændringerne af den danske retsplejelovs § 788 i 2003 og 2006.

Det bemærkes, at disse ændringer af den danske retsplejelov vedrørende undladelse af underretning om et foretaget tvangsindgreb indgik i en samlet forelæggelse for Rådet for Grønlands Retsvæsen af et notat om de ændringer af den danske retsplejelov, som var blevet foretaget i perioden 2003-2013. Rådet for Grønlands Retsvæsen besluttede at videregive notatet om lovændringerne til Justitsministeriet og Grønlands Selvstyre med henblik på videre overvejelser.

2.6.2.4. Med lovforslaget foreslås det derfor at ændre retsplejelovens § 396, stk. 4, således at underretning om et foretaget tvangsindgreb endvidere kan undlades eller udsættes, hvis underretning vil være til skade for efterforskningen i en anden verserende sag om en lovovertrædelse, som efter loven kan danne grundlag for et indgreb i meddelelshemmeligheden, eller hvis hensynet til beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder taler imod underretning.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 25 (ændring af retsplejelovens § 396, stk. 4).

2.7. Blokering af hjemmesider

2.7.1. Gældende ret

Det er i dag ikke muligt efter retsplejelovens bestemmelser om kriminalretsplejen at blokere en hjemmeside.

Retsplejeloven indeholder imidlertid bestemmelser om beslaglæggelse. Der kan bl.a. ske beslaglæggelse af genstande, som en person, der ikke er mistænkt, har rådighed over, som led i efterforskningen af en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, hvis der er grund til at antage, at genstanden kan tjene som bevis, bør konfiskeres eller ved lovovertrædelsen er frataget nogen, som kan kræve den tilbage, jf. retsplejelovens § 419, stk. 1. Efter retspraksis omfatter genstande også dokumenter på hjemmesider, og der kan derfor ske beslaglæggelse heraf, jf. f.eks. Højesterets kendelse gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2007, side 1831, og Østre Landsrets kendelse gengivet i Tidsskrift for Kriminalret 2018, side 681, om den tilsvarende bestemmelse i den danske retsplejelovs § 803, stk. 1.

Beslaglæggelse sker som udgangspunkt efter rettens beslutning. Afgørelse om beslaglæggelse kan dog træffes af politiet, hvis den, som indgrebet retter sig mod, meddeler skriftligt samtykke til indgrebet.

Beslaglæggelse af hjemmesider anvendes hovedsageligt af politiet i de tilfælde, hvor hjemmesiden administreres i Grønland. Det vil i praksis være hjemmesider, der ender på ».gl«, som er administreret af Tusass. Tusass er et aktieselskab ejet af selvstyret, som står for telefoni, internet og transport af pakker og breve i Grønland.

Rettens beslutning sendes til administratoren af den pågældende hjemmeside (Tusass), hvorefter administratoren træffer de nødvendige tekniske foranstaltninger til at overføre rettighederne til hjemmesiden til politiet. Hvis man herefter forsøger at tilgå hjemmesiden, vil man typisk i en periode blive mødt med en besked om, at rettighederne til hjemmesiden er overført til politiet.

Hvis en hjemmeside administreres i udlandet, kan det i praksis være vanskeligt at gennemføre en beslaglæggelse, idet der kræves bistand fra det land, hvor hjemmesiden administreres. Det er muligt at anmode andre lande om retshjælp til gennemførelsen af en beslaglæggelse af en udenlandsk hjemmeside, men det er ofte meget tidskrævende, og erfaringsmæssigt er der lande, hvor det ikke er muligt at få denne retshjælp.

Ved siden af muligheden for beslaglæggelse af hjemmesider gennem kriminalprocessuelle tvangsindgreb blokeres internetadgangen til hjemmesider aktuelt i Danmark, på Færøerne og i Grønland på aftalebaseret basis i form

af Netfilterordningen. Rigspolitiet har siden 2005 samarbejdet med Red Barnet og størstedelen af internetudbydere i Danmark, på Færøerne og i Grønland i bestræbelserne på at forhindre adgang via internettet til seksuelt materiale af børn. Ordningen administreres af Nationalt Cyber Crime Center (NC3) i National enhed for Særlig Kriminalitet. Som led i samarbejdet med internetudbydere videregiver NC3 løbende på grundlag af konkrete samarbejdsaftaler oplysninger til internetudbydere om internetadresser, som NC3 vurderer indeholder ulovligt materiale af den omtalte karakter. Internetudbydere iværksætter herefter en DNS-blokering af internetadgangen til hjemmesiden.

En DNS-blokering iværksat i forbindelse med Netfilterordningen, medfører, at man i forbindelse med forsøg på at tilgå hjemmesiden vil blive mødt med en besked om, at internetadgangen til hjemmesiden er blokeret, fordi hjemmesiden indeholder materiale, som er omfattet af straffelovens § 235 (om besiddelse og udbredelse af seksuelt materiale af personer under 18 år). Det er dog muligt at omgå en sådan blokering for en person med en vis teknisk indsigt.

2.7.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.7.2.1. Ved lov nr. 674 af 8. juni 2017 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Blokering af hjemmesider og stop af offentlige ydelser til fremmedkrigere) blev der indsat en bestemmelse i den danske retsplejelovs § 791 d om blokering af hjemmesider, hvis der er grund til at antage, at der fra hjemmesiden begås en overtrædelse af straffelovens §§ 114-114 i, 119 eller 119 a.

Det fremgår af forarbejderne til lovændringen, at den udmøntede en national handlingsplan om forebyggelse og bekæmpelse af ekstremisme og radikalisering fra oktober 2016.

Ekstremistiske miljøer udnyttede systematisk internettet og sociale medier som platform til at sprede propaganda, rekruttere nye tilhængere og koordinere aktiviteter, og de opnåede hurtig spredning af symboler, billeder, film, musik og nyheder med antidemokratiske og voldelige budskaber, og i handlingsplanen blev der lagt op til en flerstrengt indsats for at bekæmpe ekstremistisk propaganda og forebygge radikalisering via internettet og sociale medier. Et af tiltagene gik på at begrænse udbredelsen af ekstremistisk online-indhold.

Det skulle blandt andet ske gennem etableringen af en ny enhed forankret i Politiets Efterretningstjeneste, som – i samarbejde med bl.a. internetindustrien – skulle sikre, at voldeligt ekstremistisk online-materiale hurtigst muligt identificeres og fjernes fra nettet, så børn og unge i mindre grad eksponeres for det. Desuden skulle der indføres et internetblokeringsfilter, som skulle begrænse adgangen til udenlandske hjemmesider, som spreder terrorpropaganda mv.

Efter Justitsministeriets opfattelse var de dagældende muligheder for at beslaglægge hjemmesider ikke tilstrækkelige til at sætte effektivt ind over for udenlandsk baserede hjemmesider, hvorfra der blev udbredt terrorpropaganda mv., da det ofte var meget tidskrævende og forbundet med betydelige vanskeligheder at få beslaglagt sådanne hjemmesider i udlandet, ligesom der var lande, hvor det ikke var muligt at få bistand til at gennemføre en beslaglæggelse af en hjemmeside.

Selv om problemstillingen omkring anvendelsen af udenlandske hjemmesider til formål, der er i strid med dansk lovgivning, ikke var begrænset til radikaliserings, var det vurderingen, at en ny bestemmelse om blokering af hjemmesider på daværende tidspunkt burde begrænses til sager om overtrædelse af straffelovens regler om terrorisme mv., herunder udbredelse af terrorpropaganda, og til sager om overtrædelse af straffelovens regler om trusler mod samt chikane og måludpegning af offentligt ansatte.

Det var således vurderingen, at en ny bestemmelse om blokering af hjemmesider burde begrænses til de områder, hvor der på daværende tidspunkt vurderedes at være et praktisk behov for et stærkere værn mod straffelovsovertrædelser foretaget fra hjemmesider.

Justitsministeriet var opmærksom på, at det var muligt at omgå en blokering af en hjemmeside for en person med en vis teknisk indsigt. Det var imidlertid Justitsministeriets opfattelse, at indgrebet ville have en effekt i forhold til at begrænse udbredelsen af det ulovlige materiale for den gennemsnitlige internetbruger.

Justitsministeriet fandt, at der alene burde foretages blokering, hvis en række nærmere betingelser var opfyldt, som i vidt omfang svarede til reglerne om andre efterforskningsmidler som eksempelvis beslaglæggelse og edition, herunder navnlig at indgrebet alene kan anvendes ved visse be-

stemte overtrædelser af straffeloven efter forudgående retskendelse, og at indgrebet skulle være proportionalt.

Der henvises til Folketingstidende 2016-17, A, L 192 som fremsat, side 11-13.

2.7.2.2. Ved lov nr. 897 af 21. juni 2022 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forskellige andre love (Effektivisering af straffesagskæden og nævnsprocessen m.v. i Ungdomskriminalitetsnævnet, øget adgang til vide-regivelse og optagelse af fotografier, forbedring af politiets muligheder for efterforskning mv.) blev muligheden for blokering udvidet til at omfatte hjemmesider, hvorfra der antages at begås overtrædelser af straffelovens § 263, stk. 1, § 263 a, § 264 d, stk. 2, eller §§ 279, 279 a, 281, 290, 290 a, 300 a eller 301. Der blev endvidere indført mulighed for, at politiet træffer afgørelse om blokering, såfremt øjemedet ville forspildes, hvis retskendelse skulle afventes.

Det fremgår af forarbejderne til lovændringen, at der med afsæt i aftale om politiets og anklagemyndighedens økonomi for 2021-2023 – indgået af Regeringen (Socialdemokratiet) og Dansk Folkeparti, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Det Konservative Folkeparti og Nye Borgerlige – i 2021 blev igangsat et arbejde i Rigspolitiet med at undersøge mulige nye initiativer om forebyggelse og forhindring af økonomisk og it-relateret kriminalitet for at imødegå den eksplosive vækst inden for særligt it-relateret økonomisk kriminalitet. Forslaget om blokering af hjemmesider udsprang af dette arbejde.

Som led i håndteringen af covid-19-epidemien i Danmark blev der ved lov nr. 349 af 2. april 2020 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og ud-lændingeloven (Skærpet straf for lovovertrædelser med baggrund i eller sammenhæng med covid-19 og blokering af hjemmesider, hvorfra der begås visse lovovertrædelser, som har baggrund i eller sammenhæng med covid-19) indsat en midlertidig bestemmelse i retsplejeloven, hvorefter der kunne ske blokering af hjemmesider, hvis der var grund til at antage, at der fra hjemmesiden blev begået en overtrædelse af straffelovens §§ 161, 163, 171 eller 189, § 263, stk. 1, eller §§ 263 a, 276, 278-283, 289-290 a, 300 a, 301 eller 303, som havde baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark.

Den midlertidige bestemmelse blev bl.a. indført på baggrund af, at både Center for Cybersikkerhed og Rigspolitiet havde konstateret en stigning i antallet af hjemmesider, der via phishing-kampagner forsøgte at udnytte covid-19-epidemien til at franarre privatpersoner deres kreditkortoplysninger, som derefter blev misbrugt.

De midlertidige bestemmelser blev automatisk ophævet den 1. januar 2022.

Det havde vist sig, at bestemmelserne havde været et effektivt redskab for politiet i bekæmpelsen af covid-19-relateret kriminalitet begået via internettet.

Rigspolitiet havde samtidig konstateret en stigning i antallet af falske hjemmesider, hvorfra der iværksattes phishing-kampagner, som ikke relaterede sig til covid-19-epidemien. Størstedelen af hjemmesiderne fremstod som tilhørende Danske Bank, skattemyndighederne, Nets mv. og havde til formål at franarre borgere oplysninger om eksempelvis MitID eller betalingsmidler. En række af de anmeldelser, som politiet modtog, sås at vedrøre udenlandske domæner, herunder ».net«, ».com« eller ».eu«.

Der ville således ofte være tale om formueforbrydelser, uberettiget adgang til et datasystem eller udbredelse af adgang til et datasystem, som ikke var omfattet af den daværende bestemmelse om blokering af hjemmesider, og politiet ville derfor i givet fald skulle anvende reglerne om beslaglæggelse i det omfang, denne fremgangsmåde var praktisk anvendelig.

Det var Justitsministeriets vurdering, at reglerne om beslaglæggelse ikke i tilstrækkelig grad sikrede en effektiv bekæmpelse af kriminalitet begået på internettet. Der lagdes derfor op til at udvide adgangen til at blokere hjemmesider. Det bemærkedes i den forbindelse, at DNS-blokeringer som udgangspunkt var et simplere og hurtigere indgreb end beslaglæggelse, og at DNS-blokering derfor i nogle tilfælde var den mest effektive løsning i sager, hvor indgrebet var tidskritisk. DNS-blokering var særligt relevant i sager om udenlandsk baserede hjemmesider, hvor det ofte var tidskrævende og forbundet med praktiske vanskeligheder at beslaglægge en hjemmeside.

Der var – bl.a. i lyset af politiets erfaringer med reglerne om blokering af hjemmesider, hvorfra der begås visse covid-19-relaterede lovovertrædelser – efter Justitsministeriets opfattelse behov for at udvide adgangen til at blokere en hjemmeside, så blokeringsmuligheden kunne anvendes i flere sager,

og uden at lovovertrædelsen havde baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark.

En udvidelse af adgangen til at blokere hjemmesider burde efter Justitsministeriets vurdering alene omfatte visse straffelovovertrædelser, som primært begås på internettet, og hvor der vurderedes at være et praktisk behov for at kunne blokere hjemmesider for at forebygge (yderligere) straffelovsovertrædelser eller begrænse konsekvenserne af en igangværende overtrædelse. Det gjaldt efter ministeriets vurdering en række formueforbrydelser i straffeloven samt visse freds- og ærekrænkelser, herunder straffelovens § 264 d, stk. 2, om uberettiget videregivelse af meddelelser eller billeder vedrørende private forhold under særligt skærpende omstændigheder.

For så vidt angår straffelovens § 264 d, stk. 2, vurderedes adgangen til at foretage beslaglæggelse ikke at være tilstrækkeligt til at sikre en effektiv bekæmpelse af overtrædelser af bestemmelsen begået på internettet, da det i nogle tilfælde, f.eks. hvor der var sket videregivelse af drabsvideoer, havde vist sig ikke at være muligt at få udenlandske administratorer til at bistå til beslaglæggelse af hjemmesider, hvorfra der blev begået sådanne overtrædelser.

Fælles for formueforbrydelserne var, at de ofte blev begået via phishing-kampagner på internettet.

Efter Justitsministeriets opfattelse burde politiet i denne type sager kunne iværksætte indgrebet, såfremt indgrebets øjemed ville forspildes, hvis retskendelse skulle afventes. Det skulle ses i lyset af, at indgreb i forhold til phishing-kampagner i særlig grad var tidskritiske, da kriminelle i løbet af få minutter og med få omkostninger kunne udsende store mængder e-mails eller sms-beskeder til et stort antal personer, der blev franarret personoplysninger, kreditkortoplysninger eller lignende, som de kriminelle derefter kunne misbruge. Det kunne således efter en konkret vurdering være nødvendigt for politiet at kunne iværksætte blokering, inden der indhentes en retskendelse, hvis det skulle sikres, at det domænenavn, som kampagnen linkede til, blev blokeret, inden et stort antal personer havde reageret på kampagnen.

Efter Justitsministeriets opfattelse var der ikke behov for en tilsvarende mulighed for så vidt angår straffelovens § 264 d, stk. 2 (uberettiget videregivelse af meddelelser eller billeder vedrørende private forhold under særligt

skærpende omstændigheder), idet der som udgangspunkt ikke på samme måde var tale om straffelovsovertrædelser, der var særligt tidskritiske.

2.7.2.3. Rådet for Grønlands Retsvæsen behandlede på sit møde i 2018 ændringen af den danske retsplejelov i 2017. Rådet anbefalede dengang ikke at indsætte en bestemmelse i den grønlandske retsplejelov om blokering af hjemmesider, idet Grønlands Politi havde oplyst, at der på daværende tidspunkt ikke var kendskab til eller mistanke om, at der skete onlineradikalisering i Grønland.

Rådet for Grønlands Retsvæsen behandlede på sit møde i 2021 ændringen af den danske retsplejelov i 2020 vedrørende covid-19. Rådet tiltrådte Justitsministeriets indstilling om, at der i Grønland ikke vurderedes at være et behov for regler om blokering af hjemmesider i relation til overtrædelser, som havde baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien. Rigspolitiet foreslog dog, at behovet for en generel bestemmelse om blokering af hjemmesider i retsplejelov for Grønland blev analyseret nærmere. Rigspolitiet henviste bl.a. til, at det nu var Grønlands Politis opfattelse, at behovet for blokering af hjemmesider ikke relativt set var mindre i Grønland end i Danmark.

Endelig tiltrådte Rådet for Grønlands Retsvæsen på sit møde i 2022 en indstilling om, at lov nr. 897 af 21. juni 2022 var egnet til delvis gennemførelse i Grønland. Det fremgår af indstillingen, at det umiddelbart var vurderingen, at det kunne være relevant at inddrage udvidelsen af politiets adgang til at blokere hjemmesider i forbindelse med en eventuel analyse af behovet for at blokere hjemmesider i Grønland.

Justitsministeriet finder på denne baggrund, at der bør indføres en bestemmelse i den grønlandske retsplejelov om politiets mulighed for at blokere hjemmesider i tråd med bestemmelsen herom i den danske retsplejelov.

Justitsministeriet lægger vægt på, at bestemmelsen i praksis angår blokering af udenlandske hjemmesider, og at det vil være hensigtsmæssigt, at der er samme muligheder i hele riget for at blokere udenlandske hjemmesider.

Det bemærkes herved, at den færøske retsplejelov indeholder en bestemmelse om blokering af hjemmesider svarende til den danske retsplejelovs § 791 d som gennemført i 2017, og at det i et udkast til lovforslag om ajourføring af den færøske retsplejelov, der blev sendt i høring den 22. maj 2023,

foreslås at udvide bestemmelsen i den færøske retsplejelov på linje med ændringen i 2022 af den danske retsplejelovs § 791 d.

2.7.2.4. Det foreslås på den baggrund, at der indsættes en ny bestemmelse i retsplejeloven, hvorefter politiet gives adgang til at blokere adgangen til en hjemmeside, hvis der er grund til at antage, at der fra den pågældende hjemmeside foretages en overtrædelse af kriminallovens §§ 28-35 eller 37, § 94, nr. 5, eller §§ 95, 104, 105, 108, 111 eller 111 a.

Bestemmelsen kan således for det første anvendes ved overtrædelse af kriminallovens §§ 28-35 om terrorisme, terrorrelateret handling, finansiering af og hvervning og oplæring til terrorvirksomhed eller hertil relaterede handlinger, medvirken til terrorisme og ulovlig støtte til terrorisme. Bortset fra, at kriminalloven ikke indeholder regler svarende til straffelovens §§ 114 h-114 j om spredning af masseødelæggelsesvåben, modtagelse af støtte fra en terrororganisation og indrejse og ophold i en terrorkonfliktzone, svarer dette til den danske retsplejelovs § 791 d.

Bestemmelsen kan for det andet anvendes ved overtrædelse af kriminallovens § 37 om krænkelse af offentlig myndighed. Dette svarer ligeledes til den danske retsplejelovs § 791 d, idet kriminalloven dog ikke indeholder regler svarende til straffelovens § 119 a om chikane af personer i offentlig tjeneste eller hverv.

Bestemmelsen kan for det tredje anvendes ved overtrædelse af kriminallovens § 94, nr. 5, eller §§ 95, 104, 105, 108, 111 eller 111 a om hacking, krænkelse af privatlivets fred, bedrageri, databedrageri, hæleri og hvidvask. Dette svarer ligeledes til den danske retsplejelovs § 791 d, idet kriminalloven dog ikke indeholder regler svarende til straffelovens §§ 263 a og 301 om forbrydelser vedrørende adgangsmidler til datasystemer og betalingsmidler.

Retsplejelovens regler om beslaglæggelse opretholdes ved siden af den foreslåede blokeringsbestemmelse. Reglerne om beslaglæggelse forudsættes anvendt, når denne fremgangsmåde vurderes praktisk anvendelig.

Justitsministeriet er opmærksom på, at bestemmelsen potentielt vil kunne finde anvendelse på et større antal sager. Politiet forudsættes derfor at foretage en vurdering af, om ressourceforbruget ved indgrebet står mål med lovovertrædelsens grovhed, og om indgrebet er egnet i det konkrete tilfælde.

Der skal endvidere foretages en proportionalitetsafvejning, inden der træffes afgørelse om blokering. Blokering må således ikke foretages, hvis indgrebet står i misforhold til sagens betydning og den ulempe, som indgrebet må antages at medføre.

Det skal bl.a. indgå i vurderingen, at det på nuværende tidspunkt kun er teknisk muligt ved hjælp af en DNS-blokering at blokere en hel hjemmeside, også selv om det kun er en lille del af indholdet på hjemmesiden, der udgør en lovovertrædelse. Det vil eksempelvis ikke være muligt kun at blokere en profil på et socialt medie. Med en DNS-blokering er det kun muligt at blokere hele det sociale medie, hvilket generelt må antages at ville være et uproportionalt indgreb.

Det foreslås, at der indføres en mulighed for, at politiet kan træffe beslutning om blokering i sager om overtrædelse af kriminallovens § 94, nr. 5, eller §§ 104, 105, 108, 111 eller 111 a, såfremt indgrebets formål ville forspildes, hvis rettens beslutning skulle afventes. Forslaget indebærer, at politiet vil kunne iværksætte indgrebet ud fra en formålsbetragtning, når blokeringen sker i sager om overtrædelse af en af de anførte bestemmelser i kriminalloven.

Politiet skal snarest muligt og senest inden 24 timer fra indgrebets iværksættelse forelægge sagen for retten. Retten beslutter, om indgrebet kan godkendes, og om det kan opretholdes. Burde indgrebet efter rettens opfattelse ikke have været foretaget, skal retten give meddelelse herom til Rigsadvokaten. Hvis indgrebet er foretaget af Politiets Efterretningstjeneste, skal indberetningen gives til Justitsministeriet.

Det foreslås endvidere, at udbydere af elektroniske kommunikationsnet og -tjenester og administratorer af internetdomæner skal bistå politiet med at gennemføre blokering af en hjemmeside. Afviser den pågældende udbyder eller administrator uden lovlig grund at bistå politiet, finder tvangsmidlerne over for vidner anvendelse (bøder, erstatning mv.), jf. retsplejelovens § 150.

Politiet forudsættes at foretage underretning af den, som indgrebet retter sig mod, dvs. lejerer af den hjemmeside (registranten), som retten har givet tilladelse til at blokere. Indeholder hjemmesiden ikke kontaktoplysninger, og kan politiet ikke umiddelbart fremskaffe disse oplysninger på anden vis, kan

underretning undlades. Underretning af personer i udlandet vil ske efter de almindelige retshjælpsregler om underretning til personer i andre lande.

Det forudsættes endvidere, at hvis politiet bliver bekendt med, at grundlaget for beslutningen ikke længere er til stede – for eksempel fordi det ulovlige indhold er fjernet fra hjemmesiden – skal politiet hurtigst muligt fjerne blokeringen. Politiet pålægges dog ikke hermed en pligt til løbende at kontrollere indholdet af de blokerede hjemmesider.

Det foreslås endelig, at hvis den, mod hvem indgrebet retter sig, fremsætter anmodning herom, skal politiet snarest muligt efter modtagelsen af anmodningen forelægge sagen for retten. Retten beslutter, om indgrebet skal opretholdes. Henvender den, mod hvem indgrebet retter sig, til politiet, skal politiet vejlede den pågældende om adgangen til at få spørgsmålet indbragt for retten.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 28 (forslag til retsplejelovens § 400 a).

2.8. Forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation

2.8.1. Gældende ret

Retsplejeloven indeholder ikke regler om politiets forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation.

Det må dog antages, at hvis en forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation kan afværge et igangværende eller umiddelbart forestående terrorangreb, der truer menneskers liv, vil politiet efter en konkret vurdering, herunder af de mulige skadevirkninger for andre, ud fra nødretlige betragtninger kunne anvende sådanne midler, hvis politiet faktisk har mulighed for det.

2.8.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.8.2.1. Ved lov nr. 542 af 8. juni 2006 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forskellige andre love (Styrkelse af indsatsen for at bekæmpe terrorisme mv.) blev der indsat en bestemmelse i den danske retsplejelovs § 791 c om politiets forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation i et område med henblik på at forebygge, at der i det pågældende område begås en lovovertrædelse, der efter loven kan straffes med fængsel

i 6 år eller derover, eller en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13, og som kan medføre fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier.

Det fremgår af forarbejderne til lovændringen, at Justitsministeriet fandt, at forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation i særlige situationer ville kunne være af afgørende betydning for politiet til at forhindre alvorlig kriminalitet, herunder eventuelle terrorhandlinger.

Det kunne f.eks. være i et tilfælde, hvor Politiets Efterretningstjeneste havde konkrete oplysninger om, at der ville blive begået en terrorhandling et bestemt sted med brug af bomber, der planlægges udløst via mobiltelefoner eller andet radioudstyr, og der derfor var afgørende grunde til at forstyrre eller afbryde telekommunikationen i det pågældende område med henblik på at forebygge et sådant terrorangreb.

På den baggrund kunne Justitsministeriet tilslutte sig, at der blev indført en udtrykkelig hjemmel til, at politiet i særlige situationer kan forstyrre eller afbryde radio- og telekommunikation i et område.

Formålet med et sådant indgreb ville være at forhindre, at de personer, som er involveret i et muligt terrorangreb mv., kan anvende radio- eller telekommunikation. Samtidig var det – eftersom en forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation i sagens natur ikke kan begrænses til at vedrøre netop disse personer – en uundgåelig konsekvens af indgrebet, at en større personkreds i det pågældende område og det pågældende tidsrum ville blive afskåret fra f.eks. at anvende mobiltelefoni. I lyset af den betydning, som bl.a. sådanne kommunikationsmidler havde for den almindelige befolkning, kunne der således siges at være tale om et indgreb af ikke ubetydelig praktisk og principiel rækkevidde.

Det anførte talte for, at der burde opstilles forholdsvis strenge betingelser for at iværksætte det pågældende indgreb. Det anførte talte endvidere for, at indgrebet kun burde kunne foretages under iagttagelse af almindelige principper om proportionalitet og under retlig kontrol.

Justitsministeriet fandt det mest hensigtsmæssigt, at den foreslåede bestemmelse om forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation blev indsat i retsplejelovens kapitel 71, der indeholder regler om indgreb i meddelelseshemmeligheden, observation og dataaflæsning. Det skyldtes

navnlig, at indgrebet – uanset at det kunne give anledning til tvivl, om indgrebet begrebsmæssigt kunne siges at have karakter af et straffeprocessuelt tvangsindgreb – som anført kun burde kunne foretages efter nærmere angivne betingelser og under iagttagelse af formelle regler, herunder krav om retskendelse, som i vidt omfang svarer til reglerne om indgreb i meddelel-seshemmeligheden mv.

2.8.2.2. Justitsministeriet finder, at der bør indsættes en tilsvarende hjemmel i den grønlandske retsplejelov til, at politiet kan forstyrre eller afbryde radio- og telekommunikation, når nærmere angivne betingelser er opfyldt.

Justitsministeriet er opmærksom på, at terrortruslen mod Grønland aktuelt vurderes at være minimal, jf. Center for Terroranalysens seneste »Vurdering af terrortruslen mod Danmark« fra marts 2023.

Justitsministeriet finder imidlertid, at det vil være hensigtsmæssigt, at der på dette område, som har relation til rigets sikkerhed og statsforfatning, gælder samme regler i hele riget. Som nævnt har der gjaldt en sådan regel i Danmark siden 2006, og en tilsvarende regel blev indsat i den færøske retsplejelov i 2014.

Dermed vil myndighederne, herunder Politiets Efterretningstjeneste, operere ud fra samme regelgrundlag i hele riget, hvis der måtte opstå en situation i Grønland, hvor forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation i et område vurderes at være nødvendig for at afværge f.eks. et terrorangreb.

Det bemærkes, at ændringen af den danske retsplejelov vedrørende forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation indgik i en samlet forelæggelse for Rådet for Grønlands Retsvæsen af et notat om de ændringer af den danske retsplejelov, som var blevet foretaget i perioden 2003-2013. Rådet for Grønlands Retsvæsen besluttede at videregive notatet om lovændringerne til Justitsministeriet og Grønlands Selvstyre med henblik på videre overvejelser.

2.8.2.3. Det foreslås på den baggrund, at der indsættes en ny bestemmelse i retsplejeloven, der giver politiet mulighed for at forstyrre eller afbryde radio- eller telekommunikation i et område, hvis der er afgørende grunde til det med henblik på at forebygge, at der i det pågældende område vil blive begået en særlig grov lovovertrædelse eller en forsætlig overtrædelse af kri-

minallovens kapitel 7 eller 8, som kan medføre fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier.

Det foreslås, at kompetencen til at træffe bestemmelse om forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation skal henhøre under retten. I rettens beslutning skal anføres det område, som indgrebet angår, og de konkrete omstændigheder i sagen, hvorpå det støttes, at betingelserne for indgrebet er opfyldt. Endvidere skal det i beslutningen fastsættes, inden for hvilket tidsrum indgrebet kan foretages.

Det foreslås endvidere, at politiet uden rettens beslutning kan forstyrre radio- eller telekommunikation i tilfælde, hvor formålet med indgrebet ville forspildes, hvis politiet skulle indhente rettens beslutning. Politiet skal i så fald inden 24 timer forelægge spørgsmålet om godkendelse af indgrebet for retten.

Det foreslås endvidere, at der, inden retten træffer afgørelse efter den foreslåede bestemmelse, skal beskikkes en forsvarer, som skal have lejlighed til at udtale sig. Derimod skal der ikke gives underretning om forstyrrelsen eller afbrydelsen af radio- eller telekommunikation til den personkreds, der bliver omfattet af indgrebet, da dette i praksis ville være umuligt.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 28 (forslag til § 400 b).

2.9. Overtagelse af tv-overvågning

2.9.1. Gældende ret

Udtrykket tv-overvågning er i § 1, stk. 2, i lov om tv-overvågning defineret som vedvarende eller regelmæssigt gentagen personovervågning ved hjælp af fjernbetjent eller automatisk virkende tv-kamera, fotografiapparat eller lignende apparat. Tv-overvågning i denne lovs forstand omfatter både tilfælde, hvor overvågningen er forbundet med optagelse af billeder på videobånd, film eller andet lagringsmedium, og tilfælde, hvor sådan billedoptagelse ikke finder sted, og hvor overvågningen alene har karakter af en umiddelbar iagttagelse på tv-skærm eller lignende.

Tv-overvågningsloven er ikke sat i kraft for Grønland, og tv-overvågning er dermed ikke underlagt en specifik lovregulering.

Uberettiget tv-overvågning af personer, der befinder sig på et ikke frit tilgængeligt sted, udgør imidlertid en overtrædelse af kriminallovens § 94, nr. 4.

Tv-overvågning af personer, der befinder sig på et frit tilgængeligt sted, kan efter omstændighederne være omfattet af lov om behandling af personoplysninger, der er sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 1238 af 14. oktober 2016.

Politiet kan på den baggrund i dag under iagttagelse af almindelige saglighedskrav og gældende regler om behandling af personoplysninger foretage tv-overvågning af frit tilgængelige steder.

Politiet kan endvidere foretage tv-overvågning af steder, der ikke er frit tilgængelige, efter reglerne i retsplejelovens § 399 om observation.

Under visse betingelser kan retten efter politiets anmodning give en person, der ikke er mistænkt, pålæg om at forevise eller udlevere genstande (edition), jf. retsplejelovens § 420. Endvidere kan genstande, som en person, der ikke er mistænkt, har rådighed over, under visse betingelser beslaglægges, jf. retsplejelovens § 419.

Reglerne om edition og beslaglæggelse kan bl.a. anvendes i forhold til lagrede billedoptagelser fra tv-overvågning.

Det er derimod i dag ikke muligt for politiet efter retsplejelovens bestemmelser om kriminalretsplejen at overtage en igangværende tv-overvågning, som er iværksat af andre myndigheder eller private.

2.9.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.9.2.1. Ved lov nr. 803 af 9. juni 2020 om ændring af retsplejeloven (Politiets overtagelse af tv-overvågning) blev der i den danske retsplejelovs § 791 e indsat regler om politiets overtagelse af tv-overvågning i et område, hvis der er afgørende grunde til det med henblik på at forebygge eller efterforske grove lovovertrædelser.

Det fremgår af forarbejderne til lovændringen, at det ofte var essentielt i forbindelse med politiets, herunder Politiets Efterretningstjenestes, afværgelse eller efterforskning af særligt alvorlige forbrydelser – eksempelvis ter-

rorhændelser – at politiet hurtigst muligt kunne danne sig et overblik over en mulig gerningspersons eller gerningspersoners færden. I den forbindelse ville hurtig adgang til tv-overvågning ofte være et relevant redskab i forhold til at finde oplysninger om mulige gerningspersoners færden.

Det kunne således være af stor betydning for politiets mulighed for at løse sine opgaver med at afværge og efterforske særligt alvorlige forbrydelser at få adgang til at benytte tv-overvågning, som var etableret af andre offentlige myndigheder og private selskaber, foreninger mv.

Det kunne eksempelvis være tilfældet i en situation, hvor politiet var kommet i besiddelse af oplysninger om, at en eller flere gerningspersoner havde til hensigt at begå et terrorangreb. Det kunne også være tilfældet i en situation, hvor en eller flere gerningspersoner allerede havde udført et angreb, og hvor politiet var i besiddelse af oplysninger om, at gerningspersonen eller gerningspersonerne havde til hensigt at begå endnu et angreb. I begge situationer ville det være nødvendigt hurtigt at få udfundet og pågrebet gerningspersoner, enten inden angrebet blev udført eller med henblik på retsforfølgelse og afværgelse af eventuelle yderligere angreb.

Reglerne om edition gav politiet mulighed for under visse betingelser at pålægge andre myndigheder og private at udlevere lagrede optagelser af tv-overvågning. Endvidere kunne politiet under visse betingelser beslaglægge sådanne optagelser. Edition og beslaglæggelse kunne i hastende tilfælde besluttes af politiet med mulighed for efterfølgende domstolsprøvelse. Retsplejeloven sikrede dermed allerede, at politiet i nødvendigt omfang hurtigt kunne få adgang til lagrede optagelser fra tv-overvågning.

Efter Justitsministeriets opfattelse kunne der imidlertid også være behov for, at politiet fik en adgang til at tilgå andre myndigheders eller privates tv-overvågning i realtid (dvs. liveoptagelser), sådan at politiet kunne forebygge eller efterforske alvorlige forbrydelser. Der burde derfor indføres en ny bestemmelse herom i retsplejeloven.

Politiets overtagelse af andre myndigheders eller privates tv-overvågning kunne efter omstændighederne udgøre et væsentligt indgreb både i forhold til myndighedens eller den privates behov for under udførelsen af sine opgaver eller virksomhed selv at have adgang til tv-overvågningen og i forhold til de personer, som tv-overvåges. For at kunne forebygge eller efterforske alvorlige forbrydelser ville der desuden kunne være behov for at overtage

tv-overvågningen i forholdsvis store områder, eksempelvis en hel bydel, sådan at indgrebet potentielt kunne berøre adskillige tv-overvågninger og mange mennesker.

Politiets adgang til at overtage tv-overvågning burde på denne baggrund efter Justitsministeriets opfattelse være begrænset til ekstraordinære situationer, hvor der var afgørende grunde til det med henblik på at forebygge eller efterforske alvorlig kriminalitet, som kunne medføre eller havde medført fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier.

Indgrebet burde være begrænset til et kort tidsrum, som fastsattes af retten ved kendelse. Tidsrummet burde kunne forlænges ved en ny retskendelse. I hastende tilfælde burde politiet kunne iværksætte indgrebet uden at afvente retskendelse, men således at sagen forelægges for retten inden 24 timer. Under rettens behandling burde der medvirke en beskikket advokat, som varetog interesserne for både den, der havde rådighed over tv-overvågningen, og dem, der blev tv-overvåget.

Der henvises til Folketingstidende 2019-20, A, L 103 som fremsat, side 10-11.

2.9.2.2. Rådet for Grønlands Retsvæsen har ikke anbefalet at indsætte en bestemmelse i den grønlandske retsplejelov om overtagelse af tv-overvågning, idet der i Grønland ikke er pligt til at registrere tv-overvågning, og idet Grønlands Politi i henhold til de gældende regler i vidt omfang selv vil have mulighed for at opsætte kameraer og foretage overvågning i relevant omfang.

Justitsministeriet finder imidlertid, at der bør indføres en bestemmelse i den grønlandske retsplejelov om politiets mulighed for at overtage tv-overvågning i tråd med bestemmelsen herom i den danske retsplejelov.

Justitsministeriet lægger vægt på, at selv om der aktuelt ikke er påvist et behov for politiets overtagelse af tv-overvågning i Grønland, vil det være hensigtsmæssigt, at der er i Grønland er de samme muligheder herfor som i de øvrige dele af riget, hvis der måtte opstå en sådan ekstraordinær situation, at overtagelse af tv-overvågning er afgørende for at forebygge eller efterforske en særlig grov lovovertrædelse, som kan medføre eller har medført fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier.

Det bemærkes herved, at det i et udkast til lovforslag om ajourføring af den færøske retsplejelov, der blev sendt i høring den 22. maj 2023, foreslås at indsætte en ny bestemmelse i den færøske retsplejelov om overtagelse af tv-overvågning på linje den danske retsplejelovs § 791 e.

2.9.2.3. Det foreslås på den baggrund, at der indsættes en ny bestemmelse i retsplejeloven, som giver politiet mulighed for at overtage tv-overvågning, hvis der er afgørende grunde til det med henblik på at forebygge eller efterforske en særlig grov lovovertrædelse eller en forsætlig overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 eller 8, som kan medføre eller har medført fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier.

Forslaget indebærer, at politiet vil kunne overtage og benytte tv-overvågning uden samtykke fra den offentlige myndighed eller private, der råder over den pågældende tv-overvågning. Politiet vil ikke med hjemmel i den foreslåede bestemmelse kunne overtage tv-overvågning i private hjem.

Det foreslås, at indgrebet som udgangspunkt vil skulle ske efter rettens beslutning, men at politiet dog i hastende tilfælde vil kunne iværksætte indgrebet uden at afvente rettens beslutning, men således at politiet i så fald forelægger sagen for retten snarest muligt og senest inden 24 timer fra indgrebets iværksættelse.

Det foreslås, at den, der har rådighed over en tv-overvågning, vil have pligt til at bistå politiet med at overtage den pågældende tv-overvågning. Det foreslås endvidere, at der ved manglende opfyldelse af pligten skal kunne anvendes samme tvangsmidler som over for modvillige vidner.

Det foreslås, at retsplejelovens § 161 om tavshedsplæg vil finde tilsvarende anvendelse i forbindelse med politiets overtagelse af tv-overvågning.

Det foreslås, at politiet i nødvendigt omfang vil kunne overtage tv-overvågning med magt, herunder vil kunne skaffe sig adgang til lokaler, hvorfra tv-overvågningen vil kunne overtages

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 28 (forslag til retsplejelovens § 400 c).

2.10. Anonyme vidner

2.10.1. Gældende ret

Retsplejeloven indeholder ingen regler om anonym vidneførsel, og spørgsmålet herom er uomtalt i lovforslagets bemærkninger og Den Grønlandske Retsvæsenkommissions betænkning nr. 1442/2004 om det grønlandske retsvæsen.

Retsplejelovens § 458, stk. 1, fastsætter, at retten kan beslutte, at tiltalte skal forlade retslokalet, mens et vidne eller en medtiltalt afhøres, når der er særlig grund til at tro, at en uforbeholden forklaring ellers ikke kan opnås.

Denne regel videreførte retsplejeloven af 1951, kapitel 5, § 39, stk. 1, med den ændring, at kompetencen blev flyttet fra retsformanden til retten.

Flytningen af kompetencen er uomtalt i forarbejderne, idet det tværtimod anføres, at den foreslåede bestemmelse med enkelte sproglige ændringer svarer til den hidtil gældende regel, jf. betænkning nr. 1442/2004, bind V, side 1747, og Folketingstidende 2007-08 (2. samling), tillæg A, side 1506.

En helt tilsvarende hjemmel til, at retsformanden kan bestemme, at tiltalte skal forlade retslokalet, mens et vidne eller en medtiltalt afhøres, har siden 1919 fandtes i den danske retsplejelovs § 856, stk. 1 (tidligere § 848, stk. 1).

Retsplejelovens § 458, stk. 2, fastsætter, at når tiltalte på ny er til stede i retssalen, skal tiltalte have oplysning om, hvem der har afgivet forklaring i tiltaltes fravær. Tiltalte skal desuden oplyses om indholdet af den afgivne forklaring, for så vidt forklaringen angår tiltalte.

Af den tidligere gældende regel i retsplejeloven af 1951, kapitel 5, § 39, stk. 2, fremgik alene, at tiltalte skulle oplyses om indholdet af den afgivne forklaring. I forhold hertil er det således nyt, at loven udtrykkeligt fastsætter, at tiltalte skal have oplysning om, hvem der har afgivet forklaring.

Denne ændring er uomtalt i forarbejderne, idet det tværtimod anføres, at den foreslåede bestemmelse på disse punkter svarer til den hidtil gældende regel, jf. betænkning nr. 1442/2004, bind V, side 1747, og Folketingstidende 2007-08 (2. samling), tillæg A, side 1506.

Den danske retsplejelovs § 848, stk. 2, indeholdt frem til 1986 en bestemmelse, der var identisk med den grønlandske retsplejelov af 1951, kapitel 5, § 39, stk. 2.

Ved lov nr. 321 af 4. juni 1986 blev den danske retsplejelovs § 848, stk. 2 (gældende § 856, stk. 10, 1. pkt.), ændret, således at tiltalte udtrykkeligt skulle have oplysning om, hvem der havde afgivet forklaring.

Formålet hermed var at forbyde anonym vidneførsel, idet Højesteret i en afgørelse gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1984, side 81, havde fastslået, at de dagældende regler ikke udelukkede anonym vidneførsel, når det ganske undtagelsesvis var påkrævet af hensyn til vidnets sikkerhed.

Efter Justitsministeriets opfattelse er det på den baggrund mest nærliggende at antage, at retsplejeloven skal forstås på den måde, at anonym vidneførsel er udelukket.

Justitsministeriet har herved lagt vægt på ordlyden af retsplejelovens § 358, stk. 2.

Justitsministeriet har endvidere lagt vægt på, at lov nr. 381 af 6. juni 2002 om ændring af den danske retsplejelov, som indførte regler om anonyme vidner, af tidsmæssige grunde må antages ikke at have været inddraget i Den Grønlandske Retsvæsenkommissions arbejde, jf. herved at der i betænkning nr. 1442/2004, bind V, side 1747, henvises til en bestemmelse i den danske retsplejelovs § 848, stk. 2, 2. pkt., som ved lov nr. 381 af 6. juni 2002 blev flyttet til § 848, stk. 5, 2. pkt.

Selv om spørgsmålet er uomtalt i Den Grønlandske Retsvæsenkommissions betænkning, er det på den baggrund nærliggende at antage, at kommissionen i sine generelle overvejelser om eventuelt at søge inspiration i den danske retsplejelov alene har forholdt sig til retstilstanden i Danmark før lovændringen i 2002, hvor anonym vidneførsel havde været forbudt siden 1986.

2.10.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

2.10.2.1. Ved lov nr. 381 af 6. juni 2002 om ændring af retsplejeloven (Forbedret vidnebeskyttelse) blev der indsat regler om anonym vidneførsel i den danske retsplejelov.

Det fremgår af forarbejderne til lovændringen, at det var uacceptabelt, hvis vidner i en straffesag blev udsat for trusler og repressalier. Det måtte derfor

søges sikret, at vidner, som afgav forklaring i en straffesag, blev beskyttet mod overgreb.

Samtidig kunne en frygt for repressalier eller andre ubehageligheder betyde, at vidner slet ikke turde stå frem med deres viden. Det forhold, at der efter den gældende ordning i intet tilfælde var adgang til anonym vidneførsel, kunne således efter omstændighederne føre til, at vidner til strafbare forhold undlod at give politiet oplysninger, som var af væsentlig betydning for efterforskningen.

Bestemmelsen i retsplejelovens § 171, stk. 2, om adgang til vidnefritagelse ville i en række tilfælde kunne tilgodeses hensynet til et vidne, som måtte befrygtes at blive udsat for repressalier mv. Hensynet til det enkelte vidne måtte imidlertid efter omstændighederne vige for hensynet til straffesagens opklaring, således at det kunne pålægges et vidne at afgive forklaring, selv om der kunne være risiko for, at vidnet blev påført skade. Hertil kom, at vidner, som på grund af frygt for repressalier mv. på daværende tidspunkt blev fritaget for at vidne, måtte forventes fremover i visse tilfælde at afgive forklaring, hvis der blev indført en begrænset mulighed for at hemmeligholde vidnets identitet.

På den baggrund var det Justitsministeriets opfattelse, at der burde ske en opblødning af det absolutte forbud mod anonyme vidner, der blev indført i 1986. Der burde således etableres mulighed for i særlige tilfælde at kunne sikre et vidne anonymitet.

Det foresloges, at adgangen til at hemmeligholde et vidnes navn, stilling og bopæl for tiltalte blev betinget af, at afgørende hensyn til vidnets sikkerhed gjorde det påkrævet. Det betød, at omstændighederne i sagen med styrke skulle tale for, at vidnet kunne blive udsat for repressalier eller andre ubehageligheder, hvis tiltalte får oplysninger om vidnets identitet.

Bestemmelsen om anonym vidneførsel måtte antages navnlig at kunne blive relevant i visse sager om grov og mere organiseret kriminalitet, herunder bandekriminalitet.

Det ville i alle tilfælde være en betingelse, at begrænsninger i tiltaltes kendskab til vidnets navn mv. var uden betydning for tiltaltes forsvar. I praksis ville forslaget derfor kunne få betydning i forhold til såkaldte tilfældige vidner – det vil sige vidner, som ikke havde nogen tilknytning til tiltalte.

Det foresloges endvidere, at retten skulle kunne bestemme, at tiltalte skulle forlade retslokalet, mens vidnet blev afhørt, hvis der var grund til at antage, at vidnet eller vidnets nærmeste ville blive udsat for alvorlig fare ved tiltaltes kendskab til vidnets udseende.

Det foresloges endvidere, at rettens bestemmelse om anvendelse af reglerne om hemmeligholdelse af et vidnes identitet skulle kunne kæres under hovedforhandlingens forberedelse og under hovedforhandlingen.

Der henvises til Folketingstidende 2001-02 (2. samling), tillæg A, side 3306-3308.

2.10.2.2. Ved lov nr. 292 af 11. april 2011 om ændring af retsplejeloven (Udvidet adgang til at anvende anonyme vidner) blev den danske retsplejelov ændret med henblik på en vis udvidelse af adgangen til at anvende anonyme vidner i straffesager.

Det fremgår af forarbejderne til lovændringen, at baggrunden for forslaget var de samme grundlæggende hensyn, som lå bag de dagældende regler om adgangen til at anvende anonyme vidner.

Det drejede sig for det første om hensynet til vidners sikkerhed, idet det i sig selv var uacceptabelt, hvis et vidne blev udsat for trusler og repressalier.

For det andet drejede det sig om hensynet til retshåndhævelsen. Hvis et vidne på grund af frygt ikke turde afgive forklaring, kunne det således medføre, at anklagemyndigheden ikke kunne bevise gerningsmandens skyld. Frygten for repressalier mv. hos vidner til forbrydelser kunne dermed betyde, at muligheden for at bekæmpe kriminalitet blev svækket.

Lovforslaget indebar navnlig, at der blev indsat en bestemmelse i retsplejeloven om, at rettens afgørelse om at tillade anonymisering af et vidne træffes på grundlag af en samlet vurdering af sagens omstændigheder, herunder eventuelle oplysninger om vidnets forudgående tilknytning til tiltalte og oplysninger om sagens karakter. Herved blev det forudsat, at domstolene fik en vis udvidet adgang til at tillade anonyme vidner i forhold til, hvad der fulgte af den dagældende lovgivning og de forudsætninger for lovens anvendelse, som var opstillet i den dagældende lovs forarbejder.

I modsætning til, hvad der fremgik af den dagældende lovs forarbejder, forudsattes det således bl.a., at der ikke nødvendigvis skulle være tale om såkaldte tilfældige vidner (vidner uden nogen tilknytning til tiltalte) for, at anonym vidneførsel kunne anvendes. I øvrigt fastsloges det, at adgangen til at anvende anonyme vidner ikke i alle tilfælde skulle være begrænset til sager, hvor der var tale om særlige former for kriminalitet, og hvor der forelå egentlige trusler mod det pågældende vidne.

Hensynet til tiltalte og tiltaltes muligheder for at forsvare sig indebar efter Justitsministeriets opfattelse, at der også fremover burde være meget snævre rammer for adgangen til at tillade anonyme vidner. Uanset at lovforslaget indebar en vis, begrænset udvidelse af adgangen til at føre anonyme vidner, ville der således fortsat være tale om en regulering, der medførte, at betingelserne for at anvende anonyme vidner kun undtagelsesvist ville være opfyldt

Der henvises til Folketingstidende 2010-11 (1. samling), A, L 124 som fremsat, side 2.

Efter Justitsministeriets opfattelse gør de hensyn til at sikre beskyttelsen af vidner og retshåndhævelsen, som begrundet udformningen af reglerne i den danske retsplejelov om anonyme vidner, sig også gældende i Grønland.

Justitsministeriet finder således, at den grønlandske retsplejelov bør ændres i tråd med ændringerne af den danske retsplejelov i 2002 og 2011.

Det bemærkes, at ændringen af den danske retsplejelov vedrørende anonyme vidner i 2011 indgik i en samlet forelæggelse for Rådet for Grønlands Retsvæsen af et notat om de ændringer af den danske retsplejelov, som var blevet foretaget i perioden 2003-2013. Rådet for Grønlands Retsvæsen besluttede at videregive notatet om lovændringerne til Justitsministeriet og Grønlands Selvstyre med henblik på videre overvejelser.

Det bemærkes endvidere, at som det fremgår af pkt. 2.10.1 ovenfor, må det antages, at Den Grønlandske Retsvæsenkommission af tidsmæssige grunde ikke inddrog ændringen af den danske retsplejelov vedrørende anonyme vidner i 2002 i sit arbejde med udkastet til en ny grønlandsk retsplejelov.

2.10.2.4. Det foreslås på den baggrund at indsætte nye regler i den grønlandske retsplejelov, hvorefter retten efter anmodning kan bestemme, at et vid-

nes bopæl ikke må oplyses for tiltalte, hvis afgørende hensyn til vidnets sikkerhed taler for det, eller at et vidnes navn, stilling og bopæl ikke må oplyses for tiltalte, hvis afgørende hensyn til vidnets sikkerhed gør det påkrævet.

Det er i begge tilfælde en forudsætning, at det må antages at være uden betydning for tiltaltes forsvar, at tiltalte får oplyst vidnets bopæl henholdsvis vidnets navn, stilling og bopæl.

Forsvareren vil uændret få oplyst vidnets identitet.

Det foreslås, at afgørelse om anonym vidneførsel kan træffes forud for hovedforhandlingen eller under hovedforhandlingen.

Det foreslås endvidere, at anklagemyndigheden skal kunne give forsvareren pålæg om ikke at videregive oplysninger om et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl til tiltalte, hvis anklagemyndigheden agter at anmode retten om at bestemme, at disse oplysninger ikke må meddeles tiltalte.

Forsvareren kan indbringe pålægget for retten.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 18, 34 og 36-41 (ændring af § 344, stk. 2, og §§ 444, 448 og 458).

2.11. Digital forkyndelse og forenklet digital forkyndelse

2.11.1. Gældende ret

Forkyndelse har til formål at sikre, at en meddelelse kommer frem til adressaten, så adressaten har mulighed for at gøre sig bekendt med indholdet, samt at sikre den, der har iværksat forkyndelsen, det fornødne bevis for, at meddelelsen er kommet frem, så de retsvirkninger, der er knyttet til forkyndelsen, kan indtræde.

Reglerne om forkyndelse af processuelle meddelelser i civile sager og kriminalsager i Grønland findes i retsplejelovens kapitel 11 (§§ 129-140).

Forkyndelse kan ske ved, at meddelelsen afleveres til den pågældende af en polititjenestemand, en kommunefoged eller en stævningsmand (stævningsmandsforkyndelse), hvorved den pågældende opfordres til på stedet at bekræfte modtagelsen, jf. retsplejelovens § 133, stk. 1, nr. 1, og stk. 2. Forkyn-

delsen kan endvidere ske ved, at meddelelsen på samme måde som ved stævningsmandsforkyndelse afleveres til den pågældende, dog ved at postvæsenet forestår afleveringen (postforkyndelse), jf. retsplejelovens § 133, stk. 1, nr. 2, og stk. 3. Endvidere kan der efter retsplejelovens § 133, stk. 1, nr. 3, og stk. 4, ske forkyndelse ved, at den skriftlige meddelelse sendes til personen sammen med en anmodning om, at vedkommende underskriver og returnerer en vedlagt bekræftelse for modtagelsen (brevforkyndelse). Endelig kan der ske forkyndelse ved, at den meddelelse, der skal forkyndes, med eventuelle bilag telefonisk gives den pågældende, der forinden eller efterfølgende får tilsendt eller overdraget dokumentet og efterfølgende får tilsendt en bekræftelse på forkyndelsen (telefonforkyndelse), jf. retsplejelovens § 133, stk. 1, nr. 4, og stk. 5.

Over for juridiske personer kan anvendes forkyndelsesformerne stævningsmandsforkyndelse, postforkyndelse og brevforkyndelse, jf. retsplejelovens § 133, stk. 6.

De forskellige forkyndelsesformer er sideordnede. Den, der iværksætter forkyndelse, vælger således selv, på hvilken måde forkyndelse skal ske, jf. § 1, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 299 af 15. december 2009 om forkyndelse af processuelle meddelelser i Grønland. Dog kan private uden rettens eller politiets medvirken alene iværksætte brevforkyndelse, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 2.

For så vidt angår stævningsmandsforkyndelse og postforkyndelse følger det af retsplejelovens § 135, stk. 1, at dette så vidt muligt bør ske for den pågældende personligt på vedkommendes bopæl, midlertidige opholdssted eller arbejdssted. Forkyndelse for den pågældende personligt er dog gyldig, uanset hvor den sker. Hvis den pågældende ikke selv træffes, kan forkyndelse ske på bopælen eller opholdsstedet for personer, der hører til husstanden, eller, hvis den pågældende bor til leje i en andens bolig, for udlejeren eller dennes ægtefælle, for så vidt de pågældende træffes på bopælen eller opholdsstedet, ligesom forkyndelse kan ske på den pågældendes arbejdssted over for arbejdsgiveren eller dennes repræsentant eller, for så vidt angår selvstændigt erhvervsdrivende, på den pågældendes kontor, værksted eller forretningslokale over for personer, der er ansat i virksomheden, jf. retsplejelovens § 135, stk. 2, nr. 1 og 2. For søfolks vedkommende kan forkyndelsen ske på det skib, hvortil de hører, for en til skibet hørende person eller på rederiets kontor for rederen eller dennes repræsentant, jf. § 135, stk. 2, nr. 3. I disse tilfælde kan forkyndelse dog ikke ske for personer under 18 år, jf.

§ 135, stk. 3. Sker forkyndelse ikke over for vedkommende personligt, anføres på forsendelsen eller genparten af meddelelsen, hvornår og over for hvem forkyndelse er sket, jf. retsplejelovens § 135, stk. 4.

Ved brevforkyndelse anses meddelelsen for forkyndt den dag, modtageren anfører at have modtaget meddelelsen, jf. retsplejelovens § 133, stk. 4. Er der ikke anført nogen modtagelsesdag, eller er den angivne modtagelsesdag senere end datoen i poststemplet for tilbagesendelsen, anses forkyndelse for sket på poststemplets dato.

Efter retsplejelovens § 134 kan brevforkyndelse og telefonforkyndelse kun ske for den pågældende personlig, jf. dog lovens § 131 om forkyndelse i civile sager over for partens advokat eller anden rettergangsfuldmægtig eller over for en person, som parten har udpeget til at modtage forkyndelse på sine vegne.

Ud over de ovennævnte almindelige forkyndelsesregler indeholder retsplejeloven bl.a. regler om forkyndelse i den øvrige del af riget eller i udlandet samt om forkyndelse i Statstidende eller Atuagagdliutit (AG/Grønlandsposten), jf. §§ 136 og 137.

Det følger endvidere af retsplejelovens § 132, stk. 1, at en beslutning om tidspunktet for et nyt møde eller for en retshandlings foretagelse, der træffes i et retsmøde, anses for at være forkyndt for de personer, der er til stede i retsmødet. Efter § 132, stk. 2, anses beslutningen efter bestemmelsens stk. 1 endvidere for at være forkyndt for personer, der har været lovligt indkaldt til mødet, men som enten er udeblevet eller uberettiget har forladt mødet, før beslutningen blev truffet. Retten skal dog give de pågældende meddelelse om beslutningen, hvis denne må antages at være af særlig interesse for dem. Efter retsplejelovens § 138, stk. 1, er en forkyndelse gyldig, selv om meddelelsen ikke kommer til adressatens kundskab. Er det dokument, der skal forkyndes, kommet adressaten i hænde, anses forkyndelse efter retsplejelovens § 138, stk. 2, for sket, selv om forkyndelsen ikke er foretaget i overensstemmelse med reglerne i lovens §§ 133-135.

2.11.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Ved lov nr. 447 af 9. juni 2004 blev der indsat en bestemmelse i den danske retsplejelovs § 156 a om digital forkyndelse, som skulle give mulighed for, at forkyndelse kunne ske ved, at meddelelsen ved digital kommunikation

gøres tilgængelig for adressaten, der samtidig anmodes om at bekræfte modtagelsen. Formålet hermed var også på forkyndelsesområdet at drage fordel af mulighederne for at anvende digital kommunikation, jf. Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 6487.

Ved lov nr. 1242 af 18. december 2012 blev bestemmelsen om digital forkyndelse i forbindelse med en generel revision af den danske retsplejelovs regler om forkyndelse flyttet til § 156 b.

Bestemmelsen i den danske retsplejelovs § 156 b blev sat i kraft den 1. februar 2015, jf. bekendtgørelse nr. 25 af 20. januar 2015, da domstolene i Danmark først på det tidspunkt fik teknisk mulighed for at sende meddelelser ved digital kommunikation med anvendelse af digital signatur, hvilket er en forudsætning for at kunne foretage digital forkyndelse.

Ligeledes ved lov nr. 1242 af 18. december 2012 blev der indsat en bestemmelse i den danske retsplejelovs § 156 c om forenklet digital forkyndelse, som skulle give mulighed for, at forkyndelse kunne ske ved, at meddelelsen gøres tilgængelig for den pågældende i en digital postkasse, der anvendes til sikker digital kommunikation med det offentlige. Ifølge bestemmelsen skulle meddelelsen anses for forkyndt, hvis meddelelsen åbnes.

Bestemmelsen i den danske retsplejelovs § 156 c blev ligeledes sat i kraft den 1. februar 2015, da man forventede at kunne anvende forenklet digital forkyndelse fra dette tidspunkt. Den tekniske funktion, hvorved der kunne sendes en automatisk bekræftelse på, at en meddelelse er åbnet, var imidlertid indrettet på en sådan måde, at den afsendende myndighed i forskellige situationer – afhængig af hvordan indholdet i den digitale postkasse tilgås – ikke opnåede et bevis for, at selve den meddelelse, som skal forkyndes, var åbnet. Ved lov nr. 203 af 28. februar 2017 blev den danske retsplejelovs § 156 c derfor ændret, sådan at forenklet digital forkyndelse anses for sket, hvis der sker åbning eller anden behandling af meddelelsen, den besked, hvortil meddelelsen er vedhæftet, eller et bilag eller en anden meddelelse, der er vedhæftet beskeden.

Justitsministeriet finder, at der bør indføres bestemmelser om digital forkyndelse og forenklet digital forkyndelse i retsplejeloven svarende til reglerne herom i den danske retsplejelov.

Justitsministeriet lægger vægt på, at der også i grønlandsk retspleje bør drages fordel af de muligheder, der foreligger for at anvende digital kommunikation, når de er implementeret i Grønland.

Justitsministeriet lægger endvidere vægt på, at digital forkyndelse er en forkyndelsesmåde, hvor forkyndelse først anses for sket, når modtageren aktivt bekræfter at have modtaget den meddelelse, der skal forkyndes, og at forenklet digital forkyndelse forudsætter, at adressaten har behandlet meddelelsen i den digitale postkasse, som anvendes til sikker digital kommunikation med det offentlige i henhold til lovgivningen herom.

Med lovforslaget foreslås det derfor at indsætte regler i retsplejeloven svarende til reglerne om digital forkyndelse og forenklet digital forkyndelse i den danske retsplejelov.

Lovforslaget tilvejebringer det retlige grundlag for, at domstolene, politiet og anklagemyndigheden kan foretage digital forkyndelse og forenklet digital forkyndelse. Myndighederne vil først få mulighed for at anvende digital forkyndelse og forenklet digital forkyndelse i praksis, når de tekniske muligheder herfor er tilvejebragt. Det vil eventuelt kunne være på forskellige tidspunkter for de forskellige myndigheder og for henholdsvis digital forkyndelse og forenklet digital forkyndelse.

Grønlands Domstole har i øjeblikket ikke tekniske muligheder for at foretage digital forkyndelse eller forenklet digital forkyndelse, men Domstolsstyrelsen forventer, at Grønlands Domstole vil få mulighed for digital forkyndelse i løbet af den første del af aftaleperioden for flerårsaftale for domstolene 2024-2027. Med hensyn til forenklet digital forkyndelse vil der være behov for yderligere udvikling.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 6-8 (retsplejelovens §§ 133 og 134).

3. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Lovforslaget indebærer, at der som udgangspunkt skal være fri adgang til aktindsigt i domme og beslutninger, der efter loven skal begrundes. Det må forventes, at domstolene vil modtage flere anmodninger om aktindsigt i domme og beslutninger end i dag, uden at det dog er muligt at give et skøn over det forventede antal anmodninger. Omvendt medfører lovforslaget, at

domstolene vil modtage færre anmodninger om aktindsigt i andre typer dokumenter, jf. nedenfor.

Lovforslaget bevirker, at der sker en vis omfordeling af aktindsigtssager mellem domstolene og anklagemyndigheden. I lovforslaget lægges der op til, at anmodninger om aktindsigt i afsluttede kriminalsager – der i dag for en dels vedkommende afgøres af domstolene – fremover alle skal afgøres af anklagemyndigheden. Anklagemyndigheden forventes derfor som følge af lovforslaget at skulle behandle flere anmodninger om aktindsigt.

Det er vanskeligt at fastlægge det nærmere omfang af det merarbejde, som de foreslåede regler om aktindsigt kan give anledning til hos domstolene og anklagemyndigheden. Det må dog antages, at der samlet set vil kunne blive tale om et vist merarbejde for domstolene og anklagemyndigheden. Det forudsættes, at et sådant merarbejde vil blive afholdt inden for de eksisterende bevillingsmæssige rammer.

Lovforslaget indebærer endvidere en ajourføring af en række af retsplejelovens bestemmelser om kriminalprocessuelle tvangsindgreb, samt at der indføres regler om anonyme vidner i Grønland.

Disse lovændringer vil give politiet, herunder Politiets Efterretningstjeneste, bedre mulighed for at efterforske bl.a. alvorlig og mere organiseret kriminalitet i Grønland og i påkommende tilfælde at imødegå trusler mod sikkerheden, som måtte opstå, ligesom anklagemyndigheden vil få bedre muligheder for at gennemføre kriminalsager.

De foreslåede lovændringer vedrørende efterforskningen og bevisførelsen har ikke i sig selv økonomiske eller implementeringsmæssige konsekvenser for politiet, anklagemyndigheden eller domstolene. En øget anvendelse af efterforskningsmuligheder, der kun delvis er hjemlede i dag, eksempelvis teleobservation, vil imidlertid kunne medføre merudgifter, der forudsættes afholdt inden for de eksisterende bevillingsmæssige rammer.

Lovforslaget har ingen økonomiske eller implementeringsmæssige konsekvenser for kommunerne.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Forslaget om blokering af hjemmesider vil kunne have mindre økonomiske og administrative konsekvenser for internetudbydere i forbindelse med den praktiske gennemførelse af blokeringen af hjemmesider.

Forslaget om teleobservation i form af oplysninger om lokaliseringen af en mobiltelefon indebærer som udgangspunkt administrative omkostninger for teleudbydere i forbindelse med gennemførelse af konkrete teleobservationer, men omkostningerne herved vil efter nærmere aftale mellem teleudbydere og politiet i et vist omfang blive godtgjort af politiet.

Det bemærkes, at telekommunikationsområdet er overtaget af Grønlands Selvstyre. Eventuelle nye regler om pligt for teleudbydere til at indrette deres udstyr og systemer sådan, at teleobservation i praksis kan gennemføres, vil derfor skulle fastsættes af Grønlands Selvstyre. Eventuelle økonomiske og administrative konsekvenser for teleudbydere en sådan ændring af den grønlandske telekommunikationslovgivning indgår ikke i dette lovforslag, da denne lovgivning som nævnt hører under Grønlands Selvstyre.

Lovforslaget forventes ikke i øvrigt at have administrative eller økonomiske konsekvenser for erhvervslivet.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

6. Klima- og miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen klimamæssige konsekvenser.

7. Miljø- og naturmæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljø- eller naturmæssige konsekvenser.

8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

9. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den [*] 2023 til den [*] 2023 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

[*]

10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Domstolene og anklagemyndigheden forventes at få et vist merarbejde med behandling af anmodninger om aktindsigt, der forudsættes afholdt inden for de eksisterende rammer.
Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Domstolene og anklagemyndigheden forventes at få et vist merarbejde med behandling af anmodninger om aktindsigt, der forudsættes afholdt inden for de eksisterende rammer.
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Forslaget om blokering af hjemmesider vil kunne have mindre økonomiske konsekvenser for internetudbydere i forbindelse med den praktiske gennemførelse af blokeringen af hjemmesider. Lovforslaget forventes ikke i øvrigt at have økonomiske konsekvenser for erhvervslivet.
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Forslaget om blokering af hjemmesider vil kunne have mindre administrative konsekvenser for internetudbydere i forbindelse med den praktiske gennemførelse af blokeringen af hjemmesider.

		Lovforslaget forventes ikke i øvrigt at have administrative konsekvenser for erhvervslivet.
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Klimamæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Miljø- og naturmæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.	
Er i strid med de principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering/ Går videre end minimumskrav i EU-regulering (sæt X)	Ja	Nej X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1 (§ 50)

Retsplejelovens § 50, stk. 1, fastslår, at en dommer, der har truffet afgørelse om et kriminalprocessuelt tvangsindgreb, som er betinget af særlig bestyrket mistanke, ikke må deltage som dommer under hovedforhandlingen, hvis denne omfatter bedømmelsen af beviserne for tiltaltes skyld i det forhold, som har begrundet det kriminalprocessuelle tvangsindgreb.

Retsplejelovens § 50, stk. 2, fastslår, at afgørelse under hovedforhandlingen om et kriminalprocessuelt tvangsindgreb, som er betinget af særlig bestyrket mistanke, skal træffes af en dommer, der ikke deltager i hovedforhandlingen, hvis denne omfatter bedømmelsen af beviserne for tiltaltes skyld i det forhold, som begrunder det kriminalprocessuelle tvangsindgreb.

Det foreslås at indsætte et nyt *stk. 3*, hvorefter ingen må deltage som dommer under hovedforhandlingen i en kriminalsag, hvis den pågældende vedrørende det forhold, som tiltalen angår, i medfør af § 341, stk. 2, har truffet afgørelse om, at materiale, som politiet efter anmodning har fremlagt over for retten, ikke er omfattet af forsvarerens adgang til aktindsigt.

Forslaget indebærer, at en dommer ikke kan deltage som dommer under hovedforhandlingen i en kriminalsag, hvis den pågældende forud for hovedforhandlingen i medfør af § 341, stk. 2 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 17), har truffet afgørelse om, at politiets afgørelse efter § 339 a, stk. 2, 1. pkt., eller § 339 b, stk. 2, 1. pkt. (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 14), er lovlig, efter at politiet over for retten har fremlagt det materiale, som tvisten angår. Den pågældende dommer vil i en sådan situation på baggrund af sit forudgående kendskab til sagen være i besiddelse af oplysninger, som forsvareren ikke kender, og den pågældende må derfor ikke deltage som dommer under hovedforhandlingen.

Den pågældende dommers inhabilitet i disse tilfælde vil ikke have virkning for en anden dommer eller for dommerfuldmægtige ved samme embede. Det skyldes, at reglen er begrundet i det kendskab til oplysninger, som den pågældende dommer har fået i forbindelse med en afgørelse i medfør af § 341, stk. 2.

Det foreslås endvidere at indsætte et nyt *stk. 4*, hvorefter ingen må deltage som dommer under hovedforhandlingen i en kriminalsag, hvis den pågældende vedrørende det forhold, som tiltalen angår, har truffet afgørelse om at undtage materiale fra forsvarerens og sigtedes adgang til aktindsigt i medfør af § 339 c eller har truffet anden afgørelse, hvor der har været fremlagt oplysninger, der efter § 339 c er undtaget fra forsvarerens og sigtedes adgang til aktindsigt.

Forslaget indebærer, at en dommer ikke kan deltage under hovedforhandlingen i en kriminalsag, hvis den pågældende forud for denne har truffet afgørelse om at undtage materiale fra forsvarerens og sigtedes adgang til aktindsigt efter § 339 c (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 14) eller har truffet en anden afgørelse, i forbindelse med hvilken der har været fremlagt oplysninger, der efter § 339 c er undtaget fra forsvarerens adgang til aktindsigt. Det kan eksempelvis være tilfældet, hvis den pågældende dommer har truffet afgørelse efter § 391, jf. §§ 384-390, 399 og 400, om indgreb i meddelelseshemmeligheden, observation eller dataaflæsning eller har truffet afgørelse efter § 415 om hemmelig ransagning på baggrund af anklagemyndighedens fremlæggelse af oplysninger, der efter § 339 c er undtaget fra forsvarerens og sigtedes adgang til aktindsigt.

Den pågældende dommers inhabilitet i disse tilfælde vil ikke have virkning for en anden dommer eller for dommerfuldmægtige ved samme embede.

Det foreslås endelig at indsætte et nyt *stk. 5*, hvorefter de afgørelser, som er nævnt i stk. 3 og 4, under hovedforhandlingen i en kriminalsag skal træffes af en dommer, der ikke deltager i hovedforhandlingen.

Forslaget indebærer, at hvis der under hovedforhandlingen i medfør af § 341, stk. 2, skal træffes en afgørelse om lovligheden af politiets afgørelser efter § 339 a, stk. 2, 1. pkt., eller § 339 b, stk. 2, 1. pkt., skal afgørelsen træffes af en dommer, der ikke deltager i hovedforhandlingen. Forslaget indebærer endvidere, at hvis der under hovedforhandlingen i medfør af § 339 c skal træffes en afgørelse om at undtage materiale fra forsvarerens og sigtedes adgang til aktindsigt eller en anden afgørelse, hvor der fremlægges materiale, der efter § 339 c er undtaget fra forsvarerens og sigtedes adgang til aktindsigt, skal afgørelsen træffes af en dommer, der ikke deltager i hovedforhandlingen. Hermed sikres det, at der ikke deltager en dommer i ho-

vedforhandlingen, som er i besiddelse af oplysninger, som forsvareren ikke kender.

De pågældende afgørelser kan træffes af en anden dommer ved embedet eller af en dommerfuldmægtig med fornøden bemyndigelse. Er dette konkret ikke muligt, kan der beskikkes en sættdommer efter retsplejelovens §§ 19 eller 24.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 2 (§ 61 f, stk. 2)

Retsplejelovens § 61 f, stk. 1, fastsætter en klagefrist på 4 uger bl.a. for klage til statsadvokaten over politidirektørens afgørelser vedrørende kriminalretlig forfølgning.

Retsplejelovens § 61 f, stk. 2, fastsætter, at bl.a. reglerne i § 61 e, stk. 2, om statsadvokatens behandling af sådanne klagesager og om, at statsadvokatens afgørelser i klagesager ikke kan påklages til Rigsadvokaten og justitsministeren, samt § 61 f, stk. 1, om klagefristen finder tilsvarende anvendelse på klager over afgørelser om aktindsigt efter forvaltningsloven og offentlighedsloven.

Det foreslås at ændre § 61 f, stk. 2, sådan at de pågældende bestemmelser finder tilsvarende anvendelse på klager over aktindsigt i det hele taget, idet henvisningen til forvaltningsloven og offentlighedsloven udgår.

Forslaget indebærer, at klageadgangen til statsadvokaten, den manglende adgang til at klage til Rigsadvokaten og justitsministeren samt klagefristen også vil gælde for klager over politidirektørens afgørelser om aktindsigt efter de foreslåede regler i retsplejelovens §§ 101 c-102 a (lovforslagets § 1, nr. 3).

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 3 (§§ 101-102 a)

Retsplejelovens § 101 indeholder generelle regler om aktindsigt for parterne og andre med retlig interesse heri i retsbøger og fremlagte dokumenter, og § 102 indeholder særlige regler om massemediers aktindsigt.

Det foreslås at ophæve §§ 101 og 102 og i stedet indsætte nye bestemmelser om aktindsigt i retsplejeloven for enhver, for massemedier, for parter i civile sager og i kriminalsager. Bestemmelserne foreslås indsat i et nyt kapitel med overskriften »Aktindsigt«.

Til § 101

Formålet med bestemmelsen er at give en oversigt over reglerne om aktindsigt. Bestemmelsen fastsætter ikke i sig selv regler om aktindsigt, men henviser til de bestemmelser, som indeholder reglerne om aktindsigt i de forskellige situationer.

Til § 101 a

Formålet med bestemmelsen er at sikre offentlighed omkring alle afsagte domme.

Retsplejelovens § 112, stk. 2, fastsætter, at domme altid afsiges i et offentligt retsmøde.

Dette må dog i praksis forstås på den måde, at når en dom afsiges mundtligt, skal det ske i et offentligt retsmøde, og § 112, stk. 2, foreslås ændret i overensstemmelse hermed, jf. lovforslagets § 1, nr. 4. Det er i givet fald dommens konklusion, der oplæses. Dette gælder i alle typer af sager, herunder sager om umyndiggørelse og lavværgemål, faderskab, ægteskab og forældremyndighed og prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse eller adoption uden samtykke.

En dom kan således i visse tilfælde afsiges uden afholdelse af retsmøde, dvs. ved at dommen sendes eller udleveres til parterne i skriftlig form. Dette gælder udeblivelsesdomme og erkenderdomme i civile sager, jf. bl.a. retsplejelovens §§ 221 og 231, og med parternes samtykke kan en civil sag efter omstændighederne også i andre tilfælde afgøres på skriftligt grundlag, jf. retsplejelovens § 242. Det forekommer også i øvrigt i både civile sager og kriminalsager, at en dom, der ikke afsiges samme dag som hovedforhandlingen, afsiges uden afholdelse af retsmøde.

Det foreslås, at enhver kan forlange at få adgang til at gennemse en doms konklusion, når anmodning herom fremsættes inden 1 uge efter dommens

afsigelse. Reglen gælder, uanset om dommen er afsagt i et retsmøde eller uden afholdelse af retsmøde, og uanset om der i øvrigt er adgang til aktindsigt i dommen.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 101 b

Bestemmelsen angår aktindsigt i domme og beslutninger, der efter loven skal begrundes, for andre end parter og er udtryk for en væsentlig nydannelse. I modsætning til de gældende regler, hvor aktindsigt for andre end parter er betinget af retlig interesse, foreslås det, at der som udgangspunkt skal være fri adgang til aktindsigt i domme og beslutninger, der efter loven skal begrundes.

Stk. 1 fastslår det almindelige udgangspunkt, at enhver kan forlange at få udleveret kopi af domme og beslutninger, der efter loven skal begrundes, uden at skulle godtgøre en særlig interesse heri. Reglen gælder domme og beslutninger, der efter loven skal begrundes, både i civile sager og kriminalsager, og for de civile sagers vedkommende både domssager, skiftesager og fogedsager.

Stk. 2 og 3 modificerer det almindelige udgangspunkt i stk. 1, at enhver har ret til aktindsigt i domme og beslutninger, der efter loven skal begrundes. Stk. 2 undtager sager, dokumenter eller dele af dokumenter fra retten til aktindsigt. Stk. 3 giver mulighed for efter en konkret vurdering at undtage bestemte oplysninger fra aktindsigt.

Stk. 2, nr. 1 og 2, undtager to grupper af *sager* fra retten til aktindsigt. Det drejer sig dels om visse særlige civile sager, dels om kriminalsager, der er endeligt afsluttet for mere end 1 år siden.

Nr. 1 omfatter domme og beslutninger, der efter lovens skal begrundes, i civile sager om umyndiggørelse og lavværgemål, faderskab og fastsættelse af bidrag til børn, ægteskab og forældremyndighed og prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse eller adoption uden samtykke (retsplejelovens kapitel 25-29) samt fogedsager om fuldbyrdelse af forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær (retsplejelovens § 631). Undtagelsen af disse sager er begrundet i, at de i vidt omfang angår parternes rent private forhold, og at oplysninger herom ofte også vil indgå i domme og beslutnin-

ger. Sagernes følsomme karakter giver sig også udtryk i, at behandling for lukkede døre er obligatorisk for flere af dem (sager om faderskab, ægteskab og forældremyndighed og prøvelse af adoption uden samtykke).

Undtagelsen gælder sager, der behandles efter et af de nævnte særlige kapitler i retsplejeloven eller efter reglen i retsplejelovens § 631 om fogedsager om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær. Fogedsager om forældremyndighed er undtaget, både når der foreligger et tvangsfuldbyrdsgrundlag efter retsplejelovens § 598, og når der er tale om en umiddelbar fogedforretning efter retsplejelovens § 632, stk. 2. Undtagelsen omfatter også sager efter § 632, stk. 2, jf. § 631, om håndhævelse af værgemål og om håndhævelse af det sociale udvalgs beslutninger vedrørende børns ophold.

Undtagelsen gælder ikke i skiftesager (retsplejelovens kapitel 24). Hvis domme eller beslutninger i f.eks. et ægtefælleskifte indeholder oplysninger om parternes rent private forhold, vil retten til aktindsigt imidlertid eventuelt kunne begrænses i medfør af stk. 3, nr. 3, jf. nedenfor.

Nr. 2 fastslår, at retten til aktindsigt ikke omfatter kriminalsager, der er endeligt afsluttet for mere end 1 år siden, medmindre der søges aktindsigt til brug for videnskabelig forskning eller af massemedier til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde.

I kriminalsager skal en anmodning om aktindsigt således som hovedregel fremsættes inden 1 år efter, at sagen er endeligt afsluttet. Om forståelsen af udtrykket »endeligt afsluttet«, der også anvendes i nr. 3, henvises til bemærkningerne til den foreslåede regel i § 101 c, stk. 1, 3. pkt.

Etårsfristen regnes fra sagens endelige afgørelse, således at alle domme og beslutninger i samme sag enten er eller ikke er omfattet af de foreslåede regler om aktindsigt for enhver.

Det foreslås, at etårsgrænsen ikke skal gælde, når der søges aktindsigt af redaktører og redaktionelle medarbejdere ved et massemedium til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde.

Reglen om aktindsigt til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde forudsættes praktiseret på den måde, at domstolene som udgangspunkt imødekommer journalisters anmodning om aktindsigt.

Den foreslåede bestemmelse giver dog mulighed for i mere ekstraordinære tilfælde at afslå aktindsigt med den begrundelse, at der reelt ikke søges aktindsigt til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde.

Afslag på aktindsigt med denne begrundelse vil navnlig være relevant, hvis der er begrundet mistanke om, at dommen eller beslutningen vil blive benyttet på retsstridig måde. Afslag kan dog også tænkes, hvis de foreliggende oplysninger om det massemedium, som journalisten repræsenterer, giver grundlag for at anmode om en nærmere begrundelse for ansøgningen, og hvis journalisten herefter ikke kan give en fornuftig forklaring på, hvorfor dommen eller beslutningen er relevant for den pågældendes journalistiske eller redaktionelle arbejde.

Efter forslaget er videnskabelig forskning sidestillet med journalistisk eller redaktionelt arbejde. Forskeres anmodning om aktindsigt i domme og beslutninger i ældre kriminalsager til brug for deres videnskabelige forskning skal således imødekommes på samme måde som journalisters anmodning om aktindsigt til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde.

Ligesom for journalisters vedkommende forudsættes det, at forskeres anmodninger om aktindsigt i almindelighed som udgangspunkt imødekommes. Det er således ikke meningen, at domstolene skal foretage en vurdering af forskningens værdi eller lødighed som sådan.

Ligesom der kan være forskel på journalister, kan der dog også være forskel på forskere. Det vil således gøre en forskel, om forskeren virker på en offentlig forskningsinstitution eller en anerkendt (større) privat institution eller virksomhed, der foretager forskning, eller om forskeren virker i rent privat regi.

Forskere i den første kategori (offentlige eller anerkendte private institutioner eller virksomheder) vil således i praksis altid kunne få aktindsigt i domme og beslutninger i ældre kriminalsager (med de begrænsninger, der i øvrigt foreslås, jf. nedenfor).

Forskere, der ikke har en sådan tilknytning, vil i mange tilfælde også kunne få aktindsigt, men de vil skulle redegøre nærmere for, hvad forskningsprojektet går ud på, således at domstolene får mulighed for at udskille de anmodninger, hvor den påståede forskning reelt er et dække over, at aktindsigt søges med andet formål. I tvivlstilfælde vil det også kunne indgå i vurderin-

gen, om der er indhentet tilladelse fra Datatilsynet til behandling af følsomme personoplysninger, jf. herved §§ 10 og 50 i lov om behandling af personoplysninger, der er sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 1238 af 14. oktober 2016.

Som eksempel kan nævnes en anmodning om aktindsigt i et antal ældredomme om seksuelt misbrug af børn. Hvis ansøgeren eksempelvis ønsker at undersøge den daværende retspraksis i kritisk belysning til brug for retspolitisk arbejde, bør anmodningen imødekommes efter den foreslåede regel. Hvis der er begrundet mistanke om, at ansøgeren reelt ønsker at advare mod (eller i øvrigt foretage sig noget i forhold til) de konkrete personer, som blev dømt i de pågældende sager, falder anmodningen derimod uden for formålet med den foreslåede adgang til aktindsigt, og anmodningen skal derfor afslås.

Det bemærkes, at det i eksemplet er forudsat, at ansøgeren ikke har nogen særlig personlig tilknytning til de pågældende sager. Anmodninger om aktindsigt, der er begrundet i en særlig tilknytning til sagen, behandles efter den foreslåede § 101 c.

Stk. 2, nr. 3, er udtryk for en tidsmæssig begrænsning i retten til aktindsigt i en bestemt type dokumenter, nemlig beslutninger i kriminalsager.

Det foreslås, at der er adgang til aktindsigt i beslutninger i kriminalsager, når sagen er endeligt afsluttet.

Om forståelsen af udtrykket »endeligt afsluttet«, der også anvendes i nr. 2, henvises til bemærkningerne til den foreslåede regel i § 101 c, stk. 1, 3. pkt.

Det forekommer, at beslutninger afsagt eksempelvis under efterforskningen af en kriminalsag angår forhold, der senere udskilles til behandling under forskellige sager. Som eksempel kan nævnes en beslutning om indgreb i meddelelshemmeligheden, der vedrører flere telefoner eller lignende. I sådanne tilfælde er der først adgang til aktindsigt i beslutningen, når alle de pågældende sager er endeligt afsluttet.

I sager om ydelse af international retshjælp indebærer nr. 3, at retten til aktindsigt i beslutninger gælder, når den udenlandske straffesag er endeligt afsluttet.

Som en undtagelse foreslås det, at den tidsmæssige begrænsning i adgangen til aktindsigt i beslutninger i kriminalsager ikke skal gælde, når massemedier søger aktindsigt til brug for journalistisk eller redaktionelt arbejde. Undtagelsen gælder for personer omfattet af retsplejelovens § 145, stk. 1, 2 eller 4, jf. nærmere bemærkningerne til § 101 e, og disse personer vil derfor kunne få aktindsigt i beslutninger i kriminalsager, når beslutningen er afsagt. Til gengæld foreslås det, at så længe sagen ikke er endeligt afsluttet, må beslutningerne ikke være tilgængelige for andre end massemediets journalister og redaktionsmedarbejdere og må kun bruges til støtte for journalistisk og redaktionelt arbejde, jf. forslaget til § 101 e, stk. 6, 2. pkt., og bemærkningerne hertil.

Stk. 2, nr. 4, undtager forklaringer, der er afgivet i lukkede retsmøder, fra retten til aktindsigt, medmindre dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet. Reglen gælder både i civile sager og kriminalsager, men vil i praksis have størst betydning i kriminalsager. Reglen indebærer bl.a., at forurettedes forklaring i sager om alvorlige seksualforbrydelser er undtaget fra retten til aktindsigt, når forurettede har anmodet om dørlukning i medfør af retsplejelovens § 115, stk. 1.

Stk. 2, nr. 5, undtager tilsvarende forklaringer, der er omfattet af et referatforbud.

Nr. 4 og 5 kan minde om en undtagelse af bestemte *oplysninger*, men skal imidlertid forstås som en undtagelse af bestemte *dele af dokumenter*.

Det er således kun (selve) *gengivelsen* af forklaringer, der er afgivet i et lukket retsmøde eller omfattet af et referatforbud, i dommens eller beslutningens sagsfremstilling, der er undtaget fra retten til aktindsigt. Dommens eller beslutningens begrundelse (præmisses) er i sin helhed omfattet af retten til aktindsigt, uanset i hvilket omfang der i kraft af begrundelsens stillingtagen til de afgivne forklaringer samtidig gives oplysning om indholdet af forklaringerne.

Stk. 3 giver mulighed for efter en konkret vurdering at undtage bestemte *oplysninger* fra aktindsigt. Reglen er udtryk for, at de pågældende oplysninger i givet fald fjernes fra dommen eller beslutningen før kopieringen, således at der gives aktindsigt i den resterende del af dommen eller beslutningen (ekstrahering). Der vil sjældent være grundlag for at nægte aktindsigt i hele dommen eller beslutningen under henvisning til stk. 3.

Stk. 3 gælder principielt både i civile sager og kriminalsager, men nr. 1 og 2 vil normalt kun være relevante i kriminalsager.

Nr. 1 giver mulighed for at begrænse retten til aktindsigt, i det omfang det er nødvendigt til beskyttelse af væsentlige hensyn til statens sikkerhed eller forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner.

Reglen er beslægtet med den gældende undtagelsesregel i retsplejelovens § 101 vedrørende »hensynet til statens sikkerhed eller forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt«. I forhold hertil er dog tilføjet hensynet til forholdet til mellemfolkelige institutioner.

Der er ikke fundet behov for ved siden af hensynet til forholdet til fremmede magter som i den gældende § 101 tillige at medtage »særlige hensyn til disse i øvrigt«. Disse ord indgår i retsplejelovens § 114, stk. 1, nr. 2, om dørlukning, hvilket begrundes med, at det i sager om ydelse af international retshjælp kan være rimeligt at lukke dørene med henvisning til vedkommende stats interesser, uden at dørlukningen kan siges at være begrundet i »statens forhold til fremmede magter«, jf. Folketingstidende 1998-99, tillæg A, side 2031, om den tilsvarende bestemmelse i den danske retsplejelovs § 29, stk. 1, nr. 2.

Beslutninger i kriminalsager er imidlertid først omfattet af retten til aktindsigt, når sagen er endeligt afsluttet, jf. ovenfor om nr. 3. Som nævnt betyder det i sager om ydelse af international retshjælp, at retten til aktindsigt først gælder, når den udenlandske straffesag er endeligt afsluttet.

Stk. 3, nr. 2, giver mulighed for at begrænse retten til aktindsigt, i det omfang det af ganske særlige grunde er påkrævet af hensyn til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser. Med ordene »ganske særlige grunde« og »påkrævet« er det hensigten at markere, at dette led kun skal anvendes i ekstraordinære tilfælde. Endvidere vil der som altovervejende hovedregel kun være tale om at undtage enkelte oplysninger, som fremgår af dommen eller beslutningen, fra aktindsigt.

Som eksempel kan nævnes sager om narkotikakriminalitet, hvor det kan være påkrævet at undtage telefonnumre eller adresser, som fremgår af dommen eller beslutningen, fra aktindsigt, hvis der er risiko for, at det ved op-ringning til disse telefonnumre eller henvendelse på disse adresser (fortsat)

er muligt direkte eller indirekte at komme i kontakt med personer, der sælger narkotika.

Undtagelsen vil endvidere i meget sjældne tilfælde kunne anvendes af hensyn til beskyttelse af vidner.

Det bemærkes, at hvis et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl er hemmeligholdt for tiltalte i medfør af retsplejelovens § 458, stk. 2 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 39), skal vidnets bopæl eller navn, stilling og bopæl slet ikke medtages i dommen.

Undtagelsen vil efter omstændighederne kunne anvendes, hvis der er begrundet mistanke om, at den, der søger aktindsigt, vil begå retsstridigt forhold med hensyn til dommen eller beslutningen, eksempelvis ved offentliggørelse uden anonymisering i strid med den foreslåede regel i retsplejelovens § 485 a (lovforslagets § 1, nr. 44).

Stk. 3, nr. 3, giver mulighed for efter en konkret vurdering at begrænse retten til aktindsigt, i det omfang dommen eller beslutningen indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller om virksomheders erhvervshemmeligheder, og det ikke er tilstrækkeligt at foretage anonymisering. Reglen gælder både i civile sager og kriminalsager.

Begrebet »rent private forhold« anvendes flere steder i lovgivningen, herunder forvaltningslovens § 28, stk. 1, om videregivelse af oplysninger fra én forvaltningsmyndighed til en anden. Rent private forhold omfatter navnlig oplysninger om race, religion og hudfarve, politiske, foreningsmæssige, seksuelle og kriminelle forhold, helbredsforhold, væsentlige sociale problemer og misbrug af nydelsesmidler og lignende. Rent private forhold omfatter efter omstændighederne også oplysninger om interne familieforhold, herunder familiestridigheder, opdragelsesmåde og adoption, og om ulykkestilfælde. Rent private forhold omfatter derimod ikke eksempelvis økonomiske forhold, arbejds- og ansættelsesmæssige forhold, uddannelsesmæssige forhold eller boligforhold.

Oplysninger om rent private forhold er ikke fortrolige, hvis den pågældende selv har gjort offentligheden bekendt med oplysningen, eksempelvis som kandidat for et politisk parti eller talsmand for et religiøst samfund eller en forening. Oplysninger om rent private forhold er heller ikke fortrolige, hvis

oplysningerne er almindeligt kendt, eksempelvis efter at have været omtalt udførligt i medierne.

Det bemærkes, at forvaltningsloven er sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 1188 af 27. december 1994.

Begrebet »erhvervshemmeligheder« anvendes bl.a. i retsplejelovens § 114, stk. 1, nr. 3, om dørlukning.

Stk. 3, nr. 3, er udformet på den måde, at retten til aktindsigt kan begrænses, i det omfang dommen eller beslutningen indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, og offentlighedens indsigt i retssager desuden findes at burde vige for væsentlige hensyn til de pågældende enkeltpersoner eller virksomheder.

Efter forslaget skal aktindsigt således ikke automatisk begrænses, i det omfang dommen eller beslutningen indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, men der skal foretages en vurdering af, om offentlighedens indsigt i dommen eller beslutningen konkret bør vige for væsentlige hensyn til de pågældende. I denne vurdering indgår både, *hvem* det er, dommen eller beslutningen indeholder rent private oplysninger eller erhvervshemmeligheder om (sigtede/tiltalte, forurettede, parter i civile sager, vidner eller andre), og *hvilke* private forhold eller erhvervshemmeligheder der er tale om. Desuden kan det indgå i vurderingen, om sagen har en særlig offentlig interesse.

Undtagelsen vedrørende rent private forhold gælder kun for fysiske personer, hvorimod undtagelsen vedrørende erhvervshemmeligheder også gælder for juridiske personer.

Stk. 3, nr. 3, er subsidiær i forhold til den foreslåede regel i § 101 d, stk. 4, om anonymisering af dokumenter, der indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder og om anonymisering med hensyn til forurettede i kriminalsager om seksualforbrydelser og med hensyn til domsmænd i kriminalsager. Anonymisering betyder, at de pågældende enkeltpersoners eller erhvervsvirksomheders identitet sløres, men at selve oplysningerne bibeholdes i dokumentet. Anonymisering er derfor en mindre vidtgående indskrænkning af offentligheden end udeladelse af oplysninger i medfør af stk. 3, nr. 3. Forslaget er på den baggrund udformet på den måde, at nr. 3 kun skal anvendes, hvis hensynet

til de pågældende enkeltpersoner eller erhvervsvirksomheder ikke kan varetages gennem anonymisering.

Anonymisering kan navnlig være utilstrækkelig, hvis der trods anonymisering er risiko for, at de pågældende vil kunne genkendes i en videre kreds.

Uanset en eventuel risiko for genkendelse bør stk. 3, nr. 3, dog ikke anvendes i kriminalsager for så vidt angår de påsigtede forhold, da det vil gøre aktindsigt i domme og beslutninger i kriminalsager meningsløs. Med hensyn til i stedet at foretage anonymisering henvises til bemærkningerne til § 101 d, stk. 4.

Stk. 3, nr. 3, vil undtagelsesvis kunne anvendes på oplysninger om tiltaltes tidligere domfældelser. Da domme og beslutninger normalt kun medtager oplysninger om tidligere domfældelser af betydning for sagen, og da kendskab til disse oplysninger kan have væsentlig betydning for forståelsen af afgørelsen, bør de imidlertid som udgangspunkt ikke undtages fra aktindsigt, hvis tiltalte findes skyldig. Hvis tiltalte frifindes, bør eventuelle oplysninger i dommen om tiltaltes tidligere domfældelser imidlertid undtages fra aktindsigt.

Hvis der ikke sker anonymisering, bør oplysninger om kriminelle forhold, som hverken angår de påsigtede forhold eller tiltaltes tidligere domfældelser, normalt altid undtages fra aktindsigt i medfør af nr. 3. Der kan i den forbindelse også henvises til, at vidners svar på spørgsmål om, hvorvidt de er tiltalte eller tidligere straffet, ikke meddeles tilhørerne i et offentligt retsmøde, jf. retsplejelovens § 157, stk. 1, 2. og 3. pkt.

Hvis der ikke sker anonymisering, bør oplysninger om seksuelle forhold, som den pågældende ikke selv har gjort offentligheden bekendt med, normalt undtages fra aktindsigt i medfør af nr. 3. Det kan navnlig være relevant i civile sager om sexchikane, idet faderskabssager og ægteskabssager i medfør af stk. 2, nr. 1, falder helt uden for forslaget om aktindsigt i domme og beslutninger for enhver, og idet der obligatorisk skal foretages anonymisering med hensyn til forurettede i kriminalsager om seksualforbrydelser, jf. forslaget til retsplejelovens § 101 d, stk. 4, 3. pkt.

Hvis der ikke sker anonymisering, vil der også ofte for så vidt angår oplysninger om misbrugsproblemer være grund til at begrænse retten til aktindsigt i medfør af stk. 3, nr. 3. Undtagelsen bør således normalt altid anvendes

for så vidt angår oplysninger om misbrugsproblemer, der ikke har betydning for sagen. I en del sager, eksempelvis visse kriminalsager om spirituskørsel, vil oplysninger om misbrugsproblemer imidlertid have væsentlig betydning for afgørelsen, og afvejningen af hensynet til den pågældende og hensynet til offentlighedens indsigt i retssager kan her føre til, at oplysningerne ikke udelades.

Det vil bero på en mere konkret vurdering, om der er grund til at undtage oplysninger om helbredsforhold eller væsentlige sociale problemer fra aktindsigt i medfør af nr. 3. Med hensyn til i stedet at foretage anonymisering henvises til bemærkningerne til § 101 d, stk. 4.

Oplysninger om race, religion og hudfarve og politiske og foreningsmæssige forhold, som har betydning for sagen, bør normalt ikke undtages fra aktindsigt i medfør af nr. 3. Med hensyn til i stedet at foretage anonymisering henvises til bemærkningerne til § 101 d, stk. 4.

Anvendelsen af undtagelsen vedrørende virksomheders erhvervshemmeligheder forudsætter, at en offentliggørelse af oplysningerne vil kunne have betydelige skadevirkninger for virksomheden. Gengivelsen af forklaringer om erhvervshemmeligheder, der er afgivet for lukkede døre, er dog i alle tilfælde undtaget fra aktindsigt allerede i medfør af stk. 2, nr. 4.

Ud over skadevirkningerne ved en offentliggørelse kan også erhvervshemmelighedernes karakter indgå i den afvejning, der skal foretages i forhold til offentlighedens interesse i indsigt i retssager. Oplysninger om eksempelvis omsætningstal, udviklingsplaner mv. vil således snarere kunne undtages fra aktindsigt end oplysninger, der angår sundhedsmæssige eller miljømæssige problemer hos virksomheden eller dens produkter, og som har betydning for sagen.

Parterne har mulighed for allerede i forbindelse med sagens afgørelse at henvende rettens opmærksomhed på det, hvis der er oplysninger om erhvervshemmeligheder, som bør udelades, hvis der søges om aktindsigt i dommen.

I tvivlsomme tilfælde vil det i øvrigt under alle omstændigheder være naturligt at indhente en udtalelse fra de pågældende, før retten beslutter, om hensynet til offentlighedens indsigt i retssager eller hensynet til de pågældende konkret skal være udslagsgivende, jf. bemærkningerne til det foreslåede § 101 d, stk. 2.

Undtagelsen vedrørende virksomheders erhvervshemmeligheder kan kun anvendes på offentlige myndigheder, i det omfang myndigheden driver erhvervsvirksomhed på lige fod med private.

Den foreslåede § 101 b regulerer aktindsigt i form af udlevering af *kopi*, herunder i elektronisk form, hvis dokumentet foreligger i elektronisk form hos retten. Der er imidlertid ikke noget til hinder for efter anmodning at give aktindsigt i form af *gennemsyn* som alternativ til udlevering af kopi, hvis det forekommer hensigtsmæssigt.

Med hensyn til fremgangsmåden ved behandlingen af anmodninger om aktindsigt henvises til den foreslåede § 101 d og bemærkningerne hertil.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 101 c

Bestemmelsen angår aktindsigt for andre end parter i de tilfælde, der ikke er reguleret af de foreslåede §§ 101 a og 101 b. Bestemmelsen er udtryk for en modernisering af de gældende regler i retsplejelovens § 101 og er for kriminalsagers vedkommende samtidig udtryk for, at reglerne om aktindsigt hos politiet og anklagemyndigheden samles i retsplejeloven. Dette indebærer, at forvaltningslovens § 18 fremover kun vil gælde i kriminalsager, der behandles ved andre administrative myndigheder end politiet og anklagemyndigheden, jf. lovforslagets § 2.

Formålet med bestemmelsen er først og fremmest at give adgang til dokumenter, når ansøgeren kan godtgøre at have en særlig interesse heri, herunder med henblik på en verserende retssag. En part i en verserende civil sag har også mulighed for at anmode om et editionspålæg efter retsplejelovens § 184. Selv om der i denne situation er et vis overlap mellem § 101 c og § 184, træffes afgørelserne efter de respektive bestemmelser uafhængigt af hinanden ud fra de betingelser, som fremgår af hver af bestemmelserne.

Den foreslåede § 101 c gælder for det første for aktindsigt i andre typer af dokumenter end dem, der er omfattet af de foreslåede §§ 101 a og 101 b (domme og beslutninger, der efter loven skal begrundes). Bestemmelsen gælder således bl.a. for andre retsbogstilsforsler, processkrifter, anklageskrif-

ter, politirapporter og dokumenter, der benyttes som bevis, jf. nærmere nedenfor.

Bestemmelsen gælder dernæst for de typer af dokumenter, der *er* omfattet af de foreslåede §§ 101 a og 101 b, men hvor sagen eller dokumentet konkret helt eller delvis er undtaget fra aktindsigt efter disse regler, fordi en af de foreslåede undtagelser finder anvendelse. Som eksempler på undtagne sager kan nævnes kriminalsager, der er endeligt afsluttet for mere end 1 år siden, og sager om ægteskab og forældremyndighed. Som eksempler på, at et dokument helt eller delvis kan være undtaget, kan nævnes gengivelsen af forklaringer afgivet for lukkede døre, og oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder.

Hvis den, der søger aktindsigt, kan godtgøre en særlig interesse i at få aktindsigt, kan et afslag på aktindsigt efter de foreslåede regler i §§ 101 a og 101 b således følges op af en anmodning om aktindsigt efter den foreslåede § 101 c, hvor ansøgerens interesse i aktindsigt indgår i afvejningen. Det må imidlertid antages, at den væsentlige udvidelse af offentlighedens aktindsigt i domme mv., som de foreslåede §§ 101 a og 101 b er udtryk for, vil medføre, at aktindsigt efter den foreslåede § 101 c vil få væsentligt mindre praktisk betydning end aktindsigt efter den gældende § 101.

Den foreslåede § 101 c omfatter alle judicielle sager ved domstolene, både civile sager og kriminalsager, og inden for de civile sager både almindelige og særlige civile sager samt foged- og skiftesager. Bestemmelsen omfatter desuden kriminalsager, som behandles af politiet og anklagemyndigheden, men ikke kriminalsager, som behandles af andre administrative myndigheder.

Bestemmelsen omfatter ikke dokumenter, der er indgået til eller oprettet af domstolene som led i administrativ virksomhed.

Stk. 1 angiver, hvilken personkreds der har ret til aktindsigt, og hvilke dokumenter der er omfattet af retten til aktindsigt. Det foreslås, at der skal være adgang til aktindsigt dels for personer, der har behov for adgang til dokumentet med henblik på belysning af et konkret retsspørgsmål, jf. *1. pkt.*, dels for forurettede i kriminalsager eller, hvis forurettede er afgået ved døden, forurettedes nære pårørende, jf. *2. pkt.*

Stk. 1, 1. pkt., er i vidt omfang en præcisering af kriteriet om »retlig interesse«, som anvendes i den gældende § 101. Det bemærkes i den forbindelse, at vurderingen af ansøgerens interesse i aktindsigt skal foretages i forhold til det enkelte dokument og ikke i forhold til sagen som helhed.

Stk. 1, 2. pkt., om aktindsigt for forurettede i kriminalsager eller, hvis forurettede er afgået ved døden, forurettedes nære pårørende, er udtryk for en vis udvidelse af adgangen til aktindsigt, da der i hidtidig praksis kun foreligger enkelte afgørelser, der – i kraft af en vid fortolkning af kriteriet »retlig interesse« – giver aktindsigt i andet øjemed end belysning af et konkret retsspørgsmål. Som eksempel på en situation, der fremover vil være omfattet af 2. pkt., kan nævnes Højesterets afgørelse om den tilsvarende tidligere gældende danske bestemmelse gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1998, side 880, hvor en mand fik aktindsigt i straffesagen angående hans fars drab på hans mor.

2. pkt. omfatter først og fremmest forurettede i kriminalsager. Hvis forurettede er afgået ved døden, omfatter 2. pkt. forurettedes nære pårørende. Ægtefælle, samlever, børn og forældre må normalt anses for at være nære pårørende. Efter omstændighederne vil også andre kunne anses for at være nære pårørende, hvis der har været et sådant særligt forhold mellem den pågældende og forurettede, at der må antages at være tale om en tilsvarende særlig følelsesmæssig belastning som følge af dødsfaldet. Det kan f.eks. være en søster eller bror, der som voksen i mange år har haft fælles bolig og husholdning med forurettede.

Aktindsigt efter den foreslåede bestemmelse forudsætter, at aktindsigt søges enten med henblik på belysning af et konkret foreliggende retsspørgsmål, som den, der søger aktindsigt, har en individuel, væsentlig interesse i, eller fordi den, der søger aktindsigt, er forurettet eller nær pårørende til forurettede i den sag, der søges aktindsigt i.

Bestemmelsen omfatter således ikke tilfælde, hvor der søges aktindsigt ud fra en generel interesse i belysning af retstilstanden eller af den konkrete sag. Anmodninger om aktindsigt, der alene tjener eksempelvis journalistiske eller videnskabelige formål, falder således uden for bestemmelsen. Sådanne anmodninger kan fremsættes efter den foreslåede regel § 101 b om aktindsigt i domme og beslutninger for enhver (hvor et journalistisk eller videnskabeligt formål udvider adgangen til aktindsigt, jf. forslaget til § 101 b, stk. 2, nr. 2, og bemærkningerne hertil), efter den foreslåede særlige regel i §

101 e om aktindsigt for massemedier eller efter den foreslåede regel i § 101 f om meroffentlighed.

Ligesom efter den gældende § 101 er indførsler i *retsbøgerne* vedrørende sagen omfattet af retten til aktindsigt. Dette gælder, hvad enten den pågældende retsbog betegnes retsbog, dombog, fogedbog, auktionsbog eller skiftebog.

For andet end retsbøger foreslås det at erstatte udtrykket »de øvrige fremlagte dokumenter, som beror hos retten«, som anvendes i den gældende § 101, med udtrykket »dokumenter, der vedrører sagen« suppleret med en undtagelse for interne arbejdsdokumenter.

Forslaget indebærer, at reglerne om aktindsigt i kriminalsager samles i retsplejeloven for så vidt angår rettens og politiets og anklagemyndighedens materiale. Kriminalsager behandlet ved andre administrative myndigheder end politiet vil fortsat være omfattet af forvaltningslovens § 18 (som affattet ved lovforslagets § 2, nr. 1) eller af landstingslov om sagsbehandling i den offentlige forvaltning § 18 afhængig af, om der er tale om en rigsmyndighed eller en selvstyremyndighed.

I praksis drejer det sig navnlig om sager vedrørende administrative bødeforelæg fra andre myndigheder end politiet. Hvis en kriminalsag behandles af politiet efter at have været behandlet af en anden administrativ myndighed, gælder de foreslåede regler i § 101 c også for aktindsigt i det materiale, som politiet har modtaget fra den anden administrative myndighed.

Et dokument vedrører sagen, når dokumentet har betydning for sagens behandling. Som eksempler kan for civile sagers vedkommende nævnes stævning og øvrige processkrifter, brevveksling med retten vedrørende sagen og dokumenter, der benyttes som bevis. Som eksempler kan for kriminalsagers vedkommende nævnes politirapporter (jf. retsplejelovens § 339), anklageskrift eller retsmødebegæring og dokumenter, der har været benyttet som bevis.

I kriminalsager er både dokumenter, der indgår i sagen ved retten, og dokumenter, der (alene) indgår i politiets sag, omfattet. Hvis et dokument vedrører den pågældende sag, er det således omfattet af forslaget om aktindsigt, selv om det efter anklagemyndighedens opfattelse har vist sig at være uden

betydning for afgørelsen af tiltalespørgsmålet eller for sagens afgørelse i retten.

Udtrykket »dokumenter« skal forstås lige så bredt som dokumentbegrebet efter offentlighedsloven. Ud over egentlige skriftlige dokumenter, hvad enten de foreligger som papirdokumenter eller elektroniske dokumenter, er således også tegninger, kort, billeder og lyd- og billedoptagelser omfattet.

I *civile sager* er der adgang til aktindsigt, både mens sagen verserer, og når sagen er afsluttet. Aktindsigt i afsluttede sager forudsætter, at dokumentet er bevaret i rettens arkiv. At dokumenter er bevaret i rettens arkiv, betyder i denne sammenhæng, at de er bevaret som led i et formaliseret opbevarings- og arkiveringssystem. Er et dokument ikke bevaret i et sådant formaliseret opbevarings- og arkiveringssystem, bliver dokumentet ikke omfattet af aktindsigt, blot fordi en dommer i retten stadig er i besiddelse af et eksemplar, eksempelvis i form af en ekstrakt eller materialesamling udarbejdet til brug for hovedforhandlingen i sagen.

I *kriminalsager* er der først adgang til aktindsigt, når sagen er endeligt afsluttet, jf. nedenfor vedrørende stk. 1, 3. pkt. Aktindsigt forudsætter, at dokumentet er bevaret i sagens akter.

Retten til aktindsigt i medfør af den foreslåede § 101 c gælder også efter, at dokumentet er afleveret til arkiv i medfør af arkivlovgivningen, i givet fald parallelt med arkivadgang i henhold til denne lovgivning.

Interne arbejdsdokumenter er ikke omfattet af retten til aktindsigt, jf. nærmere nedenfor vedrørende stk. 2.

I stk. 1, 3. *pkt.*, foreslås det i overensstemmelse med gældende ret, at retten til aktindsigt i kriminalsager først skal gælde, når sagen er endeligt afsluttet. Ligesom efter gældende ret er der derimod adgang til aktindsigt i civile sager, også mens sagen verserer.

Sagen er endeligt afsluttet, når der foreligger en endelig afgørelse, dvs. en afgørelse, som ikke kan anfægtes ved ordinære retsmidler.

Er der tale om en retshandling til brug for en straffesag i udlandet, kan sagen først anses for endeligt afsluttet, når den udenlandske straffesag er afsluttet.

De fleste sager er endeligt afsluttet, når der er afsagt dom i første instans, og ankefristen er udløbet, uden at der er iværksat anke. Af praktiske grunde bør der ikke tages hensyn til et eventuelt ankeafkald.

Ankes en dom i første instans, er sagen endeligt afsluttet, når ankeinstansen har afsagt dom, eller når ankesagen i øvrigt er afsluttet, eksempelvis ved tilbagekaldelse af anken eller ved afvisning. Ophæver ankeinstansen dommen i første instans og hjemviser sagen til fornyet behandling, er sagen ikke endeligt afsluttet, før den har været behandlet på ny.

En ankesag i landsretten er endeligt afsluttet, når dommen er afsagt, uden hensyn til muligheden for at søge tredjeinstansbevilling, jf. nedenfor.

Retsmidler, som først kan iværksættes med særlig tilladelse, tages ikke i betragtning, så længe sådan tilladelse ikke er givet. Dette gælder, uanset at ansøgning til Procesbevillingsnævnet kan tillægges opsættende virkning i forhold til fuldbyrdelsen af dommen, jf. retsplejelovens § 565, jf. den danske retsplejelovs § 932, stk. 3. Tilsvarende gælder begæring om genoptagelse, som indgives til Den Særlige Klageret, jf. retsplejelovens § 587, eller til den ret, der har afsagt dommen, jf. retsplejelovens § 592 a, jf. § 587. Selv om der rent faktisk træffes bestemmelse om opsættende virkning, er kriminalsagen således i relation til de foreslåede regler om aktindsigt stadig at betragte som endeligt afsluttet.

Hvis Procesbevillingsnævnet giver tredjeinstansbevilling, er sagen imidlertid ikke længere endeligt afsluttet. Det samme gælder, når ankeinstansen tillader anke efter ankefristens udløb, eller når der træffes bestemmelse om genoptagelse af en sag.

Det kan således forekomme, at en sag, der er endeligt afsluttet, ophører med at være det. Dette skyldes eksistensen af ekstraordinære retsmidler og er uundgåeligt, da sager alternativt aldrig ville kunne anses som endeligt afsluttet. Da reglerne om aktindsigt i afsluttede kriminalsager er udformet med henblik på, at sagens behandling er afsluttet, ophører adgangen til aktindsigt i medfør af den foreslåede § 101 c, hvis Procesbevillingsnævnet giver anketilladelse, eller hvis der træffes bestemmelse om genoptagelse. Adgangen til aktindsigt genindtræder på det tidspunkt, hvor sagen på ny er endeligt afsluttet.

Sager afsluttes undertiden uden dom. Indenretslige bødevedtagelser efter retsplejelovens § 475 afslutter sagen. Udenretslig bødevedtagelse efter retsplejelovens § 449 b kan omgøres efter samme regler som afgørelser om påtaleopgivelse og tiltalefrafald og er derfor i relation til, hvornår sagen er endeligt afsluttet, ligestillet hermed.

Påtaleopgivelse og tiltalefrafald kan frit omgøres af den overordnede anklagemyndighed inden for en frist på 3 måneder. Eftersom der ikke gælder nogen betingelser (ud over et almindeligt saglighedskrav) for omgørelsen, må dette anses for et ordinært retsmiddel, og en sag, der afsluttes ved påtaleopgivelse eller tiltalefrafald, kan derfor først anses for endeligt afsluttet, når omgørelsesfristen efter retsplejelovens § 315, stk. 1, er udløbet. Som nævnt gælder det samme for sager, der afsluttes ved udenretslig bødevedtagelse.

De foreslåede regler om aktindsigt i afsluttede kriminalsager forudsætter, at nogen har været sigtet i sagen. Sager, hvor efterforskningen er indstillet i medfør af retsplejelovens § 338, stk. 3, 1. pkt., falder således uden for forslaget. Det bemærkes i den forbindelse, at efterforskningen til enhver tid vil kunne fortsættes, uden at der gælder særlige betingelser herfor.

Det bemærkes, at udtrykket »sagen er endeligt afsluttet« ikke har helt samme betydning som udtrykket »sagen er afgjort«, der i dag anvendes i forvaltningslovens § 18, og hvor det antages, at en sag er »afgjort«, selv om den overordnede anklagemyndighed har mulighed for at omgøre afgørelsen i medfør af retsplejelovens § 315, stk. 1. Fremover vil en anmodning om aktindsigt, der er begrundet i et ønske om at skaffe oplysninger til brug for en eventuel klage til den overordnede anklagemyndighed, derfor skulle behandles efter principperne om meroffentlighed, jf. den foreslåede § 101 f og bemærkningerne hertil.

Ligesom efter gældende ret er interne arbejdsdokumenter ikke omfattet af retten til aktindsigt, jf. *stk. 2*, der også indeholder en nærmere definition af, hvad der i denne sammenhæng skal forstås ved interne arbejdsdokumenter.

Stk. 2, nr. 1, omfatter dokumenter, der udarbejdes af retten, politiet eller anklagemyndigheden udelukkende til eget brug ved behandlingen af en sag. Et dokument kan således kun anses som et internt arbejdsdokument efter nr. 1, hvis det ikke er videregivet til nogen uden for henholdsvis retten eller politiet/anklagemyndigheden.

Som eksempler kan for retternes vedkommende nævnes udkast til retsbogstilførsler eller retsafgørelser, som udelukkende anvendes af retten selv. Tilsvarende gælder notater, som en dommer eller anden medarbejder ved retten foretager i forbindelse med sagens behandling, og som udelukkende anvendes af retten selv.

Som eksempler kan for politiets og anklagemyndighedens vedkommende nævnes politiets og anklagemyndighedens interne overvejelser om tiltalspørgsmål, om sagens førelse i retten eller om anke. Med hensyn til brevveksling mellem forskellige enheder inden for politiet og anklagemyndigheden henvises til nr. 3.

Stk. 2, nr. 2, præciserer, at voteringsprotokoller og andre referater af rettens rådslagninger og afstemninger skal anses som interne arbejdsdokumenter. Det er et grundlæggende princip i retsplejen, at rettens rådslagninger og afstemninger er hemmelige, jf. herved retsplejelovens § 105, stk. 2. Derfor bør referater af rettens rådslagninger og afstemninger også generelt undtages fra aktindsigt uanset formålet med at udarbejde sådanne referater.

Medtagelsen af ordet »afstemninger« tydeliggør, at retten til aktindsigt heller ikke omfatter den blotte oplysning om, hvem der har stemt for hvilket resultat eller begrundelse. Dette vil navnlig have betydning i sager, hvor der har medvirket domsmænd.

Stk. 2, nr. 3, fastslår, at dokumenter kan udveksles mellem alle dele af politiet og anklagemyndigheden uden at miste deres karakter af interne arbejdsdokumenter. Denne regel er nødvendig, bl.a. fordi en efterforskning kan involvere flere politikredse, ligesom Rigspolitiet kan være inddraget. Reglen omfatter også Justitsministeriet i dets egenskab af de offentlige anklageres overordnede og politiets øverste foresatte, jf. retsplejelovens § 61 c, stk. 1, og § 62, stk. 1.

Der er ikke medtaget en regel om ekstrahering af faktiske oplysninger i interne arbejdsdokumenter. Reglerne om behandling af retssager indebærer, at faktiske oplysninger af væsentlig betydning for sagsforholdet altid tillige vil fremgå af andre dokumenter i sagen, og sådanne oplysninger vil således aldrig alene være indeholdt i interne arbejdsdokumenter. For kriminalsagers vedkommende bemærkes i den forbindelse, at da politirapporter også bruges af retten, forsvareren og sigtede, er de ikke interne arbejdsdokumenter.

Stk. 3 indeholder fire undtagelser til aktindsigt. De to første svarer stort set til gældende ret og gælder både i civile sager og kriminalsager. Den tredje undtagelse er udtryk for en nydannelse, der ligeledes gælder både i civile sager og kriminalsager, men som vil have størst selvstændig betydning i civile sager. Den sidste undtagelse, der kun gælder i kriminalsager, svarer indholdsmæssigt til gældende ret, men undtagelsen får som følge af forslaget om at samle reglerne om aktindsigt i kriminalsager i retsplejeloven et bredere anvendelsesområde end i dag.

Undtagelserne er udtryk for en begrænsning af aktindsigt i visse oplysninger efter en konkret vurdering. Begrænsningen består i givet fald i, at de pågældende oplysninger fjernes fra dokumentet før kopieringen eller gennemsynet, således at der gives aktindsigt i den resterende del af dokumentet (ekstrahering). Der vil dog efter omstændighederne være grundlag for at nægte aktindsigt i hele dokumentet under henvisning til *stk. 3*.

Stk. 3, nr. 1, fastslår, at retten til aktindsigt kan begrænses, i det omfang en part i medfør af specifikke regler andre steder i retsplejeloven om behandlingen af retssager har været afskåret fra at gøre sig bekendt med oplysninger i sagen. Reglen er begrundet i, at andre end parter ikke skal have en videre adgang til aktindsigt end parten selv. Den gældende § 101 indeholder et tilsvarende udtrykkeligt forbehold i kraft af de indledende ord »Uden for de tilfælde, hvor der i denne lov er truffet særlig bestemmelse herom«.

Som eksempler på regler, der er omfattet af henvisningen i *stk. 3, nr. 1*, kan nævnes retsplejelovens § 142, *stk. 2, 1. pkt.*, om en myndigheds redegørelse for grundene til at nægte samtykke til afgivelse af vidneforklaring om forhold belagt med tavshedspligt, retsplejelovens § 287 om indholdet af en samtale med et barn efter forældreansvarsloven, retsplejelovens § 297 om bevisførelsen i tvangsadoptionssager, retsplejelovens § 298, *stk. 3*, om anonymitet også i domsudskrifter mv. i forholdet mellem adoptivforældre og biologiske forældre, retsplejelovens § 339 c (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 14) om begrænsning af forsvarerens og sigtedes aktindsigt, retsplejelovens § 341, *stk. 2, 2. pkt.* (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 17), om politiets fremlæggelse af materiale i forbindelse med en tvist om forsvarerens eller sigtedes aktindsigt og retsplejelovens § 458, *stk. 2* (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 39), om et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl.

Henvisningen omfatter desuden reglerne i retsplejelovens § 344, stk. 2 og 3 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 18). Disse regler giver mulighed for at undtage oplysninger fra sigtedes aktindsigt, hvis hensynet til statens sikkerhed, fremmede magter, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det nødvendigt. Sigtede skal have mulighed for at gøre sig bekendt med oplysningerne senest, når han eller hun har afgivet forklaring under hovedforhandlingen. Tilsvarende gælder for retsplejelovens § 339 a, stk. 3 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 14), om begrænsninger i sigtedes adgang til aktindsigt hos forsvareren.

Henvisningen omfatter endvidere reglerne i retsplejelovens § 344, stk. 5 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 19), der generelt undtager retsmøder med relation til begrænsning af forsvarerens og sigtedes aktindsigt efter retsplejelovens § 339 c fra reglerne om underretning af sigtede.

Stk. 3, nr. 1, gælder, i det omfang en part konkret har været afskåret fra at gøre sig bekendt med oplysninger i sagen. Retsplejelovens § 344, stk. 2 og 3, og § 339 a, stk. 3, er derfor uden betydning, hvis en kriminalsag er afgjort ved dom, eftersom sigtede i så fald *har* haft mulighed for at gøre sig bekendt med oplysningerne (senest efter at have afgivet forklaring under hovedforhandlingen). I kriminalsager, der afsluttes udenretsligt (med bødevedtagelse, tiltalefrafald eller påtaleopgivelse), kan det derimod forekomme, at der er oplysninger i sagen, som sigtede aldrig har haft mulighed for at gøre sig bekendt med, og i så fald kan disse oplysninger undtages fra aktindsigt i medfør af stk. 3, nr. 1. Det samme gælder, hvad enten kriminalsagen sluttes indenretsligt eller udenretsligt, hvis forsvarerens og sigtedes aktindsigt har været begrænset helt frem til sagens afslutning i medfør af retsplejelovens § 339 c.

Stk. 3, nr. 2, giver mulighed for at begrænse retten til aktindsigt, i det omfang ansøgerens interesse i aktindsigt findes at burde vige for afgørende hensyn til statens sikkerhed eller forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner. Det fremgår af formuleringen, at der skal foretages en konkret afvejning af ansøgerens interesse i aktindsigt over for de pågældende modhensyn. Det bemærkes i den forbindelse, at et alternativ til helt at nægte aktindsigt kan være at afslå at udlevere kopi af de pågældende dokumenter, jf. nedenfor om stk. 4.

Reglen er beslægtet med den gældende undtagelsesregel i retsplejelovens § 101 vedrørende »hensynet til statens sikkerhed eller forhold til fremmede

magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt«. I forhold hertil er dog tilføjet hensynet til forholdet til mellemfolkelige institutioner.

Der er ikke fundet behov for ved siden af hensynet til forholdet til fremmede magter som i den gældende § 101 tillige at medtage »særlige hensyn til disse i øvrigt«. Disse ord indgår i retsplejelovens § 114, stk. 1, nr. 2, om dørlukning, hvilket begrundes med, at det i sager om ydelse af international retshjælp kan være rimeligt at lukke dørene med henvisning til vedkommende stats interesser, uden at dørlukningen kan siges at være begrundet i »statens forhold til fremmede magter«, jf. Folketingstidende 1998-99, tillæg A, side 2031, om den tilsvarende bestemmelse i den danske retsplejelovs § 29, stk. 1, nr. 2.

Dørlukning angår imidlertid enhvers adgang til at overvære retsmødet, hvorimod der her er tale om aktindsigt for personer, der kan godtgøre en særlig interesse i aktindsigt. Desuden gælder retten til aktindsigt i kriminalsager først, når sagen er endeligt afsluttet, hvilket i sager om ydelse af international retshjælp betyder, at den udenlandske straffesag skal være afsluttet.

Stk. 3, nr. 3, er udtryk for en nydannelse. Reglen giver mulighed for at begrænse retten til aktindsigt, hvis dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, og ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for væsentlige hensyn til de pågældende enkeltpersoner eller virksomheder, og det ikke er tilstrækkeligt at foretage anonymisering.

Reglen er beslægtet med forslaget til § 101 b, stk. 3, nr. 3, og der kan med hensyn til forståelsen af begreberne »rent private forhold« og »erhvervshemmeligheder« henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse.

Reglen gælder principielt både i civile sager og kriminalsager, men vil i praksis formentlig kun have selvstændig betydning i civile sager, eftersom undtagelsen i stk. 3, nr. 4, vedrørende kriminalsager er bredere end stk. 3, nr. 3.

Stk. 3, nr. 3, er udformet på den måde, at retten til aktindsigt kan begrænses, i det omfang dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, og ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til dokumentet til varetagelse af sit

tarv findes at burde vige for væsentlige hensyn til de pågældende enkeltpersoner eller virksomheder.

Efter forslaget skal aktindsigt således ikke automatisk begrænses, i det omfang dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, men der skal foretages en vurdering af, om ansøgerens interesse i aktindsigt konkret bør vige for væsentlige hensyn til de pågældende.

Stk. 3, nr. 3, er subsidiær i forhold til den foreslåede regel i § 101 d, stk. 4, om anonymisering af dokumenter, der indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder. Anonymisering betyder, at de pågældende enkeltpersoners eller erhvervsvirksomheders identitet sløres, men at selve oplysningerne bibeholdes i dokumentet. Anonymisering er derfor en mindre vidtgående indskrænkning af adgangen til aktindsigt end udeladelse af oplysninger i medfør af stk. 3, nr. 3, og forslaget er på den baggrund udformet på den måde, at nr. 3 kun skal anvendes, hvis hensynet til de pågældende enkeltpersoner eller erhvervsvirksomheder ikke kan varetages gennem anonymisering.

Anonymisering kan navnlig være utilstrækkelig, hvis der trods anonymisering er risiko for, at de pågældende vil kunne genkendes i en videre kreds.

Stk. 3, nr. 4, giver mulighed for i kriminalsager at begrænse retten til aktindsigt, i det omfang ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetage af sit tarv findes at burde vige for hensynet til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser eller for særlige hensyn til beskyttelse af sigtede, vidner eller andre. Bestemmelsen viderefører de undtagelser til aktindsigt, som fremgår af forvaltningslovens § 18.

En begrænsning af retten til aktindsigt forudsætter en konkret afvejning mellem ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til dokumentet til at varetage sit tarv over for de angivne modhensyn. Det bemærkes i den forbindelse, at et alternativ til helt at nægte aktindsigt kan være at afslå at udlevere kopi af de pågældende dokumenter, jf. nedenfor om stk. 4.

I udtrykket »særlige« hensyn (til sigtede, vidner eller andre) ligger, at modhensynet ikke behøver at have en sådan styrke, som når udtrykket »væsentlige« eller »afgørende« hensyn anvendes, jf. eksempelvis henholdsvis stk. 3, nr. 2 og 3. I udtrykket »særlige« hensyn ligger dog, at modhensynet skal

have en konkret begrundelse af en vis vægt. I tvivlstilfælde vil det være naturligt at indhente en udtalelse fra de pågældende, før der træffes afgørelse om aktindsigt, jf. bemærkningerne til det foreslåede § 101 d, stk. 2. Som i aktindsigtsreglerne i øvrigt er »sigtede« et generelt udtryk, der indbefatter sigtede, som tillige er tiltalt.

Stk. 4 indeholder regler om formen for aktindsigt. Aktindsigt kan gives enten i form af gennemsyn hos den myndighed, der behandler anmodningen om aktindsigt, eller i form af kopi.

Stk. 4, 1. pkt., fastslår, at aktindsigtens form bestemmes af den myndighed, der behandler anmodningen om aktindsigt.

Dette udgangspunkt modificeres imidlertid for *civile sagers* vedkommende af *stk. 4, 2. pkt.*, der bestemmer, at ansøgeren efter anmodning skal have udleveret kopi af skriftlige dokumenter i civile sager, medmindre hensyn som nævnt i *stk. 3, nr. 2* eller *3*, taler herimod.

Ved skriftlige dokumenter forstås tekstdokumenter, hvad enten disse foreligger i papirform eller i elektronisk form.

Den, der søger aktindsigt, har ikke krav på at få udleveret kopi af andre dokumenter, eksempelvis fotografier, kort, tegninger og billed- og lydoptagelser. For disse dokumenters vedkommende er det således overladt til myndighedens skøn, om aktindsigt skal gives i form af gennemsyn eller kopi.

I *kriminalsager* vil udgangspunktet være, at aktindsigt gives i form af gennemsyn.

En konkretiseret anmodning om udlevering af bestemte skriftlige dokumenter bør imidlertid imødekommes, medmindre hensyn som nævnt i *stk. 3, nr. 2* eller *4*, taler herimod, eller det må befrygtes, at kopien vil blive benyttet på retsstridig måde.

Hvis der anmodes om aktindsigt i et omfattende materiale, vil det under alle omstændigheder i langt de fleste tilfælde være mest hensigtsmæssigt, at den, der søger aktindsigt, i første omgang får adgang til at gennemse den del af materialet, som ikke helt undtages fra aktindsigt i medfør af *stk. 3*. Den pågældende kan så efterfølgende eventuelt anmode om udlevering af kopi af

nærmere angivne dokumenter, som den pågældende har fundet frem til ved sin gennemgang af det samlede materiale.

Med hensyn til fremgangsmåden ved behandlingen af anmodninger om aktindsigt henvises til den foreslåede 101 d og bemærkningerne hertil.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 101 d

Bestemmelsen angår fremgangsmåden ved behandlingen af anmodninger om aktindsigt. Bestemmelsen omfatter både aktindsigt efter de foreslåede regler i §§ 101 a og 101 b for enhver og aktindsigt efter de foreslåede regler i § 101 c for personer, der kan påvise en særlig interesse i at få aktindsigt.

Stk. 1 stiller det grundlæggende krav til enhver anmodning om aktindsigt efter §§ 101 a-101 c, at ansøgeren kan identificere det dokument eller den sag, som den pågældende ønsker aktindsigt i. Stk. 2 angiver, hvilken myndighed en anmodning om aktindsigt skal indgives til, og stk. 3 foreskriver en frist for myndighedens svar på anmodningen. Endelig indeholder stk. 4 regler om anonymisering, mens stk. 5 angår personnumre.

Stk. 1, 1. pkt., fastslår, at den, der anmoder om aktindsigt, skal angive det dokument eller den sag, som den pågældende ønsker at blive gjort bekendt med.

Den, der søger aktindsigt, må således have i hvert fald et vist kendskab til sagens eller dokumentets eksistens, før der anmodes om aktindsigt. Kravet om forudgående identifikation af sagen eller dokumentet indebærer bl.a., at der ikke kan forlanges adgang til at gennemgå sagerne i en given periode med henblik på herigennem at finde frem til en bestemt sag eller til sager af en bestemt art. Det vil heller ikke være muligt at få aktindsigt i kriminelle domme vedrørende en bestemt person blot ved at henvise til vedkommendes navn.

Den modsatte situation – at den, der søger aktindsigt, kender kriminalsagen, men ikke tiltaltes navn – hindrer derimod ikke aktindsigt. Hvis den, der søger aktindsigt, via medieomtale eksempelvis er bekendt med, at en bestemt domstol en bestemt dag (eller inden for en relativt kort periode) har afsagt en dom, som kan identificeres entydigt på grundlag af de oplysninger, som

den, der søger aktindsigt, er i besiddelse af, er kravet til identifikation af sagen opfyldt, hvis den myndighed, der behandler anmodningen om aktindsigt, uden besvær kan finde frem til sagen.

Forslaget giver således bl.a. enhver mulighed for på grundlag af tilstrækkelig præcis presseomtale af konkrete retssager at få aktindsigt i domme og beslutninger i sagen, og dette er en central del af forslaget, der bl.a. giver mulighed for at kontrollere, om mediernes omtale af sagen er dækkende.

Om massemediernes mulighed for at foretage en generel gennemgang af nyligt afsagte domme uden forudgående identifikation af den enkelte sag henvises til den foreslåede regel i § 101 e, stk. 1.

Stk. 1, 2. pkt., giver mulighed for at afslå aktindsigt, når der anmodes om aktindsigt i et større antal sager, medmindre anmodningen er rimeligt begrundet, herunder når der søges aktindsigt til brug for videnskabelig forskning eller journalistisk eller redaktionelt arbejde.

Denne regel er begrundet i, at der som nævnt ikke bør være adgang for enhver til at gennemgå sagerne i en given periode med henblik på herigennem at finde frem til en bestemt sag eller til sager af en bestemt art.

Det er imidlertid muligt ved hjælp af retslisterne at udarbejde en fortegnelse over alle afsagte domme i en vis periode, og hvis der ikke gjaldt nogen begrænsninger i, hvor mange domme man samtidig kunne få aktindsigt i, ville enhver på grundlag af en sådan fortegnelse kunne forlange aktindsigt i samtlige afsagte domme i en given periode.

Formålet med reglen er således at begrænse mulighederne for at omgå kravet om, at der kun er adgang til aktindsigt i sager, som den, der søger aktindsigt i, på forhånd er bekendt med.

Reglen forhindrer ikke, at nogen gentagne gange anmoder om aktindsigt i et mindre antal domme og dermed over en periode opnår aktindsigt i et større antal domme. Ved anvendelsen af reglen kan det dog tillægges betydning, om den pågældende gentagne gange anmoder om aktindsigt i nye sager, eller om der er tale om en enkeltstående anmodning.

Reglen er formuleret på den måde, at aktindsigt kan afslås, hvis anmodningen angår et større antal sager, medmindre anmodningen er rimeligt begrun-

det, herunder når der søges aktindsigt til brug for videnskabelig forskning eller journalistisk eller redaktionelt arbejde. En anmodning om aktindsigt i et større antal sager, der hver især er individuelt identificeret, skal således imødekommes, hvis anmodningen er sagligt begrundet, herunder når der søges aktindsigt til brug for videnskabelig forskning eller journalistisk eller redaktionelt arbejde.

Ligesom ved den foreslåede regel i § 101 b, stk. 2, nr. 2, er det forudsat, at når en forsker eller journalist angiver, at der søges aktindsigt til brug for videnskabelig forskning eller journalistisk eller redaktionelt arbejde, vil retten som udgangspunkt lægge dette til grund, medmindre særlige forhold giver anledning til at formode, at aktindsigt reelt søges med henblik på formål, der er den videnskabelige forskning eller det journalistiske eller redaktionelle arbejde uvedkommende.

Der foreslås ikke en tilsvarende undtagelse for aktindsigt til brug for videnskabelig forskning eller journalistisk eller redaktionelt arbejde fra kravet i stk. 1, 1. pkt., om forudgående identifikation af den enkelte sag. Når man er ude over en kortere periode umiddelbart efter dommens afsigelse, jf. herom den foreslåede regel i § 101 e, stk. 1, bør forudgående identifikation af sagen – ligesom efter gældende ret – være en betingelse for retten til aktindsigt også for forskere og journalister.

Er der herudover i særlige tilfælde et velbegrundet ønske om at få adgang til at gennemgå sager, der ikke på forhånd er individuelt identificeret, må anmodningen herom behandles efter den foreslåede regel om meroffentlighed i § 101 f.

Stk. 2 angiver, hvilken myndighed en anmodning om aktindsigt skal indgives til. Hvis det forekommer hensigtsmæssigt, herunder navnlig hvis der er grund til at overveje at anvende nogen af undtagelserne til aktindsigt, kan myndigheden, før afgørelsen træffes, indhente en udtalelse fra sagens parter eller andre personer, som er omtalt i dokumentet. I de tilfælde, hvor det er retten, der træffer afgørelse om aktindsigt i en kriminalsag (jf. nedenfor), kan retten tilsvarende indhente en udtalelse fra politidirektøren. Den gældende bemyndigelse til at fastsætte, at det i visse tilfælde skal være obligatorisk at indhente en udtalelse fra politidirektøren, foreslås imidlertid ikke videreført, og det vil således fremover være overladt til retten konkret at skønne over, om der er behov for at indhente en udtalelse fra politidirektøren.

Det foreslås, at afgørelser om aktindsigt for enhver i *domme og beslutninger* både i civile sager og kriminalsager skal træffes af *retten*, jf. stk. 2, 1. pkt. Det samme gælder aktindsigt i *civile sager* for personer, der har en *særlig interesse* i at få aktindsigt.

Stk. 2, 2. pkt., fastslår, at rettens afgørelse om aktindsigt efter anmodning skal begrundes, og at afgørelsen kan påkæres efter reglerne i retsplejelovens §§ 517-527. Kredsretternes og Retten i Grønlands afgørelser kan således frit kæres til Grønlands Landsret, hvorimod Grønlands Landsrets afgørelser om aktindsigt kun kan kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 526. Dette gælder også, når der i medfør af §§ 101 a eller 101 b anmodes om aktindsigt i en kriminalsag.

Den gældende regel i retsplejelovens § 101, stk. 5, om en kærefrist på 6 uger foreslås ikke videreført, og kærefristen er derfor 2 uger, jf. retsplejelovens § 518.

Det foreslås, at afgørelser om aktindsigt i *kriminalsager* for personer, der har en *særlig interesse* i at få aktindsigt, skal træffes af politidirektøren, jf. stk. 2, 3. pkt. Dette gælder, uanset om kriminalsagen har været indbragt for retten, og om den har været behandlet i én eller flere instanser, og uanset hvilken eller hvilke instanser anmodningen om aktindsigt angår.

De foreslåede regler i retsplejeloven omfatter ikke anmodninger om aktindsigt i kriminalsager behandlet hos andre administrative myndigheder end politiet. Anmodninger om aktindsigt i sådanne kriminalsager er omfattet af forvaltningslovens § 18 (som affattet ved lovforslagets § 2, nr. 1) eller af landstingslov om sagsbehandling i den offentlige forvaltning § 18 afhængig af, om der er tale om en rigsmyndighed eller en selvstyremyndighed, og skal fremsættes over for den pågældende administrative myndighed. Hvis en kriminalsag behandles af politiet efter at have været behandlet af en anden administrativ myndighed, gælder de foreslåede regler i retsplejeloven imidlertid også for anmodninger om aktindsigt i det materiale, som politiet har modtaget fra den anden administrative myndighed.

I stk. 2, 4. pkt., er for overskuelighedens skyld medtaget en henvisning til retsplejelovens § 61 f, stk. 2, jf. § 61 e, stk. 2, og § 61 f, stk. 1, der gælder for påklage af anklagemyndighedens afgørelser, jf. også lovforslagets § 1, nr. 3. Disse regler fastsætter for det første en klagefrist på 4 uger og fastslår dernæst et toinstansprincip, der indebærer, at en afgørelse kun kan påklages

én gang. Politidirektørens afgørelse kan således påklages til statsadvokaten, hvis afgørelse i klagesagen ikke kan påklages yderligere.

Reglerne i *stk. 3* om svar på en anmodning om aktindsigt forlænger fristen i det gældende § 101, stk. 3, fra en uge til ti dage, og det anføres udtrykkeligt, at hvis afgørelsen ikke kan træffes inden 10 dage, skal den, der søger aktindsigt, underrettes herom, om grunden hertil og om, hvornår afgørelsen kan forventes at foreligge.

Som eksempler på grunde til, at afgørelse ikke kan træffes inden 10 dage, kan nævnes, at der er tale om et omfattende aktmateriale, hvor hvert dokument skal vurderes i relation til mulige modhensyn, eller at der skal indhentes en udtalelse fra nogen, hvis interesser berøres af aktindsigten.

Stk. 4 indeholder regler om anonymisering. *1. pkt.* giver mulighed for at anonymisere dokumentet, før der gives aktindsigt, hvis dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder.

Anonymisering er et (mindre vidtgående) alternativ til udeladelse af oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder, jf. de foreslåede § 101 b, stk. 3, nr. 3, og § 101 c, stk. 3, nr. 3, og bemærkningerne hertil. Hvis anonymisering er tilstrækkelig, skal oplysningerne således ikke udelades, men derimod medtages i anonymiseret form.

Anonymisering betyder, at dokumentet redigeres på en sådan måde, at de pågældendes identitet ikke fremgår. Anonymiseringen består således i udeladelse af de pågældende person- eller virksomhedsnavne, præcise adresseangivelser og eventuelt andre identifikationsoplysninger vedrørende de pågældende, således at der i stedet for de udeladte oplysninger indsættes neutrale betegnelser såsom A, B, C osv. samt betegnelser som X-vej og lignende.

Anonymisering efter *1. pkt.* forudsættes kun at finde sted, når der er særlig anledning til det. Anonymisering nedsætter læsbarheden og forsinker meddelelse af aktindsigt, ligesom genkendelse er mulig i visse sager trods anonymisering. Desuden er anonymisering meget ressourcekrævende.

Anonymisering af *domme og beslutninger*, der udleveres i medfør af den foreslåede § 101 b, forudsættes således at finde sted i noget mindre omfang,

end når der sker offentliggørelse af retsafgørelser i retsinformationssystemer. Retsinformationssystemer har til formål at være permanent tilgængelige i en ubegrænset periode, herunder ofte i elektronisk form. Behovet for anonymisering er derfor større, og der foreslås i øvrigt en generel pligt til anonymisering i forbindelse med offentlig gengivelse af domme og beslutninger i kriminalsager, jf. lovforslagets § 1, nr. 44 (forslag til § 485 a).

Navnlig forudsættes anonymisering normalt ikke at ske med hensyn til sigtede eller tiltalte, medmindre sigtede eller tiltalte er under 18 år. Retten har dog også mulighed for at foretage anonymisering for så vidt angår sigtede eller tiltalte over 18 år, i det omfang retten finder, der er anledning hertil.

Som det fremgår af bemærkningerne til § 101 b, stk. 3, nr. 3, kan anonymisering af domme og beslutninger navnlig være på sin plads, når dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners *kriminelle forhold*, som hverken angår de påsigtede forhold eller tiltaltes forstraffe, *seksuelle forhold*, som den pågældende ikke selv har gjort offentligheden bekendt med, eller *misbrugsproblemer*, som ikke har væsentlig betydning for sagen. Herudover vil anonymisering ofte være på sin plads, når dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners *helbredsforhold* eller *væsentlige sociale problemer* eller om virksomheders *erhvervshemmeligheder*, hvorimod det vil bero på en mere konkret vurdering, om der er grund til at anonymisere, når dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners *race, religion, hudfarve* eller *politiske eller foreningsmæssige forhold*.

Anonymisering efter 1. pkt. vil sjældent være relevant, når der søges aktindsigt i medfør af den foreslåede § 101 c. Aktindsigt i domme og beslutninger efter den foreslåede § 101 b står åben for enhver, hvorimod aktindsigt efter den foreslåede § 101 c forudsætter, at den, der søger aktindsigt, godtgør en særlig interesse i at få aktindsigt.

Anonymisering skal dog også her ses som et alternativ til helt at udelade de pågældende oplysninger, jf. herved forslaget til § 101 c, stk. 3, nr. 3. Der skal således foretages en vurdering af, om ansøgerens interesse i aktindsigt konkret bør vige for væsentlige hensyn til de personer, hvis rent private forhold eller erhvervshemmeligheder er omtalt i dokumentet.

Forslaget er udformet på den måde, at der også kan ske anonymisering i forbindelse med aktindsigt i *domskonklusioner* efter den foreslåede § 101 a. Dette vil som altovervejende hovedregel ikke komme på tale, men det kan

dog ikke udelukkes, at der i ekstraordinære situationer vil kunne være et behov herfor.

Det foreslås i 2. *pkt.*, at der altid skal ske anonymisering med hensyn til domsmænd i kriminalsager. Forslaget er begrundet i hensynet til beskyttelsen af domsmænd og skal i øvrigt ses i sammenhæng med reglen i retsplejelovens § 485, der forbyder offentliggørelse af domsmænds identitet.

Det foreslås i 3. *pkt.*, at der endvidere altid skal ske anonymisering med hensyn til forurettede i kriminalsager om seksualforbrydelser. Forslaget er begrundet i hensynet til beskyttelse af forurettede i disse meget følsomme kriminalsager og skal i øvrigt ses i sammenhæng med reglen i retsplejelovens § 484, der forbyder offentliggørelse af forurettedes identitet i kriminalsager om seksualforbrydelser.

Stk. 5 fastslår, at personnumre ikke er omfattet af retten til aktindsigt. Undtagelsen af personnumre fra retten til aktindsigt har sammenhæng med bestemmelsen i § 54, stk. 1, 1. *pkt.*, i lov om Det Centrale Personregister, hvorefter offentlige myndigheder skal sørge for, at personnummer ikke kommer uvedkommende i hænde. Bestemmelsen gælder også for domstolene.

Det bemærkes, at lov om Det Centrale Personregister er sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 1198 af 29. november 2006.

Undtagelsen af personnumre fra retten til aktindsigt gælder både aktindsigt i domskonklusioner efter den foreslåede § 101 a, aktindsigt i domme og beslutninger efter den foreslåede § 101 b, aktindsigt for personer, der har en særlig interesse i aktindsigt, efter den foreslåede § 101 c samt aktindsigt for massemedier efter den foreslåede § 101 e (jf. herved de henvisninger til § 101 d, stk. 5, der foreslås i § 101 e, stk. 1-3 og 5).

Undtagelsen af personnumre fra retten til aktindsigt omfatter løbenummeret (de sidste fire cifre). Når de sidste fire cifre udelades, anses de første seks cifre ikke som et (ufuldstændigt) personnummer. I nogle tilfælde vil fødselsdatoen (de første fire cifre) imidlertid blive udeladt i medfør af stk. 4 om anonymisering.

Der henvises i øvrigt til *pkt. 2.1.2* i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 101 e

Bestemmelsen viderefører i store træk de gældende regler i retsplejelovens § 102, stk. 1-5, om massemediers aktindsigt i anklageskrift eller retsmødebegæring, hjælpebilag og rids i kriminalsager, sagens dokumenter i civile sager samt retsbøgerne og afskrifter af lydoptagne forklaringer, jf. forslaget til stk. 2-5. Herudover foreslås som en væsentlig nydannelse en lovregel om massemediers adgang til at gennemse alle domme, der er afsagt inden for de seneste 4 uger, jf. forslaget til stk. 1. Massemediernes anvendelse af dokumenterne foreslås begrænset på samme måde som efter de gældende regler i retsplejelovens § 102, stk. 6-8, jf. forslaget til stk. 6-8.

Bestemmelsen gælder for personer omfattet af retsplejelovens § 145, stk. 1, 2 eller 4. Der er tale om redaktører og redaktionelle medarbejdere ved skrifter omfattet af § 1, nr. 1, i landstingslov om medieansvar, ved radio- eller fjernsynsforetagender omfattet af § 1, nr. 2, i landstingslov om medieansvar, og ved massemedier omfattet af § 1, nr. 3, i landstingslov om medieansvar. Dette svarer ganske til den gældende regel om journalisters aktindsigt i retsplejelovens § 102.

Særligt med hensyn til freelancejournalister bemærkes, at de er omfattet af bestemmelsen, når de i det enkelte tilfælde kan dokumentere, at arbejdet udføres for et massemedium omfattet af landstingslov om medieansvar § 1, således at der er en ansvarshavende redaktør for arbejdet, jf. herved betænkning nr. 1330/1997 vedrørende samarbejdet mellem retterne og pressen side 54-55.

Stk. 1 er udtryk for en væsentlig nydannelse. Det foreslås, at massemedier efter anmodning som udgangspunkt skal have adgang til at gennemse alle domme, der er afsagt inden for de seneste 4 uger, jf. *1. pkt.* Massemediene får dermed mulighed for også efter hovedforhandlingens slutning at orientere sig om alle aktuelle retssager og for under henvisning til den foreslåede regel i § 101 b at anmode om udlevering af kopi af de domme, som har nyhedsmæssig interesse.

Det bemærkes, at pressen også efter de 4 uger har adgang til aktindsigt, men da blot efter den foreslåede § 101 b om adgang til aktindsigt for enhver.

Det foreslås i *2. pkt.*, at reglerne i de foreslåede § 101 b, stk. 2, nr. 1 og 4, og stk. 3, samt § 101 d, stk. 2, 2. pkt., og stk. 4 og 5, skal finde tilsvarende

anvendelse på massemediers adgang til at gennemse domme, der er afsagt for mindre end 4 uger siden.

Retten til aktindsigt omfatter således ikke civile sager om umyndiggørelse og lavværgemål, faderskab og fastsættelse af bidrag til børn, ægteskab og forældremyndighed og prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse eller adoption uden samtykke samt fogedsager om fuldbyrdelse af forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær (§ 101 b, stk. 2, nr. 1) og heller ikke gengivelsen af forklaringer afgivet i lukkede retsmøder, medmindre dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet (§ 101 b, stk. 2, nr. 4) eller personnummer (§ 101 d, stk. 5).

Endvidere *kan* retten til aktindsigt begrænses i samme omfang som anført i § 101 b, stk. 3, og § 101 d, stk. 4, 1. pkt., jf. nærmere bemærkningerne til disse bestemmelser. Da massemediernes gennemsyn af domme efter den foreslåede regel er kombineret med et forbud mod videregivelse mv., jf. nedenfor om stk. 6, vil der imidlertid ikke nødvendigvis være samme behov for at gøre brug af de nævnte undtagelser, som når et massemedium eller andre under henvisning til § 101 b anmoder om udlevering af kopi af dommen.

Det vil derfor kunne forekomme, at et massemedium får adgang til at gennemse en dom uden beskæring eller anonymisering, hvorimod der sker beskæring eller anonymisering, hvis massemediet derefter anmoder om udlevering af kopi af dommen.

Endelig *skal* der foretages anonymisering efter de foreslåede regler i § 101 d, stk. 4, 2. og 3. pkt. Anonymisering med hensyn til forurettede i kriminalsager om seksualforbrydelser og med hensyn til domsmænd i kriminalsager vil således være obligatorisk også i forhold til pressens aktindsigt efter den foreslåede ordning.

Retten afgørelse om aktindsigt skal efter anmodning begrundes, og afgørelsen kan påkæres efter reglerne i retsplejelovens §§ 517-527, jf. henvisningen til den foreslåede § 101 d, stk. 2, 2. pkt.

Stk. 2 angår ligesom den gældende regel i retsplejelovens § 102, stk. 1, anklageskrifter. Massemediers adgang til at gøre sig bekendt med anklageskrifter, der er anonymiseret med hensyn til forurettede og vidner, foreslås videreført og udvidet til også at omfatte retsmødebegæringer, dvs. begærin-

ger om afholdelse af retsmøde med henblik på sagens afgørelse efter retsplejelovens § 449 a om tilståelsessager. Endvidere foreslås den ændring, at det fremover skal være anklagemyndigheden (og ikke retten), der giver aktindsigt i anklageskrifter og retsmødebegæringer.

Undtagelsen vedrørende statens sikkerhed mv., der i dag findes i retsplejelovens § 102, stk. 5, 1. pkt., jf. § 101, stk. 2, videreføres i kraft af henvisningen til det foreslåede § 101 b, stk. 3, nr. 1. Der er ikke fundet behov for i forhold til massemediers adgang til aktindsigt i anklageskrifter og retsmødebegæringer at medtage en henvisning til det foreslåede § 101 b, stk. 3, nr. 2, der angår hensynet til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser. Dokumenterne skal således obligatorisk anonymiseres med hensyn til forurettede og vidner, før der gives aktindsigt, og de må ikke være tilgængelige for andre end massemediets journalister og redaktionsmedarbejdere.

Det foreslås præciseret, at personnumre ikke er omfattet af retten til aktindsigt, jf. henvisningen til den foreslåede § 101 d, stk. 5. Da der i forvejen skal ske anonymisering med hensyn til forurettede og vidner, jf. forslaget til 3. pkt., vil reglen i praksis have betydning for sigtedes personnummer (der altid fremgår af anklageskrifter og retsmødebegæringer). Undtagelsen af personnumre fra retten til aktindsigt omfatter løbenummeret (de sidste fire cifre). Når de sidste fire cifre udelades, anses de første seks cifre ikke som et (ufuldstændigt) personnummer.

Der foreslås den forenkling, at lovteksten alene regulerer massemediers adgang til at få udleveret kopi af dokumenterne. Dette er ikke til hinder for, at anklagemyndigheden efter anmodning giver et massemedium adgang til i stedet at gennemse anklageskrift eller retsmødebegæring, hvis det forekommer hensigtsmæssigt.

Ligesom efter de gældende regler vil massemediernes adgang til aktindsigt i anklageskrifter og retsmødebegæringer være betinget af, at sigtede eller tiltalte selv er gjort bekendt med sigtelsen eller tiltalen, har haft lejlighed til at tage stilling til forsvarerbeskikkelse og til at tale med forsvareren eksempelvis om en eventuel anmodning om nedlæggelse af navneforbud. De tidsmæssige betingelser for massemediernes aktindsigt i anklageskrifter og retsmødebegæringer vil fortsat skulle fastsættes af justitsministeren ved bekendtgørelse, jf. den foreslåede bemyndigelse i 4. pkt.

Stk. 3 angår ligesom den gældende regel i retsplejelovens § 102, stk. 2, hjælpebilag og rids over gerningsstedet, som er udarbejdet af anklagemyndigheden og forsvaret. Massemediers adgang til under hovedforhandlingen at låne disse dokumenter foreslås videreført og udvidet til også at omfatte retsmøder efter retsplejelovens § 449 a (tilståelsessager).

Undtagelserne hertil, der i dag findes i retsplejelovens § 101, stk. 5, 2. pkt., jf. til dels § 101, stk. 2, foreslås videreført på følgende måde:

Undtagelsen vedrørende statens sikkerhed mv. videreføres i kraft af henvisningen til det foreslåede § 101 b, stk. 3, nr. 1. Som for anklageskrifter og retsmødebegøring er der ikke fundet behov for i forhold til massemediers adgang til aktindsigt at medtage en henvisning til det foreslåede § 101 b, stk. 3, nr. 2, om hensynet til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser. De udlånte bilag må således ikke være tilgængelige for andre end massemediets journalister og redaktionsmedarbejdere, og der bliver mulighed for at undtage fra aktindsigt, hvis særlige hensyn til de involverede personer taler for det (jf. nedenfor).

Undtagelsen vedrørende dokumentets karakter foreslås videreført. Det forudsættes, at dokumentets »karakter« refererer til, om fremstilling af eksemplarer med henblik på udlån ville være meget vanskelig eller kostbar. Afslag på aktindsigt under hensyn til dokumentets (følsomme) *indhold* bør derimod i givet fald ske under henvisning til ovennævnte regel om statens sikkerhed mv. eller nedennævnte regel om særlige hensyn til de involverede personer.

Undtagelsen vedrørende »afgørende hensyn til sigtede, tiltalte eller vidner« foreslås ændret, således at »afgørende hensyn« ændres til »særlige hensyn«, og således at også hensynet til andre end sigtede, tiltalte eller vidner kan begrunde en begrænsning af retten til aktindsigt. Som eksempler kan nævnes forurettede, der ikke også er vidne, eller nære pårørende til forurettede eller til sigtede, tiltalte eller vidner. Formålet med denne ændring er navnlig at skabe harmoni med den foreslåede regel i § 101 c, stk. 3, nr. 4. Massemediene vil således ikke kunne låne bilag, som er undtaget fra aktindsigt for personer, der kan godtgøre en særlig interesse i at få aktindsigt. Der foreslås den sproglige ændring, at der – som i de foreslåede regler om aktindsigt i øvrigt – ikke særskilt henvises til »tiltalte«, idet »sigtede« er et generelt udtryk, der indbefatter sigtede, som tillige er tiltalt.

Det foreslås præciseret, at personnumre ikke er omfattet af retten til aktindsigt, jf. henvisningen til den foreslåede § 101 d, stk. 5.

Stk. 4 angår ligesom den gældende regel i retsplejelovens § 102, stk. 3, sagens dokumenter i civile sager. Massemediernes adgang til med parternes samtykke under et retsmøde at låne et eller flere dokumenter foreslås videreført.

Bestemmelsen er udtryk for, at parterne får mulighed for at foranstalte et kontrolleret udlån af sagens dokumenter, hvor massemediernes under kriminalretligt ansvar er forpligtet til at tilbagelevere dokumenterne og til kun at anvende dem til brug for journalistisk arbejde, jf. nedenfor om stk. 6 og 7.

Der foreslås den forenkling, at undtagelsen vedrørende skiftesager og sager om umyndiggørelse og lavværgemål, faderskab og fastsættelse af bidrag til børn, ægteskab og forældremyndighed og prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse eller adoption uden samtykke udgår. Da udlån kun kan ske med begge (alle) parter samtykke, er en sådan undtagelse overflødig.

Stk. 5 angår ligesom den gældende regel i retsplejelovens § 101, stk. 4, retsbøgerne og afskrifter af lydoptagne forklaringer. Massemediers adgang til at gøre sig bekendt med retsbøgerne foreslås videreført. Det foreslåede § 101 e, stk. 5, omfatter andre indførsler i retsbøgerne end domme og beslutninger, der efter loven skal begrundes, jf. *1. pkt.*, idet adgangen til aktindsigt i domme og beslutninger reguleres af den foreslåede § 101 b.

Der foreslås den forenkling, at lovteksten alene regulerer massemediers adgang til at få udleveret kopi af indførslerne i retsbøgerne. Dette er ikke til hinder for, at retten efter anmodning giver et massemedium adgang til i stedet at gennemse indførslerne i retsbøgerne, hvis det forekommer hensigtsmæssigt.

I overensstemmelse med gældende ret foreslås det i *2. pkt.*, at massemediernes adgang til aktindsigt i retsbøgerne ikke skal gælde, hvis retsmødet er holdt helt eller delvis for lukkede døre, medmindre dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet.

Endvidere foreslås det i *3. pkt.*, at reglerne i de foreslåede § 101 b, stk. 2, nr. 1 og 5, og stk. 3, samt § 101 d, stk. 1, 1. pkt., stk. 2, 2. pkt., og stk. 4 og 5,

skal finde tilsvarende anvendelse på massemediers adgang til aktindsigt i retsbøgerne.

Ligesom efter gældende ret skal massemediet i forbindelse med en anmodning om aktindsigt i retsbøgerne således identificere den sag, som der ønskes aktindsigt i (§ 101 d, stk. 1, 1. pkt.).

Endvidere og ligeledes i overensstemmelse med gældende ret omfatter retten til aktindsigt ikke civile sager om ægteskab, forældremyndighed, samvær, faderskab, værgemål og prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse eller adoption uden samtykke (§ 101 b, stk. 2, nr. 1), og retten til aktindsigt omfatter heller ikke forklaringer, der er omfattet af et referatforbud (§ 101 b, stk. 2, nr. 5). Undtagelsen vedrørende forklaringer, der er omfattet af et referatforbud, der er ny, er begrundet i, at der bør gælde samme begrænsninger i massemediernes adgang til aktindsigt i retsbøgerne som i den almindelige adgang til aktindsigt i domme og beslutninger. Retten til aktindsigt kan derfor også begrænses i samme omfang som anført i § 101 b, stk. 3, og § 101 d, stk. 4, 1. pkt., jf. nærmere bemærkningerne til disse bestemmelser, mens til gengæld den gældende undtagelse vedrørende skiftesager ikke foreslås videreført.

Endelig skal der foretages anonymisering efter de foreslåede regler i § 101 d, stk. 4, 2. og 3. pkt., og personnumre (de sidste fire cifre) skal udelades, jf. forslaget til retsplejelovens § 101 d, stk. 5. Anonymisering med hensyn til forurettede i kriminalsager om seksualforbrydelser og med hensyn til domsmænd i kriminalsager vil således være obligatorisk også i forhold til massemediernes aktindsigt i retsbøgerne.

Retten afgørelse om aktindsigt skal efter anmodning begrundes, og afgørelsen kan påkæres efter reglerne i retsplejelovens §§ 517-527, jf. henvisningen til det foreslåede § 101 d, stk. 2, 2. pkt.

Stk. 6, 1. pkt., viderefører den gældende regel i retsplejelovens § 102, stk. 6. De dokumenter og kopier, som et massemedium får adgang til at gennemse, eller som udleveres eller udlånes, i medfør af stk. 1-5, må således ikke være tilgængelige for andre end massemediets journalister og redaktionsmedarbejdere og må kun bruges til støtte for journalistisk og redaktionelt arbejde. Reglen gælder også i tilfælde af, at anklagemyndigheden efter anmodning giver massemediet adgang til gennemsyn af anklageskrift eller retsmødebe-

gæring, eller retten efter anmodning giver massemediet adgang til gennemsyn af indførsler i retsbøgerne.

Stk. 6, 2. pkt., bestemmer i tilknytning hertil, at når personer, der er omfattet af retsplejelovens § 145, stk. 1, 2 eller 4, i medfør af den foreslåede § 101 b får udleveret kopi af en beslutning i en kriminalsag, før sagen er endeligt afsluttet, må kopien, indtil sagen er endeligt afsluttet, ikke være tilgængelig for andre end massemediets journalister og redaktionsmedarbejdere og må kun bruges til støtte for journalistisk og redaktionelt arbejde. I modsætning til forbuddet i 1. pkt. gælder forbuddet i 2. pkt., der i øvrigt ganske svarer til forbuddet i 1. pkt., således kun indtil det tidspunkt, hvor sagen er endeligt afsluttet, og hvor enhver derfor vil have adgang til aktindsigt i beslutningen, jf. den foreslåede § 101 b. Efter dette tidspunkt reguleres massemediets anvendelse af de pågældende kopier af beslutninger i kriminalsager alene af lovgivningens almindelige regler samt af den foreslåede regel om anonymisering i forbindelse med offentlig gengivelse af domme og beslutninger i kriminalsager, jf. lovforslagets § 1, nr. 44 (forslag til retsplejelovens § 485 a).

Stk. 6, 3. pkt., viderefører den gældende regel i retsplejelovens § 102, stk. 7. Justitsministeren kan således fastsætte regler om massemediers opbevaring af de kopier, som udleveres i medfør af stk. 2 og 5, og af de kopier, som omtales i stk. 6, 2. pkt. Reglen gælder også i tilfælde af, at massemediet selv fremstiller yderligere kopier.

Stk. 6, 4. pkt., præciserer, hvad det betyder, at dokumenter udlånes »under et retsmøde«. Af forarbejderne til den tidligere gældende § 41 a i den danske retsplejelov, som § 102 i den grønlandske retsplejelov bygger på, fremgår, at udlånte dokumenter skal tilbageleveres senest ved retsmødets slutning. Det foreslås at tydeliggøre dette i selve lovteksten ved en (bødesanktioneret) regel om, at dokumenter, som udlånes i medfør af stk. 3 eller 4, skal tilbageleveres senest ved retsmødets afslutning.

Stk. 7 fastsætter, at der for overtrædelse af reglerne i stk. 6, 1., 2. og 4. pkt., om massemediers brug af dokumenter og kopier kan idømmes bøde. Endvidere hjemler bestemmelsen, at det i de administrative forskrifter om massemediers opbevaring af kopier fastsættes, at der for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne kan idømmes bøde. Dette svarer ganske til de gældende regler i retsplejelovens § 102, stk. 8, 1. og 2. pkt.

Stk. 8 fastsætter, at der kan pålægges selskaber mv. (juridiske personer) kriminalretligt ansvar efter reglerne i kriminallovens kapitel 5. Dette gælder både ved overtrædelse af reglerne i stk. 6, 1., 2. og 4. pkt., jf. stk. 7, 1. pkt., og for overtrædelse af bestemmelser i forskrifter fastsat i medfør af stk. 7, 2. pkt. I forhold til de gældende regler i retsplejelovens § 102, stk. 8, 3. pkt., foreslås bestemmelsen om juridiske personers kriminalretlige ansvar fastsat direkte i loven i stedet for som en bemyndigelse til justitsministeren til at fastsætte regler herom.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 101 f

Bestemmelsen angår meroffentlighed. Formålet med bestemmelsen er at understrege, at de foreslåede regler i §§ 101 a-101 e angiver, hvornår myndighederne er *forpligtede* til at give aktindsigt i civile sager og kriminalsager, og ikke tillige hvornår myndighederne er *berettigede* hertil. Formålet med bestemmelsen er endvidere at give et signal om, at myndighederne bør imødekomme rimeligt begrundede anmodninger om meroffentlighed.

Anmodninger om aktindsigt som meroffentlighed behandles af den myndighed, som i øvrigt træffer afgørelse om aktindsigt. Anmodninger om aktindsigt som meroffentlighed skal således fremsættes over for retten, når der søges aktindsigt i civile sager eller i domme og beslutninger, der efter loven skal begrundes, i kriminalsager, og over for politidirektøren, når der i øvrigt søges aktindsigt i kriminalsager, herunder verserende kriminalsager. Der henvises i den forbindelse til de foreslåede regler i § 101 d, stk. 2.

Grænserne for, hvornår myndighederne er berettigede til at give aktindsigt i videre omfang, end de er forpligtede til, sættes først og fremmest af reglerne om tavshedspligt. For domstolenes vedkommende drejer det sig om kriminallovens § 50, og for politiet og anklagemyndigheden drejer det sig om kriminallovens § 50 og forvaltningslovens § 27.

Det bemærkes, at forvaltningsloven er sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 1188 af 27. december 1994.

Der kan peges på to hovedområder, hvor meroffentlighed navnlig kan være på sin plads.

Det gælder *for det første* i forhold til journalister, hvor myndighederne bør være imødekomende over for journalisters rimeligt begrundede anmodninger om aktindsigt, som ligger ud over de foreslåede regler i §§ 101 a-101 e.

Det gælder *for det andet* i forhold til videnskabelige undersøgelser eller lignende. Myndighederne bør udvise imødekommenhed, når forskere anmoder om aktindsigt til brug for seriøse forskningsprojekter af væsentlig offentlig interesse.

Herudover kan der være grund til at udvise imødekommenhed, når forurettede i kriminalsager anmoder om aktindsigt, før sagen er endeligt afsluttet. Dette gælder i særlig grad i tilfælde, hvor der er truffet afgørelse om påtaleopgivelse eller tiltalefrafald, men hvor den overordnede anklagemyndighed har mulighed for at omgøre afgørelsen i medfør af retsplejelovens § 315, stk. 1, og hvor en anmodning om aktindsigt er begrundet i et ønske om at skaffe oplysninger til brug for en eventuel klage til den overordnede anklagemyndighed.

Meroffentlighed kan gives i den form og på sådanne vilkår, som er hensigtsmæssige og rimelige i den konkrete situation.

Om forholdet til tavshedspligt bemærkes for det første, at tavshedspligt kun er relevant, når der er tale om fortrolige oplysninger. Oplysninger, der ikke er fortrolige, kan der under alle omstændigheder gives meroffentlighed med hensyn til.

Retsager indeholder imidlertid ofte fortrolige oplysninger, og hvis der søges aktindsigt i et stort materiale, har myndighederne ikke nødvendigvis ressourcer til at redigere materialet, så fortrolige oplysninger udelades eller der sker anonymisering. Hertil kommer, at eksempelvis forskning undertiden også angår de fortrolige oplysninger, således at der decideret ønskes aktindsigt i disse, ligesom det ikke altid kan lade sig gøre at anonymisere dokumentet på en sådan måde, at genkendelse ikke er mulig.

Meroffentlighed med hensyn til fortrolige oplysninger forudsætter, at videregivelsen af oplysningerne ikke er »uberettiget«. Dette vil bero på en konkret vurdering, hvori bl.a. indgår – eksempelvis – et forskningsprojekts karakter og tilrettelæggelse. Udføres et forskningsprojekt af offentligt ansatte som led i deres tjenesteforhold, har det betydning, at forskerne i så fald har

tavshedspligt efter kriminallovens § 50 med hensyn til de fortrolige oplysninger. For kriminalsagers vedkommende vil der omvendt ved politiets eller anklagemyndighedens videregivelse af fortrolige oplysninger til personer uden for den offentlige forvaltning som meroffentlighed være mulighed for at pålægge de pågældende tavshedspligt, jf. forvaltningslovens § 27, stk. 3. Der foreslås en tilsvarende regel om rettens videregivelse af fortrolige oplysninger til personer uden for domstolene og den offentlige forvaltning, jf. nedenfor om stk. 2.

Forslaget til § 101 f er formuleret på den måde, at meroffentlighed er mulig, medmindre andet følger af regler om tavshedspligt *mv.* Tilføjesen »mv.« sigter navnlig til forvaltningslovens regler om videregivelse af oplysninger inden for den offentlige forvaltning og til lov om behandling af personoplysninger, der er sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 1238 af 14. oktober 2016.

Stk. 2 giver retten mulighed for at bestemme, at en person uden for domstolene og den offentlige forvaltning har tavshedspligt med hensyn til fortrolige oplysninger, som retten videregiver til den pågældende uden at være forpligtet hertil. Dette forslag er nært beslægtet med den gældende regel i forvaltningslovens § 27, stk. 3, der giver en forvaltningsmyndighed mulighed for at pålægge tavshedspligt, når forvaltningsmyndigheden videregiver fortrolige oplysninger til personer uden for den offentlige forvaltning uden at være forpligtet hertil.

Stk. 2 er snævrere end stk. 1, idet den kun gælder for *rettens* videregivelse af oplysninger. Dette skyldes, at *politiets og anklagemyndighedens* videregivelse af oplysninger til personer uden for den offentlige forvaltning i forvejen er dækket af forvaltningslovens § 27, stk. 3.

Stk. 2 gælder kun *fortrolige* oplysninger, som retten videregiver *uden at være forpligtet til det*, dvs. som meroffentlighed i medfør af stk. 1. Stk. 2 kan således bl.a. ikke anvendes, når retten giver aktindsigt i medfør af de foreslåede regler i §§ 101 a-101 e.

For overtrædelse af et pålæg om tavshedspligt kan der idømmes foranstaltninger efter kriminallovens § 50, jf. henvisningen hertil i 2. *pkt.* Også kriminallovens §§ 52-54 finder tilsvarende anvendelse. Forslaget er her ganske på linje med forvaltningslovens § 27, stk. 4.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 102

Bestemmelsen angår parter aktindsigt i civile sager. Bestemmelsen fastslår i overensstemmelse med det kontradiktionsprincip, der gælder inden for den civile retspleje, at parterne som altovervejende hovedregel har adgang til aktindsigt i sagens samlede materiale.

Bestemmelsen har ligesom den gældende § 101 karakter af en opsamlingsbestemmelse, der giver parter i civile sager mulighed for til enhver tid at få aktindsigt i sagens dokumenter. Bestemmelsen tager således ikke sigte på den almindelige udveksling af dokumenter, der finder sted under behandlingen af en civil sag. Herom gælder retsplejelovens almindelige regler og principper.

Den foreslåede § 102 kan ikke forventes at blive anvendt særligt hyppigt, da parterne i civile sager normalt som led i den almindelige sagsbehandling modtager alle dokumenter, der vedrører sagen. Bestemmelsen giver imidlertid en part mulighed for at få aktindsigt i afsluttede sager, hvor parten måske ikke længere er i besiddelse af akterne. Bestemmelsen sikrer endvidere, at en part, der af den ene eller anden grund mener at mangle et dokument i en verserende sag, altid har mulighed for hos retten at få kopi af det pågældende dokument, uanset om parten allerede burde have modtaget et eksemplar fra retten eller modparten.

I forhold til den gældende § 101 udgår undtagelserne vedrørende statens sikkerhed mv. og risiko for retsstridig anvendelse af udskrifter, idet disse undtagelser i praksis ikke anvendes i forhold til parter i civile sager.

Stk. 1, 1. pkt., fastslår det almindelige udgangspunkt, at en part i en civil sag kan forlange at få kopi af dokumenter, der vedrører sagen, herunder indføres i retsbøgerne. Den, der søger aktindsigt, må kunne dokumentere at være part i sagen.

Som parter anses i overensstemmelse med retsplejelovens almindelige partsbegreb sagsøgeren og sagsøgte samt hovedintervenienter og adciterede. Biintervenienter er derimod ikke parter, og det samme gælder procesunderrettede.

Reglen gælder også i foged- og skiftesager. I fogedsager er parterne rekvirenten og skyldneren (rekvisitus) samt tredjemænd, der er indtrådt som parter i medfør af retsplejelovens § 612. I sager om dødsboskifte er parterne arvingerne i boet. I andre skiftesager er parterne de personer, hvis formuegoder skiftes, eksempelvis ægtefællerne i et ægtefælleskifte.

Reglen gælder også i privat påtalte kriminalsager, der behandles i den civile retsplejes former.

Adgangen til aktindsigt gælder både i verserende sager og afsluttede sager, og ligesom efter de gældende regler er der ikke fastsat nogen tidsgrænse for, hvor lang tid efter sagens afslutning en part kan forlange aktindsigt.

Retten til aktindsigt gælder, medmindre andet er bestemt. Dette forbehold svarer til de indledende ord i den gældende § 101 »Uden for de tilfælde, hvor der i denne lov er truffet særlig bestemmelse herom«.

Som eksempler på, at andet er bestemt, kan navnlig henvises til retsplejelovens § 142, stk. 2, 1. pkt., om en myndigheds redegørelse for grundene til at nægte samtykke til afgivelse af vidneforklaring om forhold belagt med tavshedspligt, retsplejelovens § 287 om indholdet af en samtale med et barn efter forældreansvarsloven, retsplejelovens § 297 om bevisførelsen i tvangsadoptionssager og retsplejelovens § 298, stk. 3, om anonymitet også i domsudskrifter mv. i forholdet mellem adoptivforældre og biologiske forældre.

Ligesom efter den gældende § 101 er indførsler i retsbøgerne vedrørende sagen omfattet af retten til aktindsigt. Dette gælder, hvad enten den pågældende retsbog betegnes retsbog, dombog, fogedbog, auktionsbog eller skiftebog.

For andet end retsbøger foreslås det at udskifte udtrykket »de øvrige fremlagte dokumenter, som beror hos retten«, som anvendes i den gældende § 101, med udtrykket »dokumenter, der vedrører sagen« suppleret med en undtagelse for interne arbejdsdokumenter.

Begrebet »fremlagte dokumenter« kan give anledning til tvivl, og der bør gælde samme regler om aktindsigt, uanset om dokumentet har været »fremlagt« i retten.

Et dokument vedrører sagen, når dokumentet har betydning for sagens behandling. Som eksempler kan nævnes stævning og øvrige processkrifter, brevveksling med retten vedrørende sagen og dokumenter, der benyttes som bevis.

Udtrykket »dokumenter« skal forstås lige så bredt som dokumentbegrebet efter offentlighedsloven. Ud over egentlige skriftlige dokumenter, hvad enten de foreligger som papirdokumenter eller elektroniske dokumenter, er således også tegninger, kort, billeder og lyd- og billedoptagelser omfattet.

Det er imidlertid kun dokumenter, der indgår i sagsbehandlingen, herunder bevisførelsen, der er omfattet af forslaget om parternes aktindsigt. Dokumenter, der udelukkende vedrører sagen i den forstand, at de er genstand for et besiddelseskrav som nævnt i retsplejelovens § 628, 1. pkt., en beslaglæggelse i medfør af retsplejelovens § 693, stk. 2, eller en undersøgelse i medfør af retsplejelovens kapitel 52, falder således uden for forslaget om aktindsigt i henhold til retsplejelovens § 102. Parternes adgang til at blive gjort bekendt med sådanne dokumenter reguleres udelukkende af bestemmelserne om de pågældende retsskridt.

Der er adgang til aktindsigt, både mens sagen verserer, og når sagen er afsluttet. Aktindsigt i afsluttede sager forudsætter, at dokumentet er bevaret i rettens arkiv. At dokumenter er bevaret i rettens arkiv, betyder i denne sammenhæng, at de er bevaret som led i et formaliseret opbevarings- og arkiveringssystem. Er et dokument ikke bevaret i et sådant formaliseret opbevarings- og arkiveringssystem, bliver dokumentet ikke omfattet af aktindsigt, blot fordi en dommer i retten stadig er i besiddelse af et eksemplar, eksempelvis i form af en ekstrakt eller materialesamling udarbejdet til brug for hovedforhandlingen i sagen.

Retten til aktindsigt i medfør af den foreslåede § 102 gælder også efter, at dokumentet er afleveret til arkiv i medfør af arkivlovgivningen, i givet fald parallelt med arkivadgang i henhold til arkivlovgivningen.

Den foreslåede § 102 regulerer aktindsigt i form af udlevering af kopi, og der foreslås ikke lovregler om aktindsigt i form af gennemsyn på stedet. Der er imidlertid ikke noget til hinder for efter anmodning at give aktindsigt i form af gennemsyn som alternativ til udlevering af kopi, hvis det forekommer hensigtsmæssigt.

Ligesom efter gældende ret er interne arbejdsdokumenter ikke omfattet af retten til aktindsigt, jf. *stk. 2*, der også indeholder en nærmere definition af, hvad der i denne sammenhæng skal forstås ved interne arbejdsdokumenter.

Stk. 2, nr. 1, omfatter dokumenter, der udarbejdes af retten udelukkende til eget brug ved behandlingen af en sag. Et dokument kan således kun anses som et internt arbejdsdokument efter nr. 1, hvis det ikke er videregivet til nogen uden for retten.

Som eksempler kan nævnes udkast til retsbogstilsforsler eller retsafgørelser, som udelukkende anvendes af retten selv. Tilsvarende gælder notater, som en dommer eller anden medarbejder ved retten foretager i forbindelse med sagens behandling, og som udelukkende anvendes af retten selv. Hvis eksempelvis et udkast til retsbogstilsførelse vedrørende en forklaring udleveres til parterne eller den, der har afgivet forklaring, er der imidlertid ikke tale om et internt arbejdsdokument.

Stk. 2, nr. 2, præciserer, at voteringsprotokoller og andre referater af rettens rådslagninger skal anses som interne arbejdsdokumenter. Det er et grundlæggende princip i retsplejen, at rettens rådslagninger er hemmelige, jf. herved retsplejelovens § 105, stk. 2. Derfor bør referater af rettens rådslagninger også generelt undtages fra aktindsigt uanset formålet med at udarbejde sådanne referater.

Der er ikke medtaget en regel om ekstrahering af faktiske oplysninger i interne arbejdsdokumenter. Reglerne om domstolens behandling af civile sager indebærer, at faktiske oplysninger af væsentlig betydning for sagens afgørelse altid tillige vil fremgå af andre dokumenter i sagen, og sådanne oplysninger vil således aldrig alene være indeholdt i interne arbejdsdokumenter.

Det foreslås, at afgørelser om aktindsigt skal træffes af den ret, der i øvrigt behandler eller har behandlet sagen, jf. *stk. 3, 1. pkt.* Har sagen været behandlet i flere instanser, træffer hver instans afgørelse om aktindsigt for sit vedkommende.

Stk. 3, 2. pkt., fastslår, at § 102 d, stk. 2, 2. pkt., og stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.

Henvisningen til § 101 d, stk. 2, 2. pkt., indebærer, at rettens afgørelse om aktindsigt efter anmodning skal begrundes, og at afgørelsen kan påkæres efter reglerne i retsplejelovens §§ 517-527. Henvisningen til § 101 d, stk. 3, indebærer, at retten snarest skal afgøre, om en anmodning om aktindsigt kan imødekommes, og hvis anmodningen ikke imødekommet eller afslået inden 10 dage, skal ansøgeren underrettes om grunden hertil samt om, hvornår afgørelsen kan forventes at foreligge.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 102 a

Bestemmelsen angår sigtedes aktindsigt i afsluttede kriminalsager. Bestemmelsen er udtryk for en modernisering og samordning af de gældende regler i retsplejelovens § 101 og forvaltningslovens § 18. Forslaget indebærer, at reglerne om sigtedes aktindsigt hos politiet og anklagemyndigheden samles i retsplejeloven, således at forvaltningslovens § 18 fremover kun vil gælde i eventuelle kriminalsager, der behandles ved andre administrative myndigheder end politiet og anklagemyndigheden, jf. lovforslagets § 2, nr. 1.

Stk. 1 fastslår det almindelige udgangspunkt, at når sagen er endeligt afsluttet, kan den, der har været sigtet, forlange at blive gjort bekendt med dokumenter, der vedrører sagen, herunder indførsler i retsbøgerne.

Udtrykket »den, der har været sigtet,« omfatter også den, der senere (tillige) har været tiltalt og eventuelt domfældt.

Ligesom efter de gældende regler er der ikke fastsat nogen tidsgrænse for, hvor lang tid efter sagens afslutning den, der har været sigtet, kan forlange aktindsigt.

Sagen er endeligt afsluttet, når der foreligger en endelig afgørelse, dvs. en afgørelse, som ikke kan anfægtes ved ordinære retsmidler, jf. nærmere bemærkningerne til det foreslåede § 101 c, stk. 1, 3. pkt.

Det bemærkes, at udtrykket »sagen er endeligt afsluttet« ikke har helt samme betydning som udtrykket »sagen er afgjort«, der i dag anvendes i forvaltningslovens § 18, og hvor det antages, at en sag er »afgjort«, selv om den overordnede anklagemyndighed har mulighed for at omgøre afgørelsen i medfør af retsplejelovens § 315, stk. 1. Fremover vil en anmodning om

aktindsigt, der er begrundet i et ønske om at skaffe oplysninger til brug for en eventuel klage til den overordnede anklagemyndighed, derfor skulle behandles efter de foreslåede §§ 339 a-339 c (lovforslagets § 1, nr. 14).

Ligesom efter den gældende § 101 er indførsler i retsbøgerne vedrørende sagen omfattet af retten til aktindsigt. Dette gælder, hvad enten den pågældende retsbog betegnes retsbog eller dombog.

For andet end retsbøger foreslås det at udskifte udtrykket »de øvrige fremlagte dokumenter, som beror hos retten«, som anvendes i den gældende § 101, med udtrykket »dokumenter, der vedrører sagen« suppleret med en undtagelse for interne arbejdsdokumenter.

Begrebet »fremlagte dokumenter« kan give anledning til tvivl, og der bør gælde samme regler om aktindsigt, uanset om dokumentet har været »fremlagt« i retten.

Forslaget indebærer som nævnt, at reglerne om aktindsigt i politiets og anklagemyndighedens materiale samles i retsplejeloven. Aktindsigt i kriminalsager behandlet ved andre administrative myndigheder end politiet vil imidlertid fortsat være omfattet af forvaltningslovens § 18 (som affattet ved lovforslagets § 2, nr. 1) eller af landstingslov om sagsbehandling i den offentlige forvaltning § 18 afhængig af, om der er tale om en rigsmyndighed eller en selvstyremyndighed. I praksis drejer det sig navnlig om sager vedrørende administrative bødeforelæg fra andre myndigheder end politiet. Hvis en kriminalsag behandles af politiet efter at have været behandlet af en anden administrativ myndighed, gælder de foreslåede regler i § 102 a også for aktindsigt i det materiale, som politiet har modtaget fra den anden administrative myndighed.

Et dokument vedrører sagen, når dokumentet har betydning for sagens behandling. Som eksempler kan nævnes politirapporter (jf. retsplejelovens § 339), anklageskrift eller retsmødebegæring og dokumenter, der har været benyttet som bevis.

Både dokumenter, der indgår i sagen ved retten, og dokumenter, der (alene) indgår i politiets sag, er omfattet. Hvis et dokument vedrører den pågældende sag, er det således omfattet af forslaget om aktindsigt, selv om anklagemyndigheden ikke har fremlagt det i retten, fordi det efter anklagemyn-

dighedens opfattelse har vist sig at være uden betydning for sagens afgørelse.

Udtrykket »dokumenter« skal forstås lige så bredt som dokumentbegrebet efter offentlighedsloven. Ud over egentlige skriftlige dokumenter, hvad enten de foreligger som papirdokumenter eller elektroniske dokumenter, er således også tegninger, kort, billeder og lyd- og billedoptagelser omfattet.

Aktindsigt efter de foreslåede regler forudsætter, at dokumentet er bevaret i sagens akter.

Retten til aktindsigt i medfør af den foreslåede § 102 a gælder også efter, at dokumentet er afleveret til arkiv i medfør af arkivlovgivningen, i givet fald parallelt med arkivadgang i henhold til arkivlovgivningen.

Ligesom efter gældende ret er interne arbejdsdokumenter ikke omfattet af retten til aktindsigt, jf. *stk. 2*, der også indeholder en nærmere definition af, hvad der i denne sammenhæng skal forstås ved interne arbejdsdokumenter.

Stk. 2, nr. 1, omfatter dokumenter, der udarbejdes af retten, politiet eller anklagemyndigheden udelukkende til eget brug ved behandlingen af en sag. Et dokument kan således kun anses som et internt arbejdsdokument efter nr. 1, hvis det ikke er videregivet til nogen uden for henholdsvis retten og politiet/anklagemyndigheden.

Som eksempler kan for retternes vedkommende nævnes udkast til retsbogstilførsler eller retsafgørelser, som udelukkende anvendes af retten selv. Tilsvarende gælder notater, som en dommer eller anden medarbejder ved retten foretager i forbindelse med sagens behandling, og som udelukkende anvendes af retten selv.

Som eksempler kan for politiets og anklagemyndighedens vedkommende nævnes politiets og anklagemyndighedens interne overvejelser om tiltale spørgsmål, om sagens førelse i retten eller om anke. Med hensyn til brevveksling mellem forskellige enheder inden for politiet og anklagemyndigheden henvises til nr. 3.

Hvis eksempelvis et udkast til retsbogstilførsel vedrørende en forklaring udleveres til parterne eller den, der har afgivet forklaring, er der imidlertid ikke tale om et internt arbejdsdokument.

Stk. 2, nr. 2, præciserer, at voteringsprotokoller og andre referater af rettens rådslagninger og afstemninger skal anses som interne arbejdsdokumenter. Det er et grundlæggende princip i retsplejen, at rettens rådslagninger og afstemninger er hemmelige, jf. herved retsplejelovens § 105, stk. 2. Derfor bør referater af rettens rådslagninger og afstemninger også generelt undtages fra aktindsigt uanset formålet med at udarbejde sådanne referater.

Medtagelsen af ordet »afstemninger« tydeliggør, at retten til aktindsigt heller ikke omfatter den blotte oplysning om, hvem der har stemt for hvilket resultat eller begrundelse. Dette vil navnlig have betydning, når der har medvirket domsmænd.

Stk. 2, nr. 3, fastslår, at dokumenter kan udveksles mellem alle dele af politiet og anklagemyndigheden uden at miste deres karakter af interne arbejdsdokumenter. Denne regel er nødvendig, bl.a. fordi en efterforskning kan involvere flere politikredse, ligesom Rigspolitiet kan være inddraget. Reglen omfatter også Justitsministeriet i dets egenskab af de offentlige anklageres overordnede og politiets øverste foresatte, jf. retsplejelovens § 61 c, stk. 1, og § 62, stk. 1.

Der er ikke medtaget en regel om ekstrahering af faktiske oplysninger i interne arbejdsdokumenter. Reglerne om behandling af kriminalsager indebærer, at faktiske oplysninger af væsentlig betydning for sagens afgørelse altid tillige vil fremgå af andre dokumenter i sagen, og sådanne oplysninger vil således aldrig alene være indeholdt i interne arbejdsdokumenter. Det bemærkes i den forbindelse, at da politirapporter også bruges af retten, forsvareren og sigtede, er de ikke interne arbejdsdokumenter.

Stk. 3 indeholder tre undtagelser til aktindsigt. De to første svarer stort set til gældende ret. Den tredje undtagelse svarer indholdsmæssigt til gældende ret, men undtagelsen får som følge af forslaget om at samle reglerne om aktindsigt i kriminalsager i retsplejeloven et bredere anvendelsesområde end i dag.

Undtagelserne er udtryk for en begrænsning af aktindsigt i visse oplysninger efter en konkret vurdering. Begrænsningen består i givet fald i, at de pågældende oplysninger fjernes fra dokumentet før kopieringen eller gennemsynet, således at der gives aktindsigt i den resterende del af dokumentet (ek-

strahering). Der vil dog efter omstændighederne være grundlag for at nægte aktindsigt i hele dokumentet under henvisning til stk. 3.

Stk. 3, nr. 1, fastslår, at retten til aktindsigt kan begrænses, i det omfang ansøgeren i medfør af specifikke regler andre steder i retsplejeloven om behandlingen af kriminalsager har været afskåret fra at gøre sig bekendt med oplysninger i sagen. Reglen er begrundet i, at når oplysninger af særlige grunde har været undtaget fra sigtedes aktindsigt, mens sagen verserede, bør oplysningerne fortsat kunne undtages fra aktindsigt, når sagen er endeligt afsluttet. Den gældende § 101 indeholder et tilsvarende udtrykkeligt forbehold i kraft af de indledende ord »Uden for de tilfælde, hvor der i denne lov er truffet særlig bestemmelse herom«.

Som eksempler på regler, der er omfattet af henvisningen i stk. 3, nr. 1, kan nævnes retsplejelovens § 142, stk. 2, 1. pkt., om en myndigheds redegørelse for grundene til at nægte samtykke til afgivelse af vidneforklaring om forhold belagt med tavshedspligt, retsplejelovens § 339 c (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 14) om begrænsning af forsvarerens og sigtedes aktindsigt, retsplejelovens § 341, stk. 2, 2. pkt. (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 18), om politiets fremlæggelse af materiale i forbindelse med en tvist om forsvarerens eller sigtedes aktindsigt og retsplejelovens § 458, stk. 2 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 40), om et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl.

Henvisningen omfatter desuden reglerne i retsplejelovens § 344, stk. 2 og 3 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 18). Disse regler giver mulighed for at undtage oplysninger fra sigtedes aktindsigt, hvis hensynet til statens sikkerhed, fremmede magter, sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det nødvendigt. Sigtede skal have mulighed for at gøre sig bekendt med oplysningerne senest, når han eller hun har afgivet forklaring under hovedforhandlingen. Tilsvarende gælder for retsplejelovens § 339 a, stk. 3 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 14), om begrænsninger i sigtedes adgang til aktindsigt hos forsvareren.

Henvisningen omfatter endvidere reglerne i retsplejelovens § 344, stk. 5 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 19), der generelt undtager retsmøder med relation til begrænsning af forsvarerens og sigtedes aktindsigt efter retsplejelovens § 339 c fra reglerne om underretning af sigtede.

Stk. 3, nr. 1, gælder, i det omfang en part konkret har været afskåret fra at gøre sig bekendt med oplysninger i sagen. Retsplejelovens § 344, stk. 2 og 3, og § 339 a, stk. 3, er derfor uden betydning, hvis en kriminalsag er afgjort ved dom, eftersom sigtede i så fald *har* haft mulighed for at gøre sig bekendt med oplysningerne (senest efter at have afgivet forklaring under hovedforhandlingen). I kriminalsager, der afsluttes udenretsligt (med bødevedtagelse, tiltalefrafald eller påtaleopgivelse), kan det derimod forekomme, at der er oplysninger i sagen, som sigtede aldrig har haft mulighed for at gøre sig bekendt med, og i så fald kan disse oplysninger undtages fra aktindsigt i medfør stk. 3, nr. 1. Det samme gælder, hvad enten kriminalsagen slutes indenretsligt eller udenretsligt, hvis forsvarerens og sigtedes aktindsigt har været begrænset helt frem til sagens afslutning i medfør af retsplejelovens § 339 c.

Stk. 3, nr. 2, giver mulighed for at begrænse retten til aktindsigt, i det omfang ansøgerens interesse i aktindsigt findes at burde vige for afgørende hensyn til statens sikkerhed eller forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner. Det fremgår af formuleringen, at der skal foretages en konkret afvejning af ansøgerens interesse i aktindsigt over for de pågældende modhensyn. Det bemærkes i den forbindelse, at et alternativ til helt at nægte aktindsigt kan være at afslå at udlevere kopi af de pågældende dokumenter, jf. nedenfor om stk. 5.

Reglen er beslægtet med den gældende undtagelsesregel i retsplejelovens § 101 vedrørende »hensynet til statens sikkerhed eller forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt«. I forhold hertil er dog tilføjet hensynet til forholdet til mellemfolkelige institutioner.

Der er ikke fundet behov for ved siden af hensynet til forholdet til fremmede magter som i den gældende § 101 tillige at medtage »særlige hensyn til disse i øvrigt«. Disse ord indgår i retsplejelovens § 114, stk. 1, nr. 2, om dørlukning, hvilket begrundes med, at det i sager om ydelse af international retshjælp kan være rimeligt at lukke dørene med henvisning til vedkommende stats interesser, uden at dørlukningen kan siges at være begrundet i »statens forhold til fremmede magter«, jf. Folketingstidende 1998-99, tillæg A, side 2031, om den tilsvarende bestemmelse i den danske retsplejelovs § 29, stk. 1, nr. 2.

Dørlukning angår imidlertid enhver adgang til at overvære retsmødet, hvorimod der her er tale om sigtedes aktindsigt i afsluttede kriminalsager, hvilket

i sager om ydelse af international retshjælp betyder, at den udenlandske straffesag skal være afsluttet.

Stk. 3, nr. 3, giver mulighed for at begrænse retten til aktindsigt, i det omfang ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for hensynet til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser eller for særlige hensyn til beskyttelse af medsigtede, vidner eller andre. Bestemmelsen viderefører de undtagelser til aktindsigt, som fremgår af forvaltningslovens § 18.

En begrænsning af retten til aktindsigt forudsætter en konkret afvejning mellem ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til dokumentet til at varetage sit tarv over for de angivne modhensyn. Det bemærkes i den forbindelse, at et alternativ til helt at nægte aktindsigt kan være at afslå at udlevere kopi af de pågældende dokumenter, jf. nedenfor om stk. 5.

I udtrykket »særlige« hensyn (til medsigtede, vidner eller andre) ligger, at modhensynet ikke behøver at have en sådan styrke, som når udtrykket »væsentlige« eller »afgørende« hensyn anvendes, jf. eksempelvis forslaget til henholdsvis § 101 c, stk. 3, nr. 2 og 3. I udtrykket »særlige« hensyn ligger dog, at modhensynet skal have en konkret begrundelse af en vis vægt. I tvivlstilfælde kan det være naturligt at indhente en udtalelse fra de pågældende, før der træffes afgørelse om aktindsigt.

Stk. 4 indeholder kompetenceregler for behandling af anmodninger om aktindsigt.

Det foreslås, at afgørelser om aktindsigt i afsluttede kriminalsager skal træffes af politidirektøren, jf. stk. 4, *1. pkt.* Dette gælder, uanset om kriminalsagen har været indbragt for retten, og om den har været behandlet i én eller flere instanser, og uanset hvilken eller hvilke instanser anmodningen om aktindsigt angår.

De foreslåede regler i retsplejeloven omfatter ikke anmodninger om aktindsigt i kriminalsager behandlet hos andre administrative myndigheder end politiet. Anmodninger om aktindsigt i sådanne kriminalsager er omfattet af forvaltningslovens § 18 (som affattet ved lovforslagets § 2, nr. 1) eller af landstingslov om sagsbehandling i den offentlige forvaltning § 18 afhængig af, om der er tale om en rigsmyndighed eller en selvstyremyndighed, og skal fremsættes over for den pågældende administrative myndighed. Hvis en kri-

mineralsag behandles af politiet efter at have været behandlet af en anden administrativ myndighed, gælder de foreslåede regler i § 102 a imidlertid også for anmodninger om aktindsigt i det materiale, som politiet har modtaget fra den anden administrative myndighed.

Stk. 4, 2. pkt., fastslår, at § 101 d, stk. 2, 4. pkt., og stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.

Henvisningen til § 101 d, stk. 2, 4. pkt., indebærer, at politidirektørens afgørelse om aktindsigt inden for en frist på 4 uger kan påklages til statsadvokaten, og at statsadvokatens afgørelse i klagesagen ikke kan påklages til Rigsadvokaten eller justitsministeren. Henvisningen til § 101 d, stk. 3, indebærer, at politidirektøren snarest skal afgøre, om en anmodning om aktindsigt kan imødekommes, og hvis anmodningen ikke imødekommet eller afslået inden 10 dage, skal ansøgeren underrettes om grunden hertil samt om, hvornår afgørelsen kan forventes at foreligge.

Som eksempler på grunde til, at afgørelse ikke kan træffes inden 10 dage, kan nævnes, at der er tale om et omfattende aktmateriale, hvor hvert dokument skal vurderes i relation til mulige modhensyn, eller at der skal indhentes en udtalelse fra nogen, hvis interesser berøres af aktindsigten.

Stk. 5 indeholder regler om formen for aktindsigt. Aktindsigt kan gives enten i form af gennemsyn hos politiet eller i form af kopi.

Stk. 5 fastslår, at aktindsigtens form bestemmes af politidirektøren. Udgangspunktet vil være, at aktindsigt gives i form af gennemsyn.

En konkretiseret anmodning om udlevering af bestemte skriftlige dokumenter bør imidlertid imødekommes, medmindre hensyn som nævnt i stk. 3, nr. 2 eller 3, taler herimod, eller det må befrygtes, at kopien vil blive benyttet på retsstridig måde.

Hvis der anmodes om aktindsigt i et omfattende materiale, vil det under alle omstændigheder i langt de fleste tilfælde være mest hensigtsmæssigt, at den, der søger aktindsigt, i første omgang får adgang til at gennemse den del af materialet, som ikke helt undtages fra aktindsigt i medfør af stk. 3. Den pågældende kan så efterfølgende eventuelt anmode om udlevering af kopi af nærmere angivne dokumenter, som den pågældende har fundet frem til ved sin gennemgang af det samlede materiale.

Stk. 6 fastslår, at personnumre ikke er omfattet af retten til aktindsigt. Undtagelsen af personnumre fra retten til aktindsigt har sammenhæng med bestemmelsen i § 54, stk. 1, 1. pkt., i lov om Det Centrale Personregister, hvorefter offentlige myndigheder skal sørge for, at personnummer ikke kommer uvedkommende i hænde. Bestemmelsen gælder også for domstolene.

Undtagelsen af personnumre fra retten til aktindsigt omfatter løbenummeret (de sidste fire cifre). Når de sidste fire cifre udelades, anses de første seks cifre ikke som et (ufuldstændigt) personnummer.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 4 (§ 112, stk. 2)

Retsplejelovens § 112, stk. 2, fastsætter, at domme altid afsiges i et offentligt retsmøde.

Dette må dog i praksis forstås på den måde, at når en dom afsiges mundtligt, skal det ske i et offentligt retsmøde. Det er i givet fald dommens konklusion, der oplæses.

En dom kan således i visse tilfælde afsiges uden afholdelse af retsmøde, dvs. ved at dommen sendes eller udleveres til parterne i skriftlig form. Dette gælder udeblivelsesdomme og erkenderdomme i civile sager, jf. bl.a. retsplejelovens §§ 221 og 231, og med parternes samtykke kan en civil sag efter omstændighederne også i andre tilfælde afgøres på skriftligt grundlag, jf. retsplejelovens § 242. Det forekommer også i øvrigt i både civile sager og kriminalsager, at en dom, der ikke afsiges samme dag som hovedforhandlingen, afsiges uden afholdelse af retsmøde.

Det foreslås at ændre § 112, stk. 2, således at retsmøder, hvori der afsiges dom, altid er offentlige.

Forslaget indebærer, at bestemmelsens formulering bringes i overensstemmelse med den måde, domsafsigelse foregår på i praksis. Ændringen er i overensstemmelse med den ændring, som i 2004 blev foretaget af den danske retsplejelovs § 28, stk. 2, med en tilsvarende begrundelse.

Forslaget skal ses i sammenhæng med de foreslåede nye regler om aktindsigt i domme.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 5-7 (§ 133)

Retsplejelovens § 133 indeholder regler om de forskellige forkyndelsesformer.

Det fremgår af bestemmelsens stk. 1, at forkyndelse kan ske i form af stævningsmandsforkyndelse, postforkyndelse, brevforkyndelse eller telefonforkyndelse. Bestemmelsens stk. 2-5 indeholder nærmere regler om de fire forkyndelsesformer, og stk. 6 fastsætter, at de tre første forkyndelsesformer kan anvendes, når der skal ske forkyndelse for juridiske personer.

Det foreslås at ophæve § 133, stk. 1, nr. 3 og 4, og i stedet indsætte nye nr. 3-6, der opregner brevforkyndelse, telefonforkyndelse, digital forkyndelse og forenklet digital forkyndelse.

De foreslåede nr. 3 og 4 viderefører den gældende opregning af brevforkyndelse og telefonforkyndelse med redaktionelle ændringer som følge af tilføjelsen af nye nr. 5 og 6.

Det foreslåede nr. 5 om digital forkyndelse er nyt og indebærer, at forkyndelse som noget nyt vil kunne ske ved digital forkyndelse. Med hensyn til fremgangsmåden ved digital forkyndelse henvises til det foreslåede § 133, stk. 6, jf. nærmere nedenfor.

Det foreslåede nr. 6 om forenklet digital forkyndelse er ligeledes nyt og indebærer, at forkyndelse som noget nyt vil kunne ske ved forenklet digital forkyndelse, forudsat at myndighederne har de tekniske muligheder herfor. Med hensyn til fremgangsmåden ved forenklet digital forkyndelse henvises til det foreslåede § 133, stk. 7, jf. nærmere nedenfor.

Det foreslås i § 133 efter stk. 5 at indsætte to nye stykker. Det foreslås i § 133, stk. 6, at digital forkyndelse sker ved, at meddelelsen ved digital kommunikation gøres tilgængelig for personen sammen med en anmodning om, at vedkommende bekræfter at have modtaget meddelelsen enten ved en meddelelse, der sendes ved digital kommunikation med anvendelse af digi-

tal signatur, eller ved at sende en personligt underskrevet kopi af meddelelsen. Forkyndelse anses herefter for sket, den dag modtageren anfører at have modtaget meddelelsen. Er ingen modtagelsesdag anført, eller er den angivne modtagelsesdag senere end den registrerede modtagelsesdato for den digitalt fremsendte bekræftelse eller datoen i poststemplet for tilbagesendelsen, anses forkyndelse for sket på den registrerede modtagelsesdag eller på poststemplets dato.

Det foreslåede stk. 6 indeholder nærmere regler om, hvordan digital forkyndelse skal ske, og om, hvornår digital forkyndelse skal anses for sket.

Efter forslaget anses forkyndelse for sket, når modtageren har bekræftet modtagelsen enten ved en digital meddelelse, der er forsynet med en digital signatur, eller ved at sende en personligt underskrevet kopi af meddelelsen. Den digitale forkyndelse kommer således til at minde en del om brevforkyndelse, jf. retsplejelovens § 133, stk. 4, der ikke foreslås ændret. Tidspunktet for, hvornår meddelelsen anses for forkyndt, jf. forslaget til 2. og 3. pkt., bygger også på de tilsvarende regler om brevforkyndelse.

Digital forkyndelse kræver en aktiv bekræftelse fra modtageren af at have modtaget dokumentet. En automatisk funktionalitet hos modtageren, hvorved modtagelsen f.eks. bekræftes ved åbning af en digital meddelelse, vil ikke være tilstrækkelig.

Hvis modtageren forholder sig passiv over for den digitale forkyndelse, må der ske forkyndelse på anden måde, hvilket i praksis antagelig vil indebære, at der sker stævningsmandsforkyndelse eller telefonforkyndelse, medmindre det konkret kan lægges til grund, at dokumentet er kommet modtageren i hænde, således at forkyndelse kan anses for sket efter retsplejelovens § 138, stk. 2.

Det forudsættes, at den meddelelse, der skal forkyndes, i almindelighed er forsynet med en digital signatur, der kan sikre, at meddelelsen stammer fra den angivne afsender, og at meddelelsen ikke er blevet ændret undervejs.

De almindelige regler om beskyttelse af fortrolige oplysninger, herunder databeskyttelsesretlige regler om behandling af personoplysninger, gælder også ved digital forkyndelse. Dette indebærer bl.a., at der ved digital forkyndelse af meddelelser, der indeholder fortrolige oplysninger, skal ske kryptering eller lignende, så uvedkommende ikke kan læse meddelelsen.

Det foreslås i § 133, stk. 7, at forenklet digital forkyndelse sker ved, at meddelelsen gøres tilgængelig for den pågældende i en digital postkasse, der anvendes til sikker digital kommunikation med det offentlige. Meddelelsen anses for forkyndt, hvis der sker åbning eller anden behandling af meddelelsen, den besked, hvortil meddelelsen er vedhæftet, eller et bilag eller en anden meddelelse, der er vedhæftet beskeden. Forkyndelse anses for sket, den dag meddelelsen, bilaget eller den besked, hvortil meddelelsen er vedhæftet, åbnes eller på anden måde behandles.

Det foreslåede stk. 7 indeholder nærmere regler om, hvordan forenklet digital forkyndelse skal ske, og om, hvornår forenklet digital forkyndelse skal anses for sket.

Efter forslaget sker forenklet digital forkyndelse ved, at meddelelsen gøres tilgængelig for den pågældende i en digital postkasse, der anvendes til sikker digital kommunikation med det offentlige.

Det betyder, at myndigheden skal sende meddelelsen til den pågældendes digitale postkasse i henhold til lovgivningen om sikker digital kommunikation med det offentlige. Det drejer sig om Inatsisartutlov om Offentlig Digital Post for så vidt angår adressater med bopæl eller hjemsted i Grønland og om lov om Digital Post fra offentlige afsendere for så vidt angår adressater med bopæl eller hjemsted i Danmark.

Efter forslaget anses meddelelsen for forkyndt, hvis der sker åbning eller anden behandling af meddelelsen, den besked, hvortil meddelelsen er vedhæftet, eller et bilag eller en anden meddelelse, der er vedhæftet beskeden. Forkyndelsen anses for sket, den dag dette sker.

Det betyder, at forenklet digital forkyndelse vil kunne ske på flere måder. For det første vil forkyndelse kunne ske ved, at adressaten åbner den meddelelse, der skal forkyndes. For det andet vil forkyndelse kunne ske ved åbning af den hovedbesked, hvortil den meddelelse, som skal forkyndes, er vedhæftet. Forkyndelse vil for det tredje kunne ske ved åbning af et bilag eller en anden meddelelse, der er vedhæftet beskeden. Forkyndelse vil for det fjerde kunne ske ved, at der – uden at hverken den meddelelse, som skal forkyndes, hovedbeskeden, et bilag eller en anden vedhæftet meddelelse åbnes – foretages en aktiv behandling af den hovedbesked, hvortil den meddelelse, som skal forkyndes, er vedhæftet, af den meddelelse, der skal for-

kyndes, eller af et bilag eller en anden vedhæftet meddelelse. Der kan navnlig være tale om, at hovedbeskeden, meddelelsen, et bilag eller en anden vedhæftet meddelelse videresendes, udskrives, lagres, slettes eller flyttes.

Det vil være tilstrækkeligt, hvis en ud af flere meddelelser eller bilag, der er vedhæftet den samme hovedbesked, åbnes eller på anden måde behandles. Det indebærer, at det vil være tilstrækkeligt til, at der er sket korrekt forkyndelse af en eller flere meddelelser, at et bilag, som er vedhæftet hovedbeskeden sammen med den eller de meddelelser, som skal forkyndes, åbnes eller på anden måde behandles. Tilsvarende vil det være tilstrækkeligt, hvis en enkelt ud af flere meddelelser, som skal forkyndes, åbnes eller på anden måde behandles. I givet fald vil samtlige vedhæftede meddelelser, som skal forkyndes, blive anset for at være forkyndt.

Det er med lovforslaget forudsat, at den tekniske løsning, som skal sende en bekræftelse på, at meddelelsen, hovedbeskeden, et bilag eller en anden vedhæftet meddelelse er blevet åbnet eller på anden måde behandlet, udformes således, at der ved åbning eller anden behandling af hovedbeskeden, hvortil meddelelsen er vedhæftet, eller åbning eller anden behandling af en ud af flere meddelelser eller bilag, der er vedhæftet den samme besked, tydeligt bliver gjort opmærksom på, at alle de vedhæftede meddelelser dermed er forkyndt for den person, som meddelelsen eller meddelelserne angår, og at der endvidere gøres opmærksom på, at forkyndelsen har retsvirkninger, og at den person, som meddelelsen eller meddelelserne angår, derfor bør forholde sig til indholdet af den eller de vedhæftede meddelelser.

Forenklet digital forkyndelse vil kun kunne gennemføres med retsvirkning, når der er udformet en sådan teknisk løsning i den pågældende digitale postløsning, som både kan sende en bekræftelse til afsenderen og give den beskrevne opmærksomheds/advarselsmeddelelse til adressaten, før adressaten åbner eller på anden måde behandler meddelelsen, hovedbeskeden, et bilag eller en anden vedhæftet meddelelse.

Den tekniske løsning skal fungere på denne måde, uanset hvordan adressaten tilgår den digitale postkasse. Det må ikke være muligt at åbne eller i øvrigt behandle meddelelsen, hovedbeskeden eller et bilag uden forinden at modtage den beskrevne opmærksomheds/advarselsmeddelelse.

Forenklet digital forkyndelse vil forudsætte en aktiv handling fra adressatens side. Hvis adressaten undlader at åbne eller på anden måde behandle

meddelelsen, hovedbeskeden og eventuelle bilag, vil forkyndelse ikke være sket. Myndigheden vil i givet fald skulle anvende en anden forkyndelsesmåde, i praksis normalt telefonforkyndelse, hvis der er mulighed for det, og ellers stævningsmandsforkyndelse.

Det foreslås i § 133, stk. 6, der bliver stk. 8, at ændre ”nr. 1-3” til: ”nr. 1-3, 5 og 6”.

Forslaget indebærer, at digital forkyndelse og forenklet digital forkyndelse også vil kunne ske over for juridiske personer.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.11.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 8 (§ 134)

Retsplejelovens § 134 fastsætter, at brevforkyndelse og telefonforkyndelse kun kan ske over for adressaten personlig, jf. dog § 131.

Det foreslås i § 134 at ændre ”og telefonforkyndelse” til: ”, telefonforkyndelse og digital forkyndelse”.

Forslaget indebærer, at digital forkyndelse ligesom brevforkyndelse og telefonforkyndelse kun vil kunne ske over for adressaten personlig, dog med forbehold for, at forkyndelse i civile sager kan ske over for partens advokat eller anden rettergangsfuldmægtig, og at en part i en civil sag kan udpege en person, over for hvem forkyndelse kan ske, jf. retsplejelovens § 131.

Forenklet digital forkyndelse foreslås ikke medtaget i retsplejelovens § 134. Dette skyldes, at forenklet digital forkyndelse skal anses for sket, når meddelelsen mv. åbnes eller på anden måde behandles i adressatens digitale postkasse, uanset om åbning eller anden behandling foretages af adressaten personlig eller f.eks. af en person, som adressaten har givet læseadgang til sin digitale postkasse. Forenklet digital forkyndelse kan derfor ikke anses for en personlig forkyndelse.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.11.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 9 (§ 142, stk. 2)

Retsplejelovens § 142, stk. 1, fastslår, at personer i offentlig tjeneste eller hverv er udelukket fra at vidne om forhold, som i det offentlige interesse er undergivet tavshedspligt, medmindre myndigheden meddeler samtykke.

Det fremgår af § 142, stk. 2, 1. og 2. pkt., at retten dog kan pålægge myndigheden over for retten at redegøre for grundene til nægtelsen, og at retten på grundlag heraf kan pålægge den pågældende at afgive forklaring, hvis hensynet til hemmeligholdelse bør vige for hensynet til sagens oplysning.

Som en undtagelse hertil bestemmer § 142, stk. 2, 3. pkt., at retten dog ikke kan pålægge den pågældende at vidne, hvis nægtelsen af samtykke er begrundet med hensynet til statens sikkerhed eller dens forhold til fremmede magter.

Det foreslås, at bestemmelsen i § 142, stk. 2, 3. pkt., udvides, således at retten heller ikke kan pålægge den pågældende at vidne, hvis nægtelsen af samtykke er begrundet i hensynet til tredjemands liv eller helbred.

Forslaget indebærer, at retten alene kan vurdere, om nægtelsen rent faktisk er begrundet i et hensyn til tredjemands liv eller helbred, men ikke om hensynet til hemmeligholdelse af oplysningerne bør vige for hensynet til sagens opklaring.

Formålet med forslaget er at sikre, at identiteten på en person, hvis liv eller helbred antages at være i fare, kan holdes hemmelig. Bestemmelsen vil således sikre, at en polititjenestemand ikke kan pålægges at afgive forklaring, hvorved identiteten på eksempelvis en anonym meddeler afsløres, hvis der herved er fare for den pågældende meddelers liv eller helbred.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 10 (§ 147, stk. 2)

Retsplejelovens § 147, stk. 2, giver mulighed for, at retten forbyder offentlig gengivelse af en forklaring, når et vidne, der er omfattet af en vidneudelukkelses- eller vidnefritagelsesgrund mv., afgiver forklaring.

Det foreslås, at der for overtrædelse af et referatforbud nedlagt i medfør af denne bestemmelse skal kunne idømmes bøde på samme måde som referat-

forbud nedlagt i medfør af retsplejelovens § 120 (jf. retsplejelovens § 127, stk. 1).

Det foreslås i den forbindelse, at også juridiske personer skal kunne idømmes bøde for overtrædelse af et sådant referatforbud.

Det må betragtes som en retsteknisk fejl, at der ikke i dag er hjemmel til at pålægge kriminalretligt ansvar for overtrædelse af et referatforbud nedlagt i medfør af retsplejelovens § 147, stk. 2, jf. herved betænkning nr. 1427/2003 side 256 med forslag til ændring af den tilsvarende bestemmelse i den danske retsplejelovs § 173, stk. 2, hvilket herefter skete ved lov nr. 215 af 31. marts 2004.

Til nr. 11 (§ 310 b, stk. 1)

Retsplejelovens § 310 b, stk. 1, angår optagelse af indholdet af en forklaring i retsbogen, når forklaringen er billed- eller lydoptaget.

Det foreslås at ændre henvisningen i § 310 b, stk. 1, nr. 4, til § 101 til en henvisning til § 101 c.

Forslaget er en konsekvens af forslaget til nye regler om aktindsigt i retsplejen, som bl.a. indebærer, at reglerne i den gældende § 101 om udskrift af retsbogen for personer med retlig interesse heri videreføres i den foreslåede § 101 c som en adgang til aktindsigt i bl.a. retsbogen for personer med særlig interesse heri (lovforslagets § 1, nr. 3).

Det bemærkes i øvrigt, at forslaget om i kriminalsager at henlægge kompetencen til at træffe afgørelse om aktindsigt efter den foreslåede § 101 c til politidirektøren, jf. forslaget til § 101 d, stk. 2, 3. pkt., har følgende konsekvenser for håndteringen af en indførsel af indholdet af en forklaring i retsbogen, når der opstår spørgsmål om at give aktindsigt i medfør af den foreslåede § 101 c.

Når politidirektøren modtager en anmodning om aktindsigt i indførsler i retsbogen vedrørende en forklaring, der er billed- eller lydoptaget, vil politidirektøren indledningsvis skulle vurdere, om anmodningen er fremsat af en person, der har ret til aktindsigt i indførsler i retsbøgerne vedrørende forklaringen. Er dette tilfældet, vil politidirektøren skulle underrette retten om anmodningen, således at retten kan optage indholdet af forklaringen i rets-

bogen. Politidirektøren kan dog undlade at underrette retten om anmodningen, hvis reglerne om begrænsning i adgangen til aktindsigt (f.eks. undtagelse af oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold, jf. det foreslåede § 101 c, stk. 3, nr. 3), ville udelukke, at den pågældende fik aktindsigt i indførsler i retsbogen vedrørende forklaringen. Politidirektøren behøver dog ikke allerede indledningsvis at foretage en tilbundsgående vurdering af, i hvilket omfang den pågældende vil have adgang til aktindsigt i den forklaring, som i givet fald optages i retsbogen. I de tilfælde, hvor politidirektøren underretter retten om anmodningen med henblik på, at retten optager indholdet af forklaringen i retsbogen, træffer politidirektøren således først endelig afgørelse om, hvorvidt og i givet fald i hvilket omfang anmodningen om aktindsigt skal imødekommes, efter at indholdet af forklaringen er optaget i retsbogen. Det forudsættes dog, at politiet i videst mulig udstrækning søger at afklare spørgsmålet om aktindsigt, uden at forklaringen på forhånd skal gengives i retsbogen.

Til nr. 12 (§ 310 c, stk. 2 og 3)

Retsplejelovens § 310 c angår adgangen til at se eller høre en billed- eller lydoptagelse af en indenretlig forklaring samt tilvejebringelse af en afskrift af en sådan lydoptagelse.

Det foreslås at ændre henvisningerne i denne bestemmelse til retsplejelovens § 102 til henvisninger til retsplejelovens § 101 e.

Forslaget er en konsekvens af forslaget om at flytte reguleringen af massemediers adgang til aktindsigt i retsplejen fra retsplejelovens § 102 til § 101 e (lovforslagets § 1, nr. 3).

Til nr. 13 (§ 310 d)

Retsplejelovens § 310 d angår lydoptagelse af rettens gengivelse af en forklaring.

Det foreslås at ændre henvisningen i § 310 d, 3. pkt., til § 100 til en henvisning til § 101 b samt at flytte paragrafhenvielsen fra at angå »aktindsigt i dommen eller i indførsler i retsbogen vedrørende en forklaring« til at angå »aktindsigt i dommen«.

Forslaget er en konsekvens af de foreslåede nye regler om aktindsigt, som bl.a. indfører en adgang til aktindsigt i domme for enhver i den foreslåede § 101 b (lovforslagets § 1, nr. 3).

Forslaget medfører, at når der er sket lydoptagelse af rettens gengivelse af en forklaring, skal forklaringen fremover optages i retsbogen, når der meddeles aktindsigt i dommen i medfør af den foreslåede § 101 b om aktindsigt i domme for enhver.

Forslaget er i overensstemmelse med den danske retsplejelovs § 714, som bestemmelsen i § 310 d bygger på, og har sammenhæng med, at en optagelse i retsbogen er langt enklere, når det sker på grundlag af en lydoptagelse af rettens gengivelse af en forklaring end på grundlag af en lydoptagelse af selve forklaringen.

Med hensyn til forholdet mellem anmodninger om aktindsigt i retsbogstilførsler efter den foreslåede § 101 c om aktindsigt for personer med særlig interesse heri og indførsel i retsbogen, når der er sket lydoptagelse af rettens gengivelse af en forklaring, henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 11 (ændring af § 310 b, stk. 1).

Til nr. 14 (§§ 339 a-339 c)

Retsplejelovens § 340, stk. 1, fastsætter, at forsvareren har adgang til at gøre sig bekendt med politiets materiale i sagen. I det omfang materialet uden ulempe kan kopieres, skal kopi sendes til forsvareren. Forsvareren må ikke uden politiets samtykke overlevere det modtagne materiale til sigtede eller andre.

Det fremgår af § 340, stk. 4, at hvis hensynet til fremmede magter, til statens sikkerhed eller til sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det nødvendigt, kan reglerne i § 340, stk. 1, fraviges, eller politiet kan give forsvareren pålæg om ikke at videregive de oplysninger, som er modtaget fra politiet. Pålægget kan udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring under hovedforhandlingen.

Det foreslås at erstatte disse bestemmelser om forsvarerens og sigtedes aktindsigt i verserende kriminalsager med nye bestemmelser i §§ 339 a-339 c.

Til § 339 a

Formålet med bestemmelsen er at fastsætte regler om forsvarerens aktindsigt og om sigtedes adgang til aktindsigt hos forsvareren. Bestemmelsen viderefører retsplejelovens § 340, stk. 1 og 4, med visse ændringer.

Bestemmelsen i § 339 a finder anvendelse i de tilfælde, hvor der er en forsvarer, hvilket som udgangspunkt forudsætter, at en person er sigtet i den pågældende sag.

I overensstemmelse med sprogbrugen i retsplejelovens kapitel 34 i øvrigt og for at undgå unødigt komplicerede bestemmelser anvendes i lovteksten udtrykket »sigtede«, hvilket også omfatter tiltalte.

Ligesom det gældende § 340, stk. 1, er bestemmelsen udtryk for en gennemførelse af kontradiktionsprincippet i kriminalsager. På grund af de særlige forhold, der gør sig gældende i kriminalsager i sammenligning med civile sager, fokuserer bestemmelsen på *forsvareren*. Det er forsvareren, der har adgang til løbende aktindsigt med få begrænsninger, hvorimod sigtede personligt kun via forsvareren og med yderligere begrænsninger har adgang til løbende aktindsigt i sagens materiale. Bestemmelsen er på disse punkter i fuldstændig overensstemmelse med gældende ret.

Stk. 1, 1. pkt., foreskriver, at retten af egen drift skal meddele forsvareren kopi af indførsler i *retsbøgerne* vedrørende sagen. Retsplejeloven indeholder ikke i dag generelle regler om forsvarerens adgang til aktindsigt i retsbogstilsførsler vedrørende sagen, men der er ikke nogen tvivl om, at forsvareren har en sådan adgang.

I forbindelse med moderniseringen af reglerne om aktindsigt foreslås derfor en udtrykkelig regel om forsvarerens adgang til aktindsigt i retsbogen, bl.a. fordi der også foreslås en udtrykkelig regulering af *sigtedes* adgang til aktindsigt i retsbogen i tilfælde, hvor der ikke er nogen forsvarer, jf. nedenfor om § 339 b.

Forslaget indebærer, at retten af egen drift skal sende en kopi af indførsler i retsbøgerne vedrørende sagen til forsvareren, når en sådan er valgt eller beskikket. Reglen gælder ikke, hvis der ikke er nogen forsvarer, og retten skal heller ikke af egen drift meddele forsvareren kopi af retsbogstilsførsler fra perioden, før vedkommende tiltrådte som forsvarer. Derimod skal forsvareren også fremover efter anmodning have kopi af retsbogstilsførsler fra peri-

oden, før vedkommende tiltrådte som forsvarer. Denne situation foreslås ikke lovreguleret.

Indførsler i retsbøgerne omfatter også beslutninger.

Stk. 1, 2. pkt., fastslår, at forsvareren kan gøre sigtede bekendt med retsbogstilsførslerne, medmindre andet følger af §§ 344 eller 458. Medmindre der er meddelt pålæg efter retsplejelovens § 344, stk. 3, eller retsmødet er omfattet af § 344, stk. 5 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 19), eller der er truffet bestemmelse om hemmeligholdelse af oplysninger for tiltalte efter retsplejelovens § 458 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 39-42), har sigtede således altid adgang til at gennemlæse retsbogstilsførslerne hos forsvareren.

Spørgsmålet om sigtedes muligheder for at gennemse retsbogstilsførsler uden for de i §§ 344 og 458 omhandlede situationer er i dag ikke nærmere reguleret i retsplejeloven. Det må dog antages, at sigtede allerede efter gældende ret har adgang til at gennemlæse retsbogstilsførsler hos forsvareren, medmindre andet følger af retsplejelovens §§ 344 eller 458. Forslaget er således ikke udtryk for nogen realitetsændring.

Stk. 1, 3. pkt., giver retten mulighed for at pålægge forsvareren ikke at overlevere retsbogstilsførslerne til sigtede eller andre, hvis det må befrygtes, at de vil blive benyttet på retsstridig måde. Dette svarer indholdsmæssigt til gældende ret, hvorefter retten kan nægte sigtede udskrift af retsbøgerne, hvis det må befrygtes, at udskriften vil blive benyttet på retsstridig måde, jf. retsplejelovens § 101, stk. 2, 2. pkt.

Pålægget kan efter den foreslåede bestemmelse gives af egen drift eller efter anmodning fra politiet. Gives et sådant pålæg, kan forsvareren lade sigtede gennemse retsbogstilsførslerne, men må ikke overlade retsbogstilsførslerne til sigtede.

Forslaget indebærer, at sigtede fremover i givet fald skal have udleveret kopier af retsbogstilsførsler fra *forsvareren*. I dag kan sigtede forlange, at *retten* meddeler ham eller hende udskrift af retsbøgerne, jf. retsplejelovens § 101.

Forslaget indebærer, at retten allerede ved fremsendelsen af retsbogsudskrifterne til forsvareren må tage stilling til, om forsvareren kan udlevere udskrifterne til sigtede. Hvis retten ikke udtrykkeligt pålægger forsvareren

ikke at udlevere udskrifterne til sigtede, er forsvareren efter forslaget berettiget hertil, medmindre andet følger af retsplejelovens §§ 344 og 458. Hvis forsvareren ligefrem er bekendt med, at sigtede vil anvende udskrifterne på retsstridig måde, vil forsvareren dog ikke være berettiget til at udlevere udskrifterne til sigtede, jf. herved bl.a. retsplejelovens § 330 om tilfælde, hvor forsvareren modarbejder sagens oplysning.

Stk. 2 angår det materiale, som politiet har tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen angår, og medfører ændringer i forhold til det gældende § 340, stk. 1.

Efter den gældende bestemmelse har forsvareren (og dermed sigtede eller tiltalte) adgang til at gøre sig bekendt med det materiale, politiet har tilvejebragt.

Det foreslås, at forsvarerens aktindsigt begrænses til alene at vedrøre materiale, som politiet har tilvejebragt til brug for den konkrete sag, som sigtelsen eller tiltalen angår, jf. *1. pkt.* Materiale, som anklagemyndigheden har til hensigt at fremlægge under hovedforhandlingen, vil dog fortsat altid være omfattet af forsvarerens aktindsigt, uanset om det er tilvejebragt til brug for den konkrete sag, som sigtelsen eller tiltalen angår.

Den foreslåede bestemmelse indeholder to kriterier, der begge skal være opfyldt for, at materiale er omfattet af forsvarerens aktindsigt.

Materialet skal for det første være *tilvejebragt*. Dette vil være tilfældet, hvis Grønlands Politi selv har indsamlet materialet eller har modtaget det fra en anden dansk eller udenlandsk politimyndighed. Oplysninger, der i anden sammenhæng er indsamlet af og opbevares hos eksempelvis en anden politikreds, National Enhed for Særlig Kriminalitet eller Rigspolitiet, kan derimod ikke anses for at være tilvejebragt.

For det andet skal materialet være tilvejebragt *til brug for den sag, som sigtelsen eller tiltalen angår*. Heri ligger et krav om, at materialet er tilvejebragt med henblik på efterforskningen af den konkrete sag. Mere generelle baggrundsoplysninger om eksempelvis kriminalitetsmønstre eller persongruppers tilknytning til bestemte kriminelle netværk eller grupperinger kan ikke anses for tilvejebragt til brug for den konkrete sag. Dette gælder, uanset om oplysningerne i anden sammenhæng er indsamlet af den efterforskende politikreds, eller de er indsamlet af en anden dansk eller udenlandsk politimyn-

dighed og overgivet til den efterforskende politikreds i forbindelse med den konkrete sag. Oplysninger, der fremgår af politiets efterforskningsregistre mv., vil som udgangspunkt heller ikke kunne anses for tilvejebragt til brug for den konkrete sag.

Det forudsættes, at oplysninger om identiteten på en meddeler, som ønsker at være anonym, ikke vil være omfattet af forsvarerens adgang til aktindsigt, hvis politiet har udeladt navnet på meddeleren af politirapporten, og i stedet i politirapporten har anført, at politiet er bekendt med personens identitet. Identiteten på andre kilder end meddelere falder ligeledes uden for anvendelsesområdet for § 339 a, stk. 2, og dermed forsvarerens adgang til aktindsigt, hvis kildens identitet på baggrund af et ønske om at være anonym ikke fremgår af rapporten.

Forsvareren kan indbringe politiets afgørelse efter § 339 a om, hvilket materiale der er omfattet af forsvarerens aktindsigt, for retten efter § 341. Dette forudsætter dog, at forsvareren har konkretiseret, hvilket materiale han eller hun ønsker at få aktindsigt i. Det forudsættes således, at forsvareren har kendskab til det materiale, som påstås omfattet af aktindsigten i § 339 a. Forsvareren kan ikke forlange udskrift af registre eller andet tilsvarende materiale af generel karakter med henblik på herigennem at finde frem til materiale, som denne kan have interesse i at blive gjort bekendt med. Ligeledes kan forsvareren ikke forlange adgang til alt materiale i en bestemt anden sag med henblik på at skaffe sig oplysninger til brug for den konkrete sag.

Forsvareren skal have udleveret kopi af materialet, i det omfang det uden ulempe kan kopieres, jf. 2. pkt. Dette er uændret i forhold til det gældende § 340, stk. 1.

Forsvareren må ikke uden politiets samtykke overlevere det modtagne materiale til sigtede eller andre, jf. 3. pkt. Det betyder, at forsvareren må forevise materialet for sigtede, medmindre der er givet pålæg efter det foreslåede stk. 3 (jf. herom nedenfor), hvorimod forsvareren ikke uden politiets samtykke må udlevere materialet eller kopier heraf til sigtede eller andre. Dette er ligeledes uændret i forhold til det gældende § 340, stk. 1.

Der foreslås imidlertid to tilføjelser i forhold til den gældende regel i retsplejelovens § 340, stk. 1, om udlevering af kopi af materialet til sigtede eller andre.

For det første foreslås det, at politiet skal tillade, at kopi af materialet udleveres til sigtede eller andre, hvis det findes *ubetænkeligt*, jf. 4. pkt. Den gældende regel indeholder ingen kriterier for politiets afgørelse om udlevering af kopi af materialet til sigtede eller andre. Det må imidlertid anses for rigtigst, at loven indeholder i det mindste en helt kortfattet og generel angivelse af, hvornår kopi af materialet skal kunne udleveres til sigtede eller andre.

For det andet foreslås der en særlig regel om udlevering af kopi af nærmere angivne bevisdokumenter, jf. 5. pkt. Forslaget går ud på, at politiet kun kan nægte at give samtykke til udlevering af kopi af disse dokumenter, hvis det er nødvendigt ud fra de hensyn, der er nævnt i den foreslåede stk. 3 (svarende til det gældende § 340, stk. 4).

Forslaget omfatter de dokumenter, der er nævnt i retsplejelovens § 467, stk. 1 og stk. 2, nr. 5.

§ 467, stk. 1, omfatter bl.a. dokumenter, der yder umiddelbar oplysning om gerningen, og som eksempler kan nævnes selvangivelser i sager om skattevig, kontrakter og brevveksling i sager om bedrageri og falske dokumenter i sager om dokumentfalsk.

§ 467, stk. 2, nr. 5, omfatter erklæringer og vidnesbyrd udstedt i medfør af et offentligt hverv. Som eksempler kan nævnes erklæringer fra bilinspektør, Retsmedicinsk Institut eller Retslægerådet. Herunder hører bl.a. laboratorierapporter om beslaglagt narkotika, lægeerklæringer, obduktionsrapporter og mentalerklæringer. Efter retspraksis omfatter stk. 2, nr. 5, også revisionsberetninger i sager om økonomisk kriminalitet, jf. Højesterets afgørelse gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1997, side 676.

Forslaget omfatter derimod ikke de dokumenter, der er nævnt i retsplejelovens § 467, stk. 2, nr. 1, 4 og 6, dvs. syns- og skønserklæringer og erklæringer fra en person, der som medlem af kongehuset eller udenlandsk diplomat er fritaget fra at afgive forklaring for retten som vidne, samt visse tilførsler til politirapporter. De i retsplejelovens § 467, stk. 2, nr. 1-4, nævnte retsbogstilførsler (om ransagninger, beslaglæggelser, besigtigelser, syns- og skønforretninger og tidligere afgivne forklaringer) er heller ikke omfattet, eftersom udlevering af kopier af retsbogstilførsler til sigtede reguleres af det foreslåede § 339 a, stk. 1.

Forslaget omfatter heller ikke dokumenter omfattet af retsplejelovens § 467, stk. 3, eksempelvis politirapporter vedrørende forklaringer afgivet til politiet (som ikke er omfattet af § 467, stk. 2, nr. 6), eller videooptagelser af politiets afhøring af et barn, jf. retsplejelovens § 467 a.

Tilladelse til at udlevere kopi af de dokumenter, der er omfattet af forslaget, kan kun nægtes, hvis de i stk. 3 nævnte hensyn gør det nødvendigt, dvs. de hensyn, der giver mulighed for helt at undtage dokumenter fra sigtedes eller tiltaltes aktindsigt, indtil tiltalte har afgivet forklaring under hovedforhandlingen. Dette betyder dog ikke, at aktindsigt i de pågældende bevisdokumenter enten skal gives i form af kopi eller helt skal nægtes. Der skal ske en afvejning af de nævnte modhensyn i forhold til sigtedes interesse i at få aktindsigt. Sigtedes interesse tilgodeses til en vis grad, hvis der dog gives aktindsigt i form af gennemsyn hos forsvareren, og de nævnte modhensyn kan omvendt lide større skade, når der udleveres kopi af dokumentet til sigtede. Selv om samme kriterier skal anvendes, kan det forekomme, at der er grundlag for at nægte aktindsigt i form af udlevering af kopi til sigtede, men ikke for helt at nægte aktindsigt. En tredje mulighed, som kan være relevant i visse tilfælde, er at nægte udlevering af kopi til sigtede selv, men tillade udlevering af kopi til en sagkyndig, som bistår forsvaret, jf. herved ordene »eller andre« i den foreslåede regel.

Den hyppigste begrundelse for at nægte udlevering af kopi af bevisdokumenter vil være hensynet til tredjemand. Blandt andet af lovtekniske grunde er forslaget om sigtedes adgang til at få udleveret bevisdokumenter udformet med generelle henvisninger til bestemmelser i retsplejelovens § 467. Hensynet til tredjemand må derfor tilgodeses ved mere konkret begrundede nægtelser af udlevering af kopi til sigtede. Således vil hensynet til tredjemand f.eks. begrunde, at der normalt ikke vil kunne udleveres kopi til sigtede af lægeerklæringer vedrørende forurettede (erklæringen vil være omfattet af § 467, stk. 2, nr. 5) eller af optagelser omfattet af retsplejelovens § 115, stk. 2 (optagelser, som gengiver forhold, der er rejst sigtelse eller tiltale for under en sag om nærmere opregnede grove seksualforbrydelser) (optagelserne vil kunne være omfattet af § 467, stk. 1).

Er det for sigtedes eller tiltaltes forsvar nødvendigt, at et sådant dokument gennemgås af en af forsvaret valgt sagkyndig, må dokumentet udleveres direkte til den sagkyndige, hvis det ikke er tilstrækkeligt, at den sagkyndige gennemgår dokumentet hos forsvareren.

For andre dokumenters vedkommende (selvangivelser, kontrakter, revisionsberetninger, laboratorierapporter vedrørende narkotika, erklæringer fra bilinspektør eller lignende, erklæringer fra Retslægerådet om sigtede selv osv.) vil der meget sjældent være grund til at nægte udlevering af kopi af dokumentet til sigtede.

Hvis politiet nægter samtykke til udlevering af kopi af materialet til sigtede, kan spørgsmålet indbringes for retten til afgørelse efter retsplejelovens § 341.

Stk. 3 er en videreførelse af den gældende bestemmelse om tavshedspålæg i retsplejelovens § 340, stk. 4, idet bestemmelsens anvendelsesområde dog foreslås udvidet, således at der kan meddeles forsvareren pålæg, hvis dette er nødvendigt af hensyn til eksempelvis fremmede magter eller statens sikkerhed – og ikke som i dag, hvor det *undtagelsesvis* skal være nødvendigt.

Endvidere foreslås det som noget nyt, at også hensynet til efterforskning af en anden verserende sag om en særlig grov lovovertrædelse eller en forsætlig overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 (forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed) eller kapitel 8 (forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv.) kan begrunde et pålæg til forsvareren om ikke at videregive de oplysninger, som forsvareren har modtaget fra politiet. Ved »særlig grov lovovertrædelse« skal der som hovedregel skal forstås lovovertrædelser, hvor der konkret må forventes idømt ubetinget anstaltsanbringelse af en ikke ubetydelig varighed, jf. pkt. 2.4.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Modtager Grønlands Politi eksempelvis oplysninger til brug for den konkrete sag fra en anden dansk eller udenlandsk politimyndighed, kan forsvareren meddeles pålæg om, at disse oplysninger ikke må videregives, hvis en videregivelse kan være ødelæggende for en anden verserende efterforskning af lovovertrædelser af den anførte alvorlige karakter.

Er der tale om, at oplysningerne er overgivet fra udenlandske myndigheder, og at en videregivelse heraf vil være ødelæggende for en verserende udenlandske efterforskning, vil et pålæg kunne meddeles, hvis en handling svarende til den lovovertrædelse, der efterforskes i udlandet, efter kriminalloven udgør en særlig grov lovovertrædelse eller udgør en forsætlig overtrædelse af bestemmelser i det pågældende lands lovgivning, der svarer til kriminallovens kapitel 7 eller 8. Det vil i sådanne tilfælde være tilstrække-

ligt, at en tilsvarende handling begået mod det danske rige ville udgøre en forsætlig overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 eller 8 – uanset om den konkrete lovovertrædelse, der efterforskes i udlandet, ikke ville være omfattet heraf, fordi den ikke er begået mod det danske rige. Denne forskel kan ikke opstå i terrorsager, da kriminallovens terrorbestemmelser har universel gyldighed, men en række af de øvrige bestemmelser i kriminallovens kapitel 7 og 8 kriminaliserer kun handlinger begået mod det danske rige eller den danske statsforfatning mv.

Endvidere foreslås det, at det udtrykkeligt skal fremgå, at hensynet til et vidnes sikkerhed kan danne grundlag for meddelelse af pålæg til forsvareren om ikke at videregive oplysninger om vidnets bopæl eller navn, stilling og bopæl.

Oplysninger om et vidnes bopæl eller navn fremgår ofte af den politirapport, som er lavet på baggrund af en afhøring og kan f.eks. også fremgå af en ransagningsbeslutning vedrørende ransagning hos en medtalt. Hvis der ikke er opmærksomhed på at beskytte disse oplysninger allerede fra sagens begyndelse, vil den sigtede herigennem kunne blive bekendt med oplysninger om et vidnes identitet, bopæl mv. i løbet af sagens behandling forud for tiltalerejsning og hovedforhandling.

Med den foreslåede præcisering tydeliggøres det, at politiet allerede på efterforskningsstadiet af hensyn til et vidnes sikkerhed har mulighed for at meddele forsvareren pålæg om ikke at videregive oplysninger om vidnets bopæl mv. til sigtede. Hensigten er, at politiet skal gøre brug af denne mulighed i tilfælde, hvor anklagemyndigheden agter under hovedforhandlingen at anmode retten om at bestemme, at de nævnte oplysninger ikke må meddeles tiltalte, jf. retsplejelovens § 458, stk. 2 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 39).

Et pålæg efter stk. 3 kan være generelt og således omfatte alle oplysninger om sagen, herunder oplysningen om at der verserer en sag. Det følger dog af det almindelige proportionalitetsprincip, at et pålæg skal begrænses mest muligt for så vidt angår de oplysninger, der omfattes af pålægget. Et generelt pålæg til forsvareren om ikke at videregive nogen oplysninger om sagen kan derfor kun meddeles, hvor det på baggrund af en vurdering af sagens konkrete omstændigheder skønnes at være den eneste måde, hvorpå det pågældende hensyn kan varetages.

Et tavshedspålæg er en mindre indgribende foranstaltning end en undtagelse af materiale fra forsvarerens adgang til aktindsigt, jf. den foreslåede § 339 c, hvorfor det ligeledes følger af det almindelige proportionalitetsprincip, at politiet ved vurderingen af hvilken form for begrænsning, der skal gøres i forsvarerens aktindsigt, skal anvende den mindst indgribende foranstaltning.

Når det hensyn, der begrunder tavshedspålægget, er bortfaldet, skal pålægget ophæves af politiet. Pålægget skal dog senest ophæves, når tiltalte har afgivet forklaring under hovedforhandlingen.

Forsvareren kan efter retsplejelovens § 341 indbringe politiets afgørelse om tavshedspålæg for retten.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 339 b

Formålet med bestemmelsen er at fastsætte regler om sigtedes adgang til aktindsigt, når der ikke er nogen forsvarer. Hermed lovfæstes et væsentligt aspekt af kontradiktionsprincippet for så vidt angår de kriminalsager, hvor sigtede ikke har en forsvarer. Når der er valgt eller beskikket en forsvarer, gælder i stedet den foreslåede § 339 a.

Bestemmelsen angår sigtedes aktindsigt i verserende kriminalsager, når der ikke er valgt eller beskikket nogen forsvarer. Bestemmelsen gælder også under en eventuel anke.

I overensstemmelse med sprogbrugen i retsplejelovens kapitel 34 i øvrigt og for at undgå unødigt komplicerede bestemmelser anvendes i lovtæksten udtrykket »sigtede«, hvilket også omfatter tiltalte.

Selve dommen er ikke omfattet af den foreslåede bestemmelse, da tiltaltes (ubetingede) ret til udskrift af dommen følger af retsplejelovens § 474, stk. 3 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 43).

Formålet med bestemmelsen er i relation til aktindsigt i videst muligt omfang at sidestille sigtede, der ikke har en forsvarer, med sigtede, der har en forsvarer. Bestemmelsen er derfor udformet parallelt med den foreslåede § 339 a om forsvarerens aktindsigt, herunder navnlig de foreslåede regler

om forsvarerens mulighed for henholdsvis at videregive oplysninger eller udlevere kopi af dokumenter til sigtede.

Forslaget indebærer således, at en sigtet, der ikke har en forsvarer, får adgang til aktindsigt i samme omfang som en sigtet, der har en forsvarer. Hvis en sigtet med en forsvarer vil kunne se et dokument hos forsvareren, men ikke få dokumentet udleveret, vil en sigtet uden forsvarer kunne se dokumentet hos politiet, men ikke få dokumentet udleveret. Hvis en sigtet med en forsvarer kan få udleveret kopi af dokumentet, vil en sigtet uden forsvarer ligeledes kunne få udleveret kopi af dokumentet.

Hensynet til bl.a. sagens opklaring og tredjemand kan således varetages i nøjagtig samme omfang, som når der er en forsvarer. Det bemærkes i den forbindelse, at disse hensyn i sagens indledende faser ofte vil kunne begrunde ret vide indskrænkninger i sigtedes aktindsigt.

Stk. 1 angår indførsler i *retsbøgerne* vedrørende sagen. Ifølge *1. pkt.* skal sigtede efter anmodning have adgang til hos politiet at gøre sig bekendt med indførsler i retsbøgerne vedrørende sagen, medmindre andet følger af retsplejelovens §§ 344 og 458. Dette svarer ganske til, at når der er en forsvarer, har sigtede efter forslaget adgang til hos forsvareren at gennemgå indførsler i retsbøgerne vedrørende sagen, medmindre andet følger af retsplejelovens §§ 344 og 458.

Retsplejelovens § 344 angår retsmøder under efterforskningen og giver mulighed for at undlade underretning af sigtede om, hvad der er noteret i retsbogen om retsmødet, hvis hensynet til statens sikkerhed, fremmede magter eller sagens opklaring undtagelsesvis gør det nødvendigt. Med lovforslagets § 1, nr. 18 og 19, forslås det, at underretning endvidere kan undlades, hvis hensynet til tredjemand undtagelsesvis gør det nødvendigt.

Endvidere undtages efter § 344, stk. 5 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 19), retsmøder med relation til begrænsning af forsvarerens og sigtedes aktindsigt efter retsplejelovens § 339 c generelt fra reglerne om underretning af sigtede.

Retsplejelovens § 458 angår hovedforhandlingen og giver i visse tilfælde mulighed for at undlade underretning af sigtede om en forklaring, der afgives af et vidne eller en medtiltalt, indtil tiltalte selv har afgivet forklaring. Endvidere foreslås det med lovforslagets § 1, nr. 39-42, at et vidnes bopæl

eller navn, stilling og bopæl under visse betingelser skal kunne hemmeligholdes for tiltalte.

Stk. 1, 2. pkt., bestemmer, at politiet efter anmodning skal udlevere kopi af retsbogsudskrifterne til sigtede, medmindre det må befrygtes, at kopierne vil blive benyttet på retsstridig måde. Dette svarer til, at når der er en forsvarer, kan retten (efter anmodning fra politiet eller af egen drift) pålægge forsvareren ikke at udlevere retsbogsudskrifterne til sigtede eller andre, jf. forslaget til § 339 a, stk. 1, 2. pkt., og bemærkningerne hertil.

Hvis politiet nægter at udlevere kopi af indførsler i retsbøgerne vedrørende sagen til sigtede, kan spørgsmålet indbringes for retten til afgørelse efter retsplejelovens § 741.

Stk. 2 angår det materiale, som politiet har tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen angår. *1. pkt.* fastslår, at sigtede efter anmodning skal have adgang til at gøre sig bekendt med det materiale, politiet har tilvejebragt. Efter *2. pkt.* kan politiet dog afslå en anmodning om aktindsigt af de grunde, der er nævnt i den foreslåede § 339 a, stk. 3. At sigtede skal have adgang til at gøre sig bekendt med materialet, indebærer, at sigtede skal have adgang til at gennemgå materialet hos politiet.

Dette svarer ganske til, at når der er en forsvarer, har sigtede adgang til hos forsvareren at gøre sig bekendt med det materiale, som politiet har tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen angår, medmindre politiet af de grunde, der er nævnt i den foreslåede § 339 a, stk. 3, har pålagt forsvareren ikke at videregive de oplysninger, forsvareren har modtaget fra politiet.

Politiets beslutning om at begrænse sigtedes adgang til at gøre sig bekendt med materialet kan principielt indbringes for retten til afgørelse efter retsplejelovens § 341. De hensyn, der begrunder begrænsningen, kan imidlertid efter omstændighederne også begrunde, at sigtede ikke orienteres om, at politiet har tilvejebragt materiale, som sigtede indtil videre ikke kan få adgang til at gøre sig bekendt med. I praksis vil sigtede derfor ikke altid straks have mulighed for at indbringe spørgsmålet for retten efter retsplejelovens § 341.

Det foreslås imidlertid i stk. 2, 3. *pkt.*, at en begrænsning i sigtedes aktindsigt bortfalder senest inden hovedforhandlingen eller et retsmøde med henblik på sagens behandling i medfør af § 449 a om tilståelsessager. Hvis sagen afgøres indenretsligt, vil sigtede således altid have haft mulighed for at gøre

sig bekendt med sagens samlede materiale, inden afgørelsen træffes, medmindre retten har truffet afgørelse efter den foreslåede § 339 c.

Hvis sigtede på et tidligere tidspunkt har anmodet om at få adgang til at gennemgå det materiale, politiet har tilvejebragt, men foreløbig ikke har fået adgang til hele materialet, bør politiet af egen drift orientere sigtede om, at begrænsningen er bortfaldet.

Sigtede skal i givet fald have adgang til at gennemgå materialet i så god tid inden hovedforhandlingen eller retsmødet med henblik på sagens behandling i medfør af § 449 a, at sigtede har mulighed for at varetage sine interesser under hovedforhandlingen eller retsmødet.

Stk. 2, 1.-3. pkt., angår sigtedes aktindsigt i form af *gennemsyn* af materialet hos politiet. I forlængelse heraf foreslås det, at politiet efter anmodning skal *udlevere kopi* af materialet til sigtede, hvis det findes ubetænkeligt, jf. stk. 2, 4. pkt. Dette svarer til den foreslåede regel om politiets tilladelse til, at *forsvareren* udleverer materiale, som forsvareren har modtaget fra politiet, til sigtede eller andre, jf. forslaget til § 339 a, stk. 2, 4. pkt., og bemærkningerne hertil.

Der foreslås desuden en særlig regel om udlevering af kopi af nærmere angivne bevisdokumenter, jf. stk. 2, 5. pkt. Også dette forslag er udformet parallelt med forslaget om *forsvarerens* udlevering af sådanne bevisdokumenter til sigtede eller andre, jf. forslaget til § 339 a, stk. 2, 5. pkt., og bemærkningerne hertil. Forslaget omfatter de dokumenter, der er nævnt i retsplejelovens § 467, stk. 1 og stk. 2, nr. 5, jf. nærmere bemærkningerne til det foreslåede § 339 a, stk. 2, 5. pkt.

Hvis politiet nægter at udlevere kopi, kan spørgsmålet indbringes for retten efter retsplejelovens § 341.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 339 c

Det foreslås, at der indsættes en ny bestemmelse i retsplejeloven om undtagelse af materiale fra forsvarerens aktindsigt efter den foreslåede § 339 a (hidtidige § 340, stk. 1) og fra sigtedes aktindsigt efter den foreslåede § 339 b. Bestemmelsen er til dels en videreførelse af den gældende bestemmelse i

§ 340, stk. 4, men indebærer en udvidelse af adgangen til at fravige forsvarerens adgang til aktindsigt.

Med bestemmelsen foreslås det som noget nyt, at materiale kan undtages fra forsvarerens adgang til aktindsigt på ubestemt tid – altså også efter hovedforhandlingens begyndelse og sagens afslutning – hvis dette er nødvendigt for at varetage det hensyn, der begrundes af fravigelsen af forsvarerens ret til aktindsigt efter § 339 a.

For så vidt angår *stk. 1, nr. 1*, om hensynet til fremmede magter, skal dette fortolkes i overensstemmelse med det tilsvarende hensyn i den gældende bestemmelse i § 340, stk. 4. Stiller udenlandske myndigheder eksempelvis fortrolige oplysninger til rådighed for Grønlands Politi i forbindelse med en konkret sag, og ønsker de udenlandske myndigheder, at disse oplysninger også i Grønland behandles fortroligt af hensyn til denne stats sikkerhed, kan der i forbindelse med en vurdering efter den foreslåede § 339 c være tale om, at der foreligger et hensyn til fremmede magter.

Tilsvarende skal hensynet til statens sikkerhed (*stk. 1, nr. 2*) og til sagens opklaring (*stk. 1, nr. 3*) fortolkes på samme måde, som disse hensyn fortolkes efter den gældende bestemmelse i § 340, stk. 4.

Efter *stk. 1, nr. 4*, kan også hensyn til tredjemands liv eller helbred begrunde en undtagelse af materiale fra forsvarerens adgang til aktindsigt efter den foreslåede § 339 c. Der stilles ikke hermed krav om, at der skal foreligge konkrete oplysninger eller trusler om, at tredjemand vil lide overlast. Sigtedes eller tiltaltes eventuelle tilknytning til en organisation eller et netværk af personer, der er kendt for at anvende grov vold eller trusler om grov vold mod personer, der afslører deres kriminalitet, kan således efter omstændighederne begrunde en begrænsning af forsvarerens adgang til aktindsigt.

Det følger af *stk. 1, nr. 5*, at materiale kan undtages fra forsvarerens adgang til aktindsigt, hvis dette er nødvendigt af hensyn til efterforskning af anden verserende sag om en særlig grov lovovertrædelse eller en forsætlig overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 (forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed) eller 8 (forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv.). Et tilsvarende hensyn foreslås indsat i bestemmelsen i § 339 a, stk. 3, om tavshedsplæg, hvorfor der nærmere henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse ovenfor.

Det foreslås i *stk. 1, nr. 6*, at også hensynet til beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder skal kunne begrunde en begrænsning af forsvarerens adgang til aktindsigt, hvis disse oplysninger undtagelsesvis indgår i sagen. Der er her tale om en type af oplysninger, der typisk vil være uden betydning for varetagelsen af sigtedes eller tiltaltes forsvar. Mere tekniske oplysninger om politiets aflytningsudstyr og -metoder mv. vil eksempelvis kunne karakteriseres som oplysninger om politiets efterforskningsmetoder. En sådan oplysning vil være fortrolig, hvis politiet har en særlig interesse i at holde oplysningen hemmelig, og oplysningen ikke er almindeligt kendt.

Efter den foreslåede bestemmelse tillægges retten kompetencen til at træffe afgørelse om, at reglerne om forsvarerens ret til aktindsigt efter anmodning fra politiet og efter en konkret vurdering af omstændighederne i den enkelte sag fraviges. Rettens afgørelse træffes ved en beslutning, der skal begrundes. I beslutningen anføres de konkrete omstændigheder i sagen, der begrundes fravigelsen af §§ 339 a og 339 b. Rettens beslutning kan kæres efter de almindelige regler.

Retten kan efter den foreslåede bestemmelse træffe afgørelse om at begrænse forsvarerens adgang til aktindsigt efter § 339 a henholdsvis sigtedes adgang til aktindsigt efter § 339 b, hvis et eller flere af de ovennævnte hensyn gør dette *nødvendigt* (og ikke kun undtagelsesvis nødvendigt, som det fremgår af den gældende bestemmelse i § 340, stk. 4). Det pågældende hensyn skal være af meget væsentlig betydning for, at en begrænsning kan anses for nødvendigt. Ved vurderingen af, om der foreligger et hensyn, der gør en undtagelse fra forsvarerens adgang til aktindsigt nødvendigt, skal der foretages en afvejning af på den ene side det pågældende hensyn og på den anden side betydningen af materialet for varetagelsen af sigtedes eller tiltaltes forsvar. Det skal i den forbindelse fremhæves, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol tillægger det stor vægt, at der kun undtages oplysninger fra forsvarerens aktindsigt, hvis det er strengt nødvendigt (*strictly necessary*).

Det følger udtrykkeligt af den foreslåede bestemmelse i *stk. 2*, at hvis en fravigelse af forsvarerens ret til aktindsigt efter § 339 a eller sigtedes ret til aktindsigt efter § 339 b vil give anledning til væsentlige betænkeligheder for varetagelsen af sigtedes eller tiltaltes forsvar, kan der aldrig ske undtagelse af materialet. Dette gælder, uanset om det hensyn, der begrundes anmodningen om begrænsning i forsvarerens og sigtedes adgang til aktindsigt,

måtte være af meget væsentlig betydning. I disse tilfælde må politiet således enten lade forsvareren få det pågældende materiale – eventuelt med et tavshedsplæg – eller frafalde sigtelsen eller tiltalen.

Det bemærkes, at der i visse sager efter § 339 c – særligt hvis der er tale om meget følsomme oplysninger om eksempelvis statens sikkerhed – kan være behov for i forbindelse med rettens behandling af spørgsmålet om en begrænsning af forsvarerens adgang til aktindsigt at anvende særlige sikkerhedsforanstaltninger i forbindelse med retternes tekstbehandling og dokumenthåndtering.

Det fremgår af *stk. 3*, at hvis et eller flere af de opregnede hensyn kun gør sig gældende for en del af materialet, skal forsvareren og sigtede gøres bekendt med det øvrige indhold af materialet.

Det følger af *stk. 4*, at retten kan træffe afgørelse om, at fravigelsen af § 339 c skal gælde i et nærmere fastsat tidsrum eller indtil videre. En afgørelse om, at fravigelsen gælder i et nærmere fastsat tidsrum – eksempelvis indtil hovedforhandlingens begyndelse – kan forlænges ved senere beslutning, hvis en fortsat fravigelse er nødvendig til varetagelse af et af de i bestemmelsen opregnede hensyn.

Har retten truffet afgørelse om, at fravigelsen af forsvarerens og sigtedes adgang til aktindsigt er tidsubegrænset, skal retten forud for hovedforhandlingens begyndelse tage stilling til fravigelsen igen for at vurdere, om denne fortsat er nødvendig af hensyn til eksempelvis fremmede magter. Den fornyede prøvelse skal tillige sikre, at det fortsat ikke medfører væsentlige betænkeligheder for varetagelsen af tiltaltes forsvar at undtage det pågældende materiale fra forsvarerens og sigtedes adgang til aktindsigt.

Det påhviler politiet at sørge for, når sagen er berammet til hovedforhandling, at indbringe spørgsmålet om fortsat fravigelse af forsvarerens adgang til aktindsigt efter § 339 c for retten. Den fornyede prøvelse bør som hovedregel finde sted senest 4 uger før hovedforhandlingens begyndelse for at undgå, at en eventuel udlevering af det materiale, som forsvareren og sigtede hidtil ikke har fået aktindsigt i, vil gøre det nødvendigt at udsætte hovedforhandlingen.

Politiet er forpligtet til af egen drift at udlevere oplysningerne til forsvareren, hvis hensynet, der begrundede fravigelse af forsvarerens ret til aktindsigt, ikke længere er til stede.

Efter *stk. 5* skal der, inden retten træffer afgørelse om fravigelse af §§ 339 a og 339 b, beskikkes en særlig forsvarer fra en kreds af forsvarere, som antages af justitsministeren til at varetage disse sager.

Den særlige forsvarer skal have lejlighed til at udtale sig og herunder fremhæve de hensyn, der i den konkrete sag taler mod en fravigelse af § 339 c. Den særlige forsvarer skal underrettes om alle retsmøder, der afholdes med henblik på at opnå rettens beslutning om fravigelse af §§ 339 a og 339 b, og er berettiget til at overvære disse samt til at gøre sig bekendt med det materiale, som politiet har tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen eller tiltalen angår. § 392, stk. 2, 2.-5. pkt., og stk. 3, finder tilsvarende anvendelse. Dette indebærer bl.a., at den særlige forsvarer ikke må videregive oplysningerne til sigtede eller dennes almindelige forsvarer. Den særlige forsvarer skal imidlertid ikke – efter afgørelsen om, at materiale kan undtages fra den almindelige forsvarers adgang til aktindsigt, er truffet – løbende orienteres om sagens udvikling mv.

Angår efterforskningen en overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 eller 8, behandles sagen af Retten i Grønland. Hvis efterforskningen angår en overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 eller 8 om henholdsvis forbrydelser mod rigets selvstændighed og sikkerhed og forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv., skal spørgsmålet om begrænsning i forsvarerens og sigtedes aktindsigt efter den foreslåede § 339 c således behandles ved Retten i Grønland og ikke ved kredsretten.

Efter *stk. 6* antager justitsministeren et antal forsvarere, der kan beskikkes efter *stk. 5*. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om de pågældende forsvarere, herunder om vagtordninger, om vederlag for at stå til rådighed og om sikkerhedsmæssige spørgsmål.

Der er ikke noget til hinder for, at den samme person antages både efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 6* og efter den gældende bestemmelse i § 392, stk. 4, om en særlig kreds af forsvarere, der i sager om overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 eller 8 kan beskikkes som forsvarer for den, som et hemmeligt tvangsindgreb angår.

Der er heller ikke noget til hinder for, at en advokat, der er antaget efter en af de tilsvarende bestemmelser i den danske retsplejelov (§ 729 c stk. 6, og § 784, stk. 2), også antages efter det foreslåede § 339 c, stk. 6.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 15 og 16 (§ 340)

Retsplejelovens § 340, stk. 1, indeholder regler om forsvarerens adgang til at gøre sig bekendt med politiets materiale.

Der foreslås en ny samlet regulering af forsvarerens og sigtedes aktindsigt i verserende kriminalsager, jf. lovforslagets § 1, nr. 14 (forslag til §§ 339 a-339 c).

I konsekvens heraf foreslås det at ophæve § 340, stk. 1.

Retsplejelovens § 340, stk. 3 (fremover stk. 2), indeholder regler om forsvarerens adgang til at være til stede under efterforskningskridt, som kan formodes at finde anvendelse som bevis under hovedforhandlingen.

Retsplejelovens § 340, stk. 4 (fremover stk. 3), giver mulighed for at fravige reglen om forsvarerens adgang til at være til stede under de nævnte efterforskningskridt, hvis hensynet til fremmede magter, til statens sikkerhed eller til sagens opklaring eller tredjemand gør det nødvendigt.

Det foreslås at ændre § 340, stk. 4, der bliver stk. 3, sådan at forsvarerens adgang til at være til stede under de nævnte efterforskningskridt i stedet kan fraviges efter den foreslåede bestemmelse i § 339 c om fravigelse af forsvarerens og sigtedes aktindsigt i verserende kriminalsager.

Forslaget indebærer, at mulighederne for at fravige forsvarerens adgang til at være til stede under de nævnte efterforskningskridt udvides på samme måde som mulighederne for at fravige forsvarerens og sigtedes aktindsigt, jf. lovforslagets § 1, nr. 14 (forslag til § 339 c), og bemærkningerne hertil.

Dette medfører, at hvis politiet ønsker at foretage et sådant efterforskningskridt uden at give forsvareren underretning herom (hverken forudgående underretning eller efterfølgende underretning), skal politiet indbringe dette spørgsmål for retten. Der skal tillige efter § 339 c, stk. 5, beskikkes en særlig

forsvarer for sigtede, der over for retten kan anføre synspunkter, der taler for, at der skal gives underretning til forsvareren om foretagelsen af efterforskningskridtet. Den særlige forsvarer skal derimod ikke være til stede under foretagelsen af det efterforskningskridt, som politiet ønsker at foretage.

Det bemærkes, at et efterforskningskridt af den anførte karakter, der er foretaget, uden at forsvareren har været til stede, ikke under hovedforhandlingen kan anvendes som det eneste eller afgørende bevis, da dette ville kunne indebære en krænkelse af artikel 6 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 17 (§ 341, stk. 2)

Retsplejelovens § 341 fastsætter, at retten træffer afgørelse ved uenighed om lovligheden af politiets efterforskningskridt og om sigtedes og forsvarerens beføjelser.

Det foreslås i denne bestemmelse at indsætte nyt *stk. 2*, hvorefter politiet ved uenighed om lovligheden af politiets afgørelser efter § 339 a, stk. 2, 1. pkt., eller § 339 b, stk. 2, 1. pkt., skal redegøre for grundene til den afgørelse, der er truffet. Retten kan endvidere pålægge politiet over for retten at fremlægge det materiale, som tvisten angår.

Forslaget indebærer, at ved uenighed om, hvorvidt materiale er omfattet af forsvarerens adgang til aktindsigt efter § 339 a, stk. 2, 1. pkt., eller sigtede adgang til aktindsigt efter § 339 b, stk. 2, 1. pkt. (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 14), skal politiet over for retten og forsvareren redegøre for grundene til den afgørelse, der er truffet.

Forslaget indebærer endvidere, at retten kan pålægge politiet over for retten at fremlægge det materiale, som tvisten angår. Retten kan således, hvis retten skulle ønske yderligere dokumentation vedrørende karakteren af det materiale, som tvisten angår, anmode politiet om at få forelagt det pågældende materiale. Materialet skal i givet fald alene fremlægges over for retten, og forsvareren får således ikke adgang til at se materialet.

Træffer retten – efter at politiet over for retten har fremlagt det materiale, som tvisten angår – afgørelse om, at politiets afgørelse er i overensstemmelse med §§ 339 a og 339 b, og at materialet derfor falder uden for forsvarerens adgang til aktindsigt, vil dommeren under hovedforhandlingen af den pågældende kriminalsag være inhabil, jf. retsplejelovens § 50, stk. 3 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 1).

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 18 (§ 344, stk. 2)

Retsplejelovens § 344 angår retsmøder under efterforskningen.

Det fremgår af § 344, stk. 2, at retten efter anmodning kan bestemme, at der ikke skal gives sigtede underretning om, at der afholdes et retsmøde, eller at sigtede skal være udelukket fra at overvære et retsmøde helt eller delvis, hvis hensynet til fremmede magter, til statens sikkerhed eller til sagens opklaring undtagelsesvis gør det nødvendigt.

Det anføres i forarbejderne til § 344, stk. 2, at bestemmelsen med redaktionelle ændringer svarer til den danske retsplejelovs § 748, stk. 5, jf. Folketings Tidende 2007-08 (2. samling), tillæg A, side 1458.

Der er dog den forskel, at § 344, stk. 2, i modsætning til den danske retsplejelovs § 748, stk. 5, ikke udtrykkeligt nævner hensynet til tredjemand som en mulig grund til at begrænse sigtedes adgang til et retsmøde under efterforskningen. Denne forskel er ikke omtalt i forarbejderne til § 344, stk. 2.

Henvisningen til hensynet til tredjemand blev indsat i den danske retsplejelovs § 748, stk. 5, ved lov nr. 381 af 6. juni 2002, der trådte i kraft den 8. juni 2002.

Baggrunden for ændringen var en anbefaling om at anvende anticiperet bevisoptagelse i form af en tidlig, indenretlig afhøring af vidner, der kunne tænkes at blive udsat for trusler. En sådan indenretlig vidneafhøring forud for en eventuel senere hovedforhandling foregik efter reglerne i den danske retsplejelovs §§ 747 og 748.

Efter ordlyden af de dagældende bestemmelser i den danske retsplejelovs § 748, stk. 5 og 6, kunne hensynet til tredjemand – eksempelvis et vidne selv eller vidnets nærmeste – imidlertid ikke begrunde, at sigtede blev udelukket fra et retsmøde eller fra at blive gjort bekendt med, hvad der er tilført retsbogen, ligesom hensynet til tredjemand efter bestemmelsens ordlyd ikke kunne begrunde, at der gaves forsvareren pålæg om ikke at give sigtede underretning om, hvad der var passeret i retsmødet.

På denne baggrund foreslås at ændre § 344, stk. 2, således at også hensynet til tredjemand kan begrunde, at der ikke gives sigtede underretning om, at der afholdes et retsmøde, eller at sigtede udelukkes fra at overvære et retsmøde helt eller delvis.

Forslaget indebærer, at det fastslås udtrykkeligt, at også hensynet til tredjemand – f.eks. et vidne, der kan frygte for repressalier – undtagelsesvis vil kunne begrunde begrænsninger i sigtedes ret til at få underretning om og overvære retsmøder under efterforskningen.

Har sigtede været udelukket fra at overvære et retsmøde, skal retten efter § 344, stk. 3, hvis sigtede er til stede, og ellers politiet snarest gøre sigtede bekendt med, hvad der er tilført retsbogen. Hvis de særlige hensyn, som har begrundet udelukkelsen, fortsat er til stede, kan sigtede dog af retten afskæres herfra, ligesom retten kan pålægge forsvareren ikke at give sigtede underretning om, hvad der er passeret i retsmødet. Pålæg efter § 344, stk. 3, kan udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring under hovedforhandlingen.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.10.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 19 (§ 344, stk. 5)

Retsplejelovens § 344 angår sigtedes adgang til retsmøder under efterforskningen.

Det foreslås at indsætte et nyt *stk. 5*, hvorefter stk. 1-4 ikke finder anvendelse på retsmøder, der afholdes i henhold til § 339 c, eller hvor der fremlægges oplysninger, der efter § 339 c er undtaget fra forsvarerens adgang til aktindsigt, og hvor der efter § 392 beskikkes en forsvarer for den, som indgrebet vedrører.

Sigtede vil efter forslaget ikke modtage underretning om retsmøder, der afholdes med henblik på, at retten skal træffe afgørelse om, hvorvidt materiale kan undtages fra forsvarerens og sigtedes adgang til aktindsigt efter § 339 c (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 14), og vil ikke være berettigede til at overvære disse retsmøder. Sigtede vil endvidere ikke efterfølgende blive gjort bekendt med, hvad der er noteret i retsbogen om retsmødet.

Sigtede vil efter forslaget endvidere ikke blive gjort bekendt med, hvad der er noteret i retsbogen om et retsmøde, hvor der er fremlagt oplysninger, der efter § 339 c er undtaget forsvarerens adgang til aktindsigt, og hvor der efter § 392 beskikkes en forsvarer for den, som indgrebet vedrører. Det bemærkes, at sigtede allerede efter gældende ret ikke vil blive underrettet om et sådant retsmøde om foretagelse af tvangsindgreb, jf. § 344, stk. 1, 2. pkt.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 20 (§ 345, stk. 3)

Retsplejelovens § 345 angår forsvarerens adgang til retsmøder under efterforskningen.

Det foreslås at indsætte et nyt *stk. 3*, hvorefter *stk. 1* ikke finder anvendelse på retsmøder, der afholdes i henhold til § 339 c, eller hvor der fremlægges oplysninger, der efter § 339 c er undtaget fra forsvarerens adgang til aktindsigt, og hvor der efter § 392 beskikkes en forsvarer for den, som indgrebet vedrører.

Sigtedes almindelige forsvarer vil efter forslaget ikke modtage underretning om retsmøder, der afholdes med henblik på, at retten skal træffe afgørelse om, hvorvidt materiale kan undtages fra forsvarerens og sigtedes adgang til aktindsigt efter § 339 c (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 14), og vil ikke være berettiget til at overvære disse retsmøder.

Endvidere vil sigtedes almindelige forsvarer ikke blive underrettet om afholdelse af retsmøder, hvor der vil blive fremlagt oplysninger, der efter § 339 c er undtaget forsvarerens adgang til aktindsigt, og hvor der efter § 392 beskikkes en forsvarer for den, som indgrebet vedrører.

Sigtedes almindelige forsvarer vil således ikke være berettiget til at overvære et retsmøde, der afholdes med henblik på rettens forudgående beslutning om indgreb i meddelelshemmeligheden, særligt kvalificeret observation, dataaflysning eller hemmelig ransagning, og hvor der i medfør af § 392 beskikkes en advokat for den person eller de personer, som indgrebet er rettet mod, og hvor der fremlægges oplysninger, der efter § 339 c er undtaget forsvarerens adgang til aktindsigt.

Det foreslåede stk. 3 omfatter ikke tilfælde, hvor der afholdes et retsmøde eksempelvis med henblik på at opnå rettens forudgående beslutning om foretagelse af en almindelig ransagning, jf. § 412, stk. 2, og hvor der ikke beskikkes en særlig forsvarer i medfør af § 392. I sådanne tilfælde vil den eksisterende bestemmelse i § 345, stk. 1, 3. pkt., dog eventuelt kunne finde anvendelse. Ønsker politiet således under et sådant retsmøde at fremlægge oplysninger, som er undtaget fra forsvarerens adgang til aktindsigt i medfør af § 339 c, kan retten efter politiets anmodning træffe afgørelse om, at forsvareren ikke skal underrettes om retsmødet, jf. § 345, stk. 1, 3. pkt., hvis et af de hensyn, der er opregnet i bestemmelsen, undtagelsesvis gør det nødvendigt (hensynet til fremmede magter, statens sikkerhed, sagens opklaring eller tredjemand).

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 21 (§§ 384-386)

Retsplejelovens §§ 384-386 giver mulighed for, at retten ved en beslutning, der skal begrundes, bestemmer, at politiet kan foretage henholdsvis brevåbning, telefonaflytning og teleoplysning, når nærmere angivne betingelser er opfyldt.

Én af betingelserne er, at efterforskningen skal angå en særlig grov lovovertrædelse eller børnepornografi eller – for så vidt angår telefonaflytning og teleoplysning – fredskrænkelser.

Det foreslås i § 384, stk. 1, nr. 3, § 385, stk. 1, nr. 3, og § 386, nr. 3, som angiver dette kriminalitetskrav, at tilføje »en forsætlig overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 eller 8«.

Forslaget indebærer, at kriminalitetskravet ved brevåbning, telefonaflytning og teleoplysning fremover vil være opfyldt, når efterforskningen angår en

forsætlig overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 eller 8, uanset om der konkret er tale om en særlig grov lovovertrædelse.

Betingelserne for brevåbning, telefonaflytning og teleoplysning foreslås i øvrigt ikke ændret, jf. § 384, stk. 1, nr. 1 og 2, § 385, stk. 1, nr. 1 og 2, og § 386, nr. 1 og 2.

Det vil også uændret være en betingelse, at den skade og forstyrrelse, som indgrebet forvolder, ikke må stå i misforhold til sagens betydning og indgrebets nødvendighed, jf. § 389.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.4.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 22 (§§ 387 og 388 og § 399, stk. 3)

Retsplejelovens §§ 387 og 388 giver mulighed for, at retten ved en beslutning, der skal begrundes, bestemmer, at politiet kan foretage henholdsvis udvidet teleoplysning og rumaflytning, når nærmere angivne betingelser er opfyldt.

Endvidere giver retsplejelovens § 399, stk. 3 og 6 (der bliver stk. 8), jf. § 391, mulighed for, at retten ved en beslutning, der skal begrundes, bestemmer, at politiet kan foretage observation af personer, der befinder sig i en bolig, ved hjælp af et fjernbetjent eller automatisk virkende tv-kamera, fotografiapparat eller lignende apparat eller ved hjælp af et apparat, der anvendes i boligen (særligt kvalificeret observation), når nærmere angivne betingelser er opfyldt.

Én af betingelserne er, at efterforskningen skal angå en særlig grov lovovertrædelse, som har medført eller som kan medføre fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier.

Det foreslås i § 387, nr. 2, § 388, stk. 1, nr. 3, og § 399, stk. 3, nr. 3, som angiver dette kriminalitetskrav, at tilføje »eller en forsætlig overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 eller 8«.

Forslaget indebærer, at kriminalitetskravet ved udvidet teleoplysning, rumaflytning og særligt kvalificeret observation fremover vil være opfyldt, når efterforskningen angår en forsætlig overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 eller 8, som har medført eller som kan medføre fare for menneskers liv

eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier, uanset om der konkret er tale om en særlig grov lovovertrædelse.

Betingelserne for udvidet teleoplysning, rumaflytning og særligt kvalificeret observation foreslås i øvrigt ikke ændret, jf. § 387, nr. 1, § 388, stk. 1, nr. 1 og 2, og § 399, stk. 3, nr. 1 og 2.

Det vil også uændret være en betingelse, at den skade og forstyrrelse, som indgrebet forvolder, ikke må stå i misforhold til sagens betydning og indgrebets nødvendighed, jf. § 389 og § 399, stk. 5 (der bliver stk. 7).

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.4.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 23 og 24 (§ 391, stk. 3)

Retsplejelovens § 391 fastsætter regler om rettens beslutning om indgreb i meddelelshemmeligheden, og stk. 3 giver mulighed for, at politiet træffer beslutning herom, såfremt formålet med indgrebet ville forspildes, hvis rettens beslutning skulle afventes. I så fald skal politiet snarest muligt og senest inden 24 timer fra indgrebets iværksættelse forelægge sagen for retten. Retten beslutter, om indgrebet kan godkendes. Burde indgrebet efter rettens opfattelse ikke være foretaget, skal retten orientere Justitsministeriet herom.

Det foreslås at ændre § 393, stk. 3, således at retten fremover skal orientere Rigsadvokaten, hvis retten finder, at et indgreb, som politiet har foretaget uden at afvente rettens beslutning, ikke burde være foretaget. Er der tale om et indgreb foretaget af Politiets Efterretningstjeneste, skal indberetning dog stadig ske til Justitsministeriet.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.5.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 25 (§ 396, stk. 4)

Retsplejelovens § 396 fastsætter, at der efter afslutningen af et indgreb i meddelelshemmeligheden skal gives underretning om indgrebet til den, som indgrebet har været rettet mod. I kraft af henvisningerne til § 396 i § 399, stk. 6, § 400, stk. 4, og § 415, stk. 2, gælder dette tilsvarende efter afslutningen af kvalificeret eller særligt kvalificeret observation, dataaflysning og hemmelig ransagning.

Vil underretning om et foretaget tvangsindgreb være til skade for efterforskningen, eller taler omstændighederne i øvrigt imod underretning, kan retten dog efter anmodning fra politiet beslutte, at underretning skal undlades eller udsættes i et nærmere fastsat tidsrum, der kan forlænges ved senere beslutning, jf. bestemmelsens stk. 4.

Det foreslås at ændre § 396, stk. 4, 1. pkt., således at underretning om et foretaget tvangsindgreb også kan undlades eller udsættes, hvis underretning vil være til skade for efterforskningen i en anden verserende sag om en lovovertrædelse, som efter loven kan danne grundlag for et indgreb i meddelelseshemmeligheden, eller hvis hensynet til beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder taler imod underretning.

Forslaget indebærer for det første en præcisering af, at underretning om et foretaget tvangsindgreb kan undlades eller udsættes, hvis underretningen vil skade efterforskningen af den kriminalitet, der har begrundet indgrebet, eller anden efterforskning af alvorlig kriminalitet, eller omstændighederne i øvrigt taler imod underretning.

Det forudsættes, at bestemmelsen bl.a. anvendes ved efterforskning af kriminalitet begået inden for et organiseret kriminelt miljø, hvor underretningen om et konkret tvangsindgreb kan vanskeliggøre efterforskningen af anden kriminalitet begået inden for dette miljø.

Forslaget indebærer for det andet, at det kommer til at fremgå udtrykkeligt, at underretning om et foretaget tvangsindgreb kan undlades eller udsættes, hvis hensynet til beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder taler imod underretning.

Udtrykket »fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder« skal forstås på samme måde som i det foreslåede § 339 c, stk. 1, nr. 6, om fravigelse af forsvarerens og sigtedes adgang til aktindsigt (lovforslagets § 1, nr. 14).

Oplysninger om »politiets efterforskningsmetoder« omfatter således f.eks. tekniske oplysninger om politiets aflytningsudstyr og -metoder mv., og der er tale om »fortrolige oplysninger«, hvis politiet har en særlig interesse i at holde oplysningerne hemmelige, og oplysningerne ikke er almindeligt kendt.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.6.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 26 (§ 399, stk. 5 og 6)

Retsplejelovens § 399 indeholder regler om observation. Observation er defineret som fotografering eller iagttagelse ved hjælp af kikkert eller andet apparat af personer, der befinder sig på et ikke frit tilgængeligt sted, jf. stk. 1.

Det foreslås i § 399 at indsætte et nyt *stk. 5* om teleobservation.

Forslaget indebærer, at politiets anvendelse teleobservation som led i efterforskningen af lovovertrædelser fremover reguleres af den foreslåede bestemmelse. Det gælder også de former for pejling, som i dag ikke anses som et kriminalprocessuelt tvangsindgreb.

Teleobservation kan efter forslaget foretages, hvis indgrebet må antages at være af væsentlig betydning for efterforskningen, og efterforskningen vedrører en grov lovovertrædelse. Dette svarer til de gældende betingelser for observation ved hjælp af fjernbetjent eller automatisk virkende tv-kamera, fotografiapparat eller lignende apparat, jf. § 399, stk. 2, jf. stk. 1.

Anvendelse af teleobservation vil endvidere kun kunne foretages, hvis dette vil være foreneligt med almindelige principper om proportionalitet. Bestemmelsen i § 399, stk. 5 (fremover stk. 7), hvorefter observation ikke må foretages, hvis det – efter indgrebets formål, sagens betydning og den krænkelse og ulempe, som indgrebet må antages at forvolde den person, som det rammer – vil være uforholdsmæssigt, vil således finde tilsvarende anvendelse ved teleobservation.

Ved teleobservation forstås *for det første* at indhente oplysninger fra udbydere af telenet eller teletjenester vedrørende lokaliseringen af en mobiltelefon, jf. det foreslåede *nr. 1*. Det vil navnlig dreje sig om oplysninger om, hvilke mobiltelefonmaster den pågældende mobiltelefon er i forbindelse med ved opdateringer, hvilken celle der er anvendt ved opdateringen, og i hvilken retning og afstand fra masten mobiltelefonen befinder sig.

Bestemmelsen i det foreslåede *nr. 1* angår den fremadrettede og løbende udlevering af sådanne oplysninger til politiet vedrørende en bestemt mobil-

telefon. Indhentelse af oplysninger, som en udbyder af telenet og teletjenester tidligere har lagret om en mobiltelefons forbindelse med master, vil ikke være omfattet af bestemmelsen, men derimod i givet fald kunne ske efter reglerne om edition, jf. retsplejelovens § 420 og Højesterets afgørelse i Ugeskrift for Retsvæsen 2009, side 2610, om den tilsvarende bestemmelse i den danske retsplejelovs § 804.

Teleobservation efter det foreslåede nr. 1 giver politiet mulighed for under visse betingelser at indhente oplysninger fra udbydere af telenet eller teletjenester om, hvilke mobiltelefonmaster en mistænks mobiltelefon løbende er i kontakt med, herunder oplysninger om den anvendte celle og efter omstændighederne oplysning om afstand mellem mobiltelefonen og masten. Det er således alene disse lokaliseringsdata, der er omfattet af indgrebet. Sådant teleobservation giver derimod ikke politiet mulighed for at gøre sig bekendt med indholdet af samtaler, der føres fra den pågældende mobiltelefon eller med indholdet af sms-beskeder mv., der sendes eller modtages via mobiltelefonen.

Ved teleobservation forstås *for det andet* på anden måde ved hjælp af en gps eller et andet lignende apparat at registrere en persons færden, jf. det foreslåede nr. 2.

Det er hensigten, at registrering af en persons færden ved hjælp af gps eller andet lignende apparat skal forstås på samme måde som i straffelovens § 264 b. Det bemærkes, at kriminalloven ikke indeholder en tilsvarende bestemmelse.

Det foreslåede nr. 2 omfatter dermed politiets anvendelse af en gps eller andet lignende teknisk udstyr til at registrere en bestemt persons færden, dvs. transmittere eller lagre oplysninger om personens geografiske placering, sådan at det er muligt enten løbende eller efterfølgende at følge persons færden. Bestemmelsen omfatter også overvågning ved pejling af radiosignaler, der udsendes af genstande mv., som personen har med sig (herunder en mobiltelefon, tablet mv.), eller ved hjælp af et videokamera, der viser personens færden. Det afgørende er, at politiet registrerer en bestemt persons færden og dermed kan følge personens færden uden selv at være til stede.

Når politiet kan foretage teleobservation ved hjælp af gps eller andet lignende apparat efter det foreslåede nr. 2, kan politiet også foretage de foran-

staltninger, der teknisk muliggør den pågældende teleobservation. Dette kan f.eks. indbefatte indtrængen på privat område, placering af udstyr og indgreb i udstyr, som den mistænkte anvender.

Det foreslåede nr. 2 omfatter ikke tilfælde, hvor der uden politiets medvirken er lagret oplysninger om en persons geografiske placering. Politiets adgang til oplysninger, der er lagret hos ikke mistænkte, vil i givet fald kunne ske efter reglerne om edition, jf. retsplejelovens § 420. Er sådanne oplysninger lagret hos den mistænkte selv (eksempelvis på dennes mobiltelefon), vil politiet i givet fald kunne anvende reglerne om ransagning, jf. retsplejelovens § 410.

Som nævnt omfatter det foreslåede nr. 2 bl.a. registrering af en persons færden ved hjælp af et videokamera. Der kan derfor være et overlap med observation efter § 399, stk. 1-3. Det forudsættes i den forbindelse, at når politiet med hjemmel i det foreslåede stk. 5, nr. 2, foretager teleobservation, der også udgør observation efter stk. 1 eller 2, behøver politiet kun at gå frem efter stk. 5 om teleobservation. Er der derimod tale om observation efter stk. 3, skal politiet gå frem efter både stk. 3 og 5, og det vil således bl.a. være et krav, at de strengere betingelser i stk. 3 er opfyldt.

Det foreslåede nr. 2 hjemler, at politiet registrerer en mistænks færden (*litra a*) eller en anden persons færden, hvis den pågældende har tilknytning til en mistænkt eller til samme køretøj, fartøj eller ejendom som en mistænkt eller lignende (*litra b*).

Bestemmelsens hovedsigte er registrering af en mistænks færden. I visse tilfælde er det imidlertid nødvendigt for politiet at registrere færden for andre personer, som har en tilknytning til en mistænkt, til en mistænks køretøj, fartøj eller ejendom eller lignende. Det kan eksempelvis være nødvendigt for politiet at registrere en ikke mistænks færden med henblik på at kunne gennemføre et (andet) kriminalprocessuelt indgreb mod en mistænkt såsom rumaflytning eller hemmelig ransagning, uden at indgrebet opdages, og efterforskningen dermed kompromitteres. Endvidere kan det f.eks. være nødvendigt for at finde frem til en mistænks opholdssted, hvis denne er eftersøgt.

Derfor foreslås der med nr. 2, litra a og litra b, adgang for politiet til med gps eller lignende apparat at foretage registrering af en mistænks færden, henholdsvis en ikke mistænks færden, hvis den pågældende har tilknytning

til en mistænkt eller til en mistænks køretøj, fartøj eller ejendom eller lignende.

Efter det foreslåede *litra a* om registrering af mistænkes færden forudsættes der adgang for politiet til at placere eller montere en gps eller et andet lignende apparat på eller i bl.a. en mistænks køretøj eller fartøj med henblik på at følge den mistænkes færden. Bestemmelsen kan anvendes som hjemmel for sådanne indgreb over for en mistænkt, uanset om f.eks. placeringen eller monteringen af en gps på køretøjet eller fartøjet også medfører registrering af færden for andre personer end en mistænkt, som måtte benytte det samme køretøj eller fartøj.

Efter det foreslåede *litra b* er der adgang for politiet til at foretage tilsvarende indgreb rettet mod andre personer end en mistænkt. Efter bestemmelsen er det som anført oven for en betingelse, at den pågældende person enten skal have tilknytning til en mistænkt eller til samme køretøj, fartøj eller ejendom som en mistænkt eller lignende.

Udtrykket »tilknytning til en mistænkt« skal forstås bredt og omfatter bl.a. en mistænks familie, kæreste, venner eller bekendte, som formodes at have kontakt til den mistænkte på en sådan måde, at det kan have væsentlig betydning for efterforskningen at kende den pågældendes færden, f.eks. for at undgå kompromittering af efterforskningen eller for at finde frem til den mistænkte.

Med udtrykket tilknytning »til samme køretøj, fartøj eller ejendom som en mistænkt eller lignende« tilkendegives det, at også andre ikke mistænkte end personer med en tilknytning til en mistænkt er omfattet af bestemmelsen, hvis der er en anden tilknytning, som gør, at det kan være væsentligt for politiet at kunne registrere den pågældendes færden i forbindelse med efterforskningen. Det kan eksempelvis være tilfældet, hvor der er en eller flere personer, der benytter det samme køretøj eller fartøj (f.eks. en bil, snescooter eller båd) eller den samme ejendom (f.eks. et sommerhus, værksted eller kontorlokaler) som en mistænkt, men ikke som sådan har en tilknytning til den mistænkte. Der kan også (jf. udtrykket »eller lignende«) være tale om tilknytning til andet end et køretøj, fartøj eller en ejendom.

Denne del af bestemmelsen har således til formål at sikre, at gps-sporing mv. kan anvendes i forhold til personer, der ikke har en tilknytning til en mistænkt, men hvor der er en sådan forbindelse til samme køretøj, fartøj

eller ejendom eller lignende, at gps-sporing mv. bør kunne anvendes, hvis betingelserne i øvrigt er opfyldt.

Det foreslås endvidere i § 399 at indsætte et nyt *stk. 6*, hvorefter det påhviler udbydere af telenet eller teletjenester at bistå politiet ved gennemførelse af teleobservation, herunder ved at give de i stk. 5, nr. 1, nævnte oplysninger.

Bestemmelsen sikrer, at der i lovgivningen er en forpligtelse for udbydere af telenet eller teletjenester til at bistå med indgreb, der foretages med hjemmel i den foreslåede bestemmelse om teleobservation i form af indhentelse af oplysninger om lokaliseringen af en mobiltelefon.

Bestemmelsen svarer til den forpligtelse, der i medfør af retsplejelovens § 393, stk. 1, påhviler bl.a. udbydere af telenet eller teletjenester til at bistå politiet med at gennemføre indgreb i meddelelseshemmeligheden, herunder ved at etablere telefonaflytning og ved at udlevere oplysninger som omtalt i §§ 386 og 387 om teleoplysning og udvidet teleoplysning.

Bestemmelsen indebærer, at udbydere af telenet eller teletjenester er forpligtet til at bistå politiet ved gennemførelse af teleobservation, herunder ved at give de lokaliseringsdata, der er omfattet af den foreslåede bestemmelse om teleobservation i stk. 5, nr. 1.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 27 (§ 399, stk. 8)

Retsplejelovens § 399, stk. 6, der som følge af forslaget om at indsætte to nye stykker i § 399 bliver stk. 8 (lovforslagets § 1, nr. 26), fastsætter, at nærmere opregnede bestemmelser vedrørende indgreb i meddelelseshemmeligheden finder tilsvarende anvendelse ved observation efter § 399, stk. 2 og 3.

Det foreslås i § 399, stk. 8, at indsætte et nyt *2. pkt.*, hvorefter reglerne i §§ 391 og 392, § 396, stk. 1, § 396, stk. 2, nr. 1, § 396, stk. 3 og 4, og § 398 finder tilsvarende anvendelse på de i stk. 5 omhandlede tilfælde

Forslaget indebærer, at visse nærmere opregnede bestemmelser vedrørende indgreb i meddelelseshemmeligheden finder tilsvarende anvendelse ved

indgreb efter den foreslåede bestemmelse i § 399, stk. 5, om teleobservation.

Teleobservation kan således som udgangspunkt alene iværksættes efter rettens forudgående beslutning, jf. henvisningen til retsplejelovens § 391. I en beslutning om teleobservation efter § 399, stk. 5, nr. 1, skal bl.a. angives det mobiltelefonnummer eller anden identifikation, f.eks. IMEI- eller IMSI-nummer, som indgrebet angår, samt det tidsrum, inden for hvilket indgrebet kan foretages. Den tilsvarende anvendelse af reglen om at anføre de telefonnumre eller lokaliteter mv., som indgrebet angår, indebærer i de tilfælde omfattet af § 399, stk. 5, nr. 2, at der skal anføres den person, hvis færden politiet får tilladelse til at registrere. En beslutning om at registrere en bestemt persons færden med gps eller lignende vil også omfatte placering af en gps på f.eks. et køretøj, som den pågældende person benytter, selv om bilen eller scooteren eventuelt også benyttes af andre, uden at der samtidig vil skulle indhentes en beslutning på at registrere færden for de andre personer.

Såfremt formålet ville forspildes, hvis rettens beslutning skulle afventes, kan politiet træffe beslutning om teleobservation, jf. § 391, stk. 3. I så fald skal politiet snarest muligt og senest inden 24 timer fra indgrebets iværksættelse forelægge sagen for retten.

Endvidere er visse øvrige bestemmelser om indgreb i meddelelseshemmeligheden gjort tilsvarende anvendelige ved teleobservation, herunder bestemmelserne om forsvarerbeskikkelse, jf. § 392, om underretning ved indgrebets ophør, jf. § 396, og § 398, der omhandler politiets efterfølgende tiltagelse af materiale, der er kommet til politiets kendskab i forbindelse med indgrebet. Den tilsvarende anvendelse af bestemmelsen om, at underretning skal gives til indehaveren af den pågældende telefon, indebærer i de tilfælde, der er omfattet af § 399, stk. 5, nr. 2, at der skal ske underretning af den person, hvis færden politiet har registreret.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 28 (§§ 400 a-400 c)

Til § 400 a

Det er i dag ikke muligt efter retsplejelovens afsnit V om kriminalsagers behandling at blokere en hjemmeside.

Det foreslås at indsætte en ny bestemmelse i kapitel 36 (§ 400 a) om blokering af hjemmesider. Bestemmelsen regulerer de nærmere betingelser for, hvornår politiet efter rettens beslutning kan blokere en hjemmeside.

Det foreslås i *stk. 1*, at der kan ske blokering af en hjemmeside, hvis der er grund til at antage, at der fra hjemmesiden foretages en overtrædelse af kriminallovens §§ 28-35 eller 37, § 94, nr. 5, eller §§ 95, 104, 105, 108, 111 eller 111 a.

Ved blokering forstås en ordning, der er rettet mod grønlandske internetudbydere med henblik på direkte DNS-blokering fra udbyderens side af hjemmesiden med ulovligt materiale. DNS-blokering medfører, at forsøg på at opnå adgang til blokerede hjemmesider automatisk afvises af internetudbyderen. Det forudsættes, at afvisningen vil være ledsaget af en tekst, hvoraf det fremgår, at politiet har opnået rettens beslutning for at blokere den pågældende hjemmeside, og at eventuelle indsigelser kan rettes til politiet.

Bestemmelsen kan for det første anvendes ved overtrædelse af kriminallovens §§ 28-35 om terrorisme, terrorrelateret handling, finansiering af og hvervning og oplæring til terrorvirksomhed eller hertil relaterede handlinger, medvirken til terrorisme og ulovlig støtte til terrorisme.

Bestemmelsen kan for det andet anvendes ved overtrædelse af kriminallovens § 37 om krænkelse af offentlig myndighed.

Bestemmelsen kan for det tredje anvendes ved overtrædelse af kriminallovens § 94, nr. 5, eller §§ 95, 104, 105, 108, 111 eller 111 a om fredskrænkelser i form af hacking eller videregivelse af meddelelser eller billeder om en andens private forhold, bedrageri, databedrageri, hæleri og hvidvask.

Kravet om, at der skal være »grund til at antage«, skal forstås i overensstemmelse med det tilsvarende udtryk i retsplejelovens §§ 419 og 420 om beslaglæggelse hos ikke mistænkte og edition.

Vurderingen af, om der er »grund til at antage«, at der fra hjemmesiden begås en af de pågældende kriminallovsovertrædelser, skal foretages ud fra sagens samlede omstændigheder, herunder fremtoningen af domænenavnet og hjemmesiden. Det kan i den forbindelse bl.a. indgå, om domænenavnet eller hjemmesidens titel har stor lighed med en hjemmeside for en myndig-

hed, organisation, koncessioneret virksomhed eller lignende, og om besøgende på hjemmesiden opfordres til at indtaste MitID-oplysninger, cpr-nummer og/eller kreditkortoplysninger. Andre oplysninger på hjemmesiden kan ligeledes indgå i vurderingen, herunder forkert/falsk cvr-nummer og kontaktoplysninger, der henviser til forkerte/falske adresser mv. Det kan ligeledes indgå, om besøgende opfordres til at rette henvendelse via f.eks. e-mail eller telefon til kontaktoplysninger, der er falske eller har stor lighed med en grønlandsk myndigheds kontaktoplysninger.

Kravet om, at der fra hjemmesiden begås en overtrædelse af kriminallovens §§ 28-35 eller 37, § 94, nr. 5, eller §§ 95, 104, 105, 108, 111 eller 111 a, indebærer, at siden skal indeholde tekst, video eller lyd mv., der udgør en sådan overtrædelse.

Registreringen af et domænenavn vil ikke i sig selv give grund til at antage, at der begås en af de pågældende lovovertrædelser, idet det er en forudsætning, at hjemmesiden har et indhold i form af lyd, tekst, video, links, tekniske indretninger eller lignende, der udgør en overtrædelse af de pågældende bestemmelser. Domænenavnet vil dog som nævnt indgå som et moment i den samlede vurdering.

Kravet om, at der fra hjemmesiden begås en af de pågældende lovovertrædelser, indebærer, at hjemmesiden på blokeringsstidspunktet skal have et indhold, der udgør en overtrædelse. Blokering vil dermed ikke kunne ske med henvisning til, at tidligere indhold på hjemmesiden, som nu er fjernet, udgjorde en overtrædelse.

Stk. 2 indeholder en almindelig proportionalitetsregel. Indgrebet må således ikke foretages, hvis det står i misforhold til sagens betydning og den ulempe, som indgrebet må antages at medføre.

Det er på nuværende tidspunkt kun teknisk muligt at blokere en hel hjemmeside og ikke alene dele heraf. Det skal derfor indgå i vurderingen, om det efter en konkret vurdering vil være for indgribende at blokere en hel hjemmeside, hvis det kun er en lille del af indholdet på siden, der er ulovligt. Ved vurderingen heraf vil der skulle lægges vægt på forholdets grovhed, således at der skal mindres til, hvis der er tale om en meget grov lovovertrædelse.

For så vidt angår sociale medier med et meget stort antal brugere må det generelt antages, at det ville være et uproportionalt indgreb at blokere hele

det sociale medie, uanset at der er tale om en grov lovovertrædelse fra en enkelt brugers profil.

Tilsvarende må det i almindelighed antages at være et disproportionalt indgreb at blokere en hel hjemmeside, hvis der i et kommentarspor eller lignende er linket til en hjemmeside, hvorfra der udsendes phishing-kampagner eller videregives indhold i strid med kriminallovens § 95. Det skal indgå i vurderingen, om den hjemmeside, det overvejes at blokere, må antages at være oprettet med det formål at begå en af de omfattede lovovertrædelser, eller om der må antages at være tale om en hjemmeside med et legitimt formål, som af tredjemand forsøges anvendt til at begå en af de omfattede lovovertrædelser.

I de tilfælde, hvor det ulovlige materiale på en hjemmeside alene udgør en mindre del, kan politiet fortsat tage kontakt til f.eks. lejereren af hjemmesiden (registranten) for at gøre opmærksom på, at siden – efter politiets opfattelse og eventuelt også efter lejerens egne retningslinjer – indeholder ulovligt materiale.

I den forbindelse kan det indgå i proportionalitetsvurderingen, om ejeren af hjemmesiden trods henvendelse fra politiet ikke fjerner indhold på undersider eller i kommentarspor eller lignende, hvor der f.eks. er linket til en hjemmeside, hvorfra der udsendes phishing-kampagner, eller hvorpå der findes indhold, som udgør en overtrædelse af kriminallovens § 95.

Det kan endvidere indgå i vurderingen, om der er grundlag for at antage, at en phishing-kampagne alene kan nå ud til et meget begrænset antal potentielle ofre, eller at der alene er risiko for, at de pågældende bliver franarret et meget lille beløb.

Efter *stk. 3, 1. pkt.*, træffes retten efter politiets anmodning afgørelse om blokering af en hjemmeside. Afgørelsen træffes ved en beslutning, der skal begrundes, jf. *2. pkt.*

Imødekommes politiets anmodning om blokering, skal beslutningen indeholde oplysning om, hvilken konkret hjemmeside der kan blokeres.

Efter *stk. 3, 3. pkt.*, skal de konkrete omstændigheder i sagen, hvorpå det støttes, at betingelserne for indgrebet er opfyldt, anføres i en beslutning, der

tillader blokering af en hjemmeside. Beslutningen kan til enhver tid omgøres af retten, jf. 4. pkt.

Det forudsættes endvidere, at hvis politiet bliver bekendt med, at grundlaget for beslutningen ikke længere er til stede – for eksempel fordi det ulovlige indhold er fjernet fra hjemmesiden – skal politiet hurtigst muligt foranledige, at blokeringen fjernes. Der pålægges dog ikke hermed politiet en pligt til løbende at kontrollere blokerede hjemmesider.

Politiet forudsættes at foretage underretning af den, som indgrebet retter sig mod, dvs. af lejeren (registranten) af den hjemmeside, som retten har givet tilladelse til at blokere. Indeholder hjemmesiden ikke kontaktoplysninger, og kan politiet ikke umiddelbart fremskaffe disse oplysninger på anden vis, kan underretning undlades. Underretning af personer i udlandet vil ske efter de almindelige retshjælpsregler om underretning til personer i andre lande.

Efter *stk. 4* kan politiet kan træffe beslutning om blokering, såfremt formålet med blokeringen vedrørende kriminallovens § 94, nr. 5, eller §§ 104, 105, 108, 111 eller 111 a ville forspildes, hvis rettens beslutning skulle afventes.

Det indebærer, at politiet vil kunne iværksætte indgrebet, hvis der er en grund til at antage, at der fra hjemmesiden begås en overtrædelse af de nævnte bestemmelser, og formålet ville forspildes, såfremt rettens beslutning skulle afventes. Politiets kompetence er begrænset til tilfælde af overtrædelse af de opregnede bestemmelser om fredskrænkelser i form af hacking, bedrageri, databedrageri, hæleri og hvidvask. Blokering af hjemmesider, hvorfra der begås terrorisme mv., krænkelse af offentlig myndighed eller fredskrænkelser i form af videregivelse af meddelelser eller billeder vedrørende private forhold kan i alle tilfælde kun ske efter rettens forudgående beslutning.

Det vil bero på en konkret vurdering, om indgrebets formål ville forspildes, hvis rettens beslutning skulle afventes. Bestemmelsen vil dog særlig være relevant i tilfælde, hvor politiet kan konstatere, at en phishing-kampagne er nået ud til en stor personkreds, eller hvor der er tale om falske myndighedsider, hvor de besøgende anmodes om at indtaste MitID eller kreditkortoplysninger.

Politiet skal snarest muligt og senest inden 24 timer fra indgrebets iværksættelse forelægge sagen for retten, jf. *stk. 4, 2. pkt.* Retten beslutter, om

indgrebet kan godkendes, og om det kan opretholdes, jf. 3. pkt. Beslutningen skal begrundes, jf. 4. pkt. Burde indgrebet efter rettens opfattelse ikke have været foretaget, skal retten orientere Rigsadvokaten herom, jf. 5. pkt. Indgreb, der efter rettens opfattelse ikke burde være foretaget af Politiets Efterretningstjeneste, indberettes til Justitsministeriet, jf. 6. pkt.

Også i tilfælde hvor politiet træffer beslutning om blokering, skal politiet hurtigst muligt foranledige, at en blokering fjernes, hvis politiet bliver bekendt med, at grundlaget for en beslutning om blokering ikke længere er til stede, ligesom politiet ved blokering forudsættes at foretage underretning af den, som indgrebet retter sig mod.

Af stk. 5 fremgår det, at udbydere af elektroniske kommunikationsnet og -tjenester og administratorer af internetdomæner er forpligtede til at bistå politiet med blokeringen af hjemmesider. Det indebærer bl.a., at udbyderne skal iværksætte en DNS-blokering af den hjemmeside, som rettens beslutning vedrører.

Politiet vil i praksis videreformidle rettens beslutning til udbydere af elektroniske kommunikationsnet og -tjenester eller én eller flere administratorer af internetdomæner, som derefter forestår den tekniske gennemførelse af en DNS-blokering.

Med udbydere af elektroniske kommunikationsnet og -tjenester forstås i denne sammenhæng udbydere i henhold til Inatsisartutlov om telekommunikation og teletjenester.

Med administratorer af internetdomæner forstås i denne sammenhæng administratorer i henhold til [*grønlandske regler svarerende til lov om internetdomæner mv.]

Det er hensigten med bestemmelsen at omfatte internetudbydere, der udbyder internet til en bredere kreds af kunder. Det er dermed ikke hensigten at omfatte virksomheder, der udbyder internet til en begrænset eller lukket kreds af personer, herunder restaurationer, hoteller, uddannelsesinstitutioner, boligforeninger eller lignende.

Det fremgår endvidere af bestemmelsen, at hvis internetudbyderne eller administratorerne ikke frivilligt efterkommer rettens beslutning om blokering, finder retsplejelovens § 150 om tvangsmidler over for vidner tilsvarende

anvendelse. § 150 giver bl.a. retten mulighed for at pålægge bøde og at tilpligte vidner at erstatte de udgifter, som vidnet har forårsaget.

Sådanne tvangsmidler vil eksempelvis kunne anvendes over for en internetudbyder eller en administrator i tilfælde, hvor den pågældende udbyder eller administrator – på trods af politiets fremvisning af rettens beslutning om blokering – ikke iværksætter en blokering af den berørte hjemmeside.

Efter *stk. 6* forelægger politiet snarest muligt sagen for retten, hvis den, mod hvem indgrebet retter sig, fremsætter anmodning herom. Retten beslutter, om indgrebet skal opretholdes. Beslutningen skal begrundes.

Det vil i praksis være registranten, der vil kunne fremsætte den nævnte anmodning.

Beslutningen vil kunne kæres efter de almindelige regler herom.

Rettens afgørelse om ikke at godkende en blokering af en hjemmeside medfører i denne situation, at indgrebet ikke kan opretholdes, og at politiet hurtigst muligt skal foranledige, at blokeringen fjernes.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.7.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 400 b

Det er i dag ikke muligt efter retsplejelovens afsnit V om kriminalsagers behandling at forstyrre eller afbryde radio- eller telekommunikation.

Det foreslås at indsætte en ny bestemmelse i kapitel 36 (§ 400 b) om at forstyrre eller afbryde radio- eller telekommunikation. Bestemmelsen regulerer de nærmere betingelser for, hvornår politiet efter rettens beslutning kan forstyrre eller afbryde radio- eller telekommunikation.

Det foreslås i *stk. 1* som betingelse for forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation i et område, at der er afgørende grunde til det med henblik på at forebygge, at der i det pågældende område vil blive begået en særlig grov lovovertrædelse eller en forsætlig overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 eller 8, som kan medføre fare for menneskers liv eller velvære eller for betydelige samfundsværdier. Ved »særlig grov lovovertrædelse« skal der som hovedregel skal forstås lovovertrædelser, hvor der kon-

kret må forventes idømt ubetinget anstaltsanbringelse af en ikke ubetydelig varighed, jf. pkt. 2.4.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Det er således en betingelse for at iværksætte forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation efter den foreslåede bestemmelse, at der er afgørende grunde til det med henblik på at forebygge f.eks. terrorhandlinger. Dette indebærer, at der skal være en markant øget risiko for, at der i det pågældende område vil blive begået f.eks. en terrorhandling. Det vil afhænge af en konkret, samlet vurdering, om der foreligger en markant øget risiko. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvor der foreligger konkrete oplysninger om, at et terrorangreb er nært forestående i et bestemt område.

Endvidere vil bestemmelsen i helt særlige tilfælde kunne anvendes, hvor der ikke foreligger sådanne konkrete oplysninger, men hvor der er tale om en begivenhed, som efter en generel vurdering kan indebære en markant øget risiko for f.eks. terrorangreb. Der kan bl.a. være tale om besøg af særligt udsatte udenlandske statsoverhoveder mv., som f.eks. skal optræde offentligt i forbindelse med taler til offentligheden, og hvor politiet finder, at den fornødne beskyttelse alene kan etableres ved midlertidigt at afbryde radio- eller telekommunikationen i et område.

Den foreslåede bestemmelse tager navnlig sigte på at forebygge terror, men bestemmelsen er ikke begrænset hertil. Når betingelserne for at iværksætte indgrebet i øvrigt er opfyldt, kan politiet forstyrre eller afbryde radio- eller telekommunikation i et område med henblik på at forebygge anden alvorlig kriminalitet. Det kan f.eks. være retsstridige forstyrrelser i driften af almindelige samfærdselsmidler mv. eller gidsels- og kidnapningssituationer.

Det er endvidere en betingelse for indgrebet, at lovovertrædelsen kan medføre fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier. Adgangen til at foretage indgreb i form af forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation vil således være begrænset til helt særlige situationer.

Det foreslås i *stk. 2*, at indgreb som nævnt i *stk. 1* ikke må foretages, hvis det efter indgrebets formål, sagens betydning og den krænkelse og ulempe, som indgrebet må antages at forvolde den eller de personer, som indgrebet rammer, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Bestemmelsen er udtryk for en almindelig proportionalitetsregel.

Efter *stk. 3, 1. pkt.*, skal kompetencen til at træffe bestemmelse om forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation henhøre under retten. Rettens afgørelse træffes ved en beslutning, som skal begrundes.

I en beslutning, der tillader forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation, skal det angives, hvilket område indgrebet angår, jf. den foreslåede bestemmelse i *stk. 3, 2. pkt.* Den nærmere afgrænsning af området vil bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde, og området for den konkrete forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation må fastlægges på baggrund af de forhold, som begrundes vurderingen af, at der f.eks. er en markant øget risiko for et terrorangreb i det pågældende område.

Udstrækningen af det pågældende område skal – i overensstemmelse med almindelige principper om proportionalitet – være så begrænset som muligt. Udstrækningen heraf må også konkret ses i lyset af de tekniske forhold, herunder frekvens, sendeeffekt og antenneforhold. Medmindre helt særlige omstændigheder gør sig gældende, vil der ikke være grundlag for at forstyrre eller afbryde radio- eller telekommunikation udover et område med en radius af nogle hundrede meter.

Endvidere skal det i beslutningen anføres, hvilke konkrete omstændigheder i sagen, hvorpå det støttes, at betingelserne for indgrebet er opfyldt, jf. den foreslåede *stk. 3, 2. pkt.*

Beslutningen kan til enhver tid omgøres, jf. *stk. 3, 3. pkt.* Det indebærer, at retten til enhver tid vil kunne omgøre det område, beslutningen vedrører, ligesom retten vil kunne ophæve beslutningen.

I beslutningen skal endvidere fastsættes det tidsrum, inden for hvilket indgrebet kan foretages, jf. *stk. 3, 4. pkt.* Tidsrummet skal – i overensstemmelse med almindelige principper om proportionalitet – være så kort som muligt. Medmindre helt særlige omstændigheder gør sig gældende, vil der ikke være grundlag for at fastsætte et længere tidsrum end nogle timer. Tidsrummet kan forlænges ved en ny beslutning, der skal begrundes, jf. *5. pkt.*

Efter *stk. 4* kan politiet træffe en foreløbig beslutning om at foretage forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation, hvis indgrebets formål ville forspildes ved at afvente rettens beslutning. Dette kan f.eks. være

relevant, hvor politiet har behov for øjeblikkelig at forstyrre eller afbryde radio- eller telekommunikation i et område. I så fald skal politiet snarest muligt og senest inden 24 timer fra indgrebs iværksættelse forelægge sagen for retten.

Retten beslutter, om indgrebet kan godkendes, og om det kan opretholdes, og i bekræftende fald for hvilket tidsrum. Burde indgrebet efter rettens opfattelse ikke have været foretaget, skal retten give meddelelse herom til Rigsadvokaten. Indgreb, der efter rettens opfattelse ikke burde være foretaget af Politiets Efterretningstjeneste, indberettes til Justitsministeriet.

Efter *stk. 5* finder reglerne i § 392 om forsvarerbeskikkelse tilsvarende anvendelse ved indgreb i form af forstyrrelse eller afbrydelse af radio- eller telekommunikation.

Henvisningen til retsplejelovens § 392 indebærer, at der, inden retten træffer afgørelse efter § 400 b, stk. 3 eller 4, skal beskikkes en forsvarer for den, som indgrebet vedrører, og at forsvareren skal have lejlighed til at udtale sig, jf. § 392, stk. 1.

Angår efterforskningen en overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 eller 8 om henholdsvis forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed og forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv., skal sagen behandles af Retten i Grønland, og forsvareren skal beskikkes fra en særlig kreds af forsvarere, jf. § 392, stk. 4.

Forsvareren vil skulle varetage interesserne for dem, der potentielt kan blive ramt af forstyrrelsen eller afbrydelsen af radio- eller telekommunikation.

Retsplejelovens § 392, stk. 2, indeholder regler om forsvarerens indkaldelse til og deltagelse i retsmøder og adgang til politiets materiale i sagen. Forsvareren må ikke give de modtagne oplysninger videre til andre.

Retten kan bestemme, at den beskikkede forsvarer ikke senere under sagen kan virke som forsvarer for nogen sigtet, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.8.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 400 c

Politiet kan i dag under iagttagelse af almindelige saglighedskrav og gældende regler om behandling af personoplysninger foretage tv-overvågning af frit tilgængelige steder.

Politiet kan endvidere foretage tv-overvågning af steder, der ikke er frit tilgængelige, efter reglerne i retsplejelovens § 399 om observation.

Politiet kan desuden efter reglerne i retsplejelovens §§ 417-420 om beslaglæggelse hos mistænkte og ikke mistænkte og om edition hos ikke mistænkte få adgang til lagrede billedoptagelser fra tv-overvågning.

Det er derimod i dag ikke muligt efter retsplejelovens afsnit V om kriminalsagers behandling for politiet at overtage en igangværende tv-overvågning, som er iværksat af andre myndigheder eller private.

Det foreslås at indsætte en ny bestemmelse i kapitel 36 (§ 400 c) om overtagelse af tv-overvågning. Bestemmelsen regulerer de nærmere betingelser for, hvornår politiet efter rettens beslutning kan overtage tv-overvågning.

Den foreslåede bestemmelse berører ikke politiets eksisterende adgang til selv at foretage tv-overvågning.

Den foreslåede bestemmelse berører heller ikke Politiets Efterretningstjenestets adgang til at indhente oplysninger fra andre myndigheder i medfør af PET-loven, der er sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 1622 af 17. november 2020.

Det foreslås i *stk. 1*, at politiet fra andre myndigheder eller private kan overtage tv-overvågning i et område, hvis der er afgørende grunde til det med henblik på at forebygge eller efterforske en særlig grov lovovertrædelse eller en forsætlig overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 eller 8, som kan medføre eller har medført fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier. Ved »særlig grov lovovertrædelse« skal der som hovedregel skal forstås lovovertrædelser, hvor der konkret må forventes idømt ubetinget anstaltsanbringelse af en ikke ubetydelig varighed, jf. pkt. 2.4.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Ved tv-overvågning forstås vedvarende eller regelmæssigt gentagen personovervågning ved hjælp af fjernbetjent eller automatisk virkende tv-kamera,

fotografiapparat eller lignende apparat, jf. § 1, stk. 2, 1. pkt., i lov om tv-overvågning.

Det bemærkes, at lov om tv-overvågning ikke er sat i kraft for Grønland.

Det foreslås, at politiet fra andre myndigheder og private under nærmere angivne betingelser vil kunne overtage tv-overvågning i et område. Adgangen til at overtage tv-overvågning vil gælde både for tv-overvågning af områder, der benyttes til almindelig færdsel, områder, hvortil der i øvrigt er almindelig adgang, og lukkede områder. Det fremgår dog af den foreslåede bestemmelse, at politiet ikke vil kunne overtage tv-overvågning i private hjem.

Det vil betyde, at politiet, når betingelserne er opfyldt, vil kunne få – og om nødvendigt selv skaffe sig – adgang til at se, transmittere og optage billeder fra tv-overvågning, som andre myndigheder eller private har rådighed over.

Denne adgang vil gælde fra indgrebets iværksættelse. Hvis politiet har behov for at se eller få kopi af lagrede optagelser af tv-overvågning fra før indgrebets iværksættelse, vil det, når betingelserne i øvrigt er opfyldt, kunne ske efter reglerne om edition og beslaglæggelse i retsplejelovens kapitel 37.

Når politiet med hjemmel i den foreslåede bestemmelse har overtaget tv-overvågning, vil politiet have valgfrihed med hensyn til, i hvilket omfang politiet vil benytte det overtagne udstyr til at se, transmittere og optage billeder, og i hvilket omfang politiet vil anvende eget udstyr hertil. Hvis politiet ønsker det, og det vil være teknisk muligt, vil politiets adgang til at se, transmittere og optage billeder også kunne ske ved fjernadgang. Politiets overtagelse af tv-overvågning vil også give politiet adgang til at ændre f.eks. kameravinkel eller zoom, i det omfang det vil være teknisk muligt.

Når politiet med hjemmel i den foreslåede bestemmelse har overtaget tv-overvågning, vil politiet også få råderetten over de optagelser fra tv-overvågningen, der sker, efter at politiet har overtaget tv-overvågningen. Politiet vil derfor også have adgang til – efter eventuelt at have kopieret sådanne optagelser til politiets eget udstyr – at slette optagelserne fra det overtagne udstyr, før indgrebet afsluttes og rådigheden over udstyret gives tilbage. Slettes optagelser med personoplysninger ikke, vil der være tale om en videregivelse af personoplysninger, der skal ske i overensstemmelse med lovgivningen om behandling af personoplysninger.

Når politiet med hjemmel i den foreslåede bestemmelse har overtaget tv-overvågning, vil politiet også være dataansvarlig for behandlingen af personoplysninger i forbindelse med tv-overvågningen i perioden for overtagelsen. Når politiets overtagelse af tv-overvågningen ophører, vil politiets dataansvar således ophøre for den efterfølgende brug af tv-overvågningsudstyret.

Det vil være en betingelse for at overtage tv-overvågning efter den foreslåede bestemmelse, at der er afgørende grunde til det med henblik på at forebygge eller efterforske en særlig grov lovovertrædelse eller en forsætlig overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 eller 8 om henholdsvis forbrydelser mod rigets selvstændighed og sikkerhed og forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv. Det vil endvidere være en betingelse, at lovovertrædelsen har medført eller kan medføre fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier.

Bestemmelsen vil således f.eks. kunne anvendes, hvis der er en væsentligt forøget risiko for, at der vil blive begået f.eks. en terrorhandling. Det vil afhænge af en konkret, samlet vurdering, om der foreligger en væsentligt forøget risiko. Dette vil f.eks. kunne være tilfældet, hvor der foreligger konkrete oplysninger om, at et terrorangreb er nært forestående. Det vil endvidere indebære, at politiets overtagelse af tv-overvågningen vil skulle være afgørende for at forebygge forbrydelsen.

Endvidere vil bestemmelsen i helt særlige tilfælde kunne anvendes, hvor der ikke foreligger sådanne konkrete oplysninger, men hvor der er tale om en begivenhed, som efter en generel vurdering vil kunne indebære en væsentlig forøget risiko for f.eks. terrorangreb. Der vil bl.a. kunne være tale om besøg af særligt udsatte udenlandske statsoverhoveder mv., som f.eks. vil skulle optræde offentligt i forbindelse med taler til offentligheden, og hvor politiet finder, at den fornødne beskyttelse alene kan etableres ved midlertidigt at overtage tv-overvågning i et område.

Den foreslåede bestemmelse tager bl.a. sigte på at forebygge terror, men er ikke begrænset hertil. Når betingelserne for at iværksætte indgrebet i øvrigt er opfyldt, vil politiet kunne overtage tv-overvågning i et område med henblik på at forebygge anden alvorlig kriminalitet. Det vil f.eks. kunne være retsstridige forstyrrelser i driften af almindelige samfærdselsmidler mv. eller gidsels- og kidnapningssituationer.

Bestemmelsen vil også finde anvendelse i tilfælde, hvor f.eks. et terrorangreb allerede har fundet sted, og hvor der er afgørende grunde til at overtage tv-overvågning i et område med henblik på at forebygge yderligere angreb. Det vil efter omstændighederne også kunne omfatte tv-overvågning i havne og lufthavne med henblik på at hindre en formodet gerningspersons flugt til udlandet.

Endelig vil bestemmelsen kunne anvendes i forbindelse med efterforskning af en allerede begået alvorlig lovovertrædelse, hvis det vil have afgørende betydning for politiets efterforskning af den begåede lovovertrædelse, at politiet meget hurtigt kan få adgang til tv-overvågning af et område f.eks. med henblik på at udfinde og identificere en mistænkt eller mulige vidner til lovovertrædelsen.

Det vil endvidere være en betingelse for indgrebet, at lovovertrædelsen vil kunne medføre eller har medført fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier. Begreberne vil skulle forstås i overensstemmelse med, hvordan begreberne i øvrigt fortolkes i retsplejeloven, jf. retsplejelovens § 387, § 388 og § 399, stk. 3, og om betingelserne for henholdsvis udvidet teleoplysning, rumaflytning og særligt kvalificeret observation. Adgangen til at foretage indgreb i form af overtagelse af tv-overvågning vil således være begrænset til helt særlige situationer.

De beskrevne betingelser angår politiets overtagelse af tv-overvågning. Bestemmelsen vil ikke regulere – og vil ikke være til hinder for – at politiet efter aftale med den, der har rådighed over tv-overvågningen, forbereder en mulig senere overtagelse af tv-overvågning ved på et tidligere tidspunkt at træffe tekniske foranstaltninger, som kan gøre en senere overtagelse af tv-overvågning i medfør af den foreslåede bestemmelse mere effektiv. Sådanne forberedende tekniske foranstaltninger vil i givet fald skulle ske i overensstemmelse med relevante regler om behandling af personoplysninger, herunder om behandlingssikkerhed.

Den foreslåede bestemmelse indebærer ingen ændringer af politiets øvrige muligheder for at foretage tvangsindgreb inden for kriminalretsplejen.

Det foreslås i *stk. 2*, at indgreb efter *stk. 1* ikke må foretages, hvis det efter indgrebets formål, sagens betydning og den krænkelse og ulempe, som ind-

grebet må antages at forvolde den eller de personer, som indgrebet rammer, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Bestemmelsen er udtryk for en almindelig proportionalitetsregel.

Efter *stk. 3, 1. pkt.*, skal indgreb efter stk. 1 ske efter rettens beslutning, der skal begrundes. Det indebærer, at kompetencen til at træffe bestemmelse om overtagelse af tv-overvågning ligger hos retten.

Efter *stk. 3, 2. pkt.*, skal det i beslutningen anføres, hvilket område indgrebet angår, og de konkrete omstændigheder i sagen, hvorpå det støttes, og at betingelserne for indgrebet er opfyldt.

Den nærmere afgrænsning af området vil bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde, og området for den konkrete overtagelse af tv-overvågning må fastlægges på baggrund af de forhold, som begrunder vurderingen af, at der f.eks. er en væsentlig forøget risiko for et terrorangreb. Udstrækningen af det pågældende område vil – i overensstemmelse med almindelige principper om proportionalitet – skulle være så begrænset som muligt.

Efter *stk. 3, 3. pkt.*, kan beslutningen til enhver tid omgøres af retten. Det indebærer, at retten til enhver tid vil kunne omgøre det område, beslutningen vedrører, ligesom retten vil kunne ophæve beslutningen.

Det tidsrum, inden for hvilket indgrebet kan foretages, skal endvidere fastsættes i beslutningen, jf. *stk. 3, 4. pkt.*

Tidsrummet vil – i overensstemmelse med almindelige principper om proportionalitet – skulle være så kort som muligt. Medmindre helt særlige omstændigheder gør sig gældende, vil der som udgangspunkt ikke være grundlag for at fastsætte et længere tidsrum end 48 timer.

Tidsrummet vil imidlertid kunne forlænges ved en ny beslutning, der skal begrundes, jf. *stk. 3, 5. pkt.*

Efter *stk. 4, 1. pkt.*, vil politiet kunne træffe en foreløbig beslutning om at overtage tv-overvågning, hvis indgrebets formål ville forspildes ved at afvente rettens beslutning.

Det vil f.eks. kunne være relevant, hvor politiet har behov for øjeblikkelig at overtage tv-overvågning i et område, eksempelvis fordi politiet med kort varsel har fået oplysninger om et forestående terrorangreb, eller fordi et terrorangreb allerede er iværksat.

Efter stk. 4, 2. pkt., skal politiet i så fald snarest muligt og senest inden 24 timer fra indgrebets iværksættelse forelægge sagen for retten.

Efter stk. 4, 3. pkt., beslutter retten, om indgrebet kan godkendes, og om det kan opretholdes, og i bekræftende fald for hvilket tidsrum. Rettens beslutning skal begrundes, jf. 4. pkt.

Efter stk. 4, 5. pkt., skal retten, hvis indgrebet efter rettens opfattelse ikke burde have været foretaget, orientere Rigsadvokaten herom. Indgreb, der efter rettens opfattelse ikke burde være foretaget af Politiets Efterretningstjeneste, skal dog indberettes til Justitsministeriet, jf. 6. pkt.

Efter stk. 5, 1. pkt., påhviler det den, der har rådighed over tv-overvågning, at bistå politiet med at overtage tv-overvågning.

Når retten efter stk. 3 eller politiet efter stk. 4 har truffet beslutning om politiets overtagelse af tv-overvågning i et område, vil det således påhvile dem, der har rådighed over tv-overvågning i det pågældende område, efter anmodning fra politiet at bistå med, at politiet overtager tv-overvågning.

Rådighed over tv-overvågning vil i denne sammenhæng omfatte både retlig og faktisk rådighed. Politiet vil således bl.a. have valgfrihed mellem at søge bistand til at overtage tv-overvågning hos den, der er dataansvarlig for tv-overvågningen, og hos en eventuel databehandler. Politiet vil således også kunne vælge at henvende sig direkte til f.eks. en it-serviceleverandør eller et sikkerhedsfirma, der har den faktiske rådighed over tv-overvågningen, herunder ved fysisk eller elektronisk at kunne tilgå tv-overvågningen, med henblik på at få udleveret oplysninger, der vil sætte politiet i stand til at overtage tv-overvågningen.

Afhængig af de nærmere omstændigheder vil det bl.a. kunne omfatte at give politiet adgang til lokaler, hvorfra tv-overvågningen vil kunne tilgås, at give politiet adgang til at benytte det udstyr, der anvendes ved tv-overvågningen, og at give politiet adgang til at koble politiets udstyr til tv-overvågningen, herunder ved fjernadgang. Det vil også kunne omfatte at bistå politiet med

at få slettet optagelser af tv-overvågning, som er sket, mens politiet havde overtaget tv-overvågningen, fra det overtagne udstyr, før rådigheden over udstyret gives tilbage.

Dette vil også indebære, at databehandleren, som politiet henvender sig til med henblik på bistand med at tilgå overvågningsudstyret, lovligt vil kunne bistå politiet uden instruks eller godkendelse fra den dataansvarlige i henhold til lov om behandling af personoplysninger §§ 41 og 42.

Det bemærkes, at lov om behandling af personoplysninger er sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 1238 af 14. oktober 2016.

Hvis det vil være nødvendigt, at den, der har rådighed over tv-overvågningen, så vidt muligt ikke bliver bekendt med politiets overtagelse af tv-overvågningen, vil politiet ikke behøve at gå frem efter det foreslåede stk. 5, men vil selv med magt kunne overtage tv-overvågningen, jf. nedenfor om det foreslåede stk. 7.

Efter stk. 5, 2. pkt., finder retsplejelovens § 150 om rettens tvangsmidler tilsvarende anvendelse på den, som uden lovlig grund undlader at yde bistand efter det foreslåede stk. 5, 1. pkt.

Forslaget indebærer, at hvis den, der har rådighed over tv-overvågning, undlader efter anmodning at yde bistand til iværksættelse af rettens beslutning efter stk. 3 eller politiets beslutning efter stk. 4 om politiets overtagelse af tv-overvågning, vil retten kunne anvende de tvangsmidler, som fremgår af retsplejelovens § 150, over for den pågældende. Retten kan f.eks. pålægge den pågældende en bøde, jf. retsplejelovens § 150, stk. 1, nr. 1.

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 6, 1. pkt.*, vil retsplejelovens § 161 om tavshedsplæg finde tilsvarende anvendelse i forbindelse med politiets overtagelse af tv-overvågning.

Henvisningen til retsplejelovens § 161 indebærer, at retten eller politiet vil kunne pålægge den, hos hvem politiets overtagelse af tv-overvågningen foretages, tavshedspligt med hensyn til dennes viden om sagen, hvis hensynet til fremmede magter, til statens sikkerhed eller til opklaring af alvorlige forbrydelser taler for det.

Ifølge retsplejelovens § 161, stk. 2, bortfalder et tavshedspålæg senest, når sagen er afsluttet.

Der kan idømmes foranstaltninger efter kriminalloven for overtrædelse af et tavshedspålæg, jf. retsplejelovens § 161, stk. 3.

Når pålæg meddeles en erhvervsvirksomhed, vil retsplejelovens § 161 finde tilsvarende anvendelse for andre, der i kraft af deres tilknytning til virksomheden har fået kendskab til sagen, jf. den foreslåede bestemmelse i § 400 c, stk. 6, 2. pkt.

Det indebærer, at § 161 f.eks. vil kunne anvendes i forhold til ansatte og bestyrelsesmedlemmer, når virksomheden også er blevet pålagt tavshedspligt i medfør af § 161. Bestemmelsen vil derimod ikke kunne anvendes i forhold til personer, der mere tilfældigt har fået kendskab til sagen, herunder f.eks. kunder, leverandører eller gæster.

Efter det foreslåede *stk. 7* vil politiet kunne overtage tv-overvågning med magt, herunder skaffe sig adgang til lokaler, hvorfra tv-overvågningen vil kunne overtages.

Det vil betyde, at politiet ud over at gå frem efter stk. 5 og anmode om bistand til overtagelsen af tv-overvågning også selv vil kunne overtage tv-overvågningen, herunder med anvendelse af den fornødne magt.

Politiets anvendelse af magt vil i givet fald skulle ske i overensstemmelse med reglerne i kapitel 4 i politiloven, der er sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 1320 af 23. september 2022. Politiets magtanvendelse vil således skulle være nødvendig og forsvarlig og må alene ske med midler og i en udstrækning, der står i rimeligt forhold til den interesse, der søges beskyttet, jf. politilovens § 16. Det vil skulle indgå i vurderingen af forsvarligheden, om magtanvendelsen vil indebære risiko for, at udenforstående vil kunne komme til skade, og magt vil skulle anvendes så skånsomt, som omstændighederne tillader, og således at eventuelle skader begrænses til et minimum.

Når retten efter stk. 3 eller politiet efter stk. 4 har truffet beslutning om politiets overtagelse af tv-overvågning i et område, vil politiet således om nødvendigt med magt kunne overtage tv-overvågning i det pågældende område.

Politiet vil herunder kunne skaffe sig adgang til lokaler, hvorfra tv-overvågningen vil kunne overtages.

Det foreslåede stk. 7 vil for det første angå tilfælde, hvor politiet efter det foreslåede stk. 5 forgæves har anmodet den, der har rådighed over tv-overvågningen, om at bistå med overtagelsen af tv-overvågningen. Dette vil gælde, både når den pågældende nægter at bistå politiet, den pågældende ikke svarer, og når den pågældende ikke svarer inden for rimelig tid set i forhold til indgrebets betydning, og når en ydet bistand til politiet vil være utilstrækkelig.

Det foreslåede stk. 7 angår for det andet tilfælde, hvor politiet fravælger at søge sådan bistand, fordi hensynet til efterforskningen eller til beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder eller omstændighederne i øvrigt vil tale for, at den, der har rådighed over tv-overvågningen, så vidt muligt ikke bliver bekendt med politiets overtagelse af tv-overvågningen.

Overtagelse med magt efter den foreslåede bestemmelse vil kunne ske på det sted, hvor udstyr til tv-overvågning befinder sig, og politiet vil i den forbindelse i nødvendigt omfang kunne skaffe sig adgang til relevante lokaler. Afhængig af de nærmere omstændigheder og tekniske muligheder vil en overtagelse med magt bl.a. kunne omfatte politiets anvendelse af udstyr til tv-overvågning, indgreb i sådant udstyr, herunder tilkobling af politiets udstyr, og etablering af fjernadgang til udstyr til tv-overvågning.

Når politiet efter det foreslåede stk. 7 med magt overtager tv-overvågning, skal det som nævnt ske så skånsomt, som omstændighederne tillader, jf. politilovens § 16, stk. 2. Overtagelsen skal således ske med mindst mulig skade på eksempelvis udstyr og adgangsveje og med mindst mulig forstyrrelse af den almindelige drift hos den, der har rådighed over tv-overvågningen.

Efter det foreslåede *stk.* 8 vil reglerne i retsplejelovens §§ 392 og 398 finde tilsvarende anvendelse på overtagelse af tv-overvågning.

Henvisningen til retsplejelovens § 392 indebærer, at der, inden retten træffer afgørelse efter § 400 c, stk. 3 eller 4, skal beskikkes en forsvarer for den, som indgrebet vedrører, og at forsvareren skal have lejlighed til at udtale sig, jf. § 392, stk. 1.

Angår efterforskningen en overtrædelse af kriminallovens kapitel 7 eller 8 om henholdsvis forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed og forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv., skal sagen behandles af Retten i Grønland, og forsvareren skal beskikkes fra en særlig kreds af forsvarere, jf. § 392, stk. 4.

Forsvareren vil skulle varetage interesserne både for dem, der har rådighed over tv-overvågning i det område, som indgrebet vil vedrøre, og for dem, der potentielt vil blive genstand for tv-overvågning fra politiets side, når politiet overtager tv-overvågning i det pågældende område.

Retsplejelovens § 392, stk. 2, indeholder regler om forsvarerens indkaldelse til og deltagelse i retsmøder og adgang til politiets materiale i sagen. Forsvareren må ikke give de modtagne oplysninger videre til andre eller uden politiets samtykke sætte sig i forbindelse med den, som indgrebet retter sig imod.

Retten kan bestemme, at den beskikkede forsvarer ikke senere under sagen kan virke som forsvarer for nogen sigtet, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3.

Retsplejelovens § 398 angår tilintetgørelse af det materiale, der ved indgrebet er kommet til politiets kendskab.

Henvisningen til retsplejelovens § 398 indebærer, at optagelser og anden gengivelse af tv-overvågning i den periode, hvor politiet har overtaget tv-overvågningen i et område efter stk. 1, som udgangspunkt skal tilintetgøres, hvis der ikke rejses sigtelse mod nogen for den lovovertrædelse, der dannede grundlag for overtagelsen af tv-overvågning. Politiet vil skulle underrette den forsvarer, der efter § 400 c, stk. 8, jf. § 392, stk. 1, har været beskikket for den, som indgrebet vedrører, når tilintetgørelse har fundet sted.

Er materialet fortsat af efterforskningsmæssig betydning, vil tilintetgørelse kunne undlades eller udsættes i et nærmere fastsat tidsrum. Politiet skal indbringe spørgsmålet herom for retten, der, inden der træffes afgørelse, skal give den beskikkede forsvarer lejlighed til at udtale sig. Indbringelse for retten og høring af den beskikkede forsvarer vil dog ikke skulle ske, når materialet er tilvejebragt som led i efterforskningen af overtrædelser af kriminallovens §§ 23-35 om forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed og forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv.

Endvidere vil politiet skulle tilintetgøre materiale, som tilvejebringes ved overtagelse af tv-overvågning, og som viser sig ikke at have efterforskningsmæssig betydning.

Efter det foreslåede *stk. 9, 1. pkt.*, vil der efter et foretaget indgreb efter stk. 1 skulle ske underretning om indgrebet efter reglerne i retsplejelovens § 396, stk. 1, 3 og 4.

Det betyder, at den, der har rådighed over tv-overvågning, som har været overtaget, som udgangspunkt skal underrettes om indgrebet, når indgrebet er afsluttet, jf. henvisningen til retsplejelovens § 396, stk. 1.

Der vil derimod ikke efter den foreslåede bestemmelse skulle ske underretning af dem, der har været genstand for tv-overvågning fra politiets side i den periode, hvor politiet havde overtaget tv-overvågning.

Underretningen til den, der har rådighed over tv-overvågning, som har været overtaget, vil skulle gives af den ret, der har truffet afgørelse efter det foreslåede stk. 3 om forudgående beslutning eller det foreslåede stk. 4 om efterfølgende afgørelse om politiets beslutning, jf. henvisningen til retsplejelovens § 396, stk. 3. Underretning vil skulle gives snarest muligt, hvis politiet ikke senest 14 dage efter udløbet af det tidsrum, for hvilket indgrebet har været tilladt, har anmodet om undladelse eller udsættelse af underretningen, jf. herom nedenfor. Kopi af underretningen vil skulle sendes til den forsvarer, der efter § 400 c, stk. 8, jf. § 392, stk. 1, har været beskikket for den, som indgrebet vedrører.

Retten vil dog efter anmodning fra politiet kunne beslutte, at underretning skal undlades eller udsættes i et nærmere fastsat tidsrum, hvis underretning vil være til skade for efterforskningen eller til skade for efterforskningen i en anden verserende sag, som efter loven giver grundlag for overtagelse af tv-overvågning, eller hvis hensynet til beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder eller omstændighederne i øvrigt taler imod underretning, jf. henvisningen til retsplejelovens § 396, stk. 4 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 25). Den forsvarer, der efter § 400 c, stk. 8, jf. § 392, stk. 1, har været beskikket for den, som indgrebet vedrører, vil skulle have lejlighed til at udtale sig, inden retten træffer beslutning om undladelse eller udsættelse af underretningen.

Efter det foreslåede stk. 9, 2. *pkt.*, vil underretningen skulle gives til den, der har rådighed over den tv-overvågning, som har været overtaget.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.9.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 29 (§ 420, stk. 3, 3. *pkt.*, § 423, stk. 1, 3. *pkt.*, og § 424, 1. og 3. *pkt.*)

§ 420 angiver betingelserne for edition, § 423 angår gennemførelse af beslaglæggelse og edition, og § 424 angår privates adgang til at foretage beslaglæggelse.

Det foreslås i § 420, *stk. 3, 3. pkt.*, § 423, *stk. 1, 3. pkt.*, og § 424, *1. og 3. pkt.*, at ændre henvisningen til § 422, stk. 3, til en henvisning til § 422, stk. 4.

Forslaget er en konsekvens af forslaget om at indsætte et nyt stk. 3 i § 422, hvorved det gældende § 422, stk. 3, bliver § 422, stk. 4 (lovforslagets § 1, nr. 31).

Til nr. 30 (§ 420, stk. 3, 3. *pkt.*, og § 423, stk. 3, 2. *pkt.*)

§ 420 angiver betingelserne for edition, og § 423 angår gennemførelse af beslaglæggelse og edition.

Det foreslås i § 420, *stk. 3, 3. pkt.*, og § 423, *stk. 3, 2. pkt.*, at ændre henvisningen til § 422, stk. 5, til en henvisning til § 422, stk. 7.

Forslaget er en konsekvens af forslaget om at indsætte et nyt stk. 3 og et nyt stk. 6 i § 422, hvorved det gældende § 422, stk. 5, bliver § 422, stk. 7 (lovforslagets § 1, nr. 31 og 32).

Til nr. 31 (§ 422, stk. 3)

Efter retsplejelovens § 422, stk. 2, kan retten træffe afgørelse om pålæg af edition, dvs. udlevering eller forevisning af dokumenter og andre genstande af betydning for gennemførelsen af en kriminalsag. I hastende tilfælde kan politiet træffe beslutning om edition med adgang til efterfølgende domstolsprøvelse, jf. § 422, stk. 3.

Det foreslås at indsætte et nyt *stk. 3* i retsplejelovens § 422, hvorefter retten ved beslutning om edition kan bemyndige politiet til at indhente oplysninger hos personer og virksomheder, der er omfattet af hvidvasklovenes § 1, om transaktioner på en konto, hvortil der er overført midler ved en transaktion, som er omfattet af beslutningen om edition, eller ved en transaktion, der udspringer af en transaktion, som er omfattet af beslutningen om edition (»beslutning på transaktion«).

Det bemærkes, at hvidvaskloven er sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 956 af 17. maj 2021 og gælder på ikke overtagne sagsområder, mens Inatsisartutloven om hvidvask gælder på overtagne sagsområder.

For at retten kan udstede en sådan beslutning om edition vedrørende transaktioner på en konto, hvortil der er overført midler ved en transaktion, som er omfattet af beslutningen om edition, eller ved en transaktion, der udspringer af en transaktion, som er omfattet af beslutningen om edition, skal de sædvanlige betingelser for edition være opfyldt. Der skal således være tale om efterforskning af en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, og der skal være grund til at antage, at genstanden for editionspålægget kan tjene som bevis, bør konfiskeres eller ved lovovertrædelse er fravendt nogen, som kan kræve den tilbage, jf. retsplejelovens § 420, stk. 1 (som ikke foreslås ændret). Den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 422, stk. 3, vil således alene forenkle den formelle fremgangsmåde, så politiet kun behøver at indhente én beslutning vedrørende de transaktioner, der udspringer af en transaktion, som er omfattet af beslutningen om edition.

En »beslutning på transaktion« vil give politiet mulighed for at meddele personer og virksomheder, der er omfattet af hvidvasklovenes § 1, pålæg om at udlevere oplysninger om transaktioner på en konto, hvortil der er overført midler ved en transaktion, som er omfattet af beslutningen om edition, eller ved en transaktion, der udspringer af en transaktion, som er omfattet af beslutning om edition. Politiet får således med en »beslutning på transaktion« adgang til at følge en transaktions bevægelser over flere konti, herunder bevægelser på konti tilhørende forskellige fysiske og juridiske personer hos andre banker mv., uden at skulle indhente en ny beslutning fra retten.

En »beslutning på transaktion« vil give politiet mulighed for at meddele pålæg om at udlevere oplysninger om transaktioner på en konto, hvortil der er overført midler *enten* ved en transaktion, som er omfattet af beslutningen

om edition, *eller* ved en transaktion, der udspringer af en transaktion, som er omfattet af beslutningen om edition.

Den første mulighed tager sigte på den situation, hvor der fra den konto (eller en af de konti), som er genstand for beslutningen om edition (konto nr. 1), overføres et beløb direkte til en anden konto (konto nr. 2). Forslaget indebærer, at politiet kan indhente oplysninger om transaktioner på konto nr. 2 uden at skulle indhente en ny beslutning fra retten. Det er en forudsætning, at de almindelige betingelser for edition er opfyldt, herunder at der er grund til at antage, at genstanden for editionspålægget kan tjene som bevis, bør konfiskeres eller ved en lovovertrædelse er fravendt nogen, som kan kræve den tilbage. Politiet vil efterfølgende skulle underrette retten om grundlaget for en sådan antagelse, jf. nedenfor om de foreslåede 6. og 7. pkt.

Den anden mulighed – om overførsel af midler ved en transaktion, der udspringer af en transaktion, som er omfattet af beslutningen om edition – tager sigte på den situation, hvor der efterfølgende overføres midler, som oprindeligt stammer fra den konto (eller en af de konti), som er genstand for beslutningen om edition (konto nr. 1), fra konto nr. 2 til andre konti (nr. 3, 4, 5 osv.). Forslaget indebærer, at politiet kan indhente oplysninger om transaktioner på konto nr. 3, 4, 5 osv. uden at skulle indhente en ny beslutning fra retten. Dette gælder også ved overførsler gennem flere led. Også her er det en forudsætning, at de almindelige betingelser for edition er opfyldt, og politiet vil efterfølgende skulle underrette retten om grundlaget for at antage, at der til den konto, som politiets editionspålæg retter sig mod, er overført midler, som oprindeligt stammer fra den konto (eller en af de konti), som er genstand for beslutningen om edition (konto nr. 1).

Om en given transaktion i den foreslåede bestemmelses forstand »udspringer af« en transaktion, som er omfattet af beslutningen om edition, vil navnlig afhænge af, om der er en nær tidsmæssig sammenhæng mellem de enkelte transaktioner i transaktionskæden, eller der tegner sig tydelige mønstre mellem transaktionerne, f.eks. hvor der gennemføres mange ens transaktioner, eller hvor transaktionerne foregår via de samme kanaler. Derimod vil det ikke i sig selv være afgørende, om der er beløbsmæssig overensstemmelse mellem de enkelte transaktioner.

Som eksempel kan nævnes, at hvis 1 mio. kr. overføres fra konto nr. 1 til konto nr. 2 (tilhørende samme person eller en anden person i samme bank eller en anden bank), vil en efterfølgende overførsel af 500.000 kr. fra konto

nr. 2 til konto nr. 3 afhængig af omstændighederne kunne »udspringe af« den første overførsel, og det samme gælder, hvis der efterfølgende overføres eksempelvis 300.000 kr. fra konto nr. 3 til konto nr. 4. Som et andet eksempel kan nævnes, at der fra konto nr. 1 overføres 500.000 kr. til konto nr. 2 og 500.000 kr. til konto nr. 3, hvorefter disse beløb – evt. opdelt i yderligere portioner og/eller gennem flere mellemlid – overføres til konto nr. x. Afhængig af omstændighederne vil en efterfølgende overførsel af eksempelvis 1 mio. kr. fra konto nr. x til konto nr. y kunne »udspringe af« de første to overførsler.

Politiet vil i hvert enkelt tilfælde skulle påse, at der alene anmodes om oplysninger om transaktioner på en konto, hvortil der er overført midler ved en transaktion, som er omfattet af beslutningen om edition, eller ved en transaktion, der udspringer af en transaktion, som er omfattet af rettens beslutning, og politiet vil som nævnt skulle redegøre herfor i den efterfølgende underretning af retten, jf. de foreslåede 6. og 7. pkt.

Politiet vil endvidere med hjemmel i en »beslutning på transaktion« alene kunne give pålæg om udlevering af oplysninger om transaktioner på en given konto, for så vidt angår transaktioner, som er foretaget, efter at der til den pågældende konto er overført midler, som oprindeligt stammer fra den konto (eller en af de konti), som er genstand for beslutningen om edition.

I en beslutning efter det foreslåede § 422, stk. 3, fastsættes det tidsrum, inden for hvilket indhentelse af oplysninger kan ske, jf. det foreslåede 2. *pkt.* Tidsrummet skal være så kort som muligt og må ikke overstige 4 uger, jf. 3. *pkt.* Retten kan dog forlænge tidsrummet, men højst med 4 uger ad gangen, jf. 4. *pkt.* Forlængelsen sker ved en beslutning, der skal begrundes, jf. 5. *pkt.*

I medfør af de foreslåede 6. og 7. *pkt.* skal politiet snarest muligt efter udløbet af det tidsrum, inden for hvilket indhentelse af oplysninger kan ske, underrette retten om de transaktioner, som politiet har indhentet oplysninger om. Underretningen skal indeholde en angivelse af de bestemte grunde, der er til at antage, at transaktionerne udspringer af en transaktion, som er omfattet af beslutningen om edition. Som nævnt betyder det bl.a., at politiet over for retten for hver af de konti, som politiet med hjemmel i beslutningen har meddelt editionspålæg vedrørende, skal redegøre for grundlaget for at antage, at der til den pågældende konto – forud for den periode, som editionspålægget vedrører – er overført midler, som oprindeligt stammer fra den konto (eller en af de konti), som er genstand for beslutningen om edi-

tion. Herved sikres det, at der fortsat er mulighed for domstolskontrol på grundlag af politiets efterfølgende underretning om de enkelte editionspålæg, som politiet har meddelt med hjemmel i en »beslutning på transaktion«. Det er dog ikke med forslaget tilsigtet, at retten af egen drift systematisk skal efterprøve de enkelte editionspålæg.

Inden retten træffer afgørelse om pålæg af edition efter § 420, skal der efter det gældende § 422, stk. 6 (som bliver stk. 8, men ellers ikke foreslås ændret), være givet den, der har rådighed over genstanden, adgang til at udtale sig.

For så vidt angår den foreslåede adgang til at følge transaktioner, som udspringer af den samme betalingstransaktion, er det alene banken eller pengeoverførselsvirksomheden mv., som beslutningen om edition umiddelbart retter sig mod, der efter § 422, stk. 8 (gældende stk. 6), skal have adgang til at udtale sig. Der vil således ikke gælde noget krav om, at de øvrige banker eller pengeoverførselsvirksomheder mv., som politiet efterfølgende indhenter oplysninger hos – fordi der til en konto hos dem er overført midler ved en transaktion, som er omfattet af beslutningen om edition, eller ved en transaktion, der udspringer af en transaktion, som er omfattet af beslutningen om edition – skal have adgang til at udtale sig, før politiet med hjemmel i en »beslutning på transaktion« meddeler en sådan bank mv. pålæg om edition. En sådan bank mv. vil imidlertid altid have mulighed for at indbringe spørgsmålet om lovligheden af politiets pålæg for retten efter den almindelige regel herom i retsplejelovens § 341.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 32 (§ 422, stk. 6)

Det fremgår af retsplejelovens § 420, stk. 1, at der som led i efterforskningen af en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, eller en krænkelse som nævnt i § 2, stk. 1, nr. 1, i lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning kan meddeles en person, der ikke er mistænkt, pålæg om at forevise eller udlevere genstande (edition), hvis der er grund til at antage, at en genstand, som den pågældende har rådighed over, kan tjene som bevis, bør konfiskeres eller ved lovovertrædelsen er fravendt nogen, som kan kræve den tilbage.

Det følger af retsplejelovens § 422, stk. 1, 1. pkt., og stk. 2, 1. pkt., at afgørelse om beslaglæggelse og om pålæg om edition træffes af retten ved be-

slutning efter anmodning fra politiet. Rettens beslutning skal begrundes, jf. stk. 2, 2. pkt.

Det foreslås med lovforslagets § 1, nr. 31, at indsætte et nyt § 422, stk. 3, hvorefter retten efter anmodning fra politiet i en beslutning om edition kan bestemme, at politiet fra virksomheder og personer, der er omfattet af hvidvasklovens § 1, kan indhente oplysninger, som de pågældende har rådighed over, om transaktioner på en konto, hvortil der er overført midler ved en transaktion, som er omfattet af beslutning om edition, eller ved en transaktion, der udspringer af en transaktion, som er omfattet af beslutning om edition (beslutning på transaktion).

Det følger herudover af retsplejelovens § 422, stk. 3, 1. pkt. (fremover stk. 4, 1. pkt.), at politiet kan træffe beslutning om beslaglæggelse og om edition, såfremt indgrebets formål ville forspildes, hvis rettens beslutning skulle afventes. Fremsætter den, mod hvem indgrebet retter sig, anmodning herom, skal politiet snarest muligt og senest inden 3 gange 24 timer forelægge sagen for retten, der afgør, om indgrebet kan godkendes, jf. § 422, stk. 3, 2. pkt. (fremover stk. 4, 2. pkt.).

Det foreslås, at der indsættes et nyt *stk. 6* i retsplejelovens § 422.

Med det foreslåede *stk. 6* kan politiet træffe afgørelser om pålæg om edition af oplysninger om transaktioner, konti, depoter eller lignende fra virksomheder eller personer, der er omfattet af § 1, stk. 1, nr. 1-11 eller 20-24, i lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme (som sat i kraft for Grønland ved kongelig anordning) eller § 1, stk. 1, nr. 1 og 2, i Inatsisartutlov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme

Det følger endvidere af forslaget, at politiet i en sådan afgørelse om pålæg om edition kan bestemme, at der fra virksomheder og personer, der er omfattet af § 1 i lov eller Inatsisartutlov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask af udbytte og finansiering af terrorisme, kan indhentes oplysninger, som de pågældende har rådighed over, om transaktioner på en konto, hvortil der er overført midler ved en transaktion, som er omfattet af afgørelsen om edition, eller ved en transaktion, der udspringer af en transaktion, som er omfattet af afgørelsen om edition. Endelig fremgår det, at politiets afgørelser skal være skriftlige og ledsaget af grunde, og at de vil kunne kræ-

ves indbragt for retten i medfør af reglerne i § 422, stk. 4, 2. pkt. (nuværende stk. 3, 2. pkt.).

Det bemærkes, at hvidvaskloven er sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 956 af 17. maj 2021 og gælder på ikke overtagne sagsområder, mens Inatsisartutloven om hvidvask gælder på overtagne sagsområder.

Med forslaget til et nyt § 422, stk. 6, i retsplejeloven, bliver det muligt for politiet at træffe afgørelser om edition, der i dag skal træffes af retten, jf. § 422, stk. 1.

Politiet får med den foreslåede ordning også mulighed for at træffe afgørelse om fremadrettet edition på samme betingelser som efter gældende ret, jf. pkt. 2.3.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger. Der tilsigtes ikke med forslaget nogen ændringer af betingelserne for at få fremadrettet edition. Som efter gældende ret vil politiet med den foreslåede ordning kun kunne pålægge fremadrettet edition i et vist tidsrum. Politiet kan herefter træffe en ny afgørelse om pålæg om edition, hvis betingelserne herfor er opfyldt.

Politiets kompetence efter den foreslåede ordning omfatter edition af oplysninger om transaktioner, konti, depoter, bokse eller lignende fra virksomheder eller personer, der er omfattet af § 1, stk. 1, nr. 1-11 eller 20-24, i lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme (som sat i kraft for Grønland ved kongelig anordning) eller § 1, stk. 1, nr. 1 og 2, i Inatsisartutlov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme.

Forslaget tilsigter ikke at udvide, hvilke oplysninger politiet har adgang til, men alene en forenkling af proceduren. Forslaget tilsigter heller ikke en ændring af, hvilke betingelser der skal være opfyldt, for at pålæg om edition kan meddeles. Politiets afgørelser vil kunne kræves forelagt retten på samme måde, som det i dag er tilfældet ved edition på formålet efter § 422, stk. 3 (fremover stk. 4).

Efter gældende ret omfatter edition alle personer, herunder juridiske personer, der ikke er mistænkte, jf. retsplejelovens § 420, stk. 1.

Med § 422, stk. 6, 1. pkt., foreslås det, at politiets kompetence efter den foreslåede ordning skal omfatte virksomheder og personer, der er omfattet af § 1, stk. 1, nr. 1-11 eller 20-24, i lov om forebyggende foranstaltninger

mod hvidvask og finansiering af terrorisme (som sat i kraft for Grønland ved kongelig anordning) eller § 1, stk. 1, nr. 1 og 2, i Inatsisartutlov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme. Dette svarer til den afgrænsning, der er anvendt i det foreslåede § 422, stk. 3 (lovforslagets § 1, nr. 31), vedrørende beslutning på transaktion, idet advokater, revisorer, ejendomsmæglere, øvrige rådgivere og tjenesteydere til virksomheder, jf. § 1, stk. 1, nr. 14, 15 og 17, i lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme (som sat i kraft for Grønland ved kongelig anordning) og § 1, stk. 1, nr. 3-5, i Inatsisartutlov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme dog som udgangspunkt ikke være omfattet, jf. nærmere i det følgende. Omfattet vil eksempelvis være pengeinstitutter, realkreditinstitutter, sparevirksomheder og udstedere af elektroniske penge og udbydere af betalings-tjenester omfattet af bilag 1, nr. 1-7, i lov om betalinger, jf. § 1, stk. 1, nr. 1, 2, 5 og 6 i lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme (som sat i kraft for Grønland ved kongelig anordning).

Den foreslåede ordning omfatter således ikke edition hos alle personer, men kun hos de personer, der er omfattet af de pågældende bestemmelser i hvidvasklovene.

Efter gældende ret omfatter edition »genstande«, jf. retsplejelovens § 420, stk. 1, i bred forstand.

Med formuleringen »oplysninger om transaktioner, konti, depoter, bokse el.lign.« i det foreslåede § 422, stk. 6, 1. pkt., foreslås politiets kompetence begrænset til visse typer af oplysninger. Samtidig understreges det, at den foreslåede bestemmelse ikke er begrænset til oplysninger om en traditionel bankkonto i en traditionel bank. Oplysninger om eksempelvis et depot med værdipapirer eller indholdet af en bankboks vil også være omfattet af den foreslåede bestemmelse. Omfattet af den foreslåede bestemmelse vil eksempelvis også være oplysninger om kundeforhold eller kundeaktivitet, der vedrører den pågældende konto, depot, boks eller lignende, herunder f.eks. fuld-magtsforhold, begunstigelsesforhold, bemyndigelsesforhold, korrespondance, posteringsoversigter, kontoudtog, oprettelsesdokumenter og underliggende transaktionsbilag samt en kundes aktiviteter på netbank mv., herunder brug af MitID og anvendt IP-adresse. Oplistingen er ikke udtømmende. Oplysninger om transaktioner er også omfattet af den foreslåede bestemmelse, og det er således ikke en forudsætning for, at oplysningerne er omfattet af den foreslåede ordning, at de vedrører personer eller virksomhe-

der, som har oprettet en konto eller lignende i den virksomhed, der pålægges edition efter bestemmelsen. Bestemmelsen forudsættes at være teknologineutral og er således ikke begrænset til oplysninger vedrørende typer af transaktioner, konti, depoter eller bokse, der er aktuelt er kendte. Bestemmelsen vil efter en konkret vurdering f.eks. også kunne omfatte oplysninger vedrørende konto- og depotformer, der udvikles i fremtiden, som kan ligestilles med nutidige kontoformer.

Pålæg om udlevering af oplysninger om transaktioner, konti, depoter, bokse eller lignende fra andre virksomheder eller personer end dem, der er nævnt i § 1, stk. 1, nr. 1-11 eller 20-24, i lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme (som sat i kraft for Grønland ved kongelig anordning) eller § 1, stk. 1, nr. 1 og 2, i Inatsisartutlov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme, vil ligesom i dag kræve rettens forudgående beslutning, medmindre formålet ellers ville forspildes, jf. § 422, stk. 3 (fremover stk. 4). Pålæg om udlevering af andre oplysninger eller genstande end oplysninger om transaktioner, konti, depoter, bokse eller lignende vil, uanset at virksomheden eller personen er omfattet af de nævnte bestemmelser i lov og Inatsisartutlov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme, ligeledes fortsat som udgangspunkt kræve rettens forudgående beslutning.

Efter gældende ret er det retten, der vurderer, om betingelserne for at meddele pålæg om edition er opfyldt, jf. § 422, stk. 1 og 2, medmindre politiet kan træffe afgørelse efter § 422, stk. 3 (fremover stk. 4), fordi formålet ellers ville forspildes.

Med den foreslåede ordning vil det være politiet, der skal vurdere, om betingelserne for pålæg om edition er opfyldt, også i tilfælde hvor betingelserne i § 422, stk. 3 (fremover stk. 4), ikke er opfyldt.

Politiet skal således afgøre, om betingelserne i det foreslåede § 422, stk. 6, er opfyldt. Politiet vil i den forbindelse skulle vurdere, om der er tale om oplysninger, som den, afgørelsen om pålæg om edition retter sig mod, er udelukket fra eller fritaget for at afgive forklaring om som vidne, jf. § 420, stk. 4, jf. §§ 142-145. Den, som indgrebet retter sig mod, vil ikke kunne nægte at efterkomme politiets afgørelse om pålæg om edition med henvisning til, at vedkommende anser oplysningerne omfattet af en vidneudelukkelses- eller fritagelsesgrund.

Politiets kompetence efter den foreslåede ordning omfatter imidlertid ikke spørgsmålet om, hvorvidt en person, der er omfattet af en vidneudelukkelses- eller fritagelsesgrund, alligevel skal pålægges edition i de tilfælde, hvor dette er muligt efter §§ 142-146. Denne kompetence vil med den foreslåede ordning fortsat være tillagt retten.

Kommer det således på tale at begære edition vedrørende oplysninger, der er omfattet af en vidneudelukkelses- eller fritagelsesgrund, vil det fortsat være retten, der skal beslutte, om betingelserne herfor er opfyldt, jf. § 420, stk. 4, jf. § 142, stk. 2, § 143, stk. 2, § 144, stk. 3, og § 146. Politiet vil i sådanne situationer derfor ligesom i dag skulle indhente rettens forudgående beslutning også med hensyn til oplysninger, personer og virksomheder omfattet den foreslåede ordning.

Efter gældende ret er det altid retten, der træffer afgørelse om pålæg om edition, medmindre formålet ellers ville forspildes. Rettens almindelige kompetence opretholdes efter forslaget ved siden af den kompetence, politiet får med den foreslåede ordning. Vurderer politiet, at der er behov for at få rettens forudgående stillingtagen til, om et indgreb er lovligt, har politiet fortsat mulighed for dette. Det kan eksempelvis være relevant, hvis det er uklart, om adressaten for editionen er omfattet af de opregnede bestemmelser i § 1, stk. 1, i hvidvasklovene, om fordi de er omfattet af en vidneudelukkelses- eller fritagelsesgrund. Hvis der skal ske edition af oplysninger omfattet af en vidneudelukkelse- eller vidnefritagelsesgrund, vil det som beskrevet ovenfor fortsat kræve, at retten har truffet afgørelse om, hvorvidt betingelserne herfor er opfyldt.

Tilsvarende vil politiet fortsat have mulighed for at træffe beslutning om edition på formålet, jf. § 422, stk. 3, 1. pkt. (fremover stk. 4, 1. pkt.), også for så vidt angår personer, virksomheder og oplysninger, der er omfattet af den foreslåede ordning. Dette forventes dog kun at få begrænset betydning, men kan være relevant i situationer, hvor det ikke er muligt at nå at udarbejde en skriftlig afgørelse, sådan som det foreslås med den foreslåede ordning.

Med § 422, stk. 6, 2. pkt., foreslås det, at der gives politiet mulighed for at træffe afgørelser om at følge transaktioner på samme måde som efter det foreslåede § 422, stk. 3 (lovforslagets § 1, nr. 31). Politiet vil således på samme måde som efter det foreslåede § 422, stk. 3, men uden at indhente rettens forudgående beslutning, kunne indhente oplysninger om transaktio-

ner på en konto, hvortil der er overført midler ved en transaktion, som er omfattet af politiets afgørelse om edition efter det foreslåede § 422, stk. 6, 1. pkt., eller ved en transaktion, der udspringer af en transaktion, som er omfattet af denne afgørelse. Den foreslåede ordning efter § 422, stk. 6, 2. pkt., svarer til den foreslåede ordning efter § 422, stk. 3, og omfatter således også en virksomhed eller person, der er omfattet af § 1, stk. 1, nr. 14, 15 og 17, i lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme (som sat i kraft for Grønland ved kongelig anordning) eller § 1, stk. 1, nr. 3-5, i Inatsisartutlov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme, og som således falder uden for den foreslåede ordning i § 422, stk. 6, 1. pkt.

Med § 422, stk. 6, 3. pkt., foreslås det med henvisningen til § 422, stk. 4, 2. pkt. (gældende stk. 3, 2. pkt.), at give den, som politiets afgørelse om pålæg om edition retter sig mod, en udtrykkelig mulighed for at forlange, at politiet indbringer spørgsmålet for retten. § 341 indeholder en almindelig mulighed for at indbringe spørgsmål om uenighed om lovligheden af politiets efterforskningskridt for retten. Med forslaget gives der en enklere adgang til at få rettens prøvelse ved, at den, som indgrebet retter sig mod, blot skal anmode politiet om, at spørgsmålet indbringes for retten. Politiet skal herefter snarest muligt og senest inden 3 gange 24 timer indbringe spørgsmålet om indgrebets lovlighed for retten. Dette svarer til den retsstilling, der i dag gælder for de indgreb, politiet foretager uden rettens forudgående beslutning, hvis formålet ellers ville forspildes, jf. § 422, stk. 3, 2. pkt. (fremover stk. 4, 2. pkt.). Den sigtede og dennes forsvarer vil kunne få rettens prøvelse af indgrebets lovlighed efter den almindelige regel i § 341. Indbringelse af politiets afgørelse for retten har ikke opsættende virkning. Den, som politiets afgørelse om pålæg om edition retter sig mod, vil således være forpligtet til at efterkomme pålægget, indtil dette måtte blive ophævet af retten.

Efter gældende ret har den, som et pålæg om edition retter sig mod, ret til at udtale sig, før retten træffer afgørelse, jf. de gældende § 422, stk. 5 og 6 (fremover stk. 7 og 8).

Henvisningen til § 422, stk. 4, 2. pkt., i det foreslåede § 422, stk. 6, 3. pkt., indebærer sammen med henvisningen til samme bestemmelse i det gældende § 422, stk. 5, 1. pkt., der bliver stk. 7, 1. pkt., at den, som politiets afgørelse om pålæg om edition retter sig mod, skal have adgang til at udtale sig, før retten træffer afgørelse om indgrebets lovlighed, hvis spørgsmålet indbringes for retten. Den, som politiets afgørelse om pålæg om edition ret-

ter sig mod, vil derimod ikke med den foreslåede ordning have krav på at udtale sig, før politiet træffer afgørelse.

Efter gældende ret vil en beslutning om pålæg om edition truffet af retten skulle ledsages af grunde, jf. retsplejelovens § 422, stk. 2, 2. pkt.

Med § 422, stk. 6, 4. pkt., foreslås det, at politiets afgørelser efter den foreslåede ordning skal være skriftlige og ledsaget af grunde.

Det vil bero på en konkret vurdering af den enkelte sag, hvilke krav der stilles til begrundelsen. I mange tilfælde vil kravet helt eller delvist kunne opfyldes med en standardblanket, standardtekst eller lignende, hvor der kort henvises til regelgrundlaget og oplyses om, at den finansielle virksomhed skal udlevere kontooplysninger og lignende, fordi der er grund til at antage, at en genstand, som den pågældende har rådighed over, kan tjene som bevis for en lovovertrædelse, der efterforskes, jf. retsplejelovens § 420, stk. 1. Ligeledes bør der i afgørelsen vejledes om mulighed for at få spørgsmålet indbragt for retten.

I de tilfælde hvor det ikke er muligt for politiet at nå at udarbejde en skriftlig afgørelse, vil politiet efter omstændighederne kunne benytte den eksisterende mulighed for i hastende tilfælde at træffe afgørelse om edition uden at afvente rettens beslutning, jf. retsplejelovens § 422, stk. 3, 1. pkt. (fremover stk. 4, 1. pkt.), der opretholdes ved siden af den foreslåede ordning.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 33 (§ 424, 3. pkt.)

§ 424 angår privates adgang til at foretage beslaglæggelse.

Det foreslås i 3. pkt. at ændre henvisningen til § 422, stk. 7, til en henvisning til § 422, stk. 9.

Forslaget er en konsekvens af forslaget om at indsætte et nyt stk. 3 og et nyt stk. 6 i § 422, hvorved det gældende § 422, stk. 7, bliver § 422, stk. 9 (lovforslagets § 1, nr. 31 og 32).

Til nr. 34 (§ 444, stk. 2)

Retsplejelovens § 444 angår fremsendelse til forsvareren af anklageskrift, bevisfortegnelse og sagens dokumenter.

Det foreslås at indsætte et nyt *stk. 2*, hvorefter anklagemyndigheden kan give forsvareren pålæg om ikke at videregive oplysninger om et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl til tiltalte, hvis anklagemyndigheden agter at anmode retten om at bestemme, at disse oplysninger ikke må meddeles tiltalte, jf. § 458, stk. 2 (som affattet ved lovforslagets 1, nr. 39). Forsvareren kan indbringe pålægget for retten.

Forslaget indebærer, at når anklagemyndigheden agter at anmode retten om i medfør af det foreslåede § 458, stk. 2, at bestemme, at et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl ikke må oplyses for tiltalte, kan anklagemyndigheden pålægge forsvareren ikke at videregive disse oplysninger til tiltalte.

Hvis det er et vidnes bopæl, anklagemyndigheden agter at anmode om ikke må oplyses for tiltalte, er det også vidnets bopæl, anklagemyndigheden kan give forsvareren pålæg om ikke at videregive til tiltalte. Er det såvel navn, stilling og bopæl, som anklagemyndigheden agter at anmode om ikke må oplyses for tiltalte, er det tilsvarende navn, stilling og bopæl, anklagemyndigheden kan give forsvareren pålæg om ikke at videregive til tiltalte.

Bestemmelsen er knyttet til anklagemyndighedens indlevering af bevisfortegnelsen til retten.

I de tilfælde, hvor der forud herfor er beskikket en forsvarer, som modtager materiale fra politiet, hvor den pågældendes identitet og bopæl fremgår, vil politiet – for at sikre, at anklagemyndigheden har reel mulighed for at anmode om anonym vidneførsel og i forbindelse hermed give forsvareren pålæg efter det foreslåede § 444, stk. 2 – allerede ved den forudgående udlevering af det pågældende materiale til forsvareren skulle give pålæg om hemmeligholdelse af den pågældendes bopæl eller navn, stilling og bopæl. Hjemlen hertil findes i retsplejelovens § 339 a, stk. 3 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 14).

Fremkommer oplysningen i et retsmøde under efterforskningen, vil politiet kunne give forsvareren pålæg om hemmeligholdelse i medfør af retsplejelovens § 344, stk. 3, jf. stk. 2 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 18).

Det følger af det anførte, at det er afgørende, at politiet allerede under efterforskningen er opmærksom på, om det kan blive relevant at anmode om anonym vidneførsel, sådan at den pågældendes identitet i givet fald kan hemmeligholdes for sigtede i efterforskningsfasen.

Forsvarerpålæg i medfør af § 339 a, stk. 3, og § 344, stk. 3, jf. stk. 2, kan kun udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring under hovedforhandlingen.

I de tilfælde, hvor anklagemyndigheden beslutter at anmode om anonym vidneførsel, er der derfor behov for, at anklagemyndigheden i medfør af det foreslåede § 444, stk. 2, giver et nyt forsvarerpålæg vedrørende de pågældende oplysninger, sådan at hemmeligholdelsen af vidnets identitet sikres, indtil retten har truffet afgørelse om, hvorvidt anklagemyndighedens anmodning om anonym vidneførsel skal imødekommes.

Dette vil kunne ske forud for hovedforhandlingen, jf. retsplejelovens § 448, stk. 1 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 36-38), eller under hovedforhandlingen.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.10.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 35 (§ 445 a)

Det foreslås, at der indsættes en ny bestemmelse i retsplejeloven om begrænsning i bevisførelsen.

Det foreslås, at en person ikke kan indkaldes som vidne, når oplysningerne om denne persons identitet ikke indgår i sagen i medfør af § 339 a, stk. 2, 1. pkt., eller § 339 b, stk. 2, 1. pkt., eller er undtaget fra forsvarerens og sigtedes adgang til aktindsigt i medfør af § 339 c (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 14).

Den foreslåede bestemmelse omfatter for det første den situation, hvor en persons identitet slet ikke indgår i sagen – og dermed ikke fremgår af det materiale, som forsvareren og sigtede efter §§ 339 a og 339 b som udgangspunkt har ret til at få aktindsigt i. Dette vil være tilfældet, hvis en anmelder eller meddeler i forbindelse med, at den pågældende har givet politiet oplysninger, har anmodet politiet om at være anonym. Politiet vil derfor i rap-

porten alene have angivet, at politiet er bekendt med personens identitet. Med den foreslåede bestemmelse vil denne person ikke kunne indkaldes som vidne under hovedforhandlingen. Hvis anklagemyndigheden anvender oplysninger fra personen som bevis under hovedforhandlingen, kan den pågældende dog godt indkaldes som vidne.

For det andet omfattes den situation, hvor retten efter § 339 c har vurderet, at oplysninger om identiteten på eksempelvis en meddeler bør undtages fra forsvarerens adgang til aktindsigt. I denne situation vil den pågældende meddeler ikke kunne indkaldes af forsvareren som vidne under hovedforhandlingen. Det skal i den forbindelse bemærkes, at identiteten på den pågældende person ikke kan undtages forsvarerens adgang til aktindsigt efter § 339 c, hvis oplysningerne vil blive anvendt som bevis af anklagemyndigheden.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 36-38 (§ 448, stk. 1)

Retsplejelovens § 448 fastsætter, at retten efter anmodning fra anklagemyndigheden, forsvareren eller et vidne forud for hovedforhandlingen kan træffe afgørelse om visse spørgsmål om afviklingen af hovedforhandlingen, herunder dørlukning og at tiltalte skal forlade retslokalet, mens et vidne afhøres, jf. 458, stk. 1.

Det foreslås at udvide § 448, stk. 1, til også at omfatte afgørelse om, at et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl ikke må oplyses for tiltalte, jf. § 458, stk. 2 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 38) (*nyt nr. 7*), og afgørelse om, at tiltalte skal forlade retslokalet, mens et sådant anonymt vidne afhøres, jf. § 458, stk. 4 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 37) (*ændring af nr. 6*).

Det betyder, at også disse afgørelser vil kunne træffes forud for hovedforhandlingen.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.10.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 39 (§ 458, stk. 2-5)

Det foreslås at indføre regler om, at et vidnes bopæl eller et vidnes navn, stilling og bopæl undtagelsesvis kan hemmeligholdes for tiltalte.

I *stk. 2* foreslås, at retten, hvis det må antages at være uden betydning for tiltaltes forsvar, på anmodning kan bestemme, at et vidnes bopæl ikke må oplyses for tiltalte, hvis afgørende hensyn til vidnets sikkerhed taler for det, eller at et vidnes navn, stilling og bopæl ikke må oplyses for tiltalte, hvis afgørende hensyn til vidnets sikkerhed gør det påkrævet.

Der er således tale om to niveauer af hemmeligholdelse, hvor man kan hemmeligholde et vidnes bopæl eller et vidnes navn, stilling og bopæl, og hvor betingelserne for den videregående hemmeligholdelse af vidnets identitet er strengere.

Retten kan således beslutte at hemmeligholde et vidnes bopæl, hvis afgørende hensyn til vidnets sikkerhed taler for det ud fra en konkret vurdering.

Retten kan beslutte desuden at hemmeligholde vidnets navn og stilling, hvis afgørende hensyn til vidnets sikkerhed efter en konkret vurdering gør det påkrævet.

Det er i begge tilfælde en forudsætning, at hemmeligholdelsen ikke har betydning for tiltaltes forsvar. Denne betingelse vil i praksis have størst betydning for den videregående hemmeligholdelse af vidnets identitet. En hemmeligholdelse alene af et vidnes bopæl vil normalt kun kunne få betydning for tiltaltes forsvar, hvis vidneforklaringen angår iagttagelser, vidnet har gjort på eller fra sin bopæl.

Muligheden for hemmeligholdelse af vidnets identitet vil i praksis f.eks. kunne anvendes, hvor der er tale om såkaldte tilfældige vidner – det vil sige personer, som tiltalte ikke kender i forvejen, og som ved en ren tilfældighed overværer eller bliver offer for en forbrydelse. I disse tilfælde vil det kun undtagelsesvis have betydning for tiltaltes forsvar at kende den pågældende persons identitet.

Muligheden for hemmeligholdelse af vidnets identitet vil endvidere f.eks. kunne anvendes, hvor medarbejdere i Politiets Efterretningstjeneste indkaldes som vidner i kraft af deres stilling i Politiets Efterretningstjeneste. Der kan f.eks. være tale om medarbejdere ved Center for Terroranalyse, som er indkaldt som vidne i kriminalsager vedrørende terrorisme, hvor de skal af-

høres til en erklæring om en given terrororganisation. Det kan også være medarbejdere fra kontraspionage- eller kontraterrorismeafdelingen, som har understøttet en efterforskning, hvor de indkaldes som vidner i forbindelse med et givent efterforskningskridt.

Der kan også tænkes tilfælde, hvor vidnet og tiltalte nok kender – eller kender til – hinanden, men hvor forbindelsen mellem de to parter er af en sådan mere overfladisk og perifer karakter, at der ikke er grundlag for at antage, at vidnets anonymitet kan have negativ indvirkning på tiltaltes forsvar.

Herudover kan der tænkes tilfælde, hvor vidnet og tiltalte har et nærmere kendskab til hinanden, men hvor vidnet efterfølgende har skiftet navn. I sådanne tilfælde kan det være af betydning for tiltaltes forsvar, at tiltalte oplyses om vidnets daværende identitet, mens det normalt ikke vil være af betydning for tiltaltes forsvar at kende vidnets nuværende navn. Når betingelserne i øvrigt er opfyldt, kan den foreslåede bestemmelse således også anvendes på den måde, at det alene er vidnets nuværende navn, stilling og bopæl, der hemmeligholdes for tiltalte. Der er også eksempler i dansk retspraksis vedrørende den tilsvarende bestemmelse i den danske retsplejelov, hvor vidnets efternavn, stilling og bopæl er blevet hemmeligholdt for tiltalte, idet det var tilstrækkeligt for tiltaltes forsvar, at tiltalte blev oplyst om vidnets fornavn, som var det navn, tiltalte havde kendt vidnet under.

Betingelsen om, at afgørende hensyn til vidnets sikkerhed skal gøre hemmeligholdelse af vidnets navn, stilling og bopæl påkrævet, indebærer, at omstændighederne i sagen med styrke skal tale for, at vidnet kan blive udsat for repressalier eller andre ubehageligheder, hvis tiltalte får oplysninger om vidnets identitet. Denne betingelse kan ofte være opfyldt i tilfælde, hvor vidnet er omfattet af vidnefritagelsesgrundene i retsplejelovens § 144, stk. 2, men også vil kunne foreligge i tilfælde, hvor vidnet ikke kan påberåbe sig en vidnefritagelsesgrund.

Det kan endvidere indebære en betydelig sikkerhedsrisiko for den enkelte medarbejder ved Politiets Efterretningstjeneste, hvis oplysninger om dennes ansættelse i Politiets Efterretningstjeneste videregives til uvedkommende personer udenfor efterretningstjenesten, herunder tiltalte i en kriminalsag, hvor medarbejderen som beskrevet ovenfor afgiver forklaring som vidne.

Hemmeligholdelse af et vidnes identitet vil på den baggrund navnlig kunne blive relevant i visse sager om grov og mere organiseret kriminalitet, men bestemmelsen er ikke begrænset hertil.

Træffes der afgørelse om (fuldstændigt eller delvist) at anonymisere et vidne, betyder det som anført, at de pågældende oplysninger bliver hemmeligholdt for tiltalte. Forsvareren vil derimod få oplysningerne om identiteten på de vidner, som afgiver forklaring i retten i en sag mod tiltalte.

Det foreslås i *stk. 3*, at rettens afgørelse efter *stk. 2* skal træffes på grundlag af en samlet vurdering af sagens omstændigheder, herunder eventuelle oplysninger om vidnets forudgående tilknytning til tiltalte og oplysninger om sagens karakter.

Med forslaget fremhæves det, at vurderingen af, om betingelserne i *stk. 2* er opfyldt, afhænger af de helt konkrete omstændigheder i den enkelte sag. I denne vurdering vil der kunne lægges vægt på eventuelle oplysninger om vidnets tilknytning til tiltalte, herunder om vidnet er uden tilknytning til tiltalte, har en perifer tilknytning til tiltalte eller har en nærmere personlig tilknytning til tiltalte. Der vil ved denne vurdering bl.a. også kunne lægges vægt på oplysninger om sagens karakter, herunder bl.a. om der er tale om en sag omfattende et kriminelt miljø, hvor vold og trusler erfaringsmæssigt jævnligt forekommer.

Det foreslås i *stk. 4*, at hvis retten har truffet bestemmelse efter *stk. 2, nr. 2*, kan retten yderligere bestemme, at tiltalte skal forlade retslokalet, mens vidnet afhøres.

Det betyder, at når retten har besluttet at hemmeligholde vidnets identitet (navn, stilling og bopæl) for tiltalte i medfør af det foreslåede *stk. 2, nr. 2*, kan retten yderligere bestemme, at tiltalte skal forlade retslokalet, mens vidnet afhøres.

Rettens afgørelse herom forudsættes at bero på, om vidnets anonymitet kan komme i fare ved, at tiltalte ser vidnet i retslokalet. Er dette ikke tilfældet, kan *stk. 4* ikke anvendes.

Den almindelige regel i § 458, *stk. 1* (der ikke foreslås ændret), om udelukkelse af tiltalte fra at overvære en forklaring gælder imidlertid ved siden af

de foreslåede regler om anonyme vidner og vil efter omstændighederne kunne bringes i anvendelse også i forhold til et anonymt vidne.

Uafhængigt af, om tiltalte forlader retslokalet eller ej, kan retten beslutte at lukke dørene, mens det anonyme vidne afgiver forklaring, hvis det vil bringe vidnets anonymitet i fare at afgive forklaring i et offentligt retsmøde, jf. retsplejelovens § 114, stk. 2, nr. 2, om dørlukning af hensyn til nogens sikkerhed.

Hvis retten har besluttet, at tiltalte skal forlade retten, mens vidnet afgiver forklaring, skal tiltalte oplyses om indholdet af den afgivne forklaring, når tiltalte på ny er til stede i retssalen, jf. § 458, stk. 6 (tidligere stk. 2) (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 40 og 41).

Det foreslås i *stk. 5*, at retsformanden afgør, om tiltalte skal forlade retslokalet under den forudgående forhandling om anmodninger fremsat efter stk. 2.

Det bemærkes, at afgørelse om hemmeligholdelse af et vidnes bopæl eller et vidnes navn, stilling og bopæl også kan træffes forud for hovedforhandlingen, jf. retsplejelovens § 448 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 36-38).

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.10.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 40 og 41 (§ 458, stk. 6)

Retsplejelovens § 458, stk. 2 (fremover stk. 6), fastsætter, at når tiltalte som følge af en beslutning efter § 458, stk. 1, eller i henhold til § 141, stk. 5, ikke har overværet afhøringen af et vidne eller en medtiltalt, skal tiltalte, når denne på ny er til stede i retssalen, have oplysning om, hvem der har afgivet forklaring i tiltaltes fravær. Tiltalte skal desuden oplyses om indholdet af den afgivne forklaring, for så vidt forklaringen angår tiltalte. Retten afgør, om gengivelsen af forklaringen skal ske før eller efter, at tiltalte selv har afgivet forklaring.

Det foreslås i *1. pkt.* at ændre henvisningen til § 458, stk. 1, og § 141, stk. 5, til en henvisning til § 458, stk. 1 og 4, og § 104.

Medtagelsen af § 458, stk. 4, i henvisningen er en konsekvens af forslaget om at indføre mulighed for anonym vidneførsel og for i den forbindelse at bestemme, at tiltalte skal forlade retslokalet, mens det anonyme vidne afgiver forklaring, jf. lovforslagets § 1, nr. 39.

Denne del af forslaget indebærer, at når tiltalte på ny er til stede i retslokalet, efter at have forladt retslokalet i medfør af det foreslåede § 458, stk. 4, skal oplyses om indholdet af den afgivne forklaring, for så vidt forklaringen angår tiltalte. Hvis det alene er vidnets bopæl, som ikke må oplyses for tiltalte, skal tiltalte også have oplyst, hvem der har afgivet forklaring i tiltaltes fravær. Tiltalte skal derimod ikke oplyses herom, hvis vidnets navn, stilling og bopæl ikke må oplyses for tiltalte, jf. herved nedenfor om det foreslåede 4. pkt.

Ændringen af henvisningen til § 141, stk. 5 – som angår subsidiære afhøringer, dvs. vidneforklaringer afgivet ved en anden ret end den dømmende ret – til en henvisning til § 104 – som angår orden i retslokalet, herunder mulighed for bortvisning – skyldes, at den gældende henvisning til § 141, stk. 5, beror på en fejl.

Det er, når tiltalte har været bortvist fra retslokalet i medfør af § 104 og på ny er til stede, at tiltalte skal have oplyst, hvem der har afgivet forklaring i tiltaltes fravær, og have oplyst indholdet af forklaringen, for så vidt som den vedrører tiltalte. Dette var også tilfældet efter retsplejeloven af 1951, kapitel 5, § 39, stk. 2, og det fremgår ikke af forarbejderne til retsplejeloven af 2008, at der var tilsigtet ændringer heri.

Subsidiære afhøringer indgår i sagen for den dømmende ret i form af en udskrift af retsbogen eller en lydoptagelse af forklaringen, og sigtedes adgang til at overvære en subsidiær afhøring og til at få oplyst, hvad der er noteret i retsbogen herom, reguleres af retsplejelovens § 344, stk. 1-3 (som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 17 og 18).

Det forslås endvidere at indsætte et nyt 4. *pkt.*, hvorefter oplysning om vidnets bopæl eller navn, stilling og bopæl dog ikke skal meddeles tiltalte, hvis retten har truffet bestemmelse om hemmeligholdelse efter de foreslåede § 458, stk. 2, nr. 1 eller 2.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.10.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 42 (§ 458, stk. 7)

Det foreslås at indføre regler om, at et vidnes navn, stilling og bopæl undtagelsesvis kan hemmeligholdes for tiltalte, og at tiltalte kan pålægges at forlade retslokalet, mens et sådant vidne afgiver forklaring, jf. lovforslagets § 1, nr. 39 (§ 458, stk. 2, nr. 2, og stk. 4).

Det foreslås i tilknytning hertil at indsætte et nyt § 458, stk. 7, hvorefter afgørelse om hemmeligholdelse af et vidnes navn, stilling og bopæl og om, at tiltalte skal forlade retslokalet, mens vidnet afgiver forklaring, træffes ved en beslutning, der skal begrundes. I beslutningen anføres de konkrete omstændigheder i sagen, hvorpå det støttes, at betingelserne for hemmeligholdelse er opfyldt. Beslutningen kan til enhver tid omgøres. Rettens afgørelse kan kæres.

Rettens afgørelse om anonym vidneførsel i form af hemmeligholdelse af et vidnes navn, stilling og bopæl og om, at tiltalte skal forlade retslokalet, mens vidnet afgiver forklaring, kan således kæres, selv om afgørelsen træffes under hovedforhandlingen eller dens forberedelse, jf. retsplejelovens § 566, stk. 3, nr. 1.

Er beslutningen truffet af Grønlands Landsret, kan den kun kæres med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, jf. retsplejelovens § 577.

Rettens afgørelse kan kæres, hvad enten den går ud på, at vidnets identitet skal hemmeligholdes, eller at vidnets identitet ikke skal hemmeligholdes for tiltalte.

Kære har kun opsættende virkning, hvis det bestemmes af den ret, hvis afgørelse kæres, eller af appelinstansen, jf. retsplejelovens §§ 571 og 578.

Hvis en kære af en afgørelse om anonym vidneførsel ikke tillægges opsættende virkning, kan den anonyme vidneførsel således gennemføres. Hvis appelinstansen senere omgør afgørelsen, skal tiltalte imidlertid have oplyst vidnets identitet, herunder hvis der i mellemtiden er afsagt dom i sagen.

En kære af en afgørelse om ikke at tillade anonym vidneførsel kan ikke tillægges opsættende virkning med henblik på, at vidneførslen gennemføres anonymt, men alene med henblik på, at vidnets identitet i overensstemmelse

med tidligere truffede beslutninger ikke oplyses for tiltalte, før appelinstanten har truffet afgørelse.

Retten vil imidlertid ved en særskilt beslutning efter anmodning fra anklagemyndigheden kunne udsætte vidnets forklaring til en senere dato, jf. retsplejelovens §§ 470 og 471. Afgørelsen om udsættelse vil kunne kæres, jf. retsplejelovens § 566, stk. 3, nr. 2.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.10.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 43 (§ 474, stk. 3)

Det fremgår af § 474, stk. 3, 1. pkt., at dommen i en kriminalsag afsiges ved, at domskonklusionen oplæses i et retsmøde. Er tiltalte ikke til stede ved afsigelsen, sender politiet en udskrift af dommen til tiltalte, jf. 2. pkt.

Det foreslås at ændre § 474, stk. 3, 2. pkt., således at politiet i alle tilfælde skal sende en udskrift af dommen til tiltalte.

Forslaget indebærer, at politiet også skal sende en udskrift af dommen til tiltalte, når denne har været til stede ved domsafsigelsen.

Forpligtelsen til at »sende« en udskrift kan også opfyldes ved at udlevere en udskrift til tiltalte, herunder i umiddelbar forlængelse af domsafsigelsen, hvis retten har en udskrift klar til udlevering på dette tidspunkt.

Forslaget medfører ingen ændringer i, hvornår en udskrift af dommen skal forkyndes for tiltalte, jf. § 474, stk. 3, 3. og 4. pkt.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 44 (§ 485 a)

Det foreslås, at domme og beslutninger i kriminalsager kun må gengives offentligt, når de er anonymiseret, således at sigtedes, tiltaltes, forurettedes eller vidners identitet ikke fremgår.

Forbuddet er møntet på den nye situation, hvor domme og beslutninger i kriminalsager vil være tilgængelige i langt videre omfang end i dag, jf. lov-

forslagets § 1, nr. 3 (forslag til § 101 b). Forbuddet går derfor kun på selve dommens eller beslutningens tekst (eller dele heraf).

Om det i forbindelse med en offentliggørelse af en anonymiseret dom eller beslutning vil være lovligt i ledsagende redaktionel tekst eller lignende at identificere de involverede personer (eller give sådanne oplysninger, at disse vil kunne genkendes i en videre kreds), vil fortsat bero på bl.a. kriminallovens almindelige regler, ligesom der kan være nedlagt navneforbud efter retsplejelovens regler herom.

Retsinformationssystemer, der er omfattet af § 9 i lov om behandling af personoplysninger, og offentlig gengivelse, der bygger på et sådant retsinformationssystem, er undtaget fra det foreslåede forbud.

Det bemærkes, at lov om behandling af personoplysninger er sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 1238 af 14. oktober 2016.

Efter *stk. 1* omfatter forbuddet mod offentlig gengivelse uden anonymisering domme og beslutninger. Dette skyldes som nævnt, at det er disse dokumenter, der foreslås almindelig adgang til aktindsigt i, jf. lovforslagets § 1, nr. 3 (forslag til § 101 b). Andre dokumenter i kriminalsager er således ikke omfattet af forbuddet.

Forbuddet omfatter efter *1. pkt.* offentlig gengivelse uden anonymisering med hensyn til sigtede, tiltalte, forurettede og vidner. Der kræves således ikke anonymisering med hensyn til anklageren, forsvareren eller de juridiske dommere. Den foreslåede § 485 a omfatter heller ikke domsmænd, men her gælder retsplejelovens § 485, der indeholder et forbud mod i forbindelse med omtale af en kriminalsag at offentliggøre en medvirkende domsmands identitet.

For så vidt angår forurettede i sager om seksualforbrydelser er der et vis overlap mellem den foreslåede § 485 a og den gældende regel i retsplejelovens § 484. § 484 er dog videre, idet den omfatter enhver offentliggørelse af forurettedes identitet i sådanne sager og ikke blot offentlig gengivelse af dommes og beslutningers tekst uden anonymisering. Omvendt indeholder den foreslåede § 485 a ikke en undtagelse med hensyn til politiets offentliggørelse af forurettedes identitet (jf. § 484, stk. 2), og § 485 a gælder således uden begrænsning også for politiet. Hvis §§ 484 og 485 a overtrædes samtidig, kan der dømmes for overtrædelse af begge bestemmelser.

Der er endvidere et vis overlap mellem den foreslåede § 485 a og lov om behandling af personoplysninger, idet offentlig gengivelse af domme og beslutninger i kriminalsager kan være en behandling, der er omfattet af loven. I givet fald skal den, der foretager den offentlige gengivelse, overholde både reglerne i lov om behandling af personoplysninger og den foreslåede § 485 a i retsplejeloven. Det bemærkes i den forbindelse, at det ved offentlig gengivelse af domme og beslutninger i kriminalsager, f.eks. på internettet, for at undgå at overtræde lov om behandling af personoplysninger efter omstændighederne kan være nødvendigt at foretage en mere fuldstændig anonymisering end den, der kræves efter den foreslåede § 485 a.

Pligten til anonymisering efter den foreslåede § 485 a gælder både med hensyn til fysiske og juridiske personer, der er eller har været sigtet, tiltalt eller forurettet i sagen. Vidner kan i sagens natur kun være fysiske personer.

Anonymiseringen skal være så effektiv, at de pågældende ikke kan genkendes i en videre kreds. Det vil således ikke være nok blot at anonymisere navne og præcise adresseangivelser, hvis dommen eller beslutningen indeholder andre oplysninger, der gør det muligt at identificere de pågældende. Det kan eksempelvis være nødvendigt også at udelade oplysninger om en persons erhverv eller beskæftigelse, hvis denne oplysning i kombination med navnet på den by eller bygd, hvor vedkommende bor, og eventuelt vedkommendes alder og køn reelt giver en bred kreds mulighed for at identificere den pågældende. Det vil også ofte være nødvendigt at udelade fødselsdatoer (i modsætning til fødselsår), og man skal i den forbindelse være opmærksom på, at fødselsdatoer kan fremgå indirekte af dommens tekst.

Det kræves imidlertid ikke, at anonymiseringen skal være så effektiv, at ingen kan genkende den pågældende. Pligten til anonymisering er overholdt, selv om den pågældendes nærmeste kan genkende vedkommende.

Hvis sagen i forvejen er alment kendt, er pligten til anonymisering desuden overholdt, hvis der er foretaget en sådan redigering af dommen, at det i almindelighed ikke ville være muligt for en bred kreds på grundlag af dommens oplysninger om den pågældendes bopæl, alder, køn, uddannelse, beskæftigelse og familiemæssige forhold mv. at identificere den pågældende.

I denne særlige situation er den foreslåede § 485 a således ikke til hinder for, at en dom offentliggøres i en sådan form, at en bred kreds (eventuelt

størstedelen af befolkningen) kan genkende en eller flere af de involverede personer. Når kravet om anonymisering alligevel bør fastholdes i denne situation, skyldes det navnlig det tidsmæssige aspekt.

I nogle tilfælde, hvor en sag har været massivt omtalt i medierne eller i øvrigt er alment kendt i en bred kreds, må man således forvente, at en betydelig andel af befolkningen i Grønland vil kunne genkende den eller de tiltalte ved en offentliggørelse umiddelbart efter domsafsigelsen, selv om dommen offentliggøres i anonymiseret form. Som årene går, bliver den andel af befolkningen, som umiddelbart kan genkende de pågældende ud fra en anonymiseret domstekst, imidlertid gradvis mindre. På den baggrund og med henblik på at opnå en klar og enkel regel må det anses for mest hensigtsmæssigt generelt at kræve anonymisering, også selv om dette vil kunne omfatte visse tilfælde, hvor anonymisering aktuelt har ringe betydning.

Pligten til anonymisering efter den foreslåede § 485 a gælder uafhængigt af, om afgørelsen i forvejen er anonymiseret i forbindelse med meddelelse af aktindsigt, jf. forslaget til § 101 d, stk. 4 (lovforslagets § 1, nr. 3). En eventuel anonymisering efter den skønsmæssige bestemmelse i § 101 d, stk. 4, 1. pkt., opfylder således ikke nødvendigvis kravet om anonymisering efter den foreslåede § 485 a, ligesom anonymisering efter den obligatoriske bestemmelse i § 101 d, stk. 4, 3. pkt., kun angår forurettede i sager om seksualforbrydelser. Selv om afgørelsen er anonymiseret i forbindelse med meddelelse af aktindsigt, kan der således være behov for yderligere anonymisering, før afgørelsen gengives offentligt.

Den foreslåede § 485 a forbyder *offentlig gengivelse* af domme og beslutninger i kriminalsager, hvor der ikke er foretaget den ovenfor beskrevne anonymisering. Offentlig gengivelse betyder, at dommen eller beslutningen gøres tilgængelig for en videre kreds. Ud over offentliggørelse i trykt form, herunder omdeling eller opslag af trykte eksemplarer i et lokalområde, er også anden udbredelse i en videre kreds omfattet.

Offentlig gengivelse omfatter således også, at dommen eller beslutningen er tilgængelig for en videre kreds i et informationssystem. Dette gælder, hvad enten der er umiddelbar offentlig adgang til informationssystemet, eksempelvis via internettet, eller informationssystemet er beskyttet med kode eller anden adgangsbegrænsning, hvis en videre kreds har eller kan få adgang. Det er i den forbindelse uden betydning, om der kræves betaling for adgangen til informationssystemet. Retsinformationssystemer, der er omfattet af

§ 9 i lov om behandling af personoplysninger, er imidlertid undtaget fra forbuddet, jf. nedenfor om stk. 2.

Dommen eller beslutningen gengives offentligt i bestemmelsens forstand, så længe den er tilgængelig for en videre kreds i et informationssystem. Det er således uden betydning, i hvilket omfang nogen rent faktisk gør sig bekendt med afgørelsen. Den faktiske brug af informationssystemet kan højst have (bevismæssig) betydning, hvis der er tvivl om, hvorvidt informationssystemet er tilgængeligt for en videre eller snævrere kreds. Er der ikke tvivl om, at informationssystemet er tilgængeligt for en videre kreds, foreligger der offentlig gengivelse, selv om ingen rent faktisk har gjort sig bekendt med afgørelsen. Det bemærkes, at den faktiske brug af informationssystemet (og dermed skadevirkning) kan tages i betragtning ved bødeudmålingen.

Formålet med den foreslåede § 485 a er at beskytte de pågældende personer (sigtede, tiltalte, forurettede og vidner). Forbuddet gælder således ikke, hvis en person gyldigt har samtykket i, at dommen offentliggøres uden anonymisering, men en person kan kun give samtykke for sit eget vedkommende. Dommen skal således i givet fald anonymiseres med hensyn til andre personer, og man skal være opmærksom på, at det på grund af familieforhold eller andre relationer mellem de pågældende kan være nødvendigt i den forbindelse alligevel at udelade identiteten på en person, der har samtykket i offentliggørelse uden anonymisering.

Der stilles ingen formkrav til et samtykke, men for ikke at udhule beskyttelsen bør samtykket som altovervejende hovedregel være udtrykkeligt. Forbuddet angår offentlig gengivelse af selve domsteksten, og man kan ikke nødvendigvis af en persons medieoptræden i øvrigt udlede, at han eller hun har samtykket i offentliggørelse af selve dommen uden anonymisering. Hvis der er tale om vedvarende offentlig gengivelse, eksempelvis i et informationssystem, herunder massemediernes offentligt tilgængelige informationsdatabaser, kan et samtykke til enhver tid tilbagekaldes, således at der ved fortsat offentlig gengivelse skal ske anonymisering.

Pligten til anonymisering bortfalder ikke automatisk ved en persons død, da der også er et hensyn at tage til de pårørende og til afdødes eftermæle.

Det kriminalretlige ansvar påhviler den, der foretager den offentlige gengivelse, eller som medvirker hertil, jf. kriminallovens § 13. For massemediers

vedkommende gælder den særlige ansvarsordning, der er fastsat i landstingslov om medieansvar.

For overtrædelse af forbuddet kan der idømmes bøde, jf. 2. pkt., og kriminalretligt ansvar kan pålægges juridiske personer, jf. 3. pkt.

Efter stk. 2 undtages retsinformationssystemer, der er omfattet af § 9 i lov om behandling af personoplysninger, og offentlig gengivelse, der bygger på et sådant retsinformationssystem, fra det foreslåede forbud i stk. 1.

Begrundelsen for denne undtagelse er, at behandling af personoplysninger i sådanne retsinformationssystemer skal overholde de vilkår, som Datatilsynet fastsætter, herunder om anonymisering. Hvis et retsinformationssystem drives for en privat databehandler, skal der endvidere indhentes tilladelse fra Datatilsynet, før behandlingen af personoplysninger iværksættes.

Der er på den baggrund ikke behov for at lade retsplejelovens generelle forbud mod offentliggørelse af domme og beslutninger i kriminalsager, der ikke er anonymiseret, omfatte de nævnte retsinformationssystemer eller offentlig gengivelse, der bygger herpå.

Med offentlig gengivelse, der bygger på et retsinformationssystem, sigtes for det første til de tilfælde, hvor den, som retsinformationssystemet drives for, også udgiver oplysningerne i trykt form. Endvidere sigtes til tilfælde, hvor andre end den, som retsinformationssystemet drives for, offentligt gengiver oplysninger fra retsinformationssystemet.

I begge tilfælde kan domme og beslutninger i kriminalsager gengives offentligt i den form, hvori de findes i retsinformationssystemet, uden at det foreslåede forbud i retsplejeloven finder anvendelse.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 45 (§ 493 h, stk. 6)

Retsplejelovens § 493 h fastsætter regler om beskikkelse af en bisidder for forurettede i kriminalsager mod politipersonale.

Det fremgår af stk. 3, at bisidderen har adgang til det materiale, som Politiklagemyndigheden har tilvejebragt i sagen.

Det fremgår af stk. 4, at bisidderen har ret til at overvære afhøringer af den forurettede såvel hos Politiklagemyndigheden som i retten, og at bisidderen skal underrettes om tidspunktet for afhøringer og retsmøder og om andre retsmøder.

Det fremgår af stk. 6, at hvis hensynet til fremmede magter, til statens sikkerhed eller til sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det nødvendigt, kan reglerne i stk. 3 og 4 fraviges, eller Politiklagemyndigheden kan give bisidderen pålæg om ikke at videregive de oplysninger, som er modtaget fra Politiklagemyndigheden. Pålægget kan udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring under hovedforhandlingen.

Det foreslås at ændre § 493 h, stk. 6, sådan at reglerne i § 339 a, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse, og sådan at reglerne i § 493 h, stk. 3 og 4, kan fraviges efter bestemmelsen i § 339 c.

Det indebærer for det første, at den eksisterende mulighed for at give bisidderen pålæg om ikke at videregive oplysninger modtaget fra Politiklagemyndigheden udvides på samme måde som foreslået med hensyn til sigtedes forsvarer, jf. lovforslagets § 1, nr. 14 (forslag til § 339 a, stk. 3). Det vil uændret være Politiklagemyndigheden, der har kompetencen til at meddele bisidderen et sådant pålæg. Det bemærkes, at for bisidderen vil et pålæg efter § 493 h, stk. 6, jf. § 339 a, stk. 3, kun være relevant for så vidt angår oplysninger, der vedrører forurettede. For andre oplysninger i sagen gælder direkte ifølge loven, at bisidderen ikke må videregive dem uden Politiklagemyndighedens samtykke, jf. § 493 h, stk. 5, 2. led (som ikke foreslås ændret).

Det indebærer for det andet, at den eksisterende mulighed for at fravige bisidderens adgang til sagens materiale, til at overvære afhøringer af forurettede og til at få underretning om retsmøder udvides på samme måde som foreslået med hensyn til sigtedes forsvarer for så vidt angår aktindsigt og adgang til at overvære særlige efterforskningskridt, jf. lovforslagets § 1, nr. 14 (forslag til § 339 c og § 340, stk. 3).

Dette medfører, at hvis Politiklagemyndigheden ønsker at undlade at udlevere materiale til bisidderen, at afskære bisidderen fra at overvære afhøringer af forurettede eller at undlade at underrette bisidderen om retsmøder, skal Politiklagemyndigheden indbringe dette spørgsmål for retten. Der skal

tillige beskikkes en person fra den særlige kreds af forsvarere, der er nævnt i § 339 c, stk. 6, som over for retten kan anføre synspunkter, der taler for, at der bisidderen skal have adgang til materialet, til at overvære afhøringer af forurettede eller til underretning om retsmøder. Den særlig beskikkede person skal derimod ikke være til stede under afhøringer af forurettede.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 2

Til nr. 1

Forvaltningsloven er sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 1188 af 27. december 1994.

Forvaltningslovens almindelige regler om parter aktindsigt gælder ikke i sager om kriminalretlig forfølgning af lovovertrædelser, jf. forvaltningslovens § 9, stk. 3. I stedet gælder forvaltningslovens § 18, der fastsætter regler om parter aktindsigt i afsluttede kriminalsager.

Forvaltningslovens § 18 omfatter ikke retsbogsudskrifter og dokumenter, der har været fremlagt i retten, da aktindsigt heri reguleres af retsplejelovens regler. Denne afgrænsning mellem, hvad der er reguleret af forvaltningsloven, og hvad der er reguleret af retsplejeloven, er mindre hensigtsmæssig, navnlig fordi det kan give anledning til tvivl, hvornår et dokument kan siges at være »fremlagt«.

Det foreslås derfor at samle alle regler om aktindsigt i kriminalsager hos politiet, anklagemyndighed og domstole i retsplejeloven, jf. de foreslåede §§ 101 c og 102 a (lovforslagets § 1, nr. 3). I konsekvens heraf foreslås forvaltningslovens § 18 ændret, så bestemmelsen ikke omfatter dokumenter hos politiet eller anklagemyndigheden. Forvaltningslovens § 18 vil herefter alene gælde for dokumenter i eventuelle sager om kriminalretlig forfølgning af lovovertrædelser hos andre rigsmyndigheder.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 3

Bestemmelsen angår lovens ikrafttræden.

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. januar 2025.

Der foreslås overgangsregler vedrørende dele af de foreslåede ændringer af reglerne om aktindsigt, jf. nedenfor om stk. 2-4.

For de øvrige dele af lovforslaget foreslås ingen særlige overgangsregler.

Det betyder bl.a., at de foreslåede ændringer i reglerne om kriminalprocesuelle tvangsindgreb også finder anvendelse i igangværende efterforskninger, i det omfang et indgreb foretages eller forlænges efter lovens ikrafttræden.

De foreslåede regler om teleobservation medfører, at politiets teleobservation som led i en efterforskning fra lovens ikrafttræden skal ske i overensstemmelse med de foreslåede regler. Hvis en igangværende teleobservation efter de hidtil gældende regler ikke anses som et kriminalprocessuelt tvangsindgreb, må teleobservationen fra lovens ikrafttræden således kun fortsættes, hvis lovens betingelser er opfyldt, og der skal ved lovens ikrafttræden indhentes rettens beslutning herom.

De foreslåede regler om begrænsninger i forsvarerens og sigtedes aktindsigt kan også anvendes i verserende sager, hvis det er praktisk muligt, dvs. hvis forsvareren og sigtede ikke før lovens ikrafttræden har fået adgang til de pågældende oplysninger i medfør af de hidtil gældende regler.

Tilsvarende kan de foreslåede regler om anonym vidneførsel også anvendes i verserende sager, hvis det er praktisk muligt, dvs. hvis sigtede ikke før lovens ikrafttræden har fået oplyst vidnets identitet i medfør af de hidtil gældende regler.

Stk. 2 angår aktindsigt i domme og beslutninger for enhver i medfør af den foreslåede § 101 b i retsplejeloven (lovforslagets § 1, nr. 3) og offentliggørelse af domme og beslutninger uden anonymisering, jf. den foreslåede § 485 a i retsplejeloven (lovforslagets § 1, nr. 44). Det foreslås, at disse bestemmelser ikke skal finde anvendelse på domme og beslutninger, der er afsagt før lovens ikrafttræden.

Overgangsreglen indebærer for det første, at retten til aktindsigt i medfør af den foreslåede § 101 b ikke vil gælde for domme og beslutninger, der er afsagt før lovens ikrafttræden.

Der vil derfor ikke gælde nogen ret til aktindsigt for enhver i domme og kendelser, der er afsagt før lovens ikrafttræden.

Anmodninger om aktindsigt i sådanne domme og beslutninger vil efter lovens ikrafttræden skulle behandles efter de foreslåede regler om aktindsigt i øvrigt, jf. forslaget i lovforslagets § 1, nr. 3, til retsplejelovens § 101 c (personer med særlig interesse i sagen), § 101 e (massemedier) og § 101 f (meroffentlighed).

Overgangsreglen indebærer for det andet, at forbuddet mod offentlig gengivelse af domme og beslutninger i kriminalsager uden anonymisering ikke vil gælde for domme og beslutninger, der er afsagt før lovens ikrafttræden.

Retsmæssigheden af offentlig gengivelse uden anonymisering af domme og beslutninger i kriminalsager, der er afsagt før lovens ikrafttræden, vil derfor også efter lovens ikrafttræden skulle afgøres efter lovgivningens øvrige regler, herunder retsplejelovens §§ 484 og 485 (forbud mod offentliggørelse af identiteten på forurettede i kriminalsager om seksualforbrydelser eller af identiteten på domsmænd i kriminalsager), kriminallovens regler om fredskrænkelser og lov om behandling af personoplysninger, der er sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 1238 af 14. oktober 2016.

Stk. 3 angår de særlige regler om massemediers adgang til aktindsigt i visse dokumenter, hvor adgangen til aktindsigt suppleres af et kriminalretligt sanktioneret forbud mod offentliggørelse mv. af dokumenterne. *Stk. 3* indebærer, at forbuddet mod offentliggørelse mv. i den foreslåede § 101 e i retsplejeloven også finder anvendelse på dokumenter, der før lovens ikrafttræden er udleveret i medfør af den hidtil gældende bestemmelse i retsplejelovens § 102.

Overgangsreglen i *stk. 3* sikrer, at når et massemedium før lovens ikrafttræden har fået udleveret et dokument i medfør af den hidtil gældende bestemmelse i retsplejelovens § 102, vil det efter lovens ikrafttræden (hvor retsplejelovens § 102 afløses af en lidt anderledes formuleret regel i retsplejelovens § 101 e) fortsat være kriminalretligt sanktioneret, hvis dokumentet er tilgængeligt for andre end massemediets journalister og redaktionsmedar-

bejdere eller bruges til andet end til støtte for journalistisk og redaktionelt arbejde eller ikke opbevares i overensstemmelse med de regler, justitsministeren fastsætter.

Stk. 4 fastsætter, at administrative forskrifter, der er udstedt i medfør af de hidtil gældende regler i retsplejelovens § 102, stk. 1 og 7, forbliver i kraft, indtil de afløses af forskrifter udstedt i medfør af de foreslåede regler i retsplejelovens § 101 e, stk. 2 og 6 (lovforslagets § 1, nr. 3).

Det betyder, at reglerne i bekendtgørelse nr. 1354 af 15. december 2009 om massemediers aktindsigt i og opbevaring af kopier af anklageskrifter mv. i Grønland forbliver i kraft, indtil de afløses af regler udstedt i medfør af de foreslåede regler i retsplejelovens § 101 e, stk. 2 og 6.